

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ששי

היכל
שביעי

בשעה שהקדימו – תער"ב

– חלק שלא נאמר –

– ג –

•

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו בקש"ת

מוהר"ר שלום דובנער

זצוקלה"ה נבנ"מ זי"ע מליובאוויטש

– הוצאה חדשה עם תיקונים והוספות –

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

B'SHAAH SHEHIKDIMU 5672
CHELEK SHELO NEEMAR (3)

Copyright © 2026

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

ORDER DEPARTMENT:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213
(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148
www.kehot.com

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch®.

ISBN 978-0-8266-6119-7

Printed in the United States of America

פתח דבר

לקראת ב' ניסן, יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, הננו מוציאים לאור בהוצאה חדשה ומתוקנת, עם הוספות, חוברת ג' מתוך ה"חלק שלא נאמר" של המשך המאמרים הידוע בשם „בשעה שהקדימו – תער"ב".

חלק זה של המשך שונה מן החלקים הראשונים בכך ש„לא נאמר" ע"י כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בשבתות ומועדים, אלא נכתב על ידו כחטיבה אחת, ולכן לא נוספו בו הגהות וביאורים וכו' שהי' מוסיף לאחר אמירת המאמרים. מטעם זה הסגנון בחלק זה הוא בקיצור יותר (בהשוואה לחלקים הראשונים). בנוסף לכך, נראה שהמשך לא נשלם, ולכן נשארו כמה ענינים באמצע הביאור.

בהוצאה זו נוספו בשולי הגליון מראה-מקומות וציונים, וכן סימני פיטוק וחלוקה לקטעים. החלק נחלק לכמה חטיבות, כך שבכל חטיבה מתחיל מיספור ההערות מחדש. בצידו העמודים צויינו העמודים של ההוצאות הקודמות.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתז

וביאור הענין, יש להבין: מה דאי' בזהר² מלכא משיחא אתא לאתבא צדיקיא
בתיובתא, דלכאו' אינו מוכן, איך יהיו הצדיקים בע"ת, הלא התשובה היא על
חטא ועון, שזה אינו שייך כלל גבי צדיקי, ואיך יהיו בע"ת³. והנה, יש בתשובה שאינו

(1) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים (הנ"ל ע' 1)

א'תרסה הערה (1) ע' רפא.

(2) ראה רע"מ בזה"ג קנג, ב. לקו"ת דרושים לשמע"צ צב,

ב. שה"ש נ, סע"ב.

(3) הביאור בזה – לקמן ס"ע א'תתס ואילך.

על החטא⁴, והוא כמ"ש⁵ והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה, שזהו עליית והשבת הנפש למקורה ושרשה העצמי כו', והיא העבודה בעצמות הנשמה, כמו האה"ר דבכל מאדך⁶, ואהבה בתענוגים להתענג על ה' עד כלותה כו'⁷, שכ"ז היא התשובה במדרי' העבודה דהנשמה האלקית כו'. אבל ע"פ פשוט, הרי התשובה היא לתקן הפגם, ובזה דוקא הוא מעלת התשובה, דבע"ת משכין לי' בחילי' יתיר⁸, מפני הקירוב שאחר הריחוק, שהוא בבחי' קירוב ביותר כו', ויתרון האור הבא מתוך החשך דוקא כו'⁹, וכמו מן המצר קראתי, שעיי"ז ענני במרחב כו'¹⁰, בבחי' מרחב העצמי דעצמות א"ס כו', וכמ"ש במ"א¹². וזהו ג"כ אומרו משיחא אתא לאתבא צדיקיא בתיוכתא, שיהי' בצדיקי' גם מעלת הבע"ת דמשכין לי' בחילי' יתיר כו'. וזה אינו מובן, דצדיקים שאין בהם שום פגם כלל, איך יהיו במעלת בע"ת כו'³. וגם צ"ל מהו ההפרש בין התשובה דצדיקי' לתשובה דבע"ת, דודאי מה שזדונות נעשים כזכיות, אינו שייך גבי צדיקים, שרחוקים מאד גם מהשגות כו'. וגם צ"ל, דהרי מעלת התשובה הוא שהרע נהפך לטוב, והלא גם בעבודת הצדיקים יש ענין זה בעבודה דאה"ר בתענוגים, וכמ"ש בס"ש פ"ט¹³, שיהי' תוכו רצוף אהבה¹⁴ מלא וגדוש עד שתתפשט גם לחלל השמאלי לאכפיל' לסט"א, יסוד המים הרעים כו', ולהפכה מתענוגי עוה"ז לאהבת ה' כו', והיא הנקראת בכתוב¹⁵ אהבה בתענוגים, להתענג על ה' מעין עוה"ב כו', והוא בחי' המים וזרע אור וזרוע¹⁶ שבקדושת נה"א המהפכת לטוב את בחי' המים שבנה"ב כו', שהרע נהפך להיות טוב גמור כמו יצ"ט ממש כו'¹⁷, וא"כ מהו ההפרש בין אתהפכא להתהפכות הרע שע"י התשובה כו'. גם צ"ל, מה ההפרש בין הבריור דאו"י והבריור דאו"ת, דהרי הבריור דאו"י הוא שהמתברר נעשה כלי לאלקות, וכמו"כ בהבריור דאו"ת שהדברים התחתונים נעשים כלים כו', וא"כ מה ההפרש ביניהם בהדבר המתברר כו'. וגם, הרי ידוע בכלל דהמברר הוא מבחי' החסדים, והמתברר הוא מבחי' הגבו' כו', שהרי כללות בחי' התהו הוא מבחי' הגבו', וכללות התיקון הוא בחי' חסד כו', ועיקר התהוות הפסולת הוא מקו השמאל, וכמו סוספיתא דדהבא כו'¹⁸, וכמשנת¹⁹ בענין רישא דעשו כו'²⁰, והמברר הוא בחי' קו הימין, דהיינו המשכת בחי' חסד עליון, שזהו בחי' גילוי אור לברר ולתקן כו'. ובאופן הבריור יש בזה כמה חילוקי מדרי', וכאשר הבריור הוא מבחי' אור עליון יותר, אז הבריור הוא בבחי' אתהפכא, וכמו הבריור דמבחי' עה"ת, וכמו²¹

א"שז

ס"ע ג. תרס"א ע' קצ. אעת"ר ס"ע א. תרצ"ז ע' 157 ואילך.
 (13) יד, א ואילך.
 (14) שה"ש ג, י.
 (15) שם ז, ז.
 (16) ע"פ תהלים צו, יא.
 (17) עכ"ל התניא שם.
 (18) ראה זח"ב רכז, ב. תו"א תולדות כ, ב. לקו"ת חוקת נח, ג. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' לג. סה"מ תרנ"ד ע' סה.
 (19) ע' א"תשפא ואילך.
 (20) ראה לעיל שם. וש"נ.
 (21) הבא לקמן (עד סוף הפסקא) – מיוסד, כנראה, על מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים (הנ"ל ע' א'תוסה הערה 1) ע' שמו.

(4) ראה לקו"ת בלק עד, א. פ' ראה כד, ד. לג, סע"א. נצבים מח, ד. ר"ה ס, סע"ד. שבת שובה סה, ג. סו, ג. האוינו עז, ריש ע"ב. שה"ש מד, סע"ד.
 (5) קהלת יב, ז.
 (6) ואתחנן ו, ה.
 (7) ע"פ ישע"י נח, יד. תהלים לו, ד.
 (8) ראה לעיל פרמ"ו. פרס"ט. פשע"ה ח"ג ס"ע תרפא. ע' תשנ. ע' א"מג). ד"ה בהעלותך תרע"ה (ח"ה ע' א'תד).
 (9) ראה זח"א קכט, ב. וראה תניא אגה"ת ספ"ח. תו"א מקץ לט, ג. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' תצד. אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תרפא.
 (10) ע"פ לשון הכתוב – קהלת ב, יג.
 (11) תהלים קי"ח, ה.
 (12) ראה סה"מ תרנ"א ע' נ. תרנ"ג ס"ע קסא ואילך. תר"ס

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתט

ויורהו ה' עץ כו' וימתקו המים כו'²², וידוע שזהו מבחי' עה"ח²³, וההמתקה אינה רק כמו ריבוי מים מתוקים על מים רעים, כ"א שהמים הרעים גופא נמתקו ונעשה מים מתוקים, והוא שהמר נעשה מתוק כו', שזהו ע"י המשכה מבחי' עה"ח, שאין שם אחיזה לרע כלל, ע"כ נעשו מתוקי' בעצם כו', דכ"ז הוא מבחי' החסדים דאו"י כו'. והרי ידוע²⁴ דאין הגבורות נמתקין אלא בשרשן, בבחי' הגבורה דוקא, וא"כ צ"ל דההמתקה שע"י החסדים, גם בבחי' עה"ח, אין זה המתקה גמורה עדיין, שהרי אינן נמתקין אלא בשרשן דוקא כו', והרי כתי' וימתקו המים, שנעשה מתוקים בעצם כו', וצ"ל מה"ע שהגבו' נמתקין בשרשן, ומהו היתרון בזה שנמתקין בשרשן בבחי' הגבו', שזה דוקא היא המתקה גמורה כו'.

ולהבין כ"ז ילה"ק מ"ש²⁵ נר ה' נשמת אדם²⁶, דתכלית בריאת האדם למטה הוא להאיר את החשך דעולם התחתון²⁷, שהוא חשך כפול ומכופל, שנראה בו רק גשמיות וחומריות העולם, והאלקות אינו נראה ונגלה כלל. דהגם דואתה מחי' את כולם²⁸, וא"ת מחי' אלא מהווה²⁹, שבכל דבר יש כח אלקי המהווה ומחי' אותו, וכמו שהאדם מרגיש בעצמו שהוא חי מהחיות שמחי' אותו (והיינו שאינו בעצם חי מצ"ע, כ"א הוא חי מאיזה דבר המחי' אותו כו'), וכן רואה כל דבר שבעולם שהוא חי כו', מ"מ, אינו נראה ונרגש אצלו שהחיות הוא אלקות כו'. והוא מצד הנהגת הטבע שהעולם כמנהגו נוהג, דבכ"ז³⁰ השמש זורח במזרח ושוקע במערב³¹, וכל עניני העולם מתנהגי' ע"פ הטבע תמיד באופן א'³², הנה מתעלם האלקות שאינו נראה ונגלה כו'. דכאשר נעשה אינו³³ התחדשות, כמו באותות ומופתים שהן למעלה מהטבע, שהטבע מתבטל, ובזה נראה גילוי אלקות כו'. וכמו"כ גם בהניסים שע"פ הטבע נראה בזה ג"כ גילוי אלקות, וכמ"ש³⁴ ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו כו'. אבל כשמתנהג הכל עפ"י הטבע, אין האלקות נראה ונגלה בזה כו'. ועם היות שבאמת הרי הטבע גופא היא אלקות, דהטבע בגימ' אלקים כו'³⁵, דזריחת ושקיעת השמש וכן סיבוב כל הגלגלים והילוך כל עניני העולם הוא מאלקות כו', וכן גם אור השמש שמאיר לארץ ולדרים עלי'³⁶ הוא בכח אלקי, וכמ"ש³⁷ האומר לחרס ולא יזרח כו', דמה שהשמש מאיר אור הוא מהקב"ה האומר לחרס ויזרח כו',

שער ו (שער סדר עמידתן) פרק ח: ואתה מחי' את כולם ופי' רז"ל ואתה מהווה לכולם. ובראשית חכמה שער הקדושה ספ"ז (קנו, סע"ד): כדפירושו ז"ל ואתה מחי' ואתה מהווה. וכ"ה ג"כ בשל"ה מת. ב. ע. א.

(30) = דבכל יום ויום.

(31) ראה עירובין נו, א. ב"ב כה, ב. סנהדרין צא, ב.

(32) ראה גם סה"מ תרפ"ט שם. וש"נ.

(33) אינו: בסה"מ תרפ"ט שם: איזה.

(34) תהלים צח, ג.

(35) פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב. ראשית חכמה שער התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל (קכא, ב). של"ה פט, א. קפט, א. שת, ב. שו"ת חכם צבי סי"ח (מובא לקמן בפנים). תניא שעהיוה"א רפ"ו. לקו"ת פ' ראה כב, סע"ב ואילך.

(36) ע"פ ברכת יוצר.

(37) איוב ט, ז.

(22) בשלח טו, כה.

(23) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שבועות ע' תצז ואילך. ע' תרעא. לעיל ע' א'תש"ט. לקמן ע' א'תתכא ואילך.

(24) ראה פרי עץ חיים שער השבת פ"ז ופכ"ד. שער השופר פ"א. לקוטי תורה להאריז"ל פ' וישב (סד"ה ונבאר עתה). תניא פל"א.

(25) משלי כ, כז.

(26) המשך ר"ה תרפ"ט פכ"גכ"ו (סה"מ תרפ"ט ס"ע מח ואילך), מיוסד, כנראה, על המשך תער"ב כאן (ע' א'תתט" א'תתיא).

(27) ראה לקו"ת ואתחנן ב, א. לעיל פע"א (ח"א ע' קעז).

פקי"ה (ח"ב ע' תטז). ד"ה בראשית ברא תרע"ו (ח"ה ע' א'תריז).

(28) נחמ"י ט, ו.

(29) כ"ה בתניא שעהיוה"א פ"ב (עז, ב). ובכ"מ. וראה פרדס

וכמ"ש³⁸ בתשו' ח"צ³⁹ סי' י"ח דהנהגת הטבע (וקורא זה בשם טבע כללית) היא אלקות, שעז"א דהמע"ה⁴⁰ המכסה שמי' בעבי' המכין לארץ מטר, דהמכין את המטר הוא הקב"ה מסבב הסיבה, והעבים עצמם זהו פרטי הטבע. וזהו ע"ד משאמרז"ל⁴¹ שלישיית יושב וזן, שהמזונות עצמן זהו הטבע הפרטיות, והזן אינו המזון, כ"א הקב"ה המזמין את המזון ומהווה אותו כו', והיינו שמסבב ומנהיג באופן כזה שיתהווה ויהי' המזון כו'. ובזה הרי נראה כח האלקי בהשגחה פרטיות, וכמו חלקה אחת תמטר כו'⁴², דהנהגת הטבע היא אלקות כו'. ובאמת ההנהגה תמידיות הבלתי משתנית, כמו בהילוך וסיבוב הגלגלים, הרי נראה בזה דוקא כח הא"ס, שהרי המוגבל בהכרח שישתנה ויהי' בו הפסק, וא"כ, התמידיות והעדר ההשתנות ה"ז כח א"ס כו'⁴³, וכמ"ש לעיל באורך בד"ה למען דעת⁴⁴. אך כ"ז למי שמעיין ומעמיק בזה, אבל בסתם, אין האלקות נראה ונגלה כלל. וזהו מפני שהאור אלקי מתעלם מאד (שו"ע טבע, מל' טבעו בים סוף⁴⁵, שהאור האלקי מוטבע בריבוי העלמות כו'). והיינו מפני בחי' צמצום ומיעוט האור בריבוי ההשתל', וכמשנת"ל⁴⁶ בענין והקב"ה עשה כמה צמצומים דרך כמה עולמות כו'⁴⁷, ובפרט בכדי שיהי' התהוות העולמות התחתונים בבחי' יש, שצ"ל כמה מיעוטים בבחי' השתל' עד שיהי' בחי' מקור ליש כו', וכמשנת"ל (ד"ה ואלה שמות⁴⁸), וההתהוות היא בבחי' העלם והסתר הבורא מהנברא כו'⁴⁹, וביותר בהתהוות עולם התחתון, שהוא בבחי' העלם והסתר דהאור האלקי ביותר כו'. והעיקר הוא מההעלם' וההסתירים שמצד הקלי' והסט"א כו', דהרי קודם חטא עה"ד, הי' מ"מ נראה אלקות, וכל הנבראים היו בטלים לאלקות כו'⁵⁰, וכמ"ש במד"ת⁵¹ ע"פ⁵² באו ונשתחווה, אמר להם אדה"ר, אני ואתם באו ונשתחווה ונכרעה כו', וכמו חמורו של רפב"ם⁵³, שהי' מבהמות בהררי אלף⁵⁴ שקודם החטא⁵⁵, ולא אכל שאינו מעושר, שזהו מצד זיכוך החומריות וגילוי אלקות שהרגישה שאינו מעושר כו', ומכ"ש האדם, שהי' בבחי' זיכוך החומר' ובבחי' גילוי אור, שהי' האלקות נראה ונגלה כו'. ואחר החטא, שנתגשמה החומריות ביותר בבחי' תערובות רע כו', כמ"ש במ"א⁵⁶, ומזה הוא ריבוי החשך וההעלם ביותר כו'.

אִשָּׁה

- 38) הבא לקמן, כנראה, ע"פ לשון סה"מ תרל"ה ח"א ע' מד.
- 39) = חכם צבי.
- 40) תהלים קמז, ח.
- 41) ע"ז ג, ב.
- 42) עמוס ד, ז.
- 43) ראה ספר החקירה להצ"צ ח, ב ואילך. אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' נח. סה"מ תרנ"ה ע' קג ואילך. לעיל פצ"ט (ח"א ע' רנח ואילך).
- 44) תרע"ה (ח"ג ע' תתקכט ואילך).
- 45) בשלח טו, ד. וראה גם אוה"ת שה"ש ח"א ע' שיד ואילך. סה"מ תרל"ז ח"א ע' קצו. לעיל פע"ד (ח"א ע' קפה). פקמ"ד (ח"ב ס"ע שעט). פרנ"א (ח"ג ע' תרחצ). סה"מ תרע"ח ע' פט ואילך. תרפ"ט ע' נא. תרצ"ג ע' תקלד. תרח"ץ ס"ע קסו ואילך. ספר השיחות תרצ"ג ע' 208.
- 46) פת"ח ואילך (ח"ד ע' א'קכה ואילך).
- 47) אור תורה להרב המגיד סימן קלד.
- 48) תרע"ה (ח"ד ס"ע א'קב ואילך).
- 49) ראה סה"מ תרכ"ט ע' קנט ואילך. תרל"ג ח"ב ס"ע תקה. עת"ר ריש ע' עה.
- 50) ראה פירוש המלות פס"ד (מ, ד). סה"מ עת"ר ריש ע' כה. עטר"ת ע' פה.
- 51) ראה תנחומא פקודי ג. פרקי דר"א פרק יא. זהר ח"א רכא, ב. ח"ג קז, ב. תקו"ז תנ"ו (צ, ב).
- 52) תהלים צה, ו (ושם: נשתחווה).
- 53) = ר' פינחס בן יאיר (חולין ז, סע"א ואילך. ירושלמי שקלים פ"ה ה"א. ב"ר פ"ס, ח).
- 54) תהלים י, י. וראה גם תורת חיים בראשית לב, ג. מקץ רטז, ד.
- 55) ראה ד"ה ויהי הענן, וידבר גוי' פנחס – תרע"ה (ח"ד ע' ארעא. ח"ה ע' א'תנח).
- 56) ראה תורת חיים בראשית ל, ב ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי בהר ע' תדש ואילך. ועם הוספות וכו' – סה"מ תרס"ב ע' ש ואילך; סה"מ תרפ"ב ע' שפג ואילך. תרצ"ב ע' קעו ואילך. ושי"ג.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתיא

וע"ז הוא בריאת האדם למטה, להאיר את החשך, ע"י התגלות אור נפשו האלקי למטה כו', שהרי הנה"א נתלבש בנה"ב הוא בבחי' התלבשות ותפיסא ממש בהנה"ב⁵⁷, דבהתגברות החומריות דנה"ב, מתעלם האור דנה"א, שזהו מצד ההתלבשות ותפיסא שלו בהנה"ב, דהכחות מתמצמצמים ומתעלמים בהתלבשות זאת כו', כמשנת"ל (בהתחלת הדרוש ובכ"ד⁵⁸), וע"כ, בהתגברות החומריות, מתעלמים הכחות דנה"א, והוא בהתגברות החשך בעצמו ובעולם כו'. וכאשר מגלה אור נפשו האלקית בעבודה בתפלה בהתעוררות אהוי"ר הבאה ע"י השגה והבנה כו'⁵⁹, והוא כאשר מתבונן איך שכל דבר שבעולם נברא וחי מכח אלקי המהווה ומחי' אותו, דהגם שכאו"א מישראל מאמין באמונה שלימה בחידוש העולם, מ"מ, אין זה גילוי אור, דעם האמונה יכול להיות מ"מ התגברות החשך כו', וכמו גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי'⁶⁰, דעם היות שמאמין בה' וביכולתו והשגחתו ית', ומ"מ, ה"ה היפך ה' לגמרי כו', רק שצריך להיות השגה שכלית בהכרחיות הענין. וההתבוננות בזה איך שאין דבר עושה א"ע⁶¹, וכאשר אנו רואין מציאת יש, בהכרח שנתחדש, כי יש מיש עד אין שעור לו הוא שקר מוחלט, כמ"ש הרמב"ם במו"נ בהקדמות שלו⁶², וכאשר נמצא מציאת יש, בהכרח שקדמו ההעדר ונתחדש מאין ליש כו', מאחר⁶³ שנתחדש, ממילא מובן שאין מציאותו מעצמותו, שהרי מציאותו מעצמותו הוא שלא קדמו ההעדר, והוא מחויב המציאות כו', והיש, מאחר שקדמו ההעדר ונתחדש, ה"ז מכח אלקי המחדש אותו. והכח אלקי הוא תמיד בו, שאם ה"י מסתלק כרגע, ה"י חוזר לאין כו'⁶⁴, וכמ"ש אטר'⁶⁵ המחדש בטובו בכי"ו תמיד מע"ב כו'. וכאשר מתבונן ומעמיק דעתו בזה, יש לו חיות בזה (ער באקומט א חיות אין דעם). והוא חיות אלקי המאיר נפשו כו', וגם הגשמי גופו אינו נתפס אצלו בגשם כ"כ, כי רואה בו ענין אלקי כו', וכמשנת"ל (ד"ה ואלה שמות⁶⁶). ויתבונן בהפלאת ההתהוות, איך שהוא דוקא בבחי' התלבשות כח הפועל בהנפעל, ומ"מ הוא בבחי' התעלמות בבחי' הבדלה מהנברא, כמ"ש בד"ה הנ"ל שזהו דבר והיפוכו כו', ובגדולת ה' בבריאת והתהוות העולמות בריבוי הנבראים וגדולי הנבראים, וכמו מה רבו מעשיך ה' ומה גדלו מעשיך כו', שמכ"ז נעשה התפעלות הנפש בבחי' רצוא ובבחי' אהבה לאלקות כו'. ובפרט כאשר מתבונן בחיות האלקי שבעולמות, ומעמיק דעתו באופן האור והחיות, שמאיר לו בזה אור אלקי בנפשו, והוא בבחי' קירוב ובבחי' דביקות בהאור האלקי, ורוצה מאד באלקות כו'. דכ"ז פועל החלישות בהנה"ב, שאינו רוצה בהענינים הגשמיים והחומריים ומתרחק מהם כו'.

א'שט

(61) = את עצמו (ראה חובת הלבבות שער היחוד פ"ה. הובא בספר החקירה להצ"צ קה, א).
(62) מורה נבוכים ח"ב בהקדמות (הקדמה ג). וראה שם ח"א פ"ג (סד"ה ההקדמה האחת עשרה). ספר החקירה להצ"צ לה, ב ואילך.
(63) מאחר: בסה"מ תרפ"ט שבעה ערה 26: ומאחר.
(64) תניא שעהיוה"א פ"ט.
(65) ברכת יוצר. וראה לעיל פשי"א (ח"ג ריש ע' תתסו).
(66) תרע"ה (ח"ד ע' אקב).

(57) שהרי .. בנה"ב: בסה"מ תרפ"ט שם: דהנה בירידה זו הרי הנה"א המתלבש בהנה"ב הוא בהתלבשו' ותפיסא ממש בהנה"ב.
(58) פ"ב. פק"י. (ח"א ע' ו. ע' רפט). פקס"ב. פקע"ו (ח"ב ע' תמד. ע' תצא ואילך). פר"ג (ח"ג ע' תרצג). ד"ה ויקח קרח תרע"ה (ח"ה ע' אתישט). לעיל ע' אתישט.
(59) סיום הענין – לקמן ש, פועל החלישות בהנה"ב.
(60) ברכות סג, א (לפי גירסת העין יעקב). וראה לקו"ת ואתחנן ב, א, ז, א. סה"מ עטר"ת ע' ערב. תרפ"ז ע' קב. תרפ"ט ע' שז. ובכ"מ.

ובפרט אם ההתבוננות היא גם בהשכל הטבעי, היינו שגם הנה"כ יכין וישיג את הענין האלקי, ה"ז פועל ביטל גם בנה"ב, שאין רצונו בהענינים החומריים, ורוצה באלקות כו'. וכן ההתבוננות באלקות שבא בבחי' התלבשות בעולם, שבזה שייך השגה, דמבשרי אחזה אלוק⁶⁷, דכמו שהאדם מרגיש נפשו אשר בתוכו⁶⁸, דהגם שאינו יודע כלל מהות הנשמה, מ"מ, הרי מציאותה ידוע לו, וידוע ומרגיש אופן מציאותה, שמרגיש בנפשו ענין החיות וענין האור, היינו אור נפשו המאיר בו, דגם סומא שלא ראה אור מימיו⁶⁹, יודע מ"מ מציאות האור⁷⁰ ע"י אור נפשו שמאיר בו, וכמו בהברקת השכל שהוא בבחי' גילוי אור כו'.

והנה ענין אור וחיות בכללות, הנה חיות הוא שבא בבחי' התלבשות ותפיסא, ואור הוא שלמעלה מבחי' התלבשות כו'. ולמעלה זהו בחי' אור מקיף ואור פנימי כו', וכידוע⁷¹ בהג' לשונות אור חיות וכח הנז' בסש"ב⁷², דאור הוא החיות מבחי' סוכ"ע המבו' בסש"ב פמ"ח⁷³, וחיות הוא בחי' או"פ המתלבש בעולמות להחיותם, שהעולמות מלבישים ומשיגים את ההשפעה כו'. והמשל בזה בנפש הוא, דחיות הוא מה שמתלבש בפרטי אברי הגוף להחיותם, וכמו כח הראי' בעין וכח השמיעה באזן וכח התנועה ביד כו', ואור הוא בחי' החיות כללי של הנפש, שמחי' את הגוף מראשו ועד רגלו בשוה כו', והוא מה שהאדם מרגיש את עצמו בכללות מראשו ועד רגלו כו'. ובפרטיות יש גם באו"פ בחי' אור וחיות, וכמו בהתלבשות הכחות זב"ז, כמו השכל שמתלבש בהמדות, שאור השכל מתעלם בזה, ומה שבמורגש ובהתגלות היא המדה. וכמו השכל שבפסק דין ה"ה מצומצם מאד, ואינו ניכר בזה כל הרחבת השכל והסברות שבזה, וכמו בקיצורי פס"ד שבשו"ע בלא טעמי ההלכות, שאין בזה גילוי אור, דעם היות שכל ענין מדוקדק ע"פ הטעם והסברה שבזה, ובדקדוקי התי' מרומו הטעם כו', מ"מ, אין זה בגילוי כלל, וכאשר יודע טעמי ההלכות (כמו בשו"ע רבינו נ"ע⁷⁴), מאיר בזה אור רב יותר, ובפרט בהרחבת הענינים והסברות בריבוי גילוי אור כו'. וכן בהתבוננות והשגה אלקית, דכשבא בהתפעלות המדה, מתעלם האור כו'. וכ"ז הוא מפני שאור השכל הוא בבחי' חיצונית שבו, דבכללות היא בחי' אור השכל השייך אל המדות, לא עצמות השכל ממש, וע"כ בא בבחי' התלבשות והתעלמות במדות כו'. ופנימיות השכל הוא עצמיות השכל שלמעלה מהמדות, שאין האור מצומצם, ומאיר בגילוי הרבה יותר כו', וממילא גם המדות הבאים מזה הן באופן אחר, ואין אור השכל מתעלם בהם כו', וכמשנת"ל בכ"ד⁷⁵. וגם בזה יש הפרש אם בא בלבושי השגה, או שכל שאינו בא בלבושי השגה, והיינו, שא"א לתפוס אותו בלבושי השגה, כ"א בבחי' הפשטה דוקא, שאין זה בבחי' תפיסא ממש, והוא מפני מעלת ודקות האור שכלי, א"א לבוא בבחי' תפיסא ממש כו'. ויותר מזה הוא באור שכל הבא באובנתא

67 איוב יט, כו.

68 ראה גם סהמ"צ להצ"צ מה, א.

69 ע"פ משנה מגילה כד, א.

70 ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי הנחות תקע"ז ע' כג.

אוה"ת ויקרא ח"ד ע' תתקפח. סה"מ תרכ"ח ע' קפח.

71 ראה אמרי בינה שער הק"ש פי"ג (לת, א). אוה"ת

ענינים ע' קלה. סה"מ תרי"ט ע' סה ואלך. תרס"ד ע' ב. לעיל

פרמ"ב פשי" ואלך (ח"ג ע' עתר. ע' תתסד ואלך). סה"מ

עזרת" ע' קעז. תרצ"ב ע' לג ואלך.

72 ראה תניא שעהיוה"א פי"ב (פט, סע"ב) ובהגהה שם.

73 סז, ב ואלך.

74 ראה «הקדמת הרבנים בני הגאון המחבר ז"ל» לשו"ע

אדה"ז. וראה גם סה"מ עת"ר ע' רס.

75 פמ"ה (ח"א ע' קג). פשצ"ז (ח"ד ע' א'קו ואלך).

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתיג

דלכא⁷⁶, וכמו תבנא דלכא לא כתבי אינשי כו'⁷⁷, והוא עומק הסברה שהיא למעלה מהשגה (דער גישמאק פון דער סברה), שזהו האור והחיות של הסברה, וממנה היא נובעת בנביעה רבה מאור השכל כו'. וכאשר האדם מקשר דעתו ומחשבתו בהרגש החילוקים בענינים אלו, ישיג וירגיש כמו"כ ברוחניות האלקות ענין בחי' אור וחיות כו'. וכן ההתבוננות בענין הע"ס, דכללות ענינים⁷⁸ הוא בגין דישתמודעון בי' כו'⁷⁹, וע"י הרגש מציאות הכחות בעצמו, יוכל לידע ולהשיג ענין הע"ס למעלה כו', וכן בפרטי המדרי' דאבי"ע כו'.

אשר בכ"ז בהתבוננות טובה ובהעמקת הדעת, מאיר בו אור נפשו האלקית, ונעשה בבחי' קירוב ובבחי' דביקות באלקות כו', ונעשה התגברות הצורה על החומר, עד שאינו שייך כלל להענינים החומריים, כי אור הצורה האלקית מאיר בו בגילוי, והחומר מתבטל לגמרי מפני אור הצורה כו'. וכאשר כ"ז הוא גם בהשגה בשכל הטבעי דנה"ב (והיינו שההתבוננות היא לא רק השגת הענין בהשכל האלקי דנה"א, רק שהשכל הטבעי יבין וישיג ג"כ כו'. ואין זה שמביא את הענינים בהתלבשות יותר, היינו בדברי' והסבירים מוחשים יותר, בכדי שיובן גם בשכל הטבעי, כ"א שהענין כמו שהוא, מביא אותו בהשגת שכל הטבעי ג"כ. ובאמת הוא בבחי' העלאה, שמעלה את השכל הטבעי, שגם בו מושג ומורגש הענין כו'), ובפרט בהתבוננות הנ"ל בענין ההתהוות וגדולת ה' בהתהוות העולמות כו', וההתבוננות בהחיות אלקי, והו"ע לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך⁸⁰, איך שהוא חיי העולם בכלל וחיי נפשו בפרט (והיינו שהאדם הוא תכלית הכוונה, ובו הוא אור וחיות פנימי יותר כו', אבל גם בכל העולמות ובכל הנבראים הוא בבחי' אור וחיות פרטי כו'). וכאשר כ"ז הוא בשכל הטבעי ג"כ, שמשג את הענין, ה"ז עושה הביטול בנה"ב, שירצה באלקות כו'. וע"י שמאיר האדם, מאיר חלקו בעולם, וגם ממשיך גילוי אלקות בעולם כו', שע"י העבודה וההתעסקות בהתבוננות אלקי ובהתעוררות אהוי"ר ועוסק⁸¹ התומ"צ (שזהו תכלית הכוונה בהתעוררות אהוי"ר כו', כמ"ש בס"ש⁸² שאהבה היא מקור רמ"ח מ"ע ויראה מקור שס"ה ל"ת כו'), ממשיך עי"ז גילוי אלקות בעולם, להאיר חשך העולם כו', וזהו תכלית בריאת האדם למטה להאיר את החשך כו'²⁷¹.

אמנם עיקר הענין דלהאיר את החשך הוא, לא רק מה שהאור דוחה את החשך, כ"א שהחשך יהפוך ויהי' אור כו'. דהנה ידוע⁸³ שיש ב' דיעות בענין החשך, אם החשך הוא רק העדר האור, ואינו מהות בריאה בפ"ע (וא"כ צריך שיוקדם אור לחשך, ואז שייך לומר שהחשך הוא העדר האור, או במקום שלא הגיע האור מעולם, שהחשך שורה שם, שזהו ג"כ העדר האור, אך זהו דוקא כשיש מציאות האור, אז שייך ענין החשך

(80) נצבים ל, כ (בדילוג). וראה לעיל ס"ע א'תפתט.

(81) וינסוק: אוצ"ל: ועסק.

(82) פ"ד (ת, א).

(83) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן אתהלך לאזניא ס"ע לד. תקס"ג ח"א ע' נח. שערי אורה שער החנוכה ד"ה בכ"ה בכסלו פנ"ז (כג, ב). סה"מ תרס"ג ח"א ע' פד. לעיל פרכ"ח (ח"ג ע' תרלו). סה"מ עטר"ת ס"ע יז ואילך. תרפ"ח ע' קנח. וש"נ. ד"ה ויקח ה"א תרצ"ה (סה"מ תרצ"ה ע' 0001).

(76) ראה ע"ז כח, סע"ב ובתוס' שם (ד"ה שוריינא). וראה לקוטי ביאורים ל"ה מפאריטש לשער היחוד קנה, ד ואילך (אות א ביאור ב). פלח הרמון בראשית ית, ד.

(77) ראה פרש"י סנהדרין לה, א (ד"ה ליבא). וראה לקו"ת אחרי כח, ד. אוה"ת ענינים ע' רכו. סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקצז. תרנ"ז ס"ע מו. תרס"ט ע' שלא. לעיל פקמ"ח (ח"ב ע' שצג). ד"ה ויהי ביום השמיני תרע"ה (ח"ד ע' א'רפח).

(78) ענינים: אוצ"ל: ענינים.

(79) זח"ב מב, א. וראה לעיל ע' א'תשעד.

שהוא ההעדר כו'), או שהחשך הוא בריאה בפ"ע, שגם בלא אור שייך מציאת החשך (ויכול להיות שקדום אל האור, אשר כן הוא באמת כו'). והאמת הוא שהחשך הוא בריאה בפ"ע, וכמ"ש⁸⁴ וחשך ע"פ תהום, שזהו קודם שהי' המא' יהי אור⁸⁵ (והרמב"ן בפ"י עה"ת⁸⁴ כ' שחשך הוא האש היסודי, ולפ"ז הוא מקור האור, ועמ"ש בד"ה שחורה אני ונאווה האי⁸⁶, וכאן יתבאר באופן אחר). וכ"כ יוצר אור ובורא חשך⁸⁷, הרי שהחשך הוא בריאה בפ"ע. וכן מובן ממארו"ל⁸⁸ שהי' אור וחשך משתמשינן בערבובי' כו', ואמרו⁸⁹ כברייתו ש"ע ברישא חשוכא כו', וכן משמעות מש"א⁹⁰ גולל אור מפני חשך וחשך מפני אור, דחשך הוא דבר בפ"ע, לא רק העדר האור, וגולל אור מפני החשך כו'. ובזה תלוי ג"כ הכוונה בלהאיר את החשך כו', דאם החשך הוא רק העדר האור, א"כ הענין להאיר את החשך היינו לדחות את החשך, דבמקום שמאיר אור, נדחה החשך כו', ואם החשך הוא בריאה בפ"ע, הכוונה בלהאיר את החשך אינו רק זאת בלבד לדחות את החשך, שהרי מ"מ החשך הוא נמצא כו', כ"א תכלית הכוונה הוא שהחשך יהי' אור כו'. ומ"מ, יש ב' הענינים בחשך, מה שהוא ברי' בפ"ע, ומה שהוא העדר האור, והיינו עצם החשך, ומה שהחשך מחשיך על האור, שמעלים עליו ומגביל אותו ומונע התפשטות וגילוי האור כו'.

ויובן זה עד"מ בכחות הנפש המתלבשים באברי הגוף, הרי הכחות באים בהגשמה ובהגבלה בהתלבשות זאת כו'⁹¹, שהרי הכחות בעצם הן רוחניים בעצם מהותם, כמו רוחניות הנפש עצמה. ועם היותם רק כחות, שהן גילויים פרטים מהנפש, בבחי' חכ' ובינה וחסד כו', שהנפש עצמה מושללת מזה כו', מ"מ, ה"ה כחות רוחניים, בבחי' ריבוי גילוי אור ובבחי' בל"ג כו', שהכח השכל שכנפש הוא להשכיל ולהשיג אלקות גם במדרי' העליונות, וההשכלה וההשגה היא באופן נפלא למעלה הרבה מהשגת המלאכים כו', וכללות ההשגה היא במהות הרוחני כו'. וכמו השגת הנשמות בג"ע במהות האור האלקי כו', וכן עבודתם באהוי"ר היא במדרי' גבוה ונעלית מאד, בבחי' ביטל במציאות כו', וכמ"ש⁹² חי ה' אשר עמדתי לפניו כו'. ובהתלבשות הכחות באברי הגוף, הרי באים בהגשמה, דכח השכל אינו בערך כלל להשכיל מה שהי' ביכולתו להשכיל קודם התלבשותו כו', דכללות ההשכלה היא בבחי' המציאות לבד כו' (רק מה שיכול להיות בבחי' ראיית עין השכל כו', וגם זה אינו בבחי' ראיית המהות ממש כו', וכמשנת"ל ד"ה ראשי המטות הג'⁹³). ונמצא, דהשגת המהות נתעלם לגמרי בהתלבשות זאת (בבחי' סילק כו'), וההשכלה היא בהגבלה, כמה שביכולתו להשכיל לפ"ע חומר המוח כו' (והגם שיש הגבלה בזה גם בהכח מצ"ע, היינו מצד מקורו כו', וכידוע שיש חילוקים בהשכלה והשגה

א'שיא

(88) פרש"י בראשית שם, ד. וראה בר"פ פ"ג, ו. ירושלמי

ברכות פ"ח ה"ו.

(89) שבת ע"ז, ב.

(90) ברכות ק"ש דערבית. ברכות יא, ריש ע"ב.

(91) ראה לעיל פ"ב (ח"א ס"ע ה).

(92) מלכים"א יז, א. וראה זחר ח"א רלג, ב. ח"ג סח, ב.

לקו"ש חכ"ה ע' 147 הערה 53.

(93) תרע"ד (ח"ג ס"ע תשסז ואילך).

(84) בראשית א, ב.

(85) שם, ג.

(86) לקו"ת שה"ש ד, ג (ושם): "ישת חשך סתרו חשך, הוא

דבר שאינו נראה בו שום תפיסא והשגה כלל .. והנה כל זה

הוא ממש למעלה נקרא מה שלמעלה מהשגת הנבראים בשם

חשך, פי' מה שאינו מושג, כמאמר יוצר אור ובורא חשך,

שהחשך הוא בריאה למעלה מאור הגילוי שהוא ביצירה".

(87) ישע"י מה, ז. ברכת יוצר.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתטו

לפי אופן הציור דההמשכה נעלמת דמקור השכל כו', וכמ"ש במ"א⁹⁴, הנה אינו דומה כלל הגבלת הכח מצ"ע להגבלה שמצד הכלי, דהגבלת הכח מצ"ע אינו הגבלה ממש, שהרי הגבלה זו ישנה גם בהנשמה קודם התלבשותה בגוף, ומ"מ היא משגת מהות האור האלקי בג"ע כו' (ועמשנת"ל בד"ה נשא הא'⁹⁵, דע"ס שבאור הן בבחי' פשיטות לגבי הכלים כו'), משא"כ הגבלת הכלי היא הגבלה ממש כו', וכמו שאומרי' דיא קאפ נעמט ניט מער, שזהו מצד הגבלת הכלי כו'), ואור השכל בא בהגשמה, עד שמשכיל השכלה גשמיות ג"כ, וגם ההשכלה רוחניות אפי' שהיא בבחי' הפשטה, אינו בערך כלל לגבי רוחניות ההשכלה דכח השכל שמצד עצמו כו'. וכן הוא בכל הכחות, כמו כח הראי', שמצ"ע הוא כח רוחני (לתפוס מהות הרוחני, וכמ"ש במ"א⁹⁶ בענין שרואה ושומעת הכרוזים כו', ועמשנת"ל⁹⁷ בענין רואין את הנשמע כו'⁹⁸) ובבחי' בל"ג כו', ובהתלבשות בחומר העין תופסת דבר גשמי, ובבחי' הגבלה, כמה שמתפשט כח הראי' לראות מרחוק (דמובן דלולא חומר העין הי' הראי' בלתי מוגבלת כו'⁹⁹). וכן עבודת הנשמה בהתלבשותה בגוף אינו בערך עבודתה כלל קודם התלבשותה כו', וכמ"ש בסש"ב פל"ז¹⁰⁰, כי גם שיהי' צדיק גמור עובד ה' ביראה ואה"ר בתענוגים, לא יגיע למעלת דביקותו בה' בדו"ר בטרם ירידתו החומרי¹⁰¹, לא מינה ולא מקצתה, ואין ערך ודמיון ביניהם כלל כו', שהגוף אינו יכול לסבול כו'¹⁰², הרי שמצד עצם ההתלבשות מתעלם ונגבל בחי' האהו"ר של הנשמה כו'. הרי שההתלבשות באברי הגוף גורם התעלמות בהכחות, ובחי' הגבלה והגשמה כו', שזהו מה שהחשך מחשיך את האור, והוא בחי' העדר האור, לבד בחי' החשך מצ"ע, שהן הכלים דאיברי הגוף עצמן כו'.

והדוגמא מזה יובן למעלה בהתלבשות האורות בכלים כו', שהרי הכלים הם בחי' העלם בעצם מהותן כו'¹⁰³, וגם הם מעלימים על האורות ומגבילים אותם כו'. ותחלת ההתעלמות הוא שמתעלם בחי' האור שלמעלה מבחי' התלבשות בכלים כו'. דהתעלמות זאת היא בכל בחי' הכלים, גם שלמעלה מאצי' כו', וכמו עד"מ אותיות החקיקה, שמ"מ משחירים את הבהקת האב"ט כו', דהדוגמא מזה למעלה בבחי' כלים שבכתר, דעם היות שאינם מעלימים על האור המתלבש בתוכם, מ"מ, בזה שהן בחי' כלים, ה"ה מעלימים, שאינו מאיר בגילוי האור שלמעלה מבחי' כלים כו', וכמ"ש במ"א¹⁰⁴, ונת' ג"כ לעיל¹⁰⁵. והוא ע"ד פעולת הצמצום הראשון בהתעלמות וסילק האוא"ס הבל"ג שנת"ל¹⁰⁶ (רק שבצמצום הראשון זהו מפעולת הצמצום, ע"כ הוא בבחי' סילק לגמרי כו', ועמשנת"ל ד"ה ויקרא אל משה¹⁰⁷, ובכלים הוא שההתעלמות נעשה ממילא, ע"כ אינו

א'שיב

101 ירידתו החומרי: בתניא שם: ירידתו לעוה"ז החומרי.

102 עכ"ל אדה"ז בתניא שם.

103 ראה לעיל פ"ט. פק"ב (ח"א ע' כ ואילך. ע' שיד).

104 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"ב ע' תרפט

ואילך. המשך תרס"ז ע' תרלב ואילך.

105 פקב"א (ח"א ס"ע שיח ואילך).

106 ד"ה מצה זו וד"ה ויהי הענין – תרע"ה (ח"ד ע' א'רנו

ואילך. ע' א'רסח). לעיל ע' א'תרסב.

107 תרע"ה (ח"ד ע' א'רלו ואילך).

94 ראה סה"מ תרנ"ז ע' רה ואילך. לעיל פצ"ו ואילך

(ח"א ע' רג ואילך). פרי"ה ואילך. פרכ"ג (ח"ב ע' תקעב ואילך.

ע' תרכא ואילך).

95 תער"ב (ח"א ע' לא). וש"ג.

96 ראה לעיל פע"ד (ח"ג ע' תשנב).

97 פיי"ט (ח"א ע' מ ואילך).

98 ראה מכילתא ופרשי' יתרו כ, טו. לקו"ש ח"ו ע' 120

הערה 5.

99 ראה לקמן ע' ואשצט.

100 מח, סע"א ואילך.

בבחי' סילק לגמרי, ויכול להיות בבחי' גילוי כו'. ועם היות שזהו בחי' האו"מ שלמעלה מהאו"פ (ובהאור שלפני הצמצום הוא האור שבבחי' בל"ג כו'), מ"מ, הרי מאיר בבחי' או"פ, שהרי האו"פ נמשך מהאו"מ וכלול בו (וכמו הע"ס הכלולים בכתר, שמאיר בהם בחי' האו"מ כו', וכמו בע"ס הגנוזות שקודם הצמצום מאיר בחי' האור שבא"ס ובל"ג כו', וכמשנת"ל באורך¹⁰⁸). וע"י ההתלבשות בכלים מתעלם האור הזה כו'. ובפרטיות הוא בבחי' האו"פ גופא, וכמשנת"ל (ד"ה מי מנה¹⁰⁹) שיש ג' מדרי' בהאור, והמדרי' הב' הוא בחי' האור שלמעלה מהכלים, שאינו בא בבחי' התלבשות בכלים כו' (ועמשנת"ל ד"ה ויקהל משה¹¹⁰), נמצא שמדרי' זו שבאור מתעלם בהתלבשות האור בהכלים כו'. וגם נת"ל¹¹¹ בענין והקב"ה עשה כמה צמצומים כו'¹¹², ובענין בחי' כמראה אדם כו'¹¹³, שהאור מתצמצם ומתעלם בכמה צמצומים והעלמות עד שמתלבש בהכלים דע"ס כו', וכאשר האור מתלבש בהכלים, הרי מה שהכלי תופס את האור, אין זה האור כמו שהוא בעצם כו', כמשנת"ל¹¹⁴. וזהו כמו בהתלבשות הכחות באיברי הגוף שבאים בהגשמה כו', כנ"ל, כמו"כ מה שהכלי תופסת האור הוא שהאור בא בהגשמה לגבי כמו שהוא בעצם כו'. ולכן עיקר תפיסת הכלים הוא בבחי' בינה כו', דבכח' בכלל הוא עדיין האור כמו שהוא בעצם, ובבינה בא בהשגה ותפיסא כו'¹¹⁵ (ובפרטיות יש בכח' ג"כ בחי' כלים, והיינו בחיצוניות החכ' כו', וכמש"נ כ"ז לעיל באורך¹¹⁶). ובזה הוא בחי' מעלה ומטה שבע"ס¹¹⁷, דהמעומ"ט הוא בבחי' גילוי האור, אם האור הוא בבחי' מיעוט או בבחי' ריבוי כו', שזהו לפי אופן הכלים, דבמדרי' עליונה שהכלים הן בבחי' דקות יותר, מאיר בהם האור בריבוי, ואינו מתגשם כ"כ מכמו שהוא בעצם כו', וכל שלמטה במדרי', שהכלים הן בבחי' המציאות יותר, האור בהם בבחי' מיעוט ובבחי' מציאות יותר כו'. וכן בכל ספי' בפרט יש בה בחי' פנימיות הכלים וחיצוניות הכלים, דבחי' חיצוניות הכלים הן כערך בחי' לבושים לגבי פנימיות הכלים כו', דהלבוש הוא שמעלים על האור, והיינו שעי"ז יכול להיות המשכת האור במדרי' שלמטה ממנה, וכמו בהתלבשות הפרצופים זב"ז כו', וכמשנת"ל (ד"ה זה יתנו¹¹⁸), וכללות הכלים הרי ענינם הוא להגביל את האור כו', שהרי האור בעצם אינו בגדר מיוחד בעצם מהותו כו', ומכ"ש שאינו מוגדר בהתפשטות כו', וכמו שהוא בהתלבשות בכלים ה"ה בבחי' גדר מיוחד ובבחי' הגבלה כו', וכמשנת"ל (ד"ה אלה הדברים הב'¹¹⁹).

וכ"ן הוא בע"ס דאצי'. אך בירידת ההארה האלקית, הרי מתעלמת מאד בעולמות ביי"ע כו'. ותחלת ההתעלמו' הוא ע"י הפרסא שבין אצי' לבי"ע, שמהות האור דאצי' אינו מאיר כלל בבי"ע, רק הארה חיצונית לבד, שבאה בבחי' שינוי המהות, הנק' אור של

108 פכ"א ואילך (ח"א ע' מד ואילך).
 109 תער"ב (ח"א ע' סג ואילך).
 110 תרע"ה (ח"ד ע' ארכח ואילך).
 111 פת"ה. פת"ט ח"ד ס"ע אקבה ואילך. ע' אקמ). וראה
 פשצ"א (שם ס"ע אפז ואילך).
 112 אור תורה להרב המגיד סימן קלד.
 113 יחזקאל א, כו.
 114 ד"ה וידבר גו' כל הדברים האלה תרע"ה (ח"ה ע'
 א'שנו).
 115 ראה לעיל פק"כ (ח"א ע' שטו). פרע"ט (ח"ג ע' תשעח
 ואילך).
 116 לעיל ע' א'תשלד.
 117 ראה לעיל פל"ג ואילך. פל"ז ואילך (ח"א ע' ע
 ואילך. ע' פא ואילך).
 118 תרע"ה (ח"ד ע' א'קעו).
 119 תרע"ה (ח"ה ע' א'תעה ואילך).

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתיז

תולדה כו'. וגם בחי' אור הנשמה דבי"ע שמבחי' חיצוניות הכלים דמל' דאצי', אין זה כלל כמו שהן באצי' כו', וכמשנת"ל (ד"ה ויהי ביום השמיני וד"ה אדם כי יהי¹²⁰), שעז"א בת"ז¹²¹ דברי' לאו איהו וחיהי וגרמוהי חד, דקאי על בחי' אור הנשמה כו'¹²². וכמו שהכלים דבי"ע תופסים את האור, הרי אינו מהות האור כלל, כ"א מציאותו כו'¹²², וכמשנת"ל שם¹²⁰. וממילא ה"ה מעלימים ומסתירים על האור כו', עד שבחי' הלבושים דבי"ע הן בבחי' תערובות טו"ר כו', וכמ"ש בע"ח¹²³, דברי' מעוטו רע, ויצי' מחצה על מחצה, ועשי' רובו רע כו', ובפרט בעולם התחתון, שכל הדברים שבועולם מעורבים טו"ר, וכמשנת"ל (סד"ה ראשי המטות הג'¹²⁴ ובכ"ד¹²⁵), ומעלימים ומסתירים מאד על האור והחיות האלקי כו', שזהו בחי' החשך דעוה"ז, שהוא חשך כפול ומכופל כו'¹²⁶, כמשנת"ל¹²⁷ (במ"א¹²⁸ דכפול ומכופל הן הד' קלי', והוא לעו"ז דב' היחודים דהוי' אלקי' והוי' אהי' (אחותי אמי¹²⁹)), ומעיר מענין ויאבק אביק ומביק כו'¹³⁰, אפשר הכוונה עמ"ש¹³¹ על מאה"ז¹³² בענין זה, שהמלחמה הי' בב' אופנים, והו"ע אבק ועפר כו', וצל"ע ועדיין לא עיינתי בזה), ולכן כל מעשה עוה"ז קשים כו'¹³³, כמ"ש בסש"ב ח"א ספ"ו¹³⁴. וכן בהתלבשות הנה"א בנה"ב, דלבד שזאת שהכחות דנה"א באים בהגשמה כנ"ל, הנה בהעדר העבודה נעשה התגברות החשך דנה"ב, שמחשיך את האור דנה"א, ומתיש כחו כו', וכמ"ש¹³⁵ כשל בעוני כחי, שע"י העיוות ועיקום נחלש כח הנפש, שאין ביכולתו לצאת מנרתקו כו', והיא ההתלבשות בבחי' גלות כו', וכמשנת"ל¹³⁶ שיש ב' מיני התלבשו' כו'.

א'שיג

ק"נ ושלש קליפות הטמאות, כי כמו שבקדושה יש כפול ומכופל .. וע"ד שבשבת כל עסקא דשבתא כפול כו', הנה את זלעו"ז עשה האלקים, ויש בקליפות ג"כ כפול הגם שבקליפות אין שייך כ"כ כפול .. מ"מ זהו רק שאין יחוד, אבל עכ"ז יש בזלעו"ז ג"כ כפול".

אבל, כנראה, הכוונה כאן ובתרנ"ז שם היא למאמר אחר, כי באוה"ת שם לא נזכר ענין „ב' היחודים דהוי' אלקים והוי' אהי'” שהובאו כאן ובסה"מ תרנ"ז שם, וגם לא נמצאת שם ההערה „מענין ויאבק אביק ומביק כו'”.

(129) ראה לעיל ע' א'תשכד. וש"נ.

(130) ראה פרש"י וישלח לב, כה: „ויאבק – לשון ויתקשר, ולשון ארמי הוא, בטר דאביקו ב"י, ואביק לי מיבכ**”. וראה ספר החקירה להצ"צ זג, ב. מאמרי אדמו"ר הצ"צ (הנחות) וישלח ע' קא. סה"מ תרל"ט ח"א ע' מא.

(131) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"א ע' קמח ואילך.

ע' קסד ואילך. תו"א וישלח כו, ג.

(132) ח"א קע, א.

(133) עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) ספ"ד.

(134) י, סע"ב ואילך.

(135) תהלים לא, יא. וראה לקו"ת שה"ש כה, א.

(136) פ"ב. פע"ה ח"א ע' ו. ע' קפז). פקס"ב ח"ב ע' תמד). ד"ה אתם נצבים תרע"ה (ח"ה ע' א'תקס).

(120) תרע"ה (ח"ד ע' א'רפח ואילך. ס"ע א'רצג ואילך). וראה לקמן ע' א'תתסז.

(121) בהקדמה ג, סע"ב).

(122) ראה לעיל פרס"ג (ח"ג ס"ע תשלד).

(123) שער מג (שער ציור העולמות) הקדמה להדרוש.

וראה לקו"ת במדבר ג, ריש ע"ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"א ע' רמט (נוסחא שני). אוה"ת שה"ש ח"ג ע' תתקעד.

(124) תרע"ד (ח"ג ס"ע תשעב ואילך).

(125) ראה תו"א בראשית ה, ג ואילך. תורת חיים בראשית ל, ב ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי בהר ע' תדש ואילך. סה"מ תרס"ב ע' ש ואילך. עת"ר ע' קמב.

(126) ראה תניא פל"ו (מה, סע"ב): „עוה"ז הגשמי והחומרי ממש והוא התחתון במדרגה שאין תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו ית' וחשך כפול ומכופל”.

(127) פקנ"ה (ח"ב ע' תטז). ד"ה וידבר גו' במדבר סיני תרע"ה (ח"ד ע' א'שמו). לעיל ע' א'תתט.

(128) בנ"א דכפול ומכופל הן הד' קליפות, והוא לעו"ז דב' היחודים דהוי' אלקי' והוי' אהי' .. ומעיר מענין ויאבק אביק ומביק כו': ראה עז"ז בסה"מ תרנ"ז ע' ב: „דענין הכפילות הוא ההיפך מבחי' הכפילות שבקדושה, וכמשארו"ל כל עיסקא דשבתא כפול, ומבוי' במ"א שזה"ע ב' היחודי' דיחוד הוי' אלקי' והוי' אהי', יחוד דהוי' אלקי' הוי' יחוד זו"נ ויחוד הוי' אהי' הוא בחי' יחוד אור"א, כן להבדיל בלעו"ז יש ג"כ ענין הכפילות והן ד' קליפין שהם ג"כ בבחי' דכר ונוק"י. עכ"ל. וראה אוה"ת חיי שרה ח"ז תתתג, א: הנה נזכר במ"א שיש חשך כפול ומכופל, ופי' כפול ומכופל הוא ד' מדריגות, והיינו

(* טנהדרין טג, ב.

(** מנחות מב, א.

וזאת היא עבודת האדם, להתגבר על החשך דנה"ב, לצאת מן החשך, ולהאיר את החשך, דהיינו לבררו ולזככו כו'. וזהו סדר העבודה בכל ימי חייו (וכן בכל יום), תחלה בבחי' יציאה מן החומריות בכלל, והו"ע שכחי עמך ובית אביך כו' סדר העבודה בכל ימי חייו, והוא ע"י המרירות בבחי' לב נשבר כו', וכמשנת"ל באורך¹³⁷ בסדר העבודה בבחי' שבירה כללית דהחומריות ע"י כובד ראש¹³⁸, ואח"כ בבחי' חקיקה מבחויץ¹³⁹ סדר העבודה בכל ימי חייו, שהוא הזדככות החומריות דנה"ב שלא יעלים ויסתיר כו', ואח"כ בבחי' חקיקה מבפנים, שזהו לפעול הביטול בנה"ב ע"י השגה והתבוננות אלקי, שיהי גם בהשגת שכל הטבעי דנה"ב ובהתעוררות אהוי"ר בהתגלות הלב כו', שע"י כ"ז נדחה הרע דנה"ב, שלא לרצות בתאוות ותענוגי העולם להתענג בהם כו', והטוב שבו מתעלה ונכלל בנה"א, והיינו שמתעורר ג"כ באהבה לה', שרוצה באלקות ורוצה בעניני אלקות כו' (ובזה יש כמה מדרי' באופן הזיכוך והביטול של הנה"ב כו'). ועי"ז עושה הזיכוך והבירור גם בדברים הגשמיים כו', דכאשר פועל בנפשו שלא להתענג בתענוגי בנ"א, ולא למלאות תאוות נפשו, שע"י נעשה דחיות הרע מהדברים התחתונים כו', וע"י שנהנה מהם רק בכוונה לש"ש, מתברר הניצוץ הטוב שבהם, שזהו החיות של הדבר, ונכלל בקדושה, ונתוסף לו אור עי"ז כו', וכמ"ש בסש"ב ח"א פ"ז. וע"י הבירור שעושה למטה, עי"ז נעשה ג"כ הזיכוך למעלה, עד גם בכלים דאצי', שמתקנים ומזדככים עי"ז שיהיו כלים יותר לקבל את האור כו', והיינו שיאיר בהם בחי' עצם האור שלמעלה מבחי' התלבשות ממש בכלים כו', ושיהי' גילוי האור גם בעולמות ביי"ע כו', והיינו שע"י העלי' תחלה שעולים הניצוצות שמתבררם למטה, שעולים ונכללים מבי"ע לאצי' (שזהו העלי' דמעלי שבתא¹⁴⁰), נמשך אור האצי' בבי"ע כו', וכמשנת"ל¹⁴¹ באורך באופני הבירורים דאו"י ואו"ח, ובירור אוכל מתוך אוכל, שזהו הבירור באצי' להיות כלים לאור עליון יותר כו' (ועמשנת"ל בד"ה ויקח קרח הב' ובהמא' שאח"ז¹⁴², ועמשנת"ל ד"ה במדב"ס באה"מ¹⁴³).

והנה בכ"ז, הגם שע"י נמשך תוס' אורות שמאיר הגילוי בהכלים כו', הנה כ"ז הוא בבחי' האור לבד, לא שהכלי נעשה אור כו'. דכמו"כ הוא גם בהעלאת הניצוצות, גם כמו שעולים ונכללים בבחי' האלקות דאצי' כו', אין זה שהניצוצות עצמן מאירים, רק שבהן וע"י נעשה תוס' בהאור כו'. והגם שהתוס' אור שע"י בירור והעלאת הניצוצות הוא למעלה מהאור מצ"ע כו', וכמו חמרא וריחא פקחין¹⁴⁴, ה"ז שמתוסף אור בשכלו בעסק התורה בחי' אור נעלה יותר מבחי' החכ' דנה"א מצ"ע כו', וכמ"ש במ"א¹⁴⁵, וכמו רוב תבואות בכח שור¹⁴⁶ דוקא, שע"י הבירור דנה"ב מתוסף כח ועוז בנה"א ביותר כו', והיינו

137) פת"ו (ח"ד ע' א'קטט ואילך).

138) ברכות רפ"ה (ל, ב).

139) ראה לקו"ת בחוקתי מז, ד. לעיל פ"צ (ח"א ע' רלג).

140) ראה לקו"ת שלח מג, א. סידור עם דא"ח רנג, ג.

רעת, ד ואילך. ד"ה ויקח קרח, והי' כי תבוא – תרע"ה (לעיל

ח"ה ע' א'תיט ואילך. ע' א'תקמט ואילך).

141) ד"ה זאת חקת תרע"ה (ח"ה ע' א'תכח ואילך).

142) ועמשנת"ל בד"ה ויקח קרח הב' [תרע"ה] ובהמא'

שאח"ז: ח"ה ע' א'תיט ואילך.

143) תרע"ה (ח"ד ע' א'שמה ואילך).

144) יומא עו, ב – ע"פ הגירסא שהובאה בתניא פ"ז

ובכמה מקומות בדא"ח (סה"מ מלוקט ח"א ע' כ. בהוצאה

החדשה – ח"ב ע' רעז).

145) ראה ביאורי זוהר לאדמו"ר האמצעי רכג, ג. אוה"ת

אחרי ע' צא.

146) משלי יד, ד. וראה לקו"ת האזינו עה, ריש ע"ד. ספר

הערכים חב"ד ח"א ערך אהבת ה' – ההוספה שבה כו'. וש"נ.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתיט

מה שנמשך מבחי' אורות דתהו שלמעלה מאורות דתיקון כו' כידוע, הנה עיקר הענין הזה הוא בהבירור דבדרך מלמטלמ"ע, דהיינו שבדרך מלחמה דוקא כו', דהבירור שבדרך מלמעלמ"ט, הגם שבזה ג"כ מתוסף אור רב ע"י העלאת הניצוצות כו', מ"מ, עיקר ענין זה שיהי' תוס' האור והכח ע"י בירורי הניצוצות הוא בהבירור דמלמטלמ"ע כו'. ובה גופא העיקר הוא כשהנה"ב בעצמו מתעורר, לא רק מה שהנה"א פועל בו הביטול, כ"א שע"י התעסקות הנה"א עם הנה"ב, מתעורר הנה"ב עצמו בבחי' רצוא כו' (וכמשי"ת). והא בהא תלי', דכאשר הבירור הוא בדרך מלחמה¹⁴⁷, אז יבוא לידי בירור כזה שהנה"ב מתעורר בעצמו כו' (וכן הניצוצות בדברי' התחתונים עולים בעצמן, וכמו מים תחתונים בוכין כו'¹⁴⁸, וכמ"ש במ"א¹⁴⁹). אמנם, באמיתות הענין, כ"ז שלא הגיע לזה להיות אתהפכא חשוכא לנהורא, אין זה שהניצוצות עצמן מאירים, כ"א רק מה שגורמין תוס' אורות כו', ובהתוס' אורות יש בזה גם מבחי' שרשן ומקורן כו', אבל לא זהו עיקר האור והגילוי, כ"א עיקר הגילוי הוא בחי' האור (שנק' בכלל בחי' האור דתיקון כו') שנמשך בבחי' תוס' אור בהכלים, היינו שמאיר עצם האור, והוא בבחי' גילוי בהכלים כו'. וכמ"ש במ"א¹⁵⁰ בענין ואלה תולדות יצחק¹⁵¹, דוי"ו מוסיף על ענין ראשון, ופי' הרה"צ מהר"נ ז"ל מטשרנאָבל¹⁵², שמוסיף ומרחיב גבול הקדושה ע"י הוצאות ובירור הניצוצות הקדושות מן הקלי' ומעלה אותן להיכלל בקדושה כו', והיינו בחי' תוס' אורות שנמשך עי"ז כו'. וכידוע שיש מה שבסוד שרש ובסוד תוס', וכמ"ש בהקדמת פ"ח¹⁵³, דמה שבסוד שרש, הוא שנמדד עפ"י קו המדה, שבא בבחי' התעלמות ובבחי' צמצום ומיעוט אחר מיעוט כו', אבל מה שבסוד תוס', הוא בחי' תוס' אור שלמעלה מקו המדה, שאינו בא בהתעלמות, והיינו שמאיר עצם האור, ומאיר בגילוי, שאינו מתצמצם כ"כ, ומאיר כמו שהוא כו', וזהו שתוספתו של הקב"ה מרובה כו'¹⁵⁴. ועוד זאת, שהכלים מזדככים ונעשים בבחי' כלים יותר לקבל את האור, שמאיר בהם האור בבחי' התפשטות והתרחבות יותר כו', וכמו שבבחי' חיצוניות הכלים מאיר ג"כ האור בגילוי כמו בבחי' פנימיות הכלים כו', וגם שיהי' גילוי האור בבי"ע ג"כ כו', והיינו דגם בבי"ע יהי' איהו וחיוהי וגרמוהי חד כמו באצי', שנת"ל¹⁵⁵ דקאי גם על אור הנשמה דבי"ע, דע"פ סדר השתל' לאו איהו וחיוהי וגרמוהי חד, וע"י העבודה ובירור והעלאת הניצוצות, נמשך שגם בבי"ע יהי' איהו וחיוהי וגרמוהי חד כו' (והיינו שנמשך מבחי' מהות האצי' להיות בבחי' אור הנשמה כו'), ואף גם הכלים דבי"ע יהיו בבחי' חד כו', וכמ"ש בתו"א פ' בא בד"ה בעצם היום הזה¹⁵⁶ (דכמו בעליות דשבת, דביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו¹⁵⁷, שהכלים דברי' עולים באצי' ומאיר ומתאחד בהם האור דאצי' כו'¹⁵⁸, כמו"כ הוא בבחי' המשכה כו'), עד שגם למטה יהי' בחי'

152) בספרו מאור עינים (תולדות שם).

153) בהקדמת פנ"ח: למהר"ג שפירא. וראה לקו"ת במדבר יד, ג. שה"ש כ, ב ואילך. כב, ג. אוה"ת לך לך ח"ד תשטז, ב. טה"מ עת"ר ע' עד.

154) ב"ר פס"א, ד.

155) ע' א'תתיז, ושי"ג.

156) סב, ב ואילך. וראה לעיל פת"ד (ח"ד ע' א'קבג).

157) ברכת יוצר דיום השבת.

158) ראה לעיל פרמ"ה (ח"ג ס"ע תרעח). ושי"ג.

147) ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי מב, ב ואילך. ולאדמו"ר ה"צ ח"ב ע' תרפז ואילך. טה"מ תרנ"ט ע' קעג ואילך. לעיל פשע"ז (ח"ג ע' א'מז).

148) תקו"ז תיקון ה (יש, ב). תוס' הרא"ש בראשית א, ז. וראה בחיי ויקרא ב, יג. ב"ר פ"ה, ד.

149) ראה טה"מ תרנ"ט ס"ע קלד ואילך.

150) אוה"ת חיי שרה ח"ד תשצט, ב. וראה גם לעיל פק"ג (ח"א ס"ע רסז).

151) ר"פ תולדות (כה, יט).

גילוי אור כו'. וזהו שמוסיף ומרחיב מקום הקדושה, שזהו בכ' ענינים, בבחי' תוס' אור המרובה על העיקר, דהיינו בחי' עצם האור כמו שהוא למעלה מקהמ"ד¹⁵⁹ כו', ובחי' התפשטות והתרחבות האור למטה מטה, כי נעשו כלים אל האור, שבחי' עצם האור יתפשט ויתגלה ביותר עד למטה כו'. וזהו ג"כ בן פורת יוסף¹⁶⁰, דפורת אותיות פורת¹⁶¹, שהו"ע בירור הנצוצות, כידוע¹⁶², ועי"ז הוא בחי' תוס' אור, שזה"ע יוסף, בחי' תוס' וריבוי אור כו', וגם יוסף הוא בחי' גילוי האור למטה, וכידוע בענין אלה תולדות יעקב יוסף¹⁶³, שממשיך הגילוי בכי"ע כו', והוא ע"י הבירורים כו', וכמ"ש במ"א¹⁶⁴. אמנם, כ"ז הוא בחי' הוספת והרחבת גבול הקדושה, דהיינו בחי' האור שמתוסף בעצם מהותו, ובבחי' התפשטות והתגלות שלו כו', ואין זה עדיין שהנצוצות עצמן מאירים מצ"ע (שזהו מעלת יהודה על יוסף כו', והו"ע ודוד עבדי נשיא עליהם כו'¹⁶⁵, עד דוד הגדיל כו'¹⁶⁶, וכמ"ש במ"א¹⁶⁷ בענין יהונתן ודוד כו'), כ"א מה שע"י הנצוצות נמשך בחי' תוס' אור כו'. וכ"ז הוא מפני שבעבודה למטה בבחי' הבירור וזיכוך אין זה בבחי' אתהפכא ממש כו', שהרי מה שבהתגלות הכחות דנה"א נעשה חלישות הכחות דנה"ב, ואף גם מה שהנה"ב בא לידי אהבה ורצוא כו', הרי אין זה ביטל בעצם מהותו, כ"א בבחי' התפשטות שלו כו', וכמ"ש בסש"ב¹⁶⁸. ואפי' מה שהנה"ב מתעורר בעצמו כנ"ל, אין זה שנהפך מהותו בזה, הגם שזהו יותר בעצם מהותו, מ"מ, אין זה בבחי' אתהפכא כו'. והיינו, דכ"ז הוא רק בחי' הבירור והזיכוך דנה"ב, וכן בכל הדברים התחתונים כו', וכמו"כ בבחי' הכלים למעלה הוא בחי' זיכוך הכלים כו'. ואתהפכא חשוכא לנהורא ממש הוא בעבודת צדיקים גמורים בבחי' אה"ר בתענוגי, ובבע"ת אמיתיים כו' (וכמשי"ת). ובהעבודה שאינו בבחי' אתהפכא ממש, הוא רק שמוסיף ומרחיב גבול הקדושה בבחי' תוס' אור כו' (שזהו ג"כ מדרי' גבוה ונעלה מאד כו' וכנ"ל).

א"שטו

ונמצא דכ"ז הוא מה שהאור דוחה את החשך, לא שהחשך עצמו מאיר כו'. וזהו כללות הענין שנת"ל בענין יחוד הוי' ואלקי' ע"י היפוך הצמצום בבחי' רצו"ש כו', כמשנת"ל באורך¹⁶⁹, כ"ז הוא בחי' דחיות החשך והתגברות האור כו', והיינו שיהי' גילוי ש' הוי' כמו שהוא בעצם, ויהי' בבחי' גילוי ממש בש' אלקי' כו'. ואתהפכא חשוכא לנהורא הוא שהש' אלקים עצמו יאיר כו'.

אמנם בענין אתהפכא חשוכא לנהורא יש בזה ג"כ ב' אופנים, והוא, אם החשך מצ"ע מתהפכא לנהורא, או שמתהפך ע"י האור, שהאור מהפך את החשך כו'. ועם

שפה, ב ואילך. שצה, א ואילך. תד, ב ואילך. ועוד.

165 ע"פ יחזקאל לז, כד"כ.

166 שמואל"א כ, מא.

167 ראה אוה"ת תולדות קנד, ב.

168 פי"ג.

169 ראה ד"ה מצה זו, ויהי הענו, וידבר וגו' במדבר –

תרע"ה (ח"ד ס"ע ארס ואילך. ע' ארסח. ע' אשמה ואילך).

ד"ה וידבר אלקים את כה"ה, אתם נצבים – תרע"ה (ח"ה ע')

אשנו ואילך. ע' איתקנג"אתקנו).

159 = מקו המדה.

160 ויחי מט, כב.

161 ראה אגדת בראשית פפ"ד, ו. בעה"ט עה"פ. לקו"ת

להאריז"ל עה"פ. ש"ך עה"ת ובגימטריאות שבסוף הפרשה.

162 ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי עד, ריש ע"ב.

ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' קסו. תורת חיים ויחי רמב, ד ואילך.

רמט, ד. אוה"ת ויחי ח"ו תתשמח, ב ואילך.

163 וישב לז, ב.

164 ראה ביאורי הזהר שם (לאדמו"ר האמצעי עו, א

ואילך. ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' קסח ואילך). אוה"ת ויחי

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתכא

היות שבשניהם הוא שהחשך נהפך לאור, יש בזה הפרש גדול, דכאשר החשך מתהפך מצ"ע, הוא שהחשך עצמו נעשה אור, וכאשר התהפכות הוא ע"י האור, הוא שהאור בא במקום החשך כו', דעם היות שהחשך נעשה אור, אין זה שהחשך עצמו נעשה אור, כ"א שהאור בא במקום החשך, והיינו שהחשך הוא עצמו האור כו'.

וביאור הענין, ילה"ק מ"ש² ויבאו מרתה ולא יכלו כו' כי מרים הם כו' ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים, ואי' במד"ר בשלח פ' ק"ג³ ובפ' ויקהל פ"ן⁴, הה"ד כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך (ירמי' ל'), ממכות שאני מכה, מהם אני מרפא אותך כו', צא ולמד ממרה, שהורה למשה דבר מר והשליך למים ונמתקו המים כו', איזה עץ הי', י"א זית, וי"א ערבה, וי"א הרדפוני⁵ הי', מ"מ, עץ מר הי', והמתיק המים המרים כו', וכן אתה מוצא באלישע⁶ שהמתיק המים במלח כו'. ובזהר בשלח ד"ס ריש ע"ב אי', אין עץ אלא תורה, שנא'⁷ עץ חיים היא כו', ונמצא לפי הזהר הי' העץ עה"ח כו'.

והענין, דהנה, מי מרה הן בחי' הגבורות, וכמ"ש במאו"א אות מ"ם סט"ז, מים בבחי' החסדים וגם בבחי' הגבורות כו', ובי"נ שם⁸, שכ"ה בזהר⁹ ע"פ¹⁰ יהי רקיע, ועמ"ש בזהר בראשית די"ז ע"א ובמק"מ¹¹, דמים עילאין ותתאין הן בחי' חו"ג, ושם סע"ב בזהר, שהן בחי' דכר ונוק' כו', ועמ"ש במק"מ פ' ויקרא ד' יו"ד ע"ב, דמים עילאין הן בחי' חסדים שנכללים בז"א, ומים תתאין הן בחי' גבור' דז"א שנמשכים במל' כו'. ובמאו"א שם סצ"ב, מר מצד הדינים כו', גם המל' נק' מרה כו', כשהדינים גוברים בה כו', ובסצ"ד¹², מרה נק' לילית כו', והיינו דבבחי' הגבו' ודינים דמל' הוא אחיזת החיצונים כנודע, וז"ע מי מרה, בחי' ק"נ שנאחזו בבחי' הגבו' כו'. וההמתקה דמי המרה הי' שהגבורות עצמן נמתקו ונהפכו לחסדים כו'. וז"ש ויורהו ה' עץ כו' וימתקו כו', דמובן ע"פ פשוט דאינו בערך שהעץ ימתיק המים, אפי' יהי' מתוק ביותר, רק ההמתקה היא שהמר נעשה מתוק בעצם כו', וכמ"ש בזהר בשלח שם, שזהו"ע קטיגר נעשה סניגר כו'.

א'שנז

דהנה ידוע¹³ שיש ב' אופנים בהמתקת הגבו', הא' הוא, שהגבו' נמתקים בחסדים, וכמו מיתוק מים הרעים במים היפים, שמחמת ריבוי המים היפים ומתוקים על המים

(5) הרדפוני: אוצ"ל: הרדפוני.

(6) מלכים"ב ב, יט ואילך.

(7) משלי ג, יח.

(8) ובר"נ שם: = וביאיר נתיב למאורי אור שם.

(9) ביאיר נתיב מציין למהר דפוס זולצברך פ' בראשית דך

י"ג ע"ג. בזהר שלפנינו – ח"א רנז, א.

(10) בראשית א, ו.

(11) = ובמקדש מלך (לזהר שם).

(12) ובסצ"ד: = ובסעיף צד (במאורי אור שם).

(13) פיסקא זו – לשון מאמרי אדמו"ר האמצעי שבועות

ס"ע תפג ואילך – עם הוספות וכו'.

(1) הבא לקמן (עד סוף פיסקא הבאה) – מיוסד, כנראה, על אוה"ת מסעי ס"ע א'שפט ואילך. שם ע' א'שפ. וראה מאמרים שמיוסדים על המשך תערי"ב כאן: ד"ה ויאמר לו יהונתן תשי"א (סה"מ תשי"א ע' טט). ד"ה באתי לגני תשט"ו (סה"מ תשט"ו ע' עט). תו"מ סה"מ באתי לגני ח"א ס"ע קסב). ד"ה ויהי בשלח תשכ"ה (סה"מ תשכ"ה ע' קמז ואילך). ד"ה חסידים ואנשי מעשה תשכ"ט (סה"מ תשכ"ט ע' לו ואילך). ד"ה ויסעו ממרה תשל"ד (סה"מ תשל"ד ע' רלח. ע' רמב).

(2) בשלח טו, כג"ה.

(3) פיסקא ג.

(4) פסוק יז.

הרעים ומרים, ימתיקו למרירות המים, ונעשו גם הם מתוקים כו', ומ"מ, אין המתיקות כמו מים מתוקים בעצם, וגם המים המתוקים, נחלש מתיקותם ע"י התערובות במים המרים, הגם שמתגברים עליהם וממתיקים אותם כו'. וכמו"כ מתיקות החריפות דצנון בדבש המתוק בעצם, דאע"פ שנהפך טעם החריף למתיקות, אין זה שנתהפך המר בעצם, כי עצם המים המרים או הצנון החריף לא נשתנו בעצם מהותן כלל, כי הוא מר וחריף כמו שהי', רק שנמתק בד"א המתוק, וכמו המרקחת, דמתיקות הצנון אינו מצ"ע כלל, ואין שינוי בעצם המאכל המר, רק שנמשך והורכב בו מטעם המתיקות הבא מצד אחר, שהוא מתיקות הדבש כו'. וכמו שקיבל הצנון החריף מטעם המתיקות דהדבש ע"י הבישול, כך קיבל הדבש טעם החריפות מהצנון, שנתערבו יחד ע"י הבישול, ונעשה משני הטעמים ההפכים טעם א' המזוג משניהם יחד, והוא טעם הקיוהא, שיש בו מטעם המתיקות והחריפות יחד כו'. ויש כמה אופנים במתיקות כאלה, והוא רק מה שכח א' מחליש לכח שכנגדו כו'. ובכלל נק' מיתוק הגבו' בחסדים באופן כזה שההמתקה באה מכח החסדים המנגדו שמחליש כח הגבו', אין זה נק' היפוך הדין והגבו' בעצם, רק שנמתק מכח החסד המתגבר עליו כו'. וכמו"כ בכח השכל המטה כלפי דין וחוב, וכן מדת הדין והרוגז שבלב, שנחלש כחו ונמתק ע"י כח השכל שמטה כלפי חסד וגובר על כח הדין וממתיקו, וכמו אחרי רבים להטות כו'¹⁴, שאין זה רק המתקת הגבו' בחסדים המתוקים, שהגבו' לא נשתנו בעצם מהותם, רק שנמתקו ונחלשו ע"י כח החסדים כו'. וכן המדה רעה דנה"ב בהתלהבות אש זרה ביותר או במדת הכעס ורציחה וגזל וכה"ג, כאשר יכוף לבבו ויחליש כח הרע שבו ע"י התגברות האהבה האלקות, עד שיבער רצון הזר דאש זרה, ויומתק הרע בטוב, עד שנחלש כחו מאד, זהו שנק' מיתוק גבו' הקשות דק"נ בחסדים דקדושה דנה"א כו', והוא הנק' אתכפיא כו'. אבל אין זה רק חלישות כח הרע, ולא ענין ביטול והיפך בעצם מהותו, כמואס ברע כו'. דאפי' בעבודת הצדיקים, דבד"כ הוא הביטל בעצם המהות דנה"ב (דזהו כללות ההפרש בין צדיקי' ובינונים, דעבודת הבינונים הוא הביטול רק בהתפשטות דנה"ב, ועבודת הצדיקי' הוא הביטל בעצם המהות דנה"ב כו', כמ"ש בסש"ב¹⁵), מ"מ, במדרי' צדיק שאינו גמור, הוא רק בבחי' מיעוט הרע, לא שכלא¹⁶ והלך לו לגמרי, רק שבטל במיעוטו כו', דהיינו שהרע הוא בבחי' מיעוט, והוא בטל וכפוף אל הטוב כו', וכמ"ש בסש"ב פ"י¹⁷, שזהו כמו ביטל בששים¹⁸ או באלף¹⁹ כו', שכ"ז הוא רק התגברות בחי' הטוב כו' (וממילא גם בחי' הטוב, הגם שבצדיקי' הוא במדרי' גבוה ונעלית, מ"מ, אינו כמו שהוא בעצם מהותו ממש כו', שהרי אינו דומה מעלת צדיק שאינו גמור למעלת צדיק גמור גם בבחי' הטוב כו', דאה"ר בתענוגים הוא מדרי' צ"ג דווקא, כמ"ש בסש"ב שם.

ובמ"א²⁰ מבו' כמו עד"מ במלחמה מניחים א"ע להיו' נרדף קצת בשביל לנצח, וכמו גבי יהושע במלחמת העי (יהושע סי' ח'²¹), דכמו"כ הוא למעלה, שנותנים להם מבחי'

19) ראה פירוש המשניות להרמב"ם תרומות פ"י מ"ח.
20) הבא לקמן בפיסקא זו – לשון מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"א ע' קפג ואילך; ע' קפה ואילך.
21) פסוק ה ואילך.

14) משפטים כג, ב.
15) פי"ג.
16) שכלא: אוצ"ל: שכלה.
17) יד, ב ואילך.
18) ראה ע"ז סט, א. חולין צז, ב. צח, ב.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתכג

חיצוניות דחיצוניות בכדי לנצחם כו'. וכמו בדברים המותרים לגמרי ע"פ התורה, רק שהוא מ"מ בחי' הרע מצד התאוה, וכמו בתאוות היתר באכילה ושתי' וכיוצא, יוכל להיות בצדיקים לפעמים בדוגמא כזאת, בנתינת החיצוניות, לא בבחי' פנימי' ח"ו, והוא שאינו בבחי' תאוה ח"ו, רק שאינו לש"ש, רק לקיום הגוף כו' (שזהו בחי' נוגה בעצם כו'), ויותר נר', שזהו שפנימיות הכוונה היא לש"ש, רק שבחיצוניות נראה שאוכל בתאוה ח"ו, כמ"ש בענין הרמאות דיעקב, דכתי' ²² בא אחיך במרמה כו', ומבו' שם ²³ בש' לק"א ²⁴ מהמגיד נ"ע ²⁵, דבהעלות מח"ז באדם (היינו בצדיקי') גם מתאוה מותרת, כממון וכיוצא, זה ההרהור מ"מ בחי' רע הוא, וכאשר מגביר עליו האהבה אלקית דקדושה, ומתבטלת, זהו"ע הניצוח, שבא לקדושה יתרון אור ביתר שאת ע"י שהניח עצמו תחלה. וענין ההנחה אינו שיחשוב מח"ז בתחלה ח"ו, אלא שאם נפלה פתאום, אל יפול לכו מזה, אלא יגביר עליו האהבה לה' כו', וע"י שמתבונן בה איך להעלותה, ה"ז כמתאבק עם המנוול ²⁶ שיתנוול גם הוא בהאבקו עמו, מפני שיש באיבוקו עמו קצת ניצוח המנוול לפי שעה כו', רק שהוא בדקות מאד, ומתגבר עליו באור האהבה כו'. ולא כל אדם יכול ללחום בהניצוח, ויכול ליפול ח"ו, וע"כ ע"ה ²⁷ אסור לאכול בשר כו' ²⁸, ורק במדרי' הצדיקי' יכול להיות הניצוח הזה כו', שתחלתה היא בדקות מאוד, וסופה היא בבחי' ניצוח ובבחי' יתרון אור כו'. ומ"מ י"ל, דזה במדרי' צדיק שאינו גמור, אבל במדרי' צ"ג אינו שייך הנחה כלל כו'. וכמו שנת' ²⁹ בענין הנ"ל בשם הע"ח שער הארת המוחין פ"ג ³⁰, דכאשר המל' מקבלת מבחי' פלא עליון, אז אין מקום ושרש כלל וכלל ליניקת החיצונים, גם לא מבחי' הלבושים, וכשהמל' היא בבחי' אלקי', דכתי' ³¹ מלך אלקי' כו', אז יכול להיות איזה יניקה מבחי' החיצוניות כו'. וא"כ י"ל, דבמדרי' צ"ג, שעבודתם הוא בבחי' אהבה בתענוגים, אינו שייך שום אחיזה ושום הנחה כלל כו'. ואפשר דמ"ש בס"ש פ"ח ³² בענין העלאת המדות של המח"ז כו', הוא גם בצ"ג, וכמש"ש שאין נופלים להם מח"ז שלהם, כ"א משל אחרים כו', שאין בזה שום התפעלות כלל, אף לא במקצת דמקצת, וההעלאה אינו בדרך התאבקות, כ"א שמתקנת ומתעלה ממילא, בהתגלות אור עצמות אלקות בנפשו בעבודתו באה"ר בתענוגים כו').

וכמו"כ הוא למעלה, בבחי' חו"ג דסדר השתל', דז"א הוא רובו חסדים, שהחסד מתגבר על הגבו', ומ"מ, הרי יש גם מדת הגבו' כו' (וגם בחי' החסד אינו כמו בחי' החסד שלמעלה מהשתל' כו'). וכן הוא בכללות בחי' חסדים דז"א וגבורות דמל', שהמל' היא בבחי' רצוא תמיד בבחי' רשפי אש התשוקה והצמאון, ונק' הצמאה כו' ³³, וכמו ואל אישך

(27) - עם הארץ.

(28) פסחים מט, ב.

(29) מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו שם (ע' קפו).

(30) פ"ג: א' אוצ"ל (כמ"ש במאמרי אדמו"ר הזקן שם): פ"ז.

(31) תהלים מז, ט.

(32) לה, א.

(33) נצבים כט, יט. וראה לעיל ד"ה ויאמר לך לך תרע"ו

(ח"ה ס"ע א'תרמ). וש"נ.

(22) תולדות כז, לה. וראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ד

ע' קפב ואילך. אוה"ת בלק ע' איד' ואילך. סה"מ תרס"ח ע'

נו ואילך. ד"ה ויאמר גו' לא גו' שמך עוד יעקב תרצ"ד (סה"מ

תרצ"ד ע' 0001).

(23) מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו שם (ע' קפה).

(24) - לקוטי אמרים.

(25) ראה גם לקוטי אמרים סימן רב. אור תורה סימן תצו.

(26) ראה תניא פכ"ח (לה, ב).

תשוקתך³⁴, בהתלהבות רשפי אש כו', ונמתקים הגבו' ע"י בחי' המשכת מ"ד דו"א, וכמא'³⁵ אתבסמת נוק' ועביד נייחא לה כו'.

אמנם³⁶ האופן הב' בהמתקת הגבו' הוא שהגבו' עצמן נמתקים ונעשים חסדים, וכמא'³⁷ מאן דמהפך מרירו למיתקא כו', שהמרירות בעצם נהפך למתיקות בעצם, ולא שבא סיבת השתנות המרירות למתיקות ע"י ד"א³⁸ זולתו הממתיק אותו (כמו מים המרים שנמתקים ע"י ריבוי המים היפים כו'), אלא אותו הדבר המר בעצמו נהפך למתיקות כו'. וכמו דם נעכר ונעשה חלב³⁹, שהדם הוא בחי' גבו', וחלב חסד כו', ונהפך גבורת הדם ונעשה חלב בבחי' חסדי' כו'. וכמו ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים עמו⁴⁰, והוא שהקטיגר נעשה סניגר כו', והוא מצד הארת אור פני מלך, נהפך הקטיגר ונעשה לסניגר כו'. וכמו"כ בעבודה הוא שהרע בעצם מהותו נהפך לטוב, וכענין מואס ברע, וכמו שנאו רע כו'. ולא בבחי' אתכפי' בלבד, שזהו רק בחי' חלישות בלבד, שנעשה ע"י דבר המנגד כו' כנ"ל, והוא בבחי' ההתפשטות בלבד, אבל בעצם מהותו לא נהפך כלל כו', משא"כ ענין מואס ברע הוא שמואס בעיקר הרע ומבערו לגמרי מכל וכל כו', והוא מתהפך בעצם מהותו לטוב כו'. וכמו התהפכות התאוה רעה באש זרה הכוער בקרבו, שנהפך להיות בבחי' התלהבות אש אלקי ברשפי אש התשוקה הגדולה בנפשו ולבבו לה' אחד לבדו, וכמו כלה שארי ולבבי כו'⁴¹. ואין זה רק מצד התגברות הטוב דנה"א, בהתגלות הכחות דנה"א בהתכוננות והשגה אלקי' בהעמקות הדעת והתעוררות אהוי"ר בבחי' ריבוי האור והגילוי כו', שמתגבר על הנה"ב, שמתבטל מפני הנה"א, שהו"ע התגברות על הצורה על החומר כו', שבכ"ז אינו מתהפך בעצם מהותו כו', וה"ז כמו התגברו' החסדים על הגבו', דמ"מ הגבו' הן במקומן ומהותן כו'. וההמתקה האמיתית היא שהגבו' בעצמן נמתקין, והוא שהרע עצמו נהפך לטוב כו'. וזהו מאן דמהפך מרירו למיתקא, שמרירות הגבו' בעצם יתהפך למתיקות דחסד כו'.

א'שיח

והנה לכאור' הרי כל התורה נבנה על יסוד זה, שהוא להמתיק הדין דקו השמאל בחסד דקו הימין כו', שזהו מ"ש בזהר פ' קרח דקע"ו ע"א⁴², כללא דאורייתא לאכללא שמאלא בימינא כו', וכמ"ש⁴³ מימינו אש דת למו, דבחי' ימין גובר על השמאל כו', וכמו ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל כו'⁴⁴, וזהו כל ענין התיקון, בתגבורת החסדים דש' מ"ה על בחי' הגבו' דש' ב"ן כו'. אך הענין הוא, דבחי' המתקה זו שהגבו' עצמן מתהפכין לחסדים, זהו ג"כ ע"י בחי' החסד, רק שזהו לא בבחי' ריבוי ומיעוט, והיינו רק בחי' ביטל הגבו', שמתבטל מפני ריבוי בחי' החסד, דאין זה שנהפך בעצם מהותו כו', ובחי' המתקה

(37) ראה זח"א ד, א.

(38) - דבר אחר.

(39) נדה ט, א. וראה תורת חיים וארא נא, א. טו, ד ואילך.

(40) משלי טז, ז (ושם: ישרים אתו).

(41) תהלים עג, כו.

(42) ראה לקו"ת מטות פו, ב.

(43) ברכה לג, ב.

(44) תהלים קיח, טו.

(34) בראשית ג, טז.

(35) ראה זח"א צד, א. אד"ר בוח"ג קמב, א. וראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"ב ע' תה. תקס"ג ח"ב ע' תצד. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי צו, א. תורת חיים בשלח רלח, סע"ד. מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ע' ל. במדבר ס"ע יב ואילך.

(36) הבא לקמן (עד סוף פיסקא, ונמצא שיש שני מיני המתקה" ע' א'תתכו) — הוא לשון מאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה 13 (ס"ע תפד ואילך) — עם הוספות וכו'.

המשך בכתב שלא נאמר

אֶתְחַכֶּה

הנ"ל הוא שהגבוי נהפכה לחסד, לא רק שמתבטל כו', והוא ג"כ ע"י החסד, רק שאין זה בריבוי החסד, כ"א במעלת מדרי' החסד כו', וכמשי"ת (וכללות ענין ההמתקה הזאת שע"י חסדים הוא עכשיו, שהחסדים למעלה מהגבוי' (והוא דש' מ"ה למעלה מש' ב"ן, ומברר את הש' ב"ן, שז"ע ההמתקה כו', והו"ע והוא³⁴ ימשול בכ' כו'⁴⁵, ולעתיד יהי' מעלת הגבוי' על החסדים, ויהי' המתקת הגבוי' מצ"ע כו'. ומעין זה גם עכשיו, בהתהפכות הרע שע"י התשובה כו', וכמשי"ת).

ונמצא שיש שני מיני המתקה⁴⁶, הא' הוא המתקת הגבוי' ע"י ריבוי החסדים המתגברים עליהם, שזהו רק הביטול וחלישות דבחי' הגבורה כו'. וכמו המשכת מ"ד שממתיק להרצוא דהעלאת מ"ן, וכמו אתבסמת נוק' כו', שזהו לפי שעה לבד, שהרי ארץ לא שבעה מים⁴⁷, וחוזרת להיות בבחי' רצוא כו'. וכמו הוי כל צמא לכו למים⁴⁸, דמים דתורה ממתיק ומרווה בחי' הצמאון דתפלה כו', ומ"מ, הרי חוזר ובא לידי רצוא אח"כ בתפלה כו', ואדרבא, בא לידי צמאון גדול יותר כו', וכמ"ש במ"א⁴⁹ בענין רצו"ש, שהרצוא מביא את השוב, והשוב מביא את הרצוא כו'. וכמו"כ הוא בטוב ורע, שהרע מתבטל מפני הטוב כו', וכמו בהתגברות הטוב דנה"א מתבטל הרע דנה"ב, שנחשל כחו, וגם הוא בא לידי אהבה כו', דכ"ז הוא בחי' החלישות והביטול דנה"ב, לא שמתבטל בעצם מהותו כו', וכנ"ל. והב' הוא שהגבוי' נהפכים בעצם ונעשים חסדים, וכמו ההופכי הצור אגם מים⁵⁰, שהצור שהוא בחי' גבו', נהפך למים שהוא בחי' חסד כו'. וכמו שהלויים יהיו כהנים, וכמ"ש⁵¹ והכהנים הלויים בני צדוק כו', וכמ"ש בכתהאריז"ל⁵² ע"ז. ולא כמו עכשיו בתנופת הלויים ע"י הכהנים⁵³, שזהו רק ענין לאכללא שמאלא בימינא, בהתגברו' החסדים על הגבורות, עד שהגבוי' יהיו טפלים ובטלים אל החסדים כו', וכמ"ש⁵⁴ וילוו אליך כו', בבחי' טפל לבד כו', וכמ"ש במ"א⁵⁵, אבל לעתיד יהיו הלויים כהנים, והיינו, לא רק שיהי' טפלים אל החסדים, אלא הן עצמן יהיו בבחי' החסדים דכהנים כו'. וכמו"כ בטוב ורע הוא שהרע נהפך לטוב, ויהפוך ה"א לך הקללה לברכה⁵⁶, שהקללה עצמה נהפכה לברכה כו'. וכמו בהמתקת הגבוי' ביוה"כ, שנהפכים לחסד, וכמו נושא עון כו'. וכידוע ההפרש בין כובש עון לנושא עון⁵⁷, דכובש עון הוא שאינו נחשב, אבל אינו מתבטל לגמרי, וכדאי' בילקוט⁵⁸ ע"פ⁵⁹ כבשים בני שנה, בש"א⁶⁰ כבשים שהן כובשים עוונותיהם של ישראל, כמד"א⁶¹ יכבוש עוונותינו, ובה"א⁶² כל דבר שהוא נכבש סופו לצוף, אלא כבשים שהן

אִשִּׁיט

(53) בהעלותך ת, יא. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן אתהלך לאזניא ע' קנג ואילך. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קנה, ריש ע"א. קפו, ד ואילך. קצג, ג.
(54) קרח ית, ב.
(55) ראה ביאורי הזהר שם (קפו, ד ואילך).
(56) תצא כג, ו (בדילוג).
(57) תשא לד, ז.
(58) פינחס רמז תשעו.
(59) פינחס כח, ג.
(60) = בית שמאי אומרים.
(61) מיכה ז, יט.
(62) = ובית הלל אומרים.

(45) אולי כאן צ"ל סיום החצע"ג המתחיל בתיבות „והוא דש' מ"ה".
(46) ראה ד"ה פדה בשלום תשכ"ב (סה"מ מלוקט ח"ו ע' לו ואילך. בהוצאה החדשה – ח"ב ע' ד ואילך).
(47) משלי ל, טו. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"ב ס"ע תקצב.
(48) ישע"י נה, א.
(49) ראה לקו"ת נשא כ, סע"ד.
(50) תהלים קיד, ח.
(51) יחזקאל מד, טו.
(52) לקו"ת להאריז"ל עה"פ. וראה תניא פ"ג.

מכבסים עוונותיהם של ישראל כו'. ובגמ' ר"ה די"ז⁶³, רא"א כובשו, וריב"ח א' נושא, ופרש"י⁶⁴ כובש הכף של זכיות ועי"ז מכריעין כו' (והו"ע התגברות החסדים כו'), ובעירכין ד"ח ע"ב פרש"י כובש⁶⁵, שמשותיר ומטמין העוונות תחת כסה"כ כו', ומ"מ, העון עצמו אינו נמחק כו'. ונושא עון הוא שהעון נמחק ומעביר אותו לגמרי כו', וכמ"ש במ"א⁶⁶, והו"ע המתקה הנ"ל, שהגבו' בעצם מהותה נהפך לחסד כו'.

והנה ב' אופני המתקה הנ"ל, הכל הוא המתקת הגבו' שע"י החסד, שכן הוא גם באופן המתקה הב', שזה שהחסד ממתיק את הגבו' כו', וכמו ההופכי הצור אגם מים⁵⁰, שזהו מה שהגבו' בעצם נהפך לחסד כנ"ל, ה"ז מצד הגילוי מלמעלה, וכמ"ש⁶⁷ מלפני אדון חולי הארץ כו', והוא בחי' יסוד ז"א, דעיקרו בחי' חסדים, כנודע. ובוהר פ' יתרו⁶⁸ אי', מלפני אדון דא אימא כו', מלפני אלוך יעקב⁶⁷ דא אבא כו'. ובמ"א⁶⁹ מב' שזהו כענין אדון הנפלאות⁷⁰, בחי' כתר כו', וידוע שקאי על הארון, וכמ"ש⁷¹ ארון הברית אדון כל הארץ, וארון אותיות נורא⁷², בחי' נורא תהלות כו'. הרי מה שהצור נהפך למים הוא ע"י גילוי בחי' חסדים עליונים דבחי' הכתר כו'. וכמו בהכאת הצור דמשה, דכתי'⁷³ והכית בצור כו', או ודברתם אל הסלע⁷⁴, ואמרז"ל⁷⁵ שנה עליו פרק א' כו', הרי לולא זאת לא הי' המים, רק ע"י הכאה, או ע"י הדבור דתורה כו'. וכן ויהפוך הוי' אלקיך לך את הקללה לברכה⁵⁶, זהו ע"י החסדים דש' הוי' דוקא כו', וידוע⁷⁶ דהוי' זה הוא ש' הוי' שבאוא"ס, עצמות המאציל כו', דבכדי שהגבו' תתהפך בעצם מהותה, זהו ע"י המשכה מבחי' עצמות אוא"ס כו'. וזהו ההפרש בב' אופני המתקה הנ"ל, דהמתקה הא' הוא כאשר החסדים הן בערך א' עם הגבו', ומתלבשים ומתערבי' עם בחי' הגבו' כו', וכמו מים היפים והרעים, דשניהם הן מסוג א', ומתערבים זע"ז, רק שהמים היפים הן בריבוי, וע"כ הן מתגברים כו'. וכמו"כ הוא בבחי' חו"ג, דשניהם הן בחי' המדות כו', ועם היות דבחי' חסד הוא בלי גבול עדיין, וגבו' היא בחי' הגבלה⁷⁷, וכידוע בענין הגדול הגבור כו'⁷⁸, מ"מ, הרי גם החסד הוא בחי' גבול, שה"ה בבחי' מדה, שזהו בחי' הגבלה כו', וכידוע דחסד הוא ג"כ להשפיע להראוי דוקא כו', וכמשנת"ל⁷⁹ (וצ"ל דזה שהחסד אינו מוגבל כ"כ, אין זה שהוא בחי' אור הבלי גבול, כ"א מפני שמהות מדת החסד הוא שאינו בבחי' הגבלה כ"כ כו', ואין זה כמו שהאוא"ס שלמעלה מאצי', שהוא אור הבלתי מוגבל בעצם מהותו, ולכן

סימן עז – הובא בלקו"ת שה"ש ב, סע"ג. אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' קב.

(73) בשלח יז, ו.

(74) חוקת כ, ת.

(75) ילקוט שמעוני חוקת רמז תשסג; תהלים תתיט: „שנה עליו פרק אחד והוא מוציא מים“. וראה אוה"ת חוקת ריש ע' תתכג. ס"ע תתכט ואילך. ע' תתלה ואילך. ע' תתנה ואילך. סה"מ תר"ל ח"ב ע' תקסט. תרנ"ב ע' ס. המשך תרס"ו ע' קיד. (76) ראה גם סה"מ תרס"ו ע' קטו.

(77) ראה לעיל פרל"ח. פר"מ (ח"ג ע' תרסב. ע' תרסו).

(78) עקב י, יז. תפלת העמידה. וראה יומא טט, ב.

(79) ע' אשתפא. וש"ב.

(63) עמוד א.

(64) ד"ה כובש.

(65) ד"ה רבי אליעזר אומר כובש.

(66) ראה אוה"ת נ"ך ח"א ע' תצג. סה"מ עת"ר ע' א ואילך.

וראה לקו"ש ח"ו ס"ע 390 ואילך.

(67) תהלים קיד, ז.

(68) פד, א.

(69) ראה אוה"ת ויקהל ח"ו ע' ב"רכ ואילך. תהלים (יהל

אור) ס"ע תמב ואילך.

(70) ברכת יוצר.

(71) יהושע ג, יא.

(72) בחיי תרומה כה, י – הובא באוה"ת שם. הדרת מלך

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתכז

למעלה מאצי הכל בבחי' החסד, וכמא' 80 דלית שמאלא כו', אבל אורות דאצי' ה"ה בבחי' הגבלה כו', ובחי' החסד, להיותו חסד, אינו בבחי' הגבלה כ"כ. והיינו, דהאוא"ס שלמעלה מאצי' הוא בבחי' בל"ג בעצם, ומשו"ז הוא בבחי' חסד כו', ובאצי' הוא להיותו בחי' חסד, אינו בבחי' הגבלה כ"כ כו', ועיקר בחי' העדר ההגבלה הוא לגבי ביי"ע, והיינו להוות נבראים עד אין קץ כו', וכמ"ש בסש"ב ח"ב 81, ובהתגברות החסד בבחי' ריבוי אור, ה"ז ממתיק בחי' הגבו', שמתבטל מפני בחי' החסד כו'. והוא ע"י גילוי מבחי' רב חסד 82 שלמעלה מהשתל', כאשר מאיר בבחי' החסד דז"א, דאז החסד הוא בבחי' ריבוי האור והגילוי, שמתגבר על הגבו' כו', והוא בחי' רב חסד דא"א שמתלבש בחסד דז"א כו', דמשו"ז ה"ה מ"מ בערך בחי' הגבו', רק שמתגבר על הגבו' כו'. וכמו"כ הוא בנה"א ונה"ב, דמה שבא בבחי' התלבשות דנה"א בנה"ב, הוא בחי' אתה בראת כו' 83, שזהו כמו שהנשמה נעשה בבחי' נברא, שזהו בערך שיתלבש בנה"ב כו', שכן הוא הבירור והביטל שהנה"א פועל בנה"ב, שהוא בבחי' התלבשות דוקא 84, כמשנת"ל בכ"ד 85, וזהו ג"כ ע"י כח עליון שיש בנה"א, והו"ע משביעין אותו 86, שהוא ל' שובע כו' 87, והוא שניתן לו כח מלמעלה להתגבר על הנה"ב כו'.

א"שכ

אמנם גם כשמאיר בחי' רב חסד דא"א, דאז נהפך מדה"ד למדה"ר, וכמ"ש במ"א 88 בענין כי הנה ה' יוצא ממקומו 89, ואי' בירושלמי פ"ב דתענית סוף ה"א, יוצא ממדה למדה, יוצא לו ממדה"ד למדה"ר לישראל כו', שזהו ע"י גילוי בחי' רב חסד דא"א בז"א שלא בבחי' התלבשות בז"א, כ"א בבחי' מעבר כו', וענין בחי' מעביר כאן הוא שאין האור משתנה כלל בז"א, אלא כמו בבחי' א"א כו', והיינו מפני שהאור דא"א מאיר בגילוי ממש, לא בבחי' תוס' כח בבחי' חסד דז"א, דאז העיקר הוא בחי' חסד דז"א, רק שמאיר בזה הארה מבחי' חסד דא"א כו', אבל כאשר בחי' חסד 90 מאיר בגילוי ממש בז"א, אין האור משתנה כלל, ובחי' ז"א הוא כולו חסדים כמו א"א כו', ואין הכלים דז"א מסתירים על האור כו', וכמ"ש במ"א 91. ומ"מ, אין זה שמדה"ד נהפך לגמרי לחסד כו', שהרי בגמ' דר"ה דיי"ז ע"א אמרו, ורב חסד, מטה כלפי חסד, ואר"א כובשו כו', והיינו שהעון עצמו אינו נמחק כו', וכמשנת"ל 92. וכ"מ מהבחי' פ' וירא, ע"פ 93 ואברהם שב למקומו, שכ' בפ"י ורב חסד, שהחסד מתרבה על הדין כו', משמע שיש עדיין מציאות 94, רק שהחסד מתרבה עליו כו' 95. והענין, דמדת ורב חסד הוא, שאין מענישין אותו כלל על העון, ואין העון

87 ראה קיצורים והערות לתניא ע' מח ואילך. ע' קסה ואילך (בהוצאת קה"ת, תשמ"ט). לעיל פנ"ט (ח"א ע' קמו). וש"ב.

88 ראה ספר החקירה להצ"צ קלה, ב ואילך.

89 ישע"י כו, כא. מיכה א, ג.

90 חסד: אוצ"ל: חסד דא"א.

91 ראה אוה"ת בראשית לו, סע"א ואילך. המשך תרס"ו ע' תקצו. לעיל פשכ"ה (ח"ג ע' תתקח).

92 ריש ע' א'תתכו.

93 וירא ית, לג.

94 מציאות: אוצ"ל: מציאות הדין

95 ראה סה"מ תרמ"ט ע' רעח⁹ ואילך. אגרות קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' עז ואילך. לקו"ש ח"ו שם.

80 זח"ג קסט, א. ועד"ז שם רפט, א. וראה תו"א יתרו עב,

ג.

81 פ"ד (עט, א). וראה גם לעיל פק"ל (ח"ב ע' שמא).

82 תשא לד, ו.

83 ברכת "אלקי נשמה" (ברכות ס, ב).

84 ראה תו"א וישב כט, ב ואילך. המשך תרס"ו ס"ע קעט

ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' קלה. עת"ר ע' לג.

85 לעיל פ"ב. פק"ה (ח"א ס"ע ו. ע' רעג). פרמ"ב (ח"ג ע' תרעא).

86 פש"ב (ח"ד ע' איצג ואילך). ד"ה על שלשה דברים

תרע"ה. ד"ה ויאמר גו' לך לך תרע"ו (ח"ה ע' א'שפד. ע' א'תל"ז).

86 נדה ל, ב. תניא פ"א.

פועל מאומה, ומ"מ, אינו נמחק לגמרי, וכשיהי' ח"ו רובו עוונות, מיחשב גם אותו העון בהדייהו כו', וכמ"ש במ"א⁹⁶. וזהו שמדה"ד אינו פועל מאומה (והיינו שמדה"ד הוא כאלו אינו כו', ולא כמו בהתגברות מדה"ח⁹⁷ דו"א הנ"ל, דמדה"ד הוא בבחי' דין, רק שהחסד מתגבר כו', וכמו אחרי רבים להטות⁹⁸, דמי שמלמד חוב הרי מחייב הוא במקומו, רק שמתבטל מפני התגברות החסד והזכות כו', אבל בגילוי בחי' רב חסד דא"א הוא שמדה"ד אינו בבחי' דין כלל כו'. גם י"ל, שמדה"ד מסכים ג"כ לבחי' החסד והרחמים כו' (ובמ"א⁹⁸ מבו' שזהו מדת האמת, שהוא בחי' רחמים שלמעלה ממדת ורב חסד כו'), אבל אינו נהפך לגמרי לחסד, והיינו להיות בבחי' תגבורת החסדים כו', דכן הוא כאשר הגבו' נהפכה לחסד, הוא שהגבו' היא בבחי' תגבורת החסד ביותר מבחי' החסד בעצם כו', וזהו דוקא כאשר התהפכות הגבו' הוא ע"י אור חסד עליון המובדל בערך כו', וכמשי"ת, ובבחי' רב חסד הוא שמדה"ד אינו פועל מאומה, ואפשר שגם מסכים לבחי' החסד כו'), אבל לא שנהפך לגמרי כו'. והוא, להיות דבחי' א"א הוא שרש הנאצלים, הרי יש לזה שייכות אל הנאצלים, ע"כ מזה הוא רק ביטול בחי' הדין והגבו' כו'.

וכמו"כ הוא בעבודה, דהנה ידוע⁹⁹ שיש ב' בחי' אהבה, אה"ע ואה"ר, אה"ע היא אהבה שע"פ טו"ד כו', ואה"ר היא אהבה הבלתי מוגבלת שלמעלה מטו"ד כו'. ובהאהבה שע"פ טו"ד, עם היות שבזה הוא עיקר בירור וזיכוכ הנה"ב, מ"מ, אין זה עושה שינוי במהות המדות טבעים דנה"ב כו'. ומבו' במ"א¹⁰⁰, שזהו מפני שהאהבה היא בבחי' או"פ, היינו שמתיישבת בתוך לבו, שהלב יכולה לסבול את האהבה, ואדרבה, מרווה צמאוננו בבחי' הקירוב ובבחי' הגילוי האור האלקי המאיר נפשו כו', וע"כ לא תעשה האהבה שינוי במזגת טבעית דמו ובשרו הטבעים, ולא ישתנו בעצם מהותם כו'. אבל בחי' אה"ר⁴⁶ שהיא למעלה מהגבלת כלי הלב, ואין הלב יכולה לסבול את האהבה, וכמא¹⁰¹ מגוי דחיקא דרחימי דלא יכלי למסבל כו', ה"ה יוצאה מגדר הגבלתה כו', ועי"ז גם מזג הטבעי שבלב, שהן המדות, משתנים ג"כ ויוצאים מהטבעית שלהם כו'. ומ"מ, אין זה שנהפך מהותו לגמרי להיות מואס ברע, ושהרע נהפך לטוב גמור, שזהו מדרי' צדיק גמור, בעבודה דאהבה בתענוגים שלמעלה ממדרי' אהבה עזה כרשפי אש כו', כמ"ש בסש"ב פ"ט, ואה"ר הנ"ל י"ל שזהו מדרי' צדיק שאינו גמור, שלמעלה ממדרי' הבינוני, שעבודתו היא בבחי' אהבה שע"פ טו"ד כו', וצדיק שאינו גמור הוא שיש בו גם בחי' אה"ר דרעו"ד, שעושה שינוי בעצם החומרי הטבעי, והוא, שאינו צריך מלחמה כלל ללחום עם הנה"ב, שאינו מתאווה כלל שום תענוג גשמי, ולא יעלה לו שום דברי שטות במחשבתו בתאו' גשמיים כו' (וה"ז שהרע אינו פועל מאומה כו' כנ"ל), אבל אינו מואס ברע, ולא נהפך עדיין התענוג הגשמי להיות בבחי' אהבת ה' כו'. וכ"ז הוא בכלל ההמתקה שע"י התגברות ריבוי החסדים כו'.

א'שכא

100) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' רכב. סה"מ
 עת"ר ע' נה ואילך. תורת שלום – ספר השיחות ע' 99. ד"ה
 שלח תרע"ה (לעיל ח"ה ע' א'תג).
 101) זח"ג קצא. א.

96) ראה סה"מ ואגרות קודש שם.
 97) = מדת החסד.
 98) ראה אגרות קודש שם.
 99) ראה תניא פמ"ג.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתכט

אמנם¹⁰² המתקה הב', שהגבו' נהפך לחסד ממש, הוא, כאשר בחי' החסד הממתיק הוא ממדרי' גבוה שנבדל בערך לגמרי, וכמו בחי' חסד דקשוט, שהוא בחי' חסד דעתיק¹⁰³, שנעתק ונבדל מכל ההשתל' כו'. ואופן ההמתקה היא לא בבחי' התערבות והתגברות, אלא שבהגלות נגלית אור העליון, ממילא נהפך הדין לחסד ורחמים כו', וכמו באור פני מלך חיים כו'¹⁰⁴, וכמו בהגלות נגלית אור פני מלך ברב חסד העצמי ממש, אז גם הקטיגור נעשה סניגור, בראותו ברצון הטוב והחסד הפשוט של המלך בהארת אור פניו ברב חסד וטוב, שאז א"צ להמתיק כח הדין של המקטרג באיזה הארת אור חסד לזכות בטענות וטעמים כלל, דמאחר שרואה הארת פני המלך ברב טוב וחסד, נהפך גם הוא לסניגור ממש כו'. וכמו בר"ה, שהוא יום הדין, ויבואו בני האלקים, שהן כחות הדינים, לקטרג¹⁰⁵, ויבא גם השטן בתוכם¹⁰⁶, בבחי' גבורות קשות כו', וכמשנת¹⁰⁷, אך בראות¹⁰⁸ פני מלך ברב חסד וטוב, שזהו שממשיכים נש"י ע"י השופר מבחי' פנימיות ועצמות דאוא"ס ב"ה, וכמ"ש¹⁰⁹ אשרי העם יודעי תרועה, שע"י ה' באור פניך יהלכו, בבחי' גילוי אור פני מלך כו', אז נמתק ונהפך לסניגור כו', וכמא'¹¹⁰ כד אנפהא דמלכא נהירין, כל דינין מתכפיין ומתעברין כו' (וכמ"ש במ"א¹¹¹ עד"מ מחייבי מיתה ר"ל, כשפוגעין בהמלך, נמחל להם העון לגמרי, והרי אינו מעיין בדינם כלל לזכותם, רק משום באור פני מלך חיים כו').

והדוגמא לזה כמו במי מרה, דכתי'² ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים, והרי אין זה דתערובות מתיקות העץ התגברו על המים המרים והמתיקו, רק שזהו שע"י העץ נמתקו המים ממילא כו'. והוא כמ"ש בזהר הנ"ל¹¹², דהעץ ה' מעץ החיים, שאין שם שורש אחיזה לרע ודין קשה דגבו' כלל, כי עה"ח הוא עצם מקור החיים והטוב כו', ונק' אילנא דחיי, שנמשך משם כל החיים והטוב דחסדי' מתוקים וטובים בעצם, שאין בהם נטי' לדין וגבו' כלל וכלל. וע"כ אין שם אחיזה למות כלל (דעש"ו נק' עה"ח כו'¹¹³), וכמ"ש¹¹⁴ ימותו ולא בחכ' כו', והיינו בחי' פנימיות החכ', שלא הי' שם שבירה כו'¹¹⁵. וע"כ, כשהשליך לעץ זה במי מרה, הגם שהיו מים מרירין בעצם, מבחי' גבו' קשות לגמרי, הרי נמתקו המים המרים הללו ונהפכו למתיקות בעצם כו'. ולא הי' זה ע"י תערובות המתיקות דעץ זה כו', אלא להיות שהוא מבחי' עה"ח, שכולו חסד וטוב בעצם כו', בכחו להפוך כל מר למתוק בהיפך בעצם מהותו כו'. וכן הוא בתורה שהיא בחי' עה"ח, וכמ"ש¹¹⁶ עץ חיים היא למחזיקים בה, שהיא בחי' חיים וטוב בעצם, שאין שם

109 (תהלים פט, טז).
110 ראה אדרא רבא שם. וראה אור תורה להרב המגיד סימן ככב. לעיל פרס"ד (ח"ג ס"ע תשל"ז). וש"נ.
111 ראה אור תורה שם. לקו"ת בלק עב, ב. סה"מ תרל"ד ח"א ע' רמז. וראה גם לקמן ס"ע א'תתלח ואילך.
112 ע' א'תתכא.
113 ראה גם תורת חיים תולדות קמז, ד.
114 איוב ד, כא.
115 ראה תו"א הוספות תצוה קי, ד. מגילת אסתר קיח, ג.
116 משלי ג, יח.

102 הבא לקמן (עד סוף פיסקא הבאה (ע' א'תתלא)) – הוא לשון מאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה 13 (ע' תצו ואילך) – עם הוספות וכו'.
103 אדרא רבא בזו"ג קלג, ב. לקו"ת מסעי צג, ג.
104 משלי טז, טו.
105 ראה זהר ח"ב לב, ב וברמ"ז שם. ח"ג רלא, א. אוה"ת נ"ך ח"א ע' תרנא. ועוד.
106 איוב א, ו. ב, א.
107 ס"ע א'תשפ ואילך.
108 בראות: במאמרי אדמו"ר האמצעי שם: בראותו.

אחיזה למות ורע כלל, ולכן דברי תורה אינן מקבלין תומאה כו'¹¹⁷, וכת'¹¹⁸ חיים הם למוצאיהם, שהיא בחי' מקור החיים והטוב כו', וע"כ בכח התורה ג"כ להפוך הרע לטוב, וכמא'¹¹⁹ המאור שבה מחזירו למוטב כו'¹²⁰, דאפי' רשעים גמורים שעליהם¹²¹ ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי כו'¹²², מ"מ, ע"י שעוסקים בתורה, בחי' המאור מחזירו למוטב¹²³, שיהפוך מן הרע לטוב כו'. ואמרו המאור שבה, בחי'¹²⁴ מאור התורה שלמעלה מאור¹¹⁹, דכתי'¹²⁵ ותורה אור כו'. והגם דאור תורה ג"כ אין בה אחיזה לרע, וכמו ד"ת שאינם מק"ט¹²⁶, ות"ח אין אור של גיהנום שולטת בהם¹²⁷, שזהו ג"כ בבחי' אור דתורה כו', ואמרז"ל¹²⁸ עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה, דאור התורה אינו נכבה מכל חטא ועון כו', זהו שאין שליטה להרע על האור דתורה, ואינו נכבה בשום דבר כו', להיות אור התורה מבחי' עה"ח, שכולו חיים וטוב, דכל מה שנמשך משם הוא בבחי' טוב בעצם, שאין שם אחיזה לרע כו', כנ"ל, אבל מה שיש בכח התורה להפוך גם את הרע לטוב, זהו בחי' המאור דתורה דוקא, והוא בחי' פנימיות התורה כמו שהיא בחכ' הקדומה ובבחי' פנימיות החכ', דפנימית אבא פנימית עתיק כו'¹²⁹. אמנם אומרו המאור שבה, משמע, דגם בבחי' אור התורה יש בה בחי' המאור דתורה כו', והוא, שגם בחיצוניות התורה יש בה בחי' פנימיות התורה כו', וכמשנת"ל (ד"ה שופטים הב'¹³⁰) שגם בתורה הנגלית יש בה בחי' הנסתר כו' (וגם יש בה בחי' הפנימית ממש כו') (וע"כ י"ל, דבלימוד התורה, אם אך יודע ומאמין שהיא חכמתו ורצונו ית', המאור שבה יחזירו למוטב כו'). וז"ש¹³¹ בחסד ואמת יכופר עון, ואין אמת אלא תורה כו'¹³², וגבי בני עלי אמרז"ל¹³³ בזבח ומנחה אינו מתכפר, אבל מתכפר הוא בתורה ובגמ"ח כו', והיינו מבחי' המאור שבה כו'. ואו' מחזירו למוטב, ולא אמר לטוב כו', היינו שנעשה טוב בעצם, שהוא מקור לכל מיני טוב כו', וזהו מוטב ל' מפעיל כו'¹³⁴. וכ"ז הוא שע"י אור עליון ביותר, המובדל בערך, ה"ז עושה המתקה שהרע נמתק ממילא ונעשה בחי' טוב בעצם כו'. וכמו"כ הוא בעבודת הצדיקים, בבחי' צ"ג, באהבה בתענוגים, שזהו מפנימיות ועצמות הנפש ממש, בחי' יחידה שבנפש כו', והיא בחי' אהבה פנימיות, שמאיר ונרגש בפנימיות הכחות כו', ה"ז מהפך את הטבעית לגמרי (לא רק מה שיוצא מהטבעות שלו כו'), שהיסוד המים הרעים דנה"ב נהפך לטוב גמור, והיצה"ר נעשה כמו היצ"ט ממש כו', וכמ"ש בסש"ב פ"ט, וזהו מאן מנכון די חשוכא

(128) סוטה כא, א.

(129) ראה אוצרות חיים (שער עתיק פ"ד לח, ב – בהוצאת קאָרעץ, תקמ"ג) בהגהת מהר"ן בשם האריז"ל. רמ"ז לוח"ג רעו, ב. לקו"ת נצבים מט, ד. וש"נ. סה"מ היש"ת ע' 49 ואילך. וש"נ.

(130) תרע"ג (ח"ב ע' תקט).

(131) משלי טז, ב. וראה תניא אגה"ת פ"ט.

(132) ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. פתיחתא דאיכ"ר שם. תקו"ז תכ"א (ג, א). ברכות ה, ריש ע"ב (ראה מהר"ן חיות שם). תניא פל"ז (מט, ב).

(133) ר"ה יח, א.

(134) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שם ע' תרפב ואילך. תורת חיים תצוה שמב, ריש ע"ג.

(117) ברכות כב, א.

(118) משלי ד, כב. וראה עירובין נד, א.

(119) וכמא' .. שלמעלה חזאר: לשון מאמרי אדמו"ר האמצעי שם ס"ע תרמח ואילך.

(120) ירושלמי תגיגה פ"א סוף ה"ז. פתיחתא דאיכ"ר ב.

(121) שנייהם: במאמרי אדמו"ר האמצעי שם: שעליהם אומר.

(122) תהלים ג, טז.

(123) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג ובקו"א שם.

(124) ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי שם ע' שכט ואילך.

ע' תרעא ואילך. ע' תרפ ואילך.

(125) משלי ו, כג.

(126) = מקבלין תומאה.

(127) תגיגה בסופה. וראה גם סה"מ עת"ר ע' רנ.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתלא

מהפכין לנהורא וטעמין מרירו למיתקא³⁷, שמהפכין את הרע ומעלים אותו לקדושה כו', שהחשך נעשה אור ממש כו', וכמש"ש בפ"י¹³⁵.

וכ"ז הוא שהמתקת הגבו' הוא ע"י החסד, והתהפכות החשך הוא ע"י האור כו', דגם המתקה הב', שהגבו' מתהפך בעצם מהותה, והחשך נהפך לאור ממש, הרי כ"ז הוא ע"י בחי' החסד והאור כו'. ואדרבא, בהמתקה הב' העיקר הוא בחי' החסד והאור כו', שהרי באופן המתקה הא', שהחסד הוא בבחי' התלבשות והתערבות עם הגבו', ה"ז ע"י התעסקות בבחי' הגבו' כו'. ובעבודה הוא בירור החשך שנעשה ע"י עבודה שע"פ טו"ד כנ"ל, שזהו בדרך מלמטלמ"ע, שהוא בדרך התעסקות עם החשך, היינו עם הנה"ב, לפעול בו הביטל כו', שבזה יש התעוררות מהנה"ב, שגם הוא מתעורר באהבה כו'. ועם היות שזהו בדרך מלחמה, שהנה"ב לוחם נגד הנה"א, מ"מ, אופן הביטול שלו הוא ע"י שגם הוא מבין את הענין האלקי, וגם הוא מסכים על הביטול דנה"א, עד שגם הוא מתעורר באהבה כו'¹³⁶. ועם היות שזהו רק בבחי' החיצוניות והתפשטות שלו לבד, והוא רק בבחי' אתכפי' כו', מ"מ, הרי אופן הביטול והתיקון שלו הוא ע"י התעוררות שלו כו'. משא"כ בהמתקה הב' הוא שע"י גילוי האור מתבטל הנה"ב ממילא כו', והוא בחי' הבירור בדרך מלמעלמ"ט, שזהו רק בבחי' אור עליון דש' מ"ה המברר כו' (דהבירור דבדרך מלמטלמ"ע הוא רק מהארת ש' מ"ה שבש' הב"ן, והבירור הוא בירור דב"ן, והבירור דמלמעלמ"ט הוא הבירור דמ"ה כו', ועמשנת"ל וידבר כו' פנחס כו' הב'¹³⁷). ועם היות שהבירור הוא באופן נעלה יותר, שנעשה טוב ממש, ולא בדרך מלחמה כו', ה"ז שנעשה בדרך ממילא ע"י האור כו'. ובזה יש ג"כ שהוא בדרך התעסקות, וכמו"כ בתושבע"פ, שזהו ע"י ההתעסקות בהענינים הגשמיים ובטענות דאמת ושקר כו'¹³⁸, ומ"מ הוא בדרך ממילא כו'. והדוגמא לזה, כמו בהמסעות שהלכו במדבר, והארון ה' הורג הנחשים והעקרבים, והי' מיישר לפנייהם הדרך¹³⁹, וכמש"ש¹⁴⁰ וארון ברית אלקי' הולך כו', שז"ע הבירור שהי' ע"י הילוך במדבר, מ"מ, לא הי' בדרך מלחמה, רק שנתבטל הרע ממילא כו' (ועיקרו הוא בבחי' דחיית הרע כו'). ועיקר הבירור דש' מ"ה הוא שלא בדרך התעסקות כלל, וכמו בזמן בהמק"ד, שהי' הבירור בדרך ממילא ע"י ש' מ"ה דאצי' כו', וכמש"ש בלקו"ת בהבי' דבמד"ס באוה"מ¹⁴¹ (והי' הבירור בבחי' אתהפכא ממש, וכמו שלמה המע"ה¹⁴², שהיו כולם נכנעים ובטלים איליו כו'¹⁴³). וא"כ, הרי בהמתקה זאת העיקר הוא בחי' האור כו'.

א'שכג

ומה שהחשך נעשה אור, הוא שהאור בא במקום החשך, ונעשה החשך אור ממש כו', אבל אין זה שהחשך מצ"ע נעשה אור (דאז הוא בחי' אור החשך, וכמו הענן והחשך ויאר

(135) טו, סע"א.

ע' תכ. תרצ"ב ע' קמת. תש"ד ע' 108. לקו"ש חל"ה ע' 42.

(139) ראה ספרי ופרש"י בהעלותך י, לד. תנחומא ויקהל ז.

ברכות נד, ריש ע"ב. סה"מ תרנ"ט ע' קעז. תש"ד ע' 110.

(140) בהעלותך שם, לג (ושם): וארון ברית ה' נוסע

לפניהם).

(141) לקו"ת במדבר ד, א. וראה סה"מ שם.

(142) = המלך עליו השלום.

(143) ראה לעיל פשע"ד (ח"ג ע' א"מ ואילך).

(136) ולהעיר, דהגם שמבאר שם המעלה בהבירור שבדרך

התלבשות, אומר שנה"ב „מסכים על הביטול דנה"א", היינו

שאין זה מצד נה"ב עצמה אלא מצד נפש האלקית המתלבשת

בה, וגם אז הוא רק באופן של „הסכמה" (ד"ה פדה בשלום

הנ"ל (הערה 46) הערה 26).

(137) תרע"ה (ח"ה ע' איתג ואילך).

(138) ראה קונטרס עץ החיים פי"א (ע' 38). סה"מ תרפ"ב

כו'¹⁴⁴, וכמשי"ת¹⁴⁵), אלא שע"י האור נעשה החשך אור (וה"ז אור דבחי' אור, והיינו שהחשך הוא כמו האור ממש, אבל לא אור החשך כו'). ובודאי הוא דמה שהחשך נעשה אור ה"ז למעלה מהאור מצ"ע, מ"מ, הרי כ"ז הוא האור, רק שזהו שהחשך נעשה ג"כ אור, מפני שבא האור במקום החשך, והוא אור נעלה ביותר, עד שעושה גם את החשך לאור כו', שהרי גם חשך לא יחשיך ממך כו', וע"כ בכח אור עליון ובחי' הפנימיות דאוא"ס (שממשיכים ע"י אהבה בתענוגים, וע"י התורה בבחי' גילוי המאור שבה כו'), לעשות גם החשך אור כו'.

והדוגמא לזה הוא כמו במ"ת, דכתי'¹⁴⁶ וירד ה' על ה"ס, שהי' גילוי אוא"ס ממש למטה, ולפי שעה הי' המטה כמו המעלה ממש¹⁴⁷, וכמ"ש¹⁴⁸ וה"ס עשן כלו, שזהו שנכלל במדרי' הקדושה ממש, שז"ע העשן כו', כמ"ש במ"א¹⁴⁹, והוא מפני שירד עליו ה' באש כו'¹⁴⁸, וכל הנוגע בהר כו'¹⁵⁰, שנעשה קדש כו'. וכמו"כ במ"ת נעשו דברים הגשמיים במדרי' הקדושה בהמצות שניתנו בגשמיות דוקא כו', דעד מ"ת הי' העבודה ברוחניות כו'¹⁵¹, דקיימו האבות כל התורה¹⁵², והכל ברוחניות, והדברים הגשמיים היו בבחי' חשך כו', ומרע"ה המשיך את האור למטה, שהחשך נעשה אור כו', והוא שהקלף דתפילין, וצמר הציצית, ואתרוג הגשמי וכה"ג, נעשה בבחי' אור ממש, שהן רצה"ע ממש כו'. וזהו שהאור בא במקום החשך ועושה את החשך לאור כו'. וכן הוא בקרבנות, שמקדיש בהמה, שאו' ה"ז עולה, ה"ז קרבן, שנעשה הבהמה קדש, והבשר אח"כ היא בשר קדש כו'. ויותר דוגמא לזה הוא אכילת הכהנים, דכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים כו'¹⁵³, שזה אכילת אדם, ש' מ"ה, שלמעלה מאכילת המזבח, בחי' ש' ב"ן¹⁵⁴, דאש תמיד תוקד כו'¹⁵⁵, שהוא בחי' ביטל דש' ב"ן לבד, בבחי' ביטל היש כו', ואכילת אדם הוא שנכלל ממש בבחי' ש' מ"ה דאצי' כו'. וכן הוא באכילת הצדיקי' ובסעודות דשבת, דצדיק אוכל לשובע נפשו כו'¹⁵⁶. דכ"ז הוא שע"י האור נעשה החשך בבחי' אור ממש כו'.

וביאור שרש הענין הוא, דהנה נת"ל (ד"ה חקת התורה הג' ובהדרושי' שאח"ז¹⁵⁷) בענין ש' מ"ה היוצא ממצחא דא"ק¹⁵⁸, שזהו עד"מ כמו בהארית פנים והמצח מאיר בחי' פנימיות ועצמות הנפש, רק שזהו ע"י הפסק המצח והפנים כו', וכמו"כ ש' מ"ה זהו

א'שכר

ח"א ע' קסב ואילך. סהמ"צ להצ"צ צ, ב. סה"מ תרס"ג ח"א ע' נא ואילך. ח"ב ע' כה ואילך.

(155) צו ג, ו. וראה ד"ה בהעלותך, חוקת – תרע"ה; ד"ה ויאמר גו' לך לך תרע"ו (לעיל ח"ה ע' א'תה. ס"ע א'תלג. ס"ע א'תרמ).

(156) משלי יג, כה. וראה תו"א ר"פ חיי שרה (טו, א). סידור עם ד"א"ח חצר, ג ואילך. רצט, ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ צ, א ואילך. צב, ב. ד"ה וידבר גו' פנחס, אלה הדברים, ויענך וירעייכך – תרע"ה (ח"ה ע' א'תנ. ע' א'תפב ואילך. ע' א'תקא). (157) ד"ה חקת התורה הג' ובהדרושי' שאח"ז: תרע"ד (ח"ג ס"ע תשלו ואילך. ע' תשנו ואילך. ע' תשסו ואילך). וראה לעיל ע' א'תשה (בשוה"ג). ס"ע א'תשיב.

(158) ראה עץ חיים שער ט (שער שבירת הכלים) פ"ו. שער י (שער התיקון) פ"ב. פ"ד.

(144) בשלח יד, כ.

(145) ראה ד"ה ויהי הענין והחושך תרע"ה (לעיל ח"ד ע' א'רסז ואילך).

(146) יתרו יט, כ.

(147) ראה תניא פל"ו (מו, א ואילך). ד"ה מצה זו תרע"ה (ח"ד ע' א'רסב). וש"נ.

(148) יתרו שם, יח (ושם: מפני אשר ירד).

(149) ראה סה"מ תרס"ב ע' שמש.

(150) יתרו שם, יב.

(151) ראה סה"מ תרל"א ח"א ע' קסג. תרע"ח ע' קסד ואילך. ע' תלז ואילך.

(152) ראה יומא כה, ב. משנה קידושין פב, א.

(153) פסחים נט, ב.

(154) ראה לקו"ת צו ז, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתלג

מבחי' עצמות א"ס (בחי' ע"ב דא"ק כו'), רק שנא בדרך בקיעה, דהיינו שמתעלם האור כו', ואין זה הארה לבד, כ"א העצם, שמתעלם כמו שהוא בעצם כו', יעו"ש. ונת' שם, דמשו"ז יש חילוקי מדרי' בש' מ"ה שבעולמות, דבחי' ש' מ"ה יש בכל העולמות, והכל הוא בבחי' עצמי, ומ"מ, אינו דומה בחי' מ"ה דאצי' ומ"ה דברי' עד בחי' מ"ה דעשי' כו', שזהו מפני שמתעלם כו', שבאם הי' מאיר בחי' ש' מ"ה כמו שהוא בגילוי ממש, הי' הביטול דמ"ה יורד ונכנס בנבראים בתוך תוכם בכל חלקי חומרם, והי' נרגש בהם בחי' העצמות דא"ס גם בגופם החומרי, והיו בבחי' הביטול במציאות ממש, וכמו כל עצמותי תאמרנה כו'¹⁵⁹, וכמש"ש (בד"ה את קרבני לחמי כו'¹⁶⁰).

והנה, הצדיקים בעבודתם ממשיכים בחי' ש' מ"ה שיהי' בגילוי כו'¹⁶¹, דזהו בחי' האור והגילוי שממשיכים בעבודתם למטה כו'¹⁶², שהרי כללות ענין ירידת הנשמות הוא להמשיך גילוי אלקות למטה, כמשנת¹⁶³ וצדיקי' שהן בבחי' מ"ה, ה"ה ממשיכים גילוי הש' מ"ה כו', דכפי ההשתל', הרי בחי' ש' מ"ה בא בלבוש והעלם כלי הפנים והמצח עד"מ, דמשו"ז אין בנבראים הביטול דש' מ"ה ממש כו', והצדיקים ממשיכים שהש' מ"ה יהי' בגילוי, בירידת עצם המהות כלי לכוש והסתר דכלי הפנים והמצח כו' (וכמו שיהי' לעתיד, דלא יכנף עוד מוריך¹⁶⁴, שלא יהיו בחי' לבושים המסתירים כו', ויהי' אז גילוי ש' מ"ה בנבראים, שיהיו בתכלית הביטול דאין האלקי העצמי כו').

אך איך אפשר שיהי' בחי' מ"ה העליון בא בלא כלי הפנים כו' (ונר' דלעתיד יהי' כך, וכמ"ש¹⁶⁴ ולא יכנף כו' והיו עיניך רואות כו', רק איך אפשר שיהי' עתה באופן כזה כו'). הענין הוא, דהמשכת ש' מ"ה אינו בא בגילוי בבחי' אין הרוחני, אלא המשכתו בא למטה בבחי' יש ודבר מ"ה דוקא, שהוא ענין גילוי בחי' אין ומ"ה בבחי' יש למטה כמו שהוא בבחי' אין למטה¹⁶⁵ בשוה ממש כו'. והדוגמא לזה הוא המן, דכמו שבא למטה הי' מזונא דחוכמתא ממש כו'¹⁶⁶, וכתי'¹⁶⁷ ויקראו אותו מן כי לא ידעו מה הוא, והיינו שהי' מבחי' לא ידע ולא אתיידע, בחי' ג"ר דעתיק כו', וכמשנת¹⁶⁸ (ד"ה ראשי המטות הד'¹⁶⁸), ולכן לא הי' בו פסולת¹⁶⁹, ולא הי' בו מזידה כלל כו'¹⁷⁰ וכמש"ש (ד"ה אלה הדברים¹⁷¹), ומ"מ הי' למטה בציוור מאכל גשמי, ודכו אותו במדוכה ובשלו אותו כו'¹⁷², והוא שהאין האלקי בא בבחי' יש, והוא בשוה כמו האין ממש כו' (ומ"מ, אין זה כמו שהוא בשרשו ממש למעלה, דמשו"ז לא ירד המן בשבת¹⁷³, והוא רק בבחי' עלי' בסעודה שלישית דשבת,

166) ראה זח"ב סא, ב ואילך.

167) בשלח טז, טו (ויראו בני ישראל ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא). שם, לא (ויקראו בית ישראל את שמו מן).

168) תרע"ה (ח"ה ע' א'תסג ואילך). וש"נ.

169) יומא עה, ב.

170) ראה בשלח שם, יח.

171) תרע"ה (ח"ה ע' א'תפא).

172) ע"פ בהעלותך יא, ת. יומא עה, א.

173) בשלח שם, כה ואילך. וראה ב"ר פי"א, ב – הובא בפרש"י בראשית ב, ג. מכילתא ופרש"י יתרו כ, יא.

159) תהלים לה, י.

160) שבהערה 157.

161) הבא לקמן (עד סוף פיסקא, ויובן זה כמו בדוגמא דלעתיד" (ע' א'תתלג)) – הוא לשון מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים (הנ"ל ע' א'תסה הערה 1) ע' ש"שא – עם הוספות וכו'.

162) ראה גם אוה"ת שה"ש ח"א ע' רנו. ח"ב ע' תרנא.

163) ד"ה כי תשא, ויקרא, צו – תרע"ה (ח"ד ע' א'ריא ואילך. ע' א'רלג ואילך. ע' א'רנב).

164) ישע"י ל, כ (ושם: מוריך). וראה תניא פל"ו (מו, א).

165) למטה: במאמרי אדמו"ר האמצעי שם: למעלה.

וכמשנת"ל באורך¹⁷⁴, וה"ז כמו פנימית אבא שהוא פנימית עתיק¹²⁹, ואינו כמו פנימית עתיק ממש כו', וכמשנת"ל¹⁷⁵, וכמ"ש במ"א¹⁷⁶. וזהו ההפרש בין המשכת צדיקים עכשיו, ובין לעתיד, שיהי' כמו שהוא בשרשו ממש כו'. וכמו"כ באכילה דשבת, דהעונג הגשמי בצדיקי' הוא עונג אלקי ממש, וכמ"ש¹⁵⁶ צדיק אוכל לשובע נפשו כו', וכמשנת"ל⁵ בענין המן. והוא לאחר התפלה דשבת¹⁷⁷, שהיא בחי' אהבה בתענוגים, כמ"ש¹⁷⁸ אז תתענג על ה' כו' (ועמשנת"ל ד"ה והי' כי תבוא הב'¹⁷⁹), שבזה ממשיכים גילוי בחי' ש' מ"ה שיהי' בלי לבוש כו', ובא בסעודה דשבת בעונג גשמי, דהעונג הגשמי הוא עונג אלקי ממש כו'.

ויובן זה כמו בדוגמא דלעתיד, דכתי'¹⁸⁰ וראו כל בשר כו', הרי גם החומר דכל בשר יבוא¹⁸¹ הביטול דמ"ה כמו בהנשמה ממש, לפי שיהי' נתפס בחי' מ"ה העליון גם בכלי הגוף דכל בשר, שזהו בחי' גילוי המשכת האין ומ"ה האלקי בבחי' יש ודבר דחומר¹⁸² הגופים, שיהי' בהם ג"כ בחי' ביטול העליון כמו בנשמות ממש בשוה כו'. וזהו מפני שיהי' המשכת בחי' מ"ה העליון שלא דרך מעבר לבד, בבחי' התעלמות, כמו עכשיו, דמשו"ז בא הגילוי רק בהנשמה, שיש בה בחי' הביטול דמ"ה, לא בחומר הגוף כו' (וכמו שבנה"א יכול להיות הביטול דה' אחד, ובנה"ב רק הביטול דבשכמל"ו כו', וכמ"ש בתו"א בד"ה בך"ה בכסלו¹⁸³). אבל בגילוי כמו שהוא, אז גם הגופים החומריים כמו שהן בבחי' יש ודבר, יהיו בבחי' ביטול דאין ממש כו'. וא"כ ה"ז המשכת דמ"ה ביש דגופים, כמו שהוא למעלה בבחי' אין כו'. וכמו"כ הוא המשכת הצדיקים, שממשיכים בחי' גילוי ש' מ"ה בגופם החומרי ובענינים הגשמיים שלהם, שהן בבחי' אין ממש, והיינו דכמו שהן בבחי' יש ה"ה בבחי' אין ומ"ה ממש כו'. רק דלעתיד יהי' זה בכללות העולם (ויהי' בגילוי ממש כמו למעלה בשרשו כו', כנ"ל), וצדיקים הוא שממשיכים כן בחלקם בעולם כו' (ומ"מ ממשיכים הגילוי גם בכללות העולם, שהן בבחי' ביטול יותר, והיינו בבחי' הביטול דמ"ה כו'). וזהו עבודת הצדיקים, שממשיכים גילוי ש' מ"ה, ובא בבחי' יש ודבר מ"ה כו', והיינו, שהדבר היש, עם היותו בבחי' יש ודבר, ה"ה בבחי' אין דש' מ"ה ממש כו'. וזהו שהאור בא במקום החשך והחשך נעשה אור כו', והיינו שהחשך נהפך בעצם מהותו ונעשה אור, שהוא בחי' האור ממש כו'. והוא עבודת הצ"ג, שבחי' מ"ה העליון כמו שהוא, ה"ה בא להיות הוא עצמו בבחי' יש ודבר בגופים ובחומריות שלהם כו', שהחומריות הוא בחי' האין דמ"ה ממש כו' (וכמו המן כו'). וזהו שהחשך נעשה אור ממש, והוא בחי' האור דש' מ"ה כו'.

א'שכה

(174) ישעי' נח, יג.

(179) תרע"ה (ח"ה ע' א'תקמח ואילך).

(180) ישעי' מ, ה.

(181) יבוא: במאמרי אדמו"ר האמצעי שבהערה 161: יבוא

בו.

(182) חומר: במאמרי אדמו"ר האמצעי שם: דחומר כלי.

(183) וישב כט, ב.

(174) ד"ה ויענך וירעיבך תרע"ה (ח"ה ע' א'תקא ואילך).

(175) פקצ"ו (ב"ב ע' תקמח). לעיל ע' א'תסה.

(176) ראה המשך תרס"ו ע' קלו ואילך. ד"ה ולקחתם לכם

תער"ב (סה"מ תער"ב ע' כה ואילך). ועם הוספות כו' — סה"מ

תרצ"א ע' פ ואילך. תרצ"ו ע' 8 ואילך.

(177) ראה ד"ה וידבר גו' המטות תרע"ד (ח"ג ע' תשעד).

ד"ה אלה הדברים תרע"ה (ח"ה ע' א'תפג). ד"ה ויענך וירעיבך

שבהערה 174. לקמן ע' א'תתס.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתלה

אמנם¹⁸⁴ יש אופן ג' בהמתקת הגבורות, והוא שהגבורות נמתקין מצ"ע, שלא ע"י בחי' החסדים כלל, והוא עיקר ההמתקה האמיתית, שעז"א אין הגבורות נמתקין אלא בשרשן¹⁸⁵, בשרשן העצמי דוקא כו'. ויובן זה מענין הקטרת, דידוע בזהר ובכתהאריז"ל¹⁸⁶, דענין הקטרת הוא המתקת הגבו' בשרשן (ועמשנת"ל ד"ה הללו ובהדרושי' שאח"כ¹⁸⁷), וההמתקה היא שנמתקין מצ"ע דוקא כו'. וכמו הקטרת עצמן, הרי הן דברים חריפים ביותר, ואינן דבר מאכל, אדרבא, הן כמו סמים המזיקין לנפש, ונעשים בשמים, שמריחים ריח טוב וחזק ביותר, מצד חריפותם וקשיותם דוקא כו'. וכמו"כ הוא ענין הקטרת ברוחניות, שהוא להמתיק כל הדינין הקשין בשרשן, שנהפכין לטוב ממש, והוא שהרע נהפך לטוב ממש כו'. שזהו ההפרש בין קרבנות לקטרת¹⁸⁸, דקרבנות הם ג"כ בחי' ריח, וכמ"ש ריח ניחוח כו', רק שזהו ריח מדבר הנאכל כו', והקטורת הוא ריח מהדבר הבלתי נאכל כו', והיינו שהרע נהפך לטוב כו' (ובע"כ¹⁸⁹ כ' שזהו החיות דקדושה שבתוך הקלי' כו', אך זהו החיות שנבלע בתוכם כו', וכמשנת"ל¹⁹⁰ מזה). וכידוע בהבושם הנק' מור¹⁹¹, שהוא דם חי' הנק' ידוע¹⁹², שנהפך בעצמו ונעשה בושם טוב כו', ויש דיעה שיותר באכילה¹⁹³. וענינו ברוחניות הוא, שהזדונות נעשים כזכיות כו', וכמ"ש בתו"א בד"ה חייב אינש לבסומי דרוה"ב¹⁹⁴, והו"ע התשובה דבע"ת אמיתיים, מעומק ופנימיות נפשם, במרירות עצומה על עוצם ריחוקם ע"י העוונות ופשעים ר"ל, שמתמרמר בנפשו עד שמואס בחייו ממש כו', שע"ז נהפך בעצם מהותו מרע גמור לטוב ממש כו'. ולא כמו הבריור דיצה"ר ונה"ב שע"י העבודה שע"פ טו"ד, שאין זה בעצם המהות, משא"כ ע"י התשובה נהפך בעצם מהותו כו'. והעיקר הוא בהתשובה הבאה ע"י התעוררות הנה"ב בעצמו, שלו צר מאד מהענינים שלו, שזה מגיע בעומק נפשו ביותר כו'. דהנה, הנה"א, הגם שלו נוגע הריחוק יותר, שהרי הוא ממדרי' הקדושה, ואפי' נשמה הנמוכה ושפלה ביותר שהיא בבחי' גסות הרוח כו' (דמשו"ז נתפסת ונסרכת ביותר בחומריות הנה"ב כו', וכמ"ש במ"א¹⁹⁵), ה"ה מ"מ במדרי' הקדושה האלקית, ונוגע לה מאד הריחוק מאלקות כו', מ"מ, כאשר ההתעוררות היא מהנה"א, הנה להיותה במדרי' הקדושה, עם היות שמתמרמרה מאד, מ"מ, אינו באופן כזה שלא יהי' לו נוחם לנפשו כלל וימאס בחייו לגמרי כו'. אבל כאשר הנה"ב מתעורר, וה"ה מק"נ, הנה ההתעוררות שלו הוא, שאינו מוצא נוחם לנפשו כלל, ומואס בחייו ממש, ורוצה להשליך חייו מנגד לגמרי כו', וכמשנת"ל (ד"ה כי תצא הג' ¹⁹⁶). ודוקא כאשר ההתעוררות היא בהנה"ב מצ"ע, דאם

א'שכו

189) שער יא (שער המלכים) פ"י.

190) ח"ב שם (ע' תקפו ואילך).

191) ראה רמב"ם הל' כלי המקדש פ"א ה"ב"ג.

192) רש"י סנהדרין סה, א (ד"ה ידעוני). שם, ב (ד"ה ידוע). פרש"י קדושים יט, לא. שופטים יח, יא. פרישה לטור או"ח סר"ז סק"ה.

193) רבינו יונה ברכות מג, א. טור או"ח שם.

194) צט, א.

195) ראה לקו"ת ר"ה סב, א ואילך. לעיל פקט"ב (ח"ב ע' תמד). פער"ב (ח"ג ס"ע תשנט).

196) תרע"ד (ח"ג ע' תתלה ואילך). וראה ד"ה אר"א למה

תוקעין תרע"ה (שם ריש ע' תתפח).

184) פיסקא זו מיוסד, כנראה, על אמרי בינה שער

הציצית פט"ו (קמה, ב ואילך). וראה גם עטרת ראש שער יוהכ"פ פ"ו (לו, סע"ב ואילך).

185) ראה פרי עץ חיים שער השבת פ"ז ופכ"ד. שער השופר פ"א. לקוטי תורה להאריז"ל פ' וישב (סד"ה ונבאר עתה). תניא פל"א.

186) ראה שער מאמרי רשב"י לזח"ב קסד, ב. לאד"ר בוח"ג קכת, א. עץ חיים שער לט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש ג. שער הכוונות דרושי תפלת שחרית דרוש ג.

187) ד"ה הללו ובהדרושי' שאח"כ: תרע"ד (ח"ב ע' תקפג

ואילך. ע' תקצ ואילך. ע' תר ואילך. ע' תרי ואילך).

188) ראה לעיל שם (ע' תקצ ואילך. ע' תר ואילך).

ההתעוררות היא מהנה"א, ועי"ז מתעורר הנה"ב, גם ההתעוררות דנה"ב אינו בעומק כ"כ, כ"א רק כאשר מתעורר בתשובה מצ"ע¹⁹⁷, ה"ז בצער עמוק ועצמי ביותר, במרירות עצומה מאד, ובוכה במר נפשו על מצבו ומעמדו הרע כו', וכתשובת ראב"ד, דגעה בבחי' עד שיצאה נשמתו כו', וא' רבי יש קונה עולמו בשעה אחת¹⁹⁸, להיות דתשובה זו מגיע בבחי' פנימיות ועצמות שלמעלה גם ממקור האור כו'. וזהו ענין הקטרת, שהסמים החריפים וקשים ביותר, נעשים לריח וחזק וערב ביותר, עד שמישיב את הנפש כו', וידוע דהשבת הנפש שע"י ריח חזק הוא מעצמות הנפש כו'¹⁹⁹, שהרי גם ע"י המאכל מתוסף חיות הנפש, ובפרט ע"י הריח שבמאכל שמתוסף חיות (שז"ע ריח הקרבנות כו', וכמשנת²⁰⁰), אך זהו רק ממקור החיות המתפשט בגוף כו', אבל ריח חזק המשיב את הנפש הוא מעצמות הנפש שלמעלה מעלה מבחי' מקור החיות המתפשט כו'. וכמו הרפואה לחולה המסוכן למות ר"ל, הרי הרפואה מסמים חריפים ביותר (אשר לאדם הבריא ה"ז מפסיד ומשחית נפשו, ויש שגם ממיתים ר"ל), ונהפכו ונעשו הן עצמן לסם חיים המרפא ומחי' את החולה, וממשיך לו חיות חדש ממש כו'. וכמו"כ הוא ברוחניות, דגדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם²⁰¹, שע"י התשובה הרע נהפך לטוב, והוא בכח עצמו (כמו סמי הרפואה שמעצמן מתהפכין כו'), שבזה ממשיכים חיות חדש מפנימיות ועצמות א"ס, שלמעלה מעלה ממקור האור והגילוי כו'.

וזהו דעיקר העבודה דיוה"כ הי' בהקטרת הקטרת לפני ולפנים כו'²⁰², דלהיות דביוה"כ הוא זמן התשובה, ועיקר ענין התשובה הוא כאשר הנה"ב מצ"ע מתעורר בתשובה כנ"ל (וי"ל שזהו ההפרש בין קטרת דכל השנה לקטרת דיוה"כ²⁰³, דבכל השנה הקטרת הקטרת הוא ע"ג מזבח הפנימי²⁰⁴, שזהו בעבודה בחי' פנימיות הלב, בחי' רעו"ד²⁰⁵, שזהו הרצון פשוט שלמעלה מטו"ד כו', שהיא העבודה שמצד הנה"א, כנודע, ובענין התשובה הוא שההתעוררות דנה"ב הוא ע"י הנה"א כו'. וזהו שהקטרת הקטרת הי' בזמן העלאת הנרות, וכמ"ש²⁰⁶ ובהעלות אהרן את הנרות כו' יקטירנה, וידוע דנרות הם הנשמות כו', ובהעלאת הנרות, בבחי' רצון פשוט כו', יקטירנה, שמתעלה גם הנה"ב ונכלל בקדושה כו' (ונת"ל²⁰⁷ דע"י רעו"ד אינו נהפך בעצם מהותו לגמרי כו', אך בענין התשובה ה"ה

בגוכי"ק בשוה"ג: עמ"ש בד"ה ויענך הג' * בענין ההמשכה שע"י התשובה דנה"ב דוקא.

205) ראה גם סה"מ תרל"ה ח"א ע' ט ואילך. ח"ב ע' שפה.
206) תצוה שם, ת.
207) פר"כ"רכ שם.

197) ראה ד"ה ויענך וירעיבך שבשוה"ג כאן.
198) ע"ז יז, א.
199) ראה גם תו"א תולדות כ, ריש ע"ד. מגילת אסתר
ק"ז, ב.

(* אולי הכוונה לד"ה ויענך וירעיבך הגדול* במאמרי אדמו"ר האמצעי עקב ע' ו' ואילך.

200) פרי"ח (ח"ב ס"ע תרו ואילך).
201) יומא פו, א.
202) אחרי טז, יב"ג. משנה יומא מג, ב. רמב"ם הל' עבודת יוה"כ פ"ד ה"א.

(* ויענך וירעיבך הגדול: נמצא גם בכת"י מספר 3044 שבספריית אגודת חסידי חב"ד (עו, א ואילך). ובמפתח הכתי' נרשם: „ויענך וירעיבך הגדול". בכותרת המאמר נרשם: „מאדמו"ר האמצעי שאמור קודם הסתלקותו ח' כסלו התקפ"ח בנעו"ן".

203) ראה עטרת ראש שם (לו, ב). לעיל פרי"י. פר"כ"רכב (ח"ב ע' תקפג ואילך. ס"ע תרי ואילך).
204) ראה תצוה ל, זח. רמב"ם הל' בית הבחירה פ"א ה"ו. הל' כלי המקדש פ"ב ה"א. הל' תמידין ומוספין פ"ג ה"א.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתלו

נהפך לטוב כו). אבל הקטרת הקטרת דיוה"כ שהוא לפני ולפנים, הוא התשובה שמהתעוררות הנה"ב בעצמו, שזה בא לפני ולפנים בבחי' פנימיות ועצמות א"ס כו). וכמו שאנו רואים, דגם קל שבקלים, שנפרד לגמרי מאלקות בריבוי חטאים ועוונות ר"ל, עד שאור הנה"א נחשך ונכבה בו לגמרי ר"ל, ה"ה מתעורר ג"כ בתשובה בעת נעילה ביוה"כ כו²⁰⁸, שזהו רק בהתעוררות מצ"ע כו'.

וז"ע²⁰⁹ והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים כו²¹⁰, פי' אובדים הוא כמו שה אבודה, שלא נודע מקומה כלל, שלא תוכל לשוב אל בעלי' לעולם, והוא בא מחמת שהשה אובדת א"ע, שהלכה שובבה ותועה מן הדרך למקום זר ורחוק ביותר, עד שלא נמצא מקומה גם בחיפוש גדול. וזה משל לנשמות שנק' אובדות, שיצאו מדרך הישר, מעולם היחוד לעולם הפירוד כו', שהלכו שובב בדרך לבם למקומות היכלות הטומאה, ונתקעו²¹¹ שמה באופן שלא יוכלו לשוב אל אביהם שבשמים כו', וכענין נבלע ישראל בגוים כו'²¹², וכפרות הטובות שנבלעו בהרעות ולא נדע כי באו כו'²¹³, וכאלו נאבדו לגמרי כו'. וזהו האובדי' בארץ אשור, בריבוי התענוגים הגשמיים כו'. וכאשר יתקע בשופר גדול לעתיד, יבואו ויתקבצו גם המה כו'. וזהו מצד שהנה"ב בעוצם חומריותו וגסותו ביותר, יתעורר בתשובה כו' (ובד"כ זהו כמו ענין הקטרת, שזהו בחינת החיות שנבלע בהקלי', דמבו' במ"א²¹⁴ שזהו כענין הרע שנהפך לטוב כו'). וידוע דמעין זה דשופר גדול דלעתיד הוא בכל יוה"כ, שיש ג"כ גילוי מבחי' שופר זה כו', וכמ"ש במ"א²¹⁵, וע"כ גם הקל שבקלים מתעורר בתשובה ביוה"כ כו'²¹⁶.

וזה"ע הקטרת לפני ולפנים, והיינו העלי' בבחי' פנימיות ועצמות א"ס כו', וכתו'²¹⁷ כי בענן אראה, אראה בעצמותי ומהותי כו'²¹⁸, והוא שבבחי' ההעלם העצמי דא"ס נמשך בגילוי בענן הקטרת כו', דע"י התשובה שהרע מצ"ע נהפך לטוב, נמשך בחי' העלם העצמי דא"ס, שלמעלה ממקור כל הגילויים כו'. וכמו בגלות מצרים, דכתו'²¹⁹ וישמע²²⁰ אלקים את נאקתם, ואי' במד"ר²²¹, נאקת חללים, כמד"א²²² ונאק נאקת חלל, וכי' הרד"ק²²³

ואילך). לעיל פס"ג (ח"א ס"ע קנז). פרי"ז. פרי"א. פרכ"ב (ח"ב ע' תקעט. ס"ע תקפח. ס"ע תריח). סד"ה וידבר גו' אחרי תרע"ה (ח"ד ע' אשטו).

(219) שמות ב, כד.

(220) הבא לקמן בפסיקא זו – לשון אוה"ת שמות (ע' סד ואילך. ח"ו ע' ב'תקיד ואילך) – עם הוספות וכו'. וראה המשך תרס"ו ע' תסב.

(221) שמו"ר פ"א, לד (ושם: החללים).

(222) יחזקאל ל, כד.

(223) ספר השרשים להרד"ק* ערך נאק: „ונאק נאקות חלל (יחזקאל ל, כד), מעיר מתים ינאקו (איוב כד, יב). וישמע אלקים את נאקתם (שמות ב, כד). ענינים ענין צעקה". וראה רד"ק יחזקאל כו, טו. ל, כד.

(* והוא חלק שני מהמכלול שחיבר הרד"ק.

(208) ראה עטרת ראש שבהערה 46. וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי תצוה ע' שמו. דברים ע' פג. קונטרסים ע' קב.

(209) הבא לקמן עד סוף הפסיקא – לשון עטרת ראש שער ר"ה פכ"ג (כה, ב).

(210) ישע"י כו, יג.

(211) ונתקעו: בעטרת ראש שם: ונשקעו.

(212) הושע ת, ח (בדילוג).

(213) מקץ מא, כא. וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי חוקת ע' א'תיו ואילך. לעיל פרי"א (ח"ב ע' תקפז).

(214) ראה לעיל פרי"א ואילך (שם ע' תקפג ואילך).

(215) ראה לקו"ת ר"ה ס, ריש ע"ג. עטרת ראש שער יוהכ"פ פ"א (כה, סע"א ואילך).

(216) עטרת ראש שם.

(217) אחרי טז, ב.

(218) עטרת ראש שער יוהכ"פ פ"ב (כט, ט). פ"ו (לו, סע"א

נאקה פ'י צעקה, ובהג"ה במכלל²²⁴, שמ"מ אינו נופל אלא על צעקת חלל, והיינו צעקת הגוף ונה"ב מיסורי מיתה ר"ל. וזהו וישמע אלקים את נאקתם, ותעל שועתם כו' מן העבודה כו'²²⁵, וגם אני שמעתי את נאקת בני' כו'²²⁶, דכ"ז הוא מקושי העבודה ביסורי הגוף ממש כו'. ובעבודה הוא הצעקה מהנה"ב דוקא, והו"ע מים תחתונים בוכין אנן בעינן למיהוי כו'²²⁷ (והבכ' דנה"ב הוא ע"י הביטש שמבטשין אותו כו', וכמ"ש במ"א²²⁸, וזהו שע"י שעבוד הגוף ע"י נעשה הצעקה ובכ"י דמ"ת דנה"ב כו'). וזה מגיע למעלה בבחי' עצמות א"ס, דבכ"י ר"ת ברוך²²⁹ כבוד ה' ממקומו²³⁰, שע"י הבכ"י ממשיכים ש' הוי' ממקומו העצמי כו'²³¹. וכמו ממעמקים קראתיך ה'²³², שממשיכים שם הוי' חדש מבחי' עומק לעומק²³³ כו'²³⁴, וזהו ג"כ ענין תקיעת שופר, דעיקרו הוא בחי' הצעקה מעומקא דלבא, שזהו התקיעה הראשונה כו', כנודע²³⁵, וצ"ל בשופר של איל דוקא²³⁶, בחי' בהמה, כדי להיות ג"כ בחי' נאקה, שהיא הצעקה של הנה"ב כו'. ועי"ז אד' הוי' בשופר יתקע²³⁷, בתקיעה האחרונה²³⁸, וידוע דהוי' בניקוד אלקים הוא בחי' פנימיות הכתר כו', כמ"ש בהב"י דכי כארץ כו'²³⁹, ובשרשו הוא בחי' שמו העצמי, דהיינו בחי' העלם העצמי דא"ס כו'. וזהו ג"כ וישמע אלקי' את נאקתם ויזכר אלקי' את בריתו כו'⁵⁰, והו"ע מה שז"א בעתיקא אחיד ותליא כו'²⁴⁰. ובמ"א²⁴¹, בענין וגם אני הקימותי את בריתי²⁴², שזהו בחי' איתן, כמו ותשב באיתן כו'²⁴³, והוא בחי' פנימיות עתיק כו'. וזהו שכאשר הגבו' מצ"ע נהפכין לטוב, ה"ז ממשיך מבחי' עצמות א"ס, בחי' העלם העצמי כו'.

וְזֶהוּ יִתְרוֹן הַמַּעֲלָה בְּהַמְתָּקָה זֹאת שֶׁלְמַעֲלָה גַם מִהַמְתָּקָה הַבִּי, שֶׁהִי מִבְּחִי חֶסֶד גְּבוּהָ בְּמַעֲלָה וּמְדֵרִי שְׁמוּבָדֵל בְּעֶרְךָ, וְכֵמוּ בְּחִי חֶסֶד דְּקִשׁוּט כו', שֶׁעִי"ז עֵצֶם הַמֵּר נִהְפֵּךְ לַמְתוֹק וְהַחֲשֵׁךְ נִעֲשֶׂה אֹר כו' כִּנ"ל, דכ"ז הוא שֶׁהַמְתָּקָה ע"י הַחֶסֶד, שֶׁהַמְשַׁכָּה עִי"ז הוּא רַק מִבְּחִי הַגִּילּוּיִם דְּאוֹא"ס ב"ה, וְגַם שֶׁנִּמְשַׁךְ בְּחִי אֹר הַעֲצָמִי, מ"מ, הִי"ז הַכֹּל מִבְּחִי מְקוּר הָאֹר וְהַגִּילּוּי אִם מִבְּחִי מְקוּר לְמְקוּר עַכ"פ כו' (וְהֵינּוּ מִבְּחִי עֵצֶם הָאֹר כו' שֶׁנִּתְלָל). וְעֵינֵי הַהֲתַפְכוּת בְּזֶה שֶׁהַחֲשֵׁךְ נִעֲשֶׂה אֹר הוּא, שֶׁהָאֹר בֵּא בְּמִקוּם הַחֲשֵׁךְ וְנִעֲשֶׂה אֹר, לֹא שֶׁהַחֲשֵׁךְ עֲצָמוּ נִעֲשֶׂה אֹר כו' (וְכֵן הוּא בְּחֶסֶד וְגִבּוּר, דְּעַם הַיּוֹת שֶׁהַגְּבוּרָה בְּעֵצֶם מֵהוּתָהּ נִעֲשֶׂה בְּבְחִי חֶסֶד כו', הֵנָּה זֶהוּ שֶׁהַחֶסֶד בֵּא בְּמִקוּם הַגְּבוּרָה כו', וְכֵמוּ בְּאֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים

אֲשַׁכַּח

(234) ראה גם סה"מ תרמ"ח ס"ע קעח ואילך. תרנ"א ריש ע' לא. תרצ"א ס"ע מ.
 (235) ראה סה"מ תרמ"ח ע' קעו. ע' תמת.
 (236) ראה ר"ה טז, סע"א. טושו"ע או"ח סתקפ"ו ס"א. שו"ע אדה"ז שם ס"ב.
 (237) זכר"י ט, יד.
 (238) ראה סה"מ תרס"א ע' קע. ע' רב. תעריב ע' יג.
 (239) לקו"ת נצבים נג, ב ואילך.
 (240) זח"ג רצב, א (אד"ז).
 (241) ראה אוה"ת לך לך ח"ד תשכא, ב. וארא ס"ע קלח ואילך. בחוקותי ע' רח. נ"ך ח"ב ע' תתע.
 (242) לך לך יז, יט (ושם: והקמותי את בריתי אתו).
 (243) ויחי מט, כד. ראה זח"ב כו, א וברמ"ז שם. הובא באוה"ת שם.

(224) „נימוקים" לר' אליהו בחור לספר השרשים להרד"ק (ונצ"י, ש"ז. ברלין, תר"ז. ועוד): „א"א [= אמר אליהו], אבל אינו נופל אלא על ענין הריגה".
 (225) שמות שם, כג.
 (226) וארא ו, ה.
 (227) תקו"ז תיקון ה (יט, ב). תוס' הרא"ש בראשית א, ז. וראה בחיי ויקרא ב, יג. ב"ר פ"ה, ד.
 (228) ראה אוה"ת וארא ח"א ע' ב'תקע. המשך תרס"ו שם.
 (229) יחזקאל ג, יב.
 (230) עץ חיים שער הכללים פ"ב. ועוד.
 (231) מאמרי אדמו"ר הצי"צ (הנחות) וארא ריש ע' צו.
 סה"מ תרכ"ז ע' שפב. תרל"ט ח"א ע' קיט.
 (232) תהלים קל, א.
 (233) ראה זח"ג סט, ב ואילך.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתלט

שנת²⁴⁴, הרי המלך אינו מעיין בדינו כלל להפוך את הדין לחסד, רק שבהארת אור פני מלך נהפך הקטיגור לסניגור כו, או כשפוגע בחייבי מיתה נמחל לו העון והעונש כו, שזה רק שהחסד בא במקום הגבו' ונעשה הגבו' חסד כו), ומה שנעשה אור, היינו בחי' אור שהוא בחי' גילוי כו, כנ"ל. אבל בהמתקת הגבו' מצ"ע, ה"ז שהגבו' עצמה נעשה טוב וחסד, לא מצד החסד, אלא שהגבו' עצמה נהפכה לחסד כו. וכן בחשך ואור הוא שהחשך עצמו נהפך לאור, שאין זה כלל בחי' האור, כ"א הוא החשך שנעשה אור (וכמ"ש במ"א²⁴⁵, שבזה דוקא נשלם הכוונה דלהיות לו דירה בתחתונים²⁴⁶, מפני שבזה הרי הדברים התחתונים עצמן נעשים כלים לאלקות כו, והיינו שהן עצמן נעשים אלקות כו), והאור הוא בחי' העולם העצמי ממש, שלמעלה גם מבחי' מקור למקור לאור וגילוי כו. וז"ע ויהי הענן והחשך ויאר²⁴⁷, דכאשר הענן והחשך נעשים אור מצ"ע הוא שמאיר בחי' העולם העצמי כו, וכמו כי בענן אראה, בעצמותי כו⁴⁹.

וזהו שאמרו²⁴⁸ במד"ר²⁴⁹ על מ"ש² ויורהו ה' עץ, ה"ד⁴ כי אעלה ארוכה לך וממכותך ארפא, ממכות שאני מכה אותך מהם אני מרפא אותך כו, והיינו שהגבו' מצ"ע נהפכה להיות בכחי' חסד וטוב כו, וצא ולמד ממי מרה, שהורה למשה דבר מר, והשליך למים ונמתקו המים כו, והביא שם כמה דיעות בעץ זה, של זית הי, וי"א ערבה, וי"א הרדופני כו, שכולם הם עצים מרים, ובה דוקא נמתקו המים כו, והיינו שההמתקה הי' לא מבחי' החסד (וכמ"ש בזהר⁸⁰ עה"ח הי' כו), כ"א שבחי' הגבו' מצ"ע נמתקה ונעשה לחסד כו. וכמו באלישע שריפא את המים ע"י מלח⁶, שהוא בחי' גבו', כנודע. וכמו ישעי' שריפא השחין ע"י דבלת תאנה²⁵⁰, ופרש"י²⁵¹ נס בתוך נס הי' כו. שכ"ז הוא המתקת הגבו' מצ"ע דוקא, שבזה דוקא הוא המשכת בחי' העצמות דא"ס כו (ולפי"ז י"ל, דמ"ש⁷³ והכית בצור, זהו בחי' המתקת הגבו' מצ"ע, ומ"ש⁷⁴ ודברתם אל הסלע, שנה עליו פרק א'⁷⁵, הוא ההמתקה שע"י החסד כו. ובילקוט²⁵² א'²⁵³, כיון שהגדיל בדבור הוא מייסרו, ומבו' במ"א²⁵⁴, דמ"ש ודברתם שנה כו הו"ע מוסר אביך²⁵⁵, בחי' גבו' דעתיק המלוכש במו"ס כו, א"כ, ה"ז ג"כ בחי' מקור הגבו' שנהפך לחסד כו, וכ"ז לא כמשנת"ל. ועמשנת"ל²⁵⁶ דגבו' דעתיק בעצם הוא שלמעלה מבחי' בירורים כו).

אמנם עדיין צ"ל, והלא גם בהמתקה זאת שהגבו' והחשך נהפך מצ"ע לטוב ואור, בהכרח שזהו ע"י אור עליון דוקא, וכמו שנת"ל²⁵⁷ בענין האובדים בארץ אשור⁴¹, שאין להם שום גילוי אור כלל, והוא רק שהרע יתעורר מעצמו כו, ומ"מ, זהו

(250) מלכים ב, ז. ישעי' לה, כא. וראה גם אוה"ת תהלים

(יהל אור) ע' קעד.

(251) מלכים ב. שם.

(252) שבערעה 75.

(253) = אמר; איתא.

(254) ראה אוה"ת חוקת ע' תתלת.

(255) משלי א, ח.

(256) ד"ה ויקח קרת, וידבר גו' המטות – תרע"ה (ח"ה ע')

איתכג ואילך. ע' איתסו ואילך).

(257) ע' א'תתלוז.

(244) ע' א'תתכט.

(245) ראה המשך תרס"ו ע' תסג ואילך. ד"ה כי תשא,

ויקהל – תרע"ה (ח"ד ע' אריא ואילך. ע' אריט ואילך). ד"ה

שופטים ושוטרים תרע"ה (לעיל ח"ה ע' איתקח. ע' איתקב).

(246) ראה הנחומא נשא טז. תניא פל"ו. ובכ"מ.

(247) בשלח יד, כ. וראה ד"ה ויהי הענן והחושך תרע"ה

(לעיל ח"ד ע' ארסו ואילך).

(248) בהבא לקמן – ראה לעיל ע' א'תתכא ואילך.

(249) הנ"ל ע' א'תתכא. וש"נ.

ע"י השופר גדול הבא מלמעלה כו', וכן בקשב"ק²⁵⁸ המתעוררים בתשובה ביוה"כ בנעילה, ה"ז ג"כ ע"י הארת בחי' שופר גדול שביוה"כ כו', כנ"ל, וכן במי מרה, הרי מ"מ הורה ה' עץ וישלך אל המים, ולא שנמתקו המים מעצמן כו'. אך הענין הוא, דודאי כן דודאוי שהתעוררות היא ע"י כח עליון הבא מלמעלה, אך שהכח הזה הוא מבחי' שרש הגבו' כו', וז"ע שהגבורות נמתקין בשרשן¹⁶, היינו בכח שרשן ומקורן כו', וידוע דשרש הגבו' הוא בחי' העלם, ובא בבחי' כח נעלם דוקא, ולכן, ההתעוררות וההתפכא, אף שבא בכח עליון, ה"ז שהחשך והגבו' מתעורר ונהפך מעצמן, מפני שהכח עליון ה"ה בא בבחי' כח נעלם כו'²⁵⁹. דהנה, כללות הפרש בין ב' אופני המתקת²⁶⁰ הנ"ל (היינו המתקה הב' והג') הוא, דהמתקה הב' הוא בבחי' או"מ מלמעלמ"ט, וכמשנת²⁶¹ ל"ה המתקה זו הוא בבחי' כח חסד הנבדל בערך וממתק את הגבו', וכמו"כ מהפך את החשך שלא בבחי' התעסקות כלל, רק שממילא נמתק ע"י גילוי אור חסד עליון כו'. אך המתקה הג', שהגבו' מצ"ע נמתקים, ה"ז בבחי' או"ח, מלמעלמ"ע, שהחשך מתעורר ועולה, וכמו מ"ת בוכין כו'⁵⁸, וכמו תשובת הבע"ת, שזהו בבחי' או"ח דוקא כו'²⁶². וזהו ג"כ כללות הפרש בין הבריור דש' מ"ה והבריור דש' ב"ו²⁶³, דהבריור דש' מ"ה הוא בבחי' או"י, שע"י גילוי אור ש' מ"ה מתברר ממילא ונכלל בקדושת האלקות כו', והבריור דש' ב"ן הוא בבחי' או"ח, בעבודה ויגיעה כו' (והגם דמ"ה וב"ן הן רצו"ש, וכמ"ש²⁶⁴ רוח האדם היא העולה כו' ורוח הבהמה כו', מ"מ, בענין הבריור הוא להיפך כו', ועמשנת²⁶⁵ ל"ד אני לדודי²⁶⁵) (וזהו ג"כ ענין קדושה וטהרה, דקדושה הוא מלמעלמ"ט²⁶⁶, וכמארז"ל²⁶⁷ אדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה, עד שממילא הוא מואס ברע ובוחר בטוב כו'²⁶⁸, וטהרה היא מלמעלמ"ע⁹⁷, שהאדם מטהר עצמו, וכמא²⁶⁹ הבא לטהר מסייעין לו, רק בבחי' סיוע מלמעלה כו', ועמ"ש בזהר פ' תזריע דמ"ח ע"ב). והגם דבריור דש' ב"ן הוא ג"כ ע"י כח עליון, ומ"מ, הוא בבחי' או"ח, מפני שהוא בבחי' כח נעלם כו'.

אִשְׁכַּח

וביאור הענין הוא²⁷⁰, דהנה ידוע²⁷¹ שיש אויר ואור²⁷², דאויר הוא אור יו"ד, וכמ"ש בזהר בראשית דט"ז ע"ב. וההפרש בין אויר ואור הוא, דאור הוא בחי' גילוי, ואויר בחי' העלם כו', דאור נתפס ונרגש בחוש הריאות, ואויר אינו נתפס ונרגש כו'. והאש היסודי שהוא עצם חשוך, כמ"ש הרמב"ן בפ"י עה"ת שעז"נ²⁷³ וחשך ע"פ תהום, נק' ג"כ אויר, וכמ"ש הספורנו שם ע"פ¹⁰⁴ וחשך ע"פ תהום, הוא האויר החשוך הנאצל, וכת'

(258) = בקל שבקלים.

(259) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 64 הערה 26.

(260) הנותקת: אוצ"ל: המתקה.

(261) ע' אִתְתַּמַּ.

(262) ראה סה"מ תרמ"ח ס"ע קעא ואילך. תרס"א ע' קסג.

תרס"ג ח"א ע' כח. ליעיל פרכ"ב (ח"ב ע' תריח). ובכ"מ.

(263) ראה ביאורי הזהר לאדמור"ר האמצעי צב, ב. ובכ"מ.

(264) קהלת ג, כא (בשינוי).

(265) תרע"ד (ח"ג ע' תתמה).

(266) ראה ביאורי הזהר (להצ"צ ח"ב ע' תתקט ואילך)

לזח"ג שהובא לקמן בפנים.

(267) יומא לט, ריש ע"א.

(268) לשון האמרי בינה שבהערה 15 (קמה, סע"א).

(269) שבת קד, א. יומא לח, ב.

(270) הבא לקמן (עד סוף פיסקא „אבל בחי' אויר בעצם

ע' אִתְתַּמַּ) – מיוסד, כנראה, על אמרי בינה שער הציצית

פט"ז (קמה, ד ואילך).

(271) ראה תו"א מקץ מב, ג. מג, ב. סידור עם דא"ח רעג,

ג ואילך.

(272) סיום הענין – לקמן ס"ע אִתְתַּמַּ.

(273) בראשית א, ב.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתמא

אח"ז שהחלק ממנו הסמוך להגלגל (היינו גלגל הירח, וכידוע²⁷⁴ דיסוד האש הוא תחת גלגל הירח) התלהב בתנועתו, והוא האש היסודי, והחלק ממנו הקרוב אל המים, קנה אז איזה קור מן המים כו'²⁷⁵ (א"כ לדבריו, מה שנאצל הוא האויר, והוא נחלק לאש היסודי ורוח היסודי, דהקרוב אל הגלגל הוא האש היסודי, והקרוב אל המים הוא הרוח היסודי כו'), הרי דהאש היסודי הוא אויר, והוא חשוך כו'. ומה שאויר הוא אור יו"ד, היינו בחי' אור כמו שהוא כלול באויר כו'.

והנה²⁷⁶, במאו"א מע' א' סעי' קנ"ג כ', אויר קדמון הוא אויר שאינו נתפס, הנשאר במקום פנוי בעת הצמצום, וכן נק' הכתר עליון, כי אותיות אמ"ש הם אויר בכתר, מים בחכ', אש בבינה כו'. והפרד"ס²⁷⁷ בערך אויר כ' בש' זהר שה"ש²⁷⁸, וז"ל, כיון דההוא בטישא²⁷⁹ אתיישב במוחא מגו אוירא דכיא דאתפס, בגין דאית אוירא דכיא דלא אתפס כלל כו'²⁸⁰, ופי' הפרד"ס, שזהו בחי' הכתר, ויש בו ב' בחי', בחי' ראשונה נק' אויר שאינו נתפס, והיא המתדבקת ומתאחדת במאציל, ונק' אויר קדמון, והבחי' השני' נק' אויר הנתפס קצת כו', ואמרנו נתפס²⁸¹, אין הכוונה אצלנו נתפס ממשי, אפי' ²⁸² החכ' אינה נתפסת, אמנם פי' הוא שאינו נתפס אפי' לספי' החכ', כי הוא דק מתאחד בא"ס כו'. ובשער הגוונים²⁸³ פ"ב כ', הכתר נק' חשך, מצד בחי' העלמו מעלה מעלה²⁸⁴ כו', והיינו בחי' יחודו במאצילו כו', יען שהיא בחי' משתווה²⁸⁵ המאציל בנאצל כו' (ושם, דבחי' אוכם למעלה מזה, וי"ל שזהו התכללות הכתר בא"ס ממש כו'). ולפמ"ש במאו"א, נר' דאויר קדמון זהו בחי' הרשימו הנשאר במקום החלל כו'. וכן משמע ממ"ש במע' ט' סעי' י"ז²⁸⁶, טהירו נק' כלי הראשון, והוא אויר קדמון, וכלי הראשון הוא בחי' הרשימו, וכמ"ש בע"ח בשער עגו"י ע"ב²⁸⁷ בהג"ה²⁸⁸, דנקודה אמצעית א"ס, שם הי' בחי' שרש הדין, ונתגלה אח"כ למטה, וממנו נעשה המקום, שהוא דוגמת הכלי כו'. ובזהר"ק²⁸⁹ בפ"י המא' ²⁹⁰ בריש הורמנותא דמלכא כ', והנה המק"פ עם הרשימו הנשאר בו כו' נק' גליפו, כי פי' גליפו, מסר לנו כלל בידינו הרב ז"ל, שפי' כלי קבול כו'. וכ"כ אח"כ בפ"י בוצינא דקרדוניתא, דהצמצום הי' ביסוד דמל' הנעלמת בא"ס, והוא הנק' בוצינא דקרדוניתא, ופי' בוצינא, נר' לצוק בתוכו שמן טוב כו'²⁹¹. ונמצא דרשימו היא בחי' כלי, וזהו בחי' אויר קדמון כו'.

א'של

274 (285) משתווה: בפרדס: שמשותווה.

275 (286) הובא בלקו"ת הוספות נג, ב. סה"מ תרס"ב ע' שסא.

תרפ"ו ע' לו. תרפ"ח ע' קעד. תרצ"ט ע' 227.

276 (287) = בעץ חיים בשער עגולים ויושר ענף ב.

277 (288) בעץ חיים דפוס שקלאו, תק"ס. ועוד (הובא בהגהות

וביאורים (מהר"ר מנחם מענדל ז"ל היילפרין) שנדפסו בשולי

העמוד בעץ חיים ווארשא, תרנ"א. וראה סה"מ תרנ"ז ע'

קכט. תרנ"ט ע' מח. לעיל פ"ח (ח"א ע' יז). פקס"ד (ח"ב ע' תג).

פרמ"ז (ח"ג ע' תרפז). ד"ה ויהי ביום השמיני תרע"ה (ח"ד ע' א'פב).

ד"ה על שלשה דברים תרע"ה (ח"ה ע' א'שעח).

278 (289) = ובזהר הרקיע לזח"א טו, א. ראה אוה"ת שה"ש

ח"ב ע' תל. סה"מ תר"ם ח"א ע' קכו. ד"ה על שלשה דברים

שם.

279 (290) זהר שם.

280 (291) ע"כ מזהר הרקיע שם.

274 (274) ראה תניא רפי"ט בשם העץ חיים. וראה רמב"ם הל'

יסוה"ת פ"ג ה"י.

275 (275) ע"כ מהספורנו שם.

276 (276) הבבא לקמן בפיסקא זו – ראה ביאורי הזהר להצ"צ

שבהערה 97. אוה"ת משפטים ח"ז ע' ב'תשלח.

277 (277) שער כג (שער ערכי הכינויים) פ"א. הובא באוה"ת

יתרו ע' תתלט.

278 (278) זהר חדש שה"ש (מדרש הנעלם) עג, ב.

279 (279) בטישא: בזהר חדש ובפרדס: בטישו.

280 (280) עכ"ל הזהר חדש.

281 (281) ואמרנו נתפס: בפרדס: ואמרנו שאינו נתפס.

282 (282) אפי': בפרדס דפוס קראקא, שנ"ב: אין הכוונה אצלנו

נתפס ממש, כי אפילו.

283 (283) שער י. הובא לעיל פקס"ד (ח"ב ע' תמט).

284 (284) מנלה מנלה: בפרדס: למעלה למעלה.

והנה אור הוא אור יו"ד, דהיינו אור הכלול באור, כנ"ל, י"ל שזהו האור הכלול בהרשימו. וי"ל דזהו ג"כ אור שאינו נתפס ואור שנתפס, דעצם הרשימו היא בחי' אור שאינו נתפס, והאור הכלול בה הוא בחי' אור הנתפס כו'.

והענין הוא, דהנה ידוע ומבו' לעיל²⁹², דרשימו יש בה ב' ענינים, עצם נקודת הרשימו, הנק' אותיות הרשימו (והו"ע הגליפו, כלי קבל כו'), שזהו כח הגבול שבא"ס, שהוא מבחי' העלם העצמי דא"ס כו', ובחי' האור א"ס שנכלל בנקודת הרשימו, והוא בחי' עצמות האור כמו שהוא קודם הצמצום כו', וכמשנת"ל. ונת²⁹³, דבאור יש בחי' עצם והתפשטות, והיינו, דבהאור המאיר (דבכללות הוא בחי' גילוי האור בעצמותו כו'), יש בזה אור המאיר לעצמו, ואור השייך אל הזולת כו', וכמו אור שכל המשפיע כמו שהוא לעצמו, ומה שכולל בעצמו האור השייך אל המקבלים כו'. ובנקודת הרשימו נכלל ב' המדרי' (כי בשניהם ה' הצמצום כו', כמשנת"ל), והיינו, דכל אור הקו המאיר בעולמות מרוכ"ד עד סוכ"ד, נמצא כלול בהרשימו (שעי"ז בא בבחי' כח גבולי כו'), וגם כלול בה מעצם האור שאינו שייך אל העולמות כו'. ונת"ל¹²⁴, דעצם האור, שעז"א²⁹⁴ הוא ושמו, ה"ז למעלה גם מבחי' האור כמו שהוא לעצמו, דזהו האור כמו שהוא למעלה מבחי' גילוי גם לעצמו כו' (והוא כמו כח ההיולי העצמי שכלול בעצם הנפש, וכמו כח השכל ההיולי העצמי כו', דעם היותו כח הנפש, לא עצמות הנפש ממש, ולא מה שהנפש נושא בעצמו כו', ה"ה כלול בעצם הנפש, ואינו בבחי' המשכה וגילוי מן העצם כלל כו'). וי"ל דבנקודת הרשימו נכלל גם מבחי' ומדרי' זו, הגם דבמדרי' זו לא ה' הצמצום כו', מ"מ, נקודת הרשימו, להיות כוללת בחי' האוא"ס שלפני הצמצום, י"ל שנכלל בה גם בחי' עצם האור הנ"ל. ויש להמתיק הדבר, ע"פ מ"ש הזהר"ק¹²⁰ במ"א בענין גליפו, שהוא כלי קבול לקבל בתוכה כל אור שישפיע א"ס ב"ה מאז והלאה, הרי כל מה שביכולת נש"י להמשיך ע"י עבודתם, הכל כלול בנקודת הרשימו כו' (דמאחר שהכל נמשך ע"י הרשימו, בהכרח שבתחלה הכל נמצא כלול בה כו'), והרי ביכולת הנשמות להמשיך גם מבחי' עצם האור ממש כו' (שזהו באמת המשכה דתורה, שמושרשת בעצמות א"ס, היינו בעצם האור שלמעלה גם מקודם עלות הרצון כו', דאוא"ס שקודם עלות הרצון הוא שרש בחי' האור הסובב כו' (ועלות הרצון זהו שרש בחי' אור הממלא כו', והו"ע הע"ס הגנוזות וכלולות בבחי' סוכ"ע, כדוגמת ע"ס הכלולות בכתר כו') וכמשנת"ל בתחלת הדרוש בד"ה נשא²⁹⁵, ועצם האור הוא בחי' הפנימיות ועצמות דאוא"ס שלמעלה מבחי' סובב כו', וזהו שרש ומקור התורה והמצות כמו שהן באוא"ס שלפני הצמצום כו'), וא"כ, גם בחי' ומדרי' זו נכלל בנקודת הרשימו כו'. ונקודת הרשימו עצמה, הכוללת הכל ומגלת הכל, ה"ה למעלה מכל המדרי' הנ"ל, והיינו שהיא מבחי' העלם העצמי כו', וכמשנת"ל. וזהו בחי' אור, והאור כלול בו, שזהו בחי' היו"ד שבאור כו'.

294 פרקי דר"א פ"ג.

295 תער"ב (ח"א ע' לג ואילך).

292 ע' א'תשנד ואילך.

293 ע' א'תשנג.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתמג

והנה²⁹⁶ יו"ד הוא בחי' חכ', כנודע בהיו"ד דש' הוי'. ועם היות דכללות בחי' החכ' היא אות יו"ד, המורה על הצמצום, והוא דלהיות המשכת או"א"ס בע"ס דאצי' שאינן²⁹⁷ לגבי או"א"ס, דלאו מכא"מ²⁹⁸ כלל כו'²⁹⁹, בהכרח שיהי' ע"י צמצום דוקא כו', וע"כ, בחי' החכ', שהיא ראשית הגילוי דהשתל', היא רמוזה באות יו"ד, להורות שההמשכה היא ע"י הצמצום כו', וגם זאת, שבבחי' החכ' מתצמצם האור באופן שיוכל להיות מתגלה בבינה כו', והו"ע לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה³⁰⁰, שהוא בחי' צמצום ומיעוט האור בכדי שיתקבל אצל המקבל כו', וכמ"ש בבה"ז פ' אחרי'³⁰¹ על מאה"ז³⁰² הביאו עלי כו' (ועמשנת"ל ד"ה חקת התורה הא'³⁰³), מ"מ, עיקר אמיתית ענין היו"ד הוא בבחי' פנימיות החכ', שנרמזת באות קטנה, מפני שהיא קרובה לאו"א"ס, ולכן היא קטנה, שהיא בבחי' הביטול בתכלית, דכולא קמי' כל"ח³⁰⁴ כו', וכמו הכוכבים שנראים קטנים ביותר, מפני שהן ברקיע השמיני³⁰⁵ וקרובים יותר כו'³⁰⁶. וכמו"כ כלי החכ' היא בבחי' ביטול בתכלית, ע"כ היא בחי' יו"ד כו'. והאור דחכ' הוא בחי' האין של היש האמיתי כו', וכמ"ש בסש"ב פל"ה בהג"ה³⁰⁷, דא"ס ב"ה הוא אחד האמת, שהוא לבדו הוא ואין זולתו, וזו היא מדרי' החכ' כו'. וי"ל, דאור החכ' הוא בחי' האין שהוא לבדו הוא ואין זולתו כו', וכלי החכ' הוא שמושג בחי' הביטול הזה, וה"ה בבחי' כלא כו' (ועמשנת"ל ד"ה נחמו³⁰⁸) (ובכתר הביטול הוא בבחי' אפס, ולכן היא בבחי' נקודה שאין בה ציור כלל כו'). והרמ"ז ס"פ קרח כו', דהיו"ד של ש'³⁰⁹ הוא בחי' או"א עילאין, אבא עצם היו"ד, ואימא המילוי של היו"ד כו', ואו"א עילאין היינו בחי' פנימיות חו"ב כו', וא"כ עצם היו"ד הוא בחי' עצמיות החכ' כו'. והנה ידוע³¹⁰ דבכללות הקו יש בו ש' הוי', והיו"ד הוא בחי' ראשית גילוי הקו שלמעלה עדיין מהתלבשותו בבחי' א"ק כו', דא"ק היא מחה"ק על כללות ההשתל'³¹¹, ה"ז בחי' ה' ראשונה, וראשית הקו קודם שמתלבש בא"ק, ה"ז בחי' היו"ד כו'. וז"ש בע"ח שער שבה"כ פ"ה³¹², ולעילא מגולגלתא דילי' יש בו דוגמת בחי' עתיק דאצי' כו', שזהו ראשית גילוי הקו כו'. ועפמשנת"ל (ד"ה דרשו³¹³) דח"ס היא בחי' עתיק בעצם מהותה כו', וא"כ י"ל דחכ' שהיא בחי' יו"ד י"ל דבשרשה זהו בחי' ראשית גילוי הקו כו'. והבחי' ר"פ וארא³¹⁴ בענין החכ' כו', שעז"נ³¹⁵ ה' קנני ראשית דרכו, וענין ראשית דרכו היינו ראשית המשכת הקו כו'.

(296) הבא לקמן בפיסקא זו – לשון אוה"ת וארא ע' קמו – עם הוספות וכו'.
(297) שאינן לגבי: אוצ"ל: שאינן בערך לגבי.
(298) = מכל אלין מדות.
(299) תקו"ו בהקדמה (ז, ב).
(300) פסחים ג, ב. חולין סג, ב.
(301) ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קנא, ב ואילך. ולאדמו"ר ה"צ צ"ח ע' שסג ואילך.
(302) זח"ג עט, ב.
(303) תער"ב (ח"א ע' נה).
(304) = כלא חשיבי (ע"פ דינאל ד, לב. זח"א יא, ב).
(305) ראה זח"א קסב, ב. רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ג. לקו"ת פ' ראה כז, ג. מאמרי אדמו"ר האמצעי סוכות ע' ארלא ואילך.
(306) ראה גם אוה"ת תשא ע' א'תתכה. סה"מ תרל"ח ע' עב.
(307) מד, ב ואילך.
(308) ד"ה נחמו: אוצ"ל: ד"ה ציון במשפט תרע"ד (ח"ג ע' תשע"תשפב). וראה גם סה"מ עטר"ת ע' רכת.
(309) ש" = שם.
(310) ראה לעיל פפ"ד (ח"א ע' קסא). וש"נ. פתי"ח (ח"ד ס"ע אקע ואילך). וש"נ.
(311) ראה תו"א משפטים עת, ב. לקו"ת מסעי צה, א. שה"ש ית, א ואילך.
(312) בע"ח שער שבה"כ פ"ה: כ"ה בעץ חיים דפוס שקלאו, תקס". בדפוסים שלפנינו: שער ט (שער שבירת הכלים) פ"ו.
(313) תרע"ד (ח"ב ס"ע תקסו).
(314) בהקדמה לפ' וארא.
(315) משלי יח, כב.

(296) הבא לקמן בפיסקא זו – לשון אוה"ת וארא ע' קמו – עם הוספות וכו'.
(297) שאינן לגבי: אוצ"ל: שאינן בערך לגבי.
(298) = מכל אלין מדות.
(299) תקו"ו בהקדמה (ז, ב).
(300) פסחים ג, ב. חולין סג, ב.
(301) ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קנא, ב ואילך. ולאדמו"ר ה"צ צ"ח ע' שסג ואילך.
(302) זח"ג עט, ב.
(303) תער"ב (ח"א ע' נה).
(304) = כלא חשיבי (ע"פ דינאל ד, לב. זח"א יא, ב).
(305) ראה זח"א קסב, ב. רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ג. לקו"ת פ' ראה כז, ג. מאמרי אדמו"ר האמצעי סוכות ע' ארלא ואילך.

וע"כ, בחי' זו דחכ', הגם שהיא בחי' אור (דזהו כל ענין החכ' שהיא בחי' אור וגילוי כו', דכתר הוא בחי' העלם, וחכ' היא בחי' גילוי, הגם שנק' ג"כ סתימין, וכמו הנסתרות כו', ומ"מ ה"ה בבחי' אור כו', שעז"נ יהי אור כו', וכמו ותורה אור כו'. וכידוע דגם בחי' פנימיות החכ', בחי' מ"ה דחכ', שזהו בחי' אין דכתר ממש כו', ה"ז בחי' האין דכתר כמו שבא בין הנאצלים כו', וכמ"ש במ"א³¹⁶), מ"מ, ה"ז בבחי' הבדלה כו'. שכן הוא בבחי' החכ' בכלל, שהיא בבחי' הבדלה כו', שהרי גם בחי' חיצוניות החכ', הנק' נקודת השכלה, ה"ה למעלה מבחי' השגה ממש כו', וגם נת"ל, דענין השכלי דבחי' חכ' הוא בחי' הנחה שכליות, שזה אינו בא בהשגה כו'. ומכ"ש בחי' פנימיות החכ' ה"ה בבחי' נבדל כו', וכמ"ש³¹⁷ אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני כו'. וכמ"ש בלקו"ת ד"ה ביום השמע"צ כנישיין³¹⁸, ונת"ל ג"כ לעיל³¹⁹, דחכ' היא בבחי' מקור הרחוק להשתל' כו', וכ"ש בחי' פנימיות החכ' שהיא בבחי' ריחוק, מפני שזהו המשכה מבחי' עתיק כו', וכמ"ש בלקו"ת בהבי' דזאת חקת התורה כו'³²⁰.

וא"כ מובן, דבחי' פנימיות החכ' (ובפרט כמו שהיא בשרשה, בבחי' ראשית הקו כו') ה"ז מובדל לגמרי ממהות החשך כו'. ועד"מ¹⁰¹ מי שעצם מציאותו נתהווה באור (י"ל בהנמשל היינו בחי' פנימיות החכ', שזהו בחי' אורות פנימיים ועצמיים שלמעלה מאצי', שבאו בין הנאצלים, והרי לא נתצמצמו להיות כמדת בחי' הנאצלים כו'. וכמו פנימיות אבא פנימיות עתיק כו'¹²⁹, הרי גם כמו שהיא בחי' פנימית אבא באצי', ה"ה כפנימיות עתיק כו' (עם היות שאינו כמוהו ממש כו'³²¹). והוא רק שהנאצלים יבואו לבחי' אור המובדל בערך ממדת הנאצלים כו'. וזהו שעצם מציאותו נתהווה באור פנימי ועצמי שאינו מצומצם כו', ועמשנת"ל³²² בענין פנימיות הקו שהוא העצם כו'), ולא ראה חשך מימיו (דימותו ולא בחכ'¹¹⁴, בבחי' הפנימיות כו'), שאינו מכיר מהות חשך כלל כו'. אמנם משו"ז עצמו, להיות מובדל לגמרי, יש בכח האור הזה להפוך את החשך לאור כו'. וכמשנת"ל³²³ בהמתקה הב', שזהו מבחי' עה"ת, דלהיותו מובדל מן הרע לגמרי, ואינו שייך שם שום אחיזה כלל (גם בבחי' האור הנמשך, שזהו בחי' ותורה אור, וכ"ש בבחי' המאור כו', כנ"ל), ע"כ ביכולתו להפוך את הרע לטוב כו'. וכ"ז הוא בבחי' האור כמו שבא בגילוי לאחר הצמצום כו'.

אמנם ענין יו"ד הכלול באויר היינו בחי' האור (שבא בגילוי אחר הצמצום כו') כמו שכלול בנקודת הרשימו כו', כנ"ל. ונת"ל³²⁴, דהאור כמו שכלול ברשימו הוא שלא נגע בו הצמצום, וה"ז ממהות האור כמו שהי' קודם הצמצום כו', ועם היות שהוא בבחי' מקור לגילוי האור, דהיינו אור הקו כו', שהרי זהו מה שכלול בעצמותו בחי' אור המאיר אל הזולת, היינו העולמות וההשתל' כו', מ"מ, ה"ה במדר' נעלית מאד על האור

א'שלב

(320) חוקת נט, ד.

(321) ראה לעיל ע' א'תתלד. וש"נ.

(322) ראה לעיל פקל"ז (ח"ב ע' סבב). ד"ה ביום השמע"צ

תרע"ו (ח"ה ע' א'תרו ואילך).

(323) ע' א'תתכט.

(324) ע' א'תשנה.

(316) ראה סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תפ ואילך. לעיל פק"ט

(ח"א ס"ע רפו). פקט"ז (ח"ב ע' תסא). ד"ה מי מנה, שופטים –

תרע"ה (ח"ה ע' א'תמא. ע' א'תכג).

(317) קהלת ז, כג.

(318) שמע"צ פה, ב.

(319) ע' א'תשג. ע' א'תשטו. וראה לקמן ס"ע וא'תלו.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתמה

כמו שהוא בגילוי כו', וכמו זיו השמש הכלול בשמש כו', וכמ"ש בלק"ת ד"ה תקעו הב' ³²⁵, שהוא בבחי' אין לגבי אור הקו, שנק' יש לגבי אור זה כו'. הרי מבחי' אור זה בודאי הוא שנעשה התהפכות החשך לאור כו'.

וענין המשכה זו, לפי משנת"ל שזהו בחי' עלות הרצון, ה"ז המשכה מבחי' ע"ס הגנוזות. וי"ל שזהו כמ"ש במ"א ³²⁶ ע"פ ³²⁷ רשפי רשפי י"ה, ופי' האריז"ל ³²⁸, רשפי דרשפי אש דכנס"י, ומהיכן יצאה אש זה, משלהבת שיצאה מי"ה, ומבו' שם, דשלהבת י"ה הו"ע שלהבת הקשורה בגחלת, שיש בזה ב' ענינים, שהן השלהבת שטמונה וגנוזה בתוך הגחלת, והשלהבת שיוצאה חוץ להגחלת כו', והן ע"ס הגנוזות וע"ס הגלויות כו' ³²⁹, וכמו שנת' ג"כ לעיל ³³⁰. ומב' המדרי' נמשך לפעול בנש"י, והוא, שע"י בחי' השלהבת הקשורה בתוך עצם בחי' הגחלת, פועל להיות אהו"ר שכלים, ושההתפעלות תהי' גנוזה בדביקת הנפש באלקים חיים, בלתי נרגש כלל וכלל ענין מציאות ההתפעלות לבחי' מורגשת בפ"ע, וע"י בחי' שלהבת שיצאת מחוץ לגחלת, הנה עי"ז הוא פועל יוצא בנפעלים, היינו בכנס"י, להיות בחי' אהבה בהרגשה למדה בפ"ע כו'. והוא הביטל שע"פ טו"ד, שזהו מבחי' הבינה, והביטול שמבחי' החכ' שבנפש, שהוא למעלה מטו"ד המושג כו', וכמ"ש בסש"ב פי"ט ³³¹. וי"ל שזהו בחי' אהבה בתענוגים, שהוא בהכחות פנימיים ועצמיים שבנפש כו', וההמשכה עי"ז הוא מבחי' ע"ס הגנוזות ונעלמות באוא"ס כו' (ועמשת"ל ³³² בענין אש יו"ד ואש ה', שזהו בחי' אור וחשך כו'). וכבר נת"ל שע"י אהבה בתענוגים מתהפך הרע ונעשה טוב ממש כו'.

והנה ידוע שיש ש' הוי' שברצון (דבד"כ הוא בחי' ש' הוי' דלעילא כו') ³³³, והיינו שגם בבחי' הרצון שבאוא"ס שלפני הצמצום, יש ג"כ שם הוי', יו"ד ה"א כו'. דהנה, ענין הרצון הוא מה שא"ס בעל הרצון בא לכלל רצון כו', דקודם שעלה ברצונו כבי', לא הי' הרצון בגילוי כלל, גם לא לעצמו כו', וה"ז בבחי' צמצום כבי' בעצמותו לבוא לידי רצון כו'. וגם מבו' במ"א ³³⁴, דלהיות שעצמות אינו מוכרח בהרצון, וה"ה רצונו, שיכול להיות שלא יהי' הרצון, א"כ, ה"ז כמו שקדמו ההעדר כו', ובא ע"י צמצום בעצמותו כבי' כו'. וז"ע היו"ד, שהוא הצמצום, שנשאר רק נקודה דרצון הזה, שהוא בחי' גילוי לעצמו כו'. והגילוי לעצמו בא לידי התפשטות, להיות בחי' גילוי השייך אל העולמות, והוא מה שעלה ברצונו הפשוט להאציל ולברוא כו' ³³⁵, ושיער בעצמו בכח כו' ³³⁶, וזהו בחי' ה"א ראשונה כו', וכמ"ש כ"ז במ"א באורך ¹⁶⁴. וכבר נת"ל ³³⁷ דנקודת הרשימו כוללת כל המדרי' שבאוא"ס שלפני הצמצום כו', וא"כ י"ל, דבחי' יו"ד שבש' הוי' שברצון (שזהו בחי' קודם

א'שלג

(330) פשי"ג (ח"ג ע' תתעא ואילך).

(331) כד, ב.

(332) פת"ח (ח"ד ע' אקלו ואילך).

(333) ראה תורת חיים בשלח קנא, ג ואילך.

(334) ראה המשך תרס"ו ע' רכו.

(335) ראה עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב.

(336) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' שכה. שער

היחוד פ"י ואילך. סה"מ עת"ר ע' לט. ובכ"מ.

(337) ע' א'תתמב.

(325) ר"ה נה, א (בהגהה). וראה גם לעיל פרמ"ז. פש"כ

(ח"ג ע' תתפ. ע' תתצ).

(326) ראה לקו"ת חוקת סו, ב. המשך מים רבים תרל"ו

פס"ב ואילך. המשך תרס"ו ע' קסב.

(327) שה"ש ח, ו: רשפי רשפי אש שלהבת י"ה.

(328) לקו"ת להאריז"ל וירא (ד"ה סוד עמון ומואב). מקדש

מלך לזח"ב נו, א.

(329) ראה סה"מ להצ"צ קפב, א ואילך. המשך מים רבים

שם. סה"מ עטר"ת ע' רכו ואילך. ובכ"מ.

עלות הרצון, והוא רק הגילוי לעצמו, כמשנת³³⁸ ל"זהו בחי' יו"ד הכלול באויר כו'. דכ"ז הוא בבחי' מקור למקור עכ"פ לבחי' האור והגילוי שיהי' אחר הצמצום, שהוא בחי' גילוי אור הקו שנמשך ומאיר בכללות ההשתל', דראשית הגילוי הוא בחי' חכ', שזהו בחי' יו"ד שבא בגילוי כו', כנ"ל.

אבל בחי' אויר בעצם הוא בחי' עצם חשוך ונעלם בהעלם עצמי, בלתי מתגלה להיות גם בחי' מקור למקור לחכ', שנק' אור כו', והוא עצם נקודת הרשימו, שהיא בחי' העלם ממש כו', והוא מבחי' עצם האור, שלמעלה גם מבחי' גילוי לעצמו כו', ולמעלה מזה, מבחי' העלם העצמי ממש כו', כמשנת³³⁹ ל"זהו בחי' שמו העצמי, שזהו ש' הוי' בלא אותיות דיו"ד ה"א כו', וכמ"ש במ"א³⁴⁰. והמשכה מבחי' ומדרי³⁴¹ אינו בבחי' גילוי אור, כ"א בבחי' העלם (וכמו מתן בסתר כו'³⁴²). וע"כ, כשנמשך משם הכח להפוך את החשך, אין זה שמאיר את החשך (כמו האור שבא במקום החשך כו'). כ"א שנמשך כח לכלות את החשך כו'. וכמו עד"מ באור הנר, שיש בו נהורא חיוורא ונהורא אוכמא³⁴³, דנהורא חיוורא הוא שמאיר את החשך שבבית, והיינו שדוחה את החשך ובא האור במקומו כו', ונהורא אוכמא אינו מאיר, רק ששורף ומכלה את הפתילה, הרי אין זה שמאיר את החשך, רק שמכלה את החשך, היינו חשך הפתילה, דכאשר הפתילה הוא דבר הנכלה באש, ה"ה נכלה באש זה, והכליון הוא שהפתילה נכלת באש, לא רק שהאור דוחה את החשך, כ"א החשך, נכלה החשכת והישות שלו, ונעשה אור כו', וכמו שהפתילה נכלה ונכלל בהאש כו'. ושרש הנהורא אוכמא המכלה את הפתילה הוא מבחי' נהורא סתימאה שלמעלה מבחי' נהורא חיוורא כו', כמ"ש בלק"ת בהבי' הב' דשחורה אני פ"ה³⁴⁴. ולפי המבו' כאן, הוא מבחי' עצם נקודת הרשימו, שזהו מבחי' העלם העצמי דא"ס כו'.

וזה המתקה הג', שהחשך מצ"ע נהפך לאור, דעם היות שזהו ג"כ ע"י כח מלמעלה, ה"ז מבחי' ההעלם דא"ס, והוא לא שמאיר, כ"א מה שנמשך כח נעלם לתקן ולהפוך את החשך (ובבע"ת הוא להתעורר בתשובה, וכמו עד יערה עלינו רוח ממרום³⁴⁵, בחי' אויר כו'), אבל ההתהפכה הוא שהחשך עצמו נעשה אור מצ"ע כו', והאור הוא לא רק בחי' האור המאיר כו', כ"א שבחי' העלם העצמי דא"ס הוא שמאיר בגילוי כו'. וזהו בכללות בחי' הבירור דש' ב"ן, ובפרט בענין התשובה כו'.

שפא). פירוש המלות פצ"ו. אמרי בינה שם פקמ"ב (קפג, ב ואילך). לעיל פקס"ז. פרי"ז. (ח"ב ע' תסא. ע' תקעח).

343) ראה זח"א נא, א. תו"א מקץ לג, סע"ב ואילך. מ, ב ואילך. שערי אורה שער החנוכה לד, ב ואילך.

344) שה"ש י, ג.

345) ישעי' לב, טו. וראה לקו"ת במדבר ו, א.

338) ע' א'תשעו ואילך.

339) פרי"ה (ח"ב ע' תקעד).

340) ראה סה"מ תרנ"ו ע' שפד. המשך תרס"ו ע' תקסז.

לעיל פרי"ה שם. לקמן ע' א'תתסו.

341) ונדרי' אינו: אוצ"ל: ומדרי' זו אינו.

342) ע"פ משלי כא, יד. ב"ב ט, ב. וראה סידור עם דא"ח

סה, סע"ב (ועם הוספות כו' — אוה"ת סידור ע' מז ואילך. ע')

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתמז

וביאור הענין, ילה"ק מ"ש² ויאמר ה' הנה מקום אתי ונצבת על הצור והי' בעבור כבודי ושמתוך בנקרת הצור, ואי' בזהר ויקהל דר"ז ע"א, מקום אתי ודאי דא איהו מקום טמיר וגניז דלא אתייעדע³ כלל כו', ובעמה"מ בתחלתו⁴ פי' מ"ש הנה מקום אתי, על המקום פנוי שבו עומדים כל העולמות, וזהו הנה מקום אתי, הוא מקומו ש"ע⁵ כו', והוא מפרש⁶ דהמקום הוא העיגול הגדול, שזהו אור החלל המקיף כו'. אך לפמ"ש בלק"ת מהאריז"ל ע"פ⁷ הנה מקום אתי, זה תבין בסוד הצמצום שנת' אצלינו, שעשה הקב"ה מקום בתוך אותו הצמצום לעולמות כו',⁷ מובן, שזהו בחי' הרשימו שנשאר ע"י הצמצום כו'. וזהו ג"כ ענין מקום שנו' בע"ח בתחלתו בהג"ה⁸, וכמשנת"ל⁹. וכמ"ש במ"א⁶, שיש ב' דיעות מהו בחי' המקום¹⁰, ומבו' שם⁶, דדעת האריז"ל דמה שבתוך החלל זהו בחי' המקום כו' (וענין מקום אתי, י"ל שז"ע אין עוד¹¹ אפי' בחללו ש"ע¹², כמשי"ת¹³). ועז"נ ונצבת על הצור כו', דהנה, צור הוא מקום מוצא האש, שהאש הוא בו בכח ולא בפועל כלל, ונק' העלם שאינו במציאות כו', וכמ"ש במ"א¹⁴. והדוגמא מזה היא, דכתי'¹⁵ כי ה' אלקיך אש אוכלה, וכתי'¹⁶ כה דברי כאש, והוא, דדבר ה' המהווה את העולמות נק' אש כו', וכמ"ש הטעם בלק"ת ד"ה כי ביום הזה יכפר הא'¹⁷, וצור עליון מקור ושרש כל שרשי התהוות¹⁸ כו', דשרשי ההוי' הוא בו בהעלם, בכח ולא בפועל כו'¹⁹. וכך²⁰ הרמב"ם במו"נ ח"א פ"יו כ' בפ"י ונצבת על הצור, דקאי על כח הבורא, דפי' צור הוא שרש כל דבר והתחלתו כו'. וצ"ל דמה שצור הוא שרש ההתהוות, אין זה שהוא בבחי' מקור ממש, כ"א מה שממנו נמצא ההתהוות כו', וזהו שרש כל דבר והתחלתו, שזהו ענין תחלת הכל,

א'שדל

עה, א ואילך. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקס ואילך. תרמ"ג ע' צד ואילך. תרנ"ו ע' קבו ואילך. תרס"ג ח"ב ע' תד ואילך. המשך תרס"ו ע' נא. ד"ה ויהי ביום השמיני תרע"ה (לעיל ח"ד ע' א'רפב). וש"נ.

(7) עכ"ל האריז"ל שם.

(8) שער א (הרוש עגולים ויושר) ענף ב – בעץ חיים דפוס שקלאו, תק"ס (הובא בהגהות וביאורים (מהר"ר מנחם מענקין ז"ל היילפרין) שנדפסו בשולי העמוד בעץ חיים ווארשא, תרנ"א).

(9) ד"ה ויהי ביום השמיני שבהערה 6.

(10) ראה עקרים מאמר ב פ"ז.

(11) דב"ר פ"ב, כת.

(12) ראה גם המשך מים רבים תרל"ו ספ"ג.

(13) ראה לקמן ע' וא'תמב.

(14) ראה שערי אורה שער החנוכה ד"ה בכ"ה בכסלו פנ"א (כא, ב). סה"מ תר"ן ע' שס ואילך. תרנ"ז ע' רח ואילך. תרנ"ט ע' קצו. המשך תרס"ו ע' קז ואילך.

(15) ואתחנן ד, כד.

(16) ירמ' כג, כט.

(17) אחרי כה, ג ואילך.

(18) התהוות: כ"ה גם בלק"ת שבהערה הבאה. בכת"י מעתיק: ההתהוות.

(19) לק"ת שם כו, ג.

(20) ראה אוה"ת חנוכה ח"ה תתקנב, ב. סה"מ תרס"ג ח"א

ע' קית. תרפ"ה ע' עב. תש"ח ע' 73.

(1) הבא לקמן (עד סוף פסקא "וזהו והי' בעבור כבודי" (לקמן ע' א'תתנט)) מיוסד, כנראה, על ד"ה כי ביום הזה יכפר באוה"ת יוהכ"פ ח"ה ס"ע בקל ואילך. והוא ד"ה הנ"ל במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' ד ואילך – עם הוספות וכו'.

(2) תשא לג, כא.

(3) בזהר שם: אתיידע.

(4) ובגמ"ס [= ובעמק המלך] בתחלתו: שער א (שער שעשועי המלך) רפ"א "וז"ל: "מה עשה בעל הרצון, שיער בעצמותו ית' רוחב ואורך העיגול של חלל עמידה העולמות הנזכרים, ואותו האור שבתוך העיגול צמצם וקבץ מיני' ובי' .. ונשאר מקום פנוי .. נמצאו כל העולמות עומדים אח"כ בעיגול זה העומד באור עצמותו ית', וז"ס הכתוב הנה מקום אתי, וארז"ל (ב"ר פס"ח, ט) הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו, ועז"נ (ישע"י מד, ו) אני ראשון ואני אחרון .. וכוונת הכתוב הנה מקום אתי ונצבת על הצור והי' בעבור כבודי הוא כך, הנה מקום אתי, דהיינו בתוכי עומדים כל העולמות שבראתי".

(5) = של עולם (ב"ר שם).

(6) ראה לקו"ת ויקרא הוספות נא, סע"ב ואילך. אוה"ת בחוקתי ח"ב ע' תרנט. נ"ך ח"א ע' תג ואילך. ספר החקירה

* נמצאו כל העולמות עומדים אח"כ: כ"ה באוה"ת נ"ך

וספר החקירה שבהערה 6. ובעמק המלך שלפנינו: "נמצאו כל העולמות אח"כ היו עומדים".

דמבו' במ"א²¹ דפי' תחלת הכל הוא, שממנו נמצא הכל, אבל לא שהוא תחלה להם, כי הוא מובדל מהם לגמרי, ואינו אפי' בבחי' מקור למקור להם כו'. וזהו²² שהקב"ה נק' צור, וכמ"ש²³ ומי צור מבלעדי אלקינו, וכמו חי ה' וברוך צורי²⁴, דצור הו"ע התוקף והיכולת, והו"ע כל יכול. וזהו ג"כ שהוא שרש ההתהוות, דממך הכל²⁵, שז"ע כל יכול, להוות יש מאין כו'. וזהו ונצבת על הצור, דכשרצה להראות לו יגמה"ר, א"ל ונצבת על הצור, בחי' בוצינא דקרדוניתא²⁶, שהוא בחי' גבו' דעתיק המלוכש במו"ס, וממותרי מוחין נמשכין י"ג ת"ד כו', כנודע²⁷.

ולהבין זה, וגם למה יקראו יגמה"ר, מאחר שהן צמצומים, כמשל השערות כו'²⁷, ושרש המשכתן הוא מבחי' צור, שזהו בחי' גבו', וא"כ, מפני מה נק' מדה"ר, וידוע שהן בחי' רחמים פשוטים כו'²⁸. אך הענין הוא, כידוע²⁹ דגבורה יש בו ב' פ', שהן הפכים זמ"ז (ובאמת הן הא בהא תלי' כו'). הא, דגבו' הו"ע הצמצום, שהוא בחי' העדר ההשפעה כו', וכמו איש הגבו', שהוא קמצן בטבעו לבלי להשפיע אל הזולת, היפך מאיש הטוב והחסד, שהוא רק להשפיע לזולתו, ואיש הגבו' הוא להיפך כו', וכמשנת³⁰ ומזה הוא הכעס והרוגז, דאיש הגבו' הוא מלא דינין ורוגז כו'. והב', דגבורה הוא ל' תגבורת, והוא אדרבא, תגבורת השפע כו'. דהנה אנו רואין שהגבורות הן בבחי' שפע החיות יותר מבחי' החסדים, שהרי החי' והבהמה, נראה לעין שמחולקים הן באופן חיותם בהרחק גדול זמ"ז, שהבהמה היא מבחי' חסדים (דמשו"ז, גם כמו שירדה בדרך נפילה ושבירה, לא ירדה רק בק"נ, מפני שהיא מבחי' חסד כו', וכמ"ש במ"א³¹, ובס' קה"י³² הביא בשם הזהר³³, דיו"ד מיני בהמות נבראו מן החסד כו'), הרי אנו רואין בה הקרירות, שתלך בנחת מאד, ואין זריזות כלל בהילוכה, וגם בכל תנועותי' במאכל ומשתה בעצלות גדולה הוא, והיינו מפני שהחיות בה בבחי' צמצום ומיעוט (ועם היות שיש בה כח גדול, כמ"ש³⁴ ורב תבואות כח שור, וכמו כשור לעול כו'³⁵, אין החיות בה בהתגלות ובהתפשטות, רק מצומצם מאד כו'), והוא להיותה מבחי' החסדים, וכטבע המים שהן קרים בטבעם, ויש בהם כבדות, דלכן המים יורדים מגבוה לנמוך כו'³⁶. והחי' היא מבחי' גבו' (ארי' בגי' גבורה³⁷. ובמ"א³⁸

21) ראה סה"מ תרנ"ו ס"ע שפד ואילך. תרס"ג ח"ב ע' רמה. ע' רמז. המשך תרס"ו ע' תנג ואילך. סה"מ עת"ר ע' קע. תרע"ג ע' רעג. ד"ה בחודש השביעי תרע"ו (לעיל ח"ה ע' א'תקפ).

22) ראה אוה"ת חנוכה שם.

23) שמואל"ב כב, לב.

24) תהלים יח, מז.

25) דברי הימים"א כט, יד.

26) ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי ק, סע"ג. אוה"ת נח ח"ג תרכא, ב. המשך מים רבים תרל"ו פע"ב. ועוד.

27) ראה אדרא רבא בוח"ג קלא, א ואילך. ד"ה אדם כי יהי וד"ה וידבר גוי אחרי – תרע"ה (לעיל ח"ד ע' ארצז ואילך. ע' אדש ואילך). וש"נ.

28) ראה לקו"ת שבת שובה ס, ד. ובכ"מ.

29) ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קית, ג ואילך.

ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' רצג.

30) ס"ע א'תצד.

31) ראה לקו"ת שה"ש ט, ד. אוה"ת מטות ע' ארנח ואילך.

32) = קהלת יעקב* (מערכת בהמות טהורות).

33) ראה גם זח"ג מא, א ואילך. ריקאנטי שמיני, ב. ציוני

שם, ד (הובא בקהלת יעקב שם).

34) משלי יד, ד. וראה לקו"ת האזינו עה, ריש ע"ד. ספר

הערכים-חב"ד ח"א ערך אהבת ה' – ההוספה שבה כו'. וש"נ.

35) ע"פ ע"ז ה, ב.

36) לקו"ת שלח מג, ג (הובא באוה"ת שבעה ערה 1).

37) פירושו הראב"ד לספר יצירה פ"א מ"ב. שער מאמרי

רשב"י תרומה קלט, ב. מאורי אור אות א סעיף קא.

38) ראה לקו"ת ואתחנן יג, ב. אוה"ת בלק ע' א'מז.

(* ראה לעיל ח"א ע' קפז הערה 99.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתמט

משמע דמ"ש³⁹ פני ארי' אל הימין הוא אור הגבו' בכלי חסד כו', ונד"ה ויאכילך בלק"ת⁴⁰ כו', שבעבודה הוא כחותם המתהפך כו'), לכן הילוכה בזריזות גדולה, וכל תנועותי, כמו בחפצה לאכול, הוא בהתלהבות גדולה, כי יש בה חיות גדול, להיותה מבחי' הגבורות כו'. ובעה"ק⁴¹ ח"ד פי"ט, ע"פ⁴² ומתוכה דמות ארבע חיות, כו' וז"ל, ונקראות חיות על רוב התנוצצות האור, כי כל אור המתנוצץ ואינו משתכך נק' חי, וע"ש כך נק' חיות כו', עכ"ל. הרי שמבחי' הגבו' הוא בחי' השפעה ביותר (וכמשנת⁴³ בענין ב"ש וב"ה). וכמו כי הדם הוא הנפש⁴⁴, דעיקר החיות באדם הוא בשס"ה גידים⁴⁵, שמתפשטים גידי הדם בתמידות לא ינוחו, והוא עיקר החיות, שמהם הכח והגבורה, ומהם התנועה והזריזות באברים, לפי אופן תגבורת החיות שבדם האברים, אם רב או מעט כו'. וכמו"כ הוא בהשפעת⁴⁶ דכאשר בא בדיבור דוקא הוא בריבוי החיות, דמוח החכ' הוא קר, ואינו ניכר בה חיות כ"כ, וכשמשיע השכל אל הזולת בקרירות כמו שהוא מצד השכל, אינו עושה התפעלות וחיות בהזולת כו', רק כאשר בא בדבור בדברים היוצאים מן הלב⁴⁷, שהוא יסוד האש⁴⁷, ה"ה נכנסים אל לב הזולת⁴⁷. ואף שלא יחדש דבר בהשכל, הנה כשיוצא השכל מהבל יסוד האש שבלב, ה"ז עושה התפעלות וחיות בהזולת, שמחיהו בהשפעתו כו' (וכמו"כ הוא בעבודה, דאהבה כמים, אפי' מבחי' ראי' דחכ', אינו משנה טבעו, רק בחי' אהבה כרשפי אש הוא אשר משתנה טבעו כו', וכמ"ש בלק"ת בד"ה והי' לכם לציצית הא'³⁶).

א'שלה

ועוד יש הפרש בין חסדים לגבורות, שבחסדים לא יתוסף דבר באופן המשכתו, דכמו שנמשך ממקורו כן יהי' בהמקבל, וכמו מים היורדים ממקום גבוה למקום נמוך, שאין בירידתם שום תוס' ממה שהיו קודם ירידתן כו', וכן בהמשכת השכל ממקור השכל, יהי' המשכתו במדה, לא יגרע ולא יוסף כו' (וכידוע דכח המשכיל יש ציור מוגבל, שמשכיל באופן כזה דוקא, ולא באופן אחר, ויש שיעור מוגבל כמה שיוכל להשכיל בהענין כו', וכמ"ש במ"א⁴⁸). וכאשר בא לדבור, יתרכה שפע השכל הרבה יותר על מדתו כו', וכנראה בחוש, דבהשפעה בדבור, כאשר ההשפעה היא בחיות פנימי מיסוד האש שבלב (ולא בהתפעלות יתירה, דאז יכול להיות שיהי' לא אמיתי כו'). מתוסף התחדשות באור השכל מה שלא ידע מקודם כלל, מפני שנמשך אור חדש ממקורו, שלמעלה ממקור השכל שבבחי' או"⁴⁹ כו', וכמ"ש במ"א⁵⁰, ונת' ג"כ לעיל⁵¹. הרי שבבחי' הגבו' דוקא תתרכה השפע, מפני שהיא בבחי' תגבורת ההשפעה כו'. ולכן ג"כ מבחי' הגבו' תהי' ההשפעה בבחי' בלי גבול, היינו שלא תכלה השפעה לעולם, דמבחי' החסדים לא תהי'

(47) ראה לעיל ע' א'תשפג. וש"נ.

(48) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ס"ע עג ואילך.
אדמו"ר האמצעי תצא ע' תרלה ואילך. סה"מ תרנ"ז ע' רה
ואילך. תרנ"ט ע' ריד. אעת"ר ע' קנט. המשך תרס"ו ע' קו.
(49) = אור ישר.

(50) ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי רלה, א. ועם
הוספות כו' – ביאורי הזהר לאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' תקנז
ואילך. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' שמ ואילך.

(51) פרל"ח (ח"ג ע' תרסא ואילך).

(39) יחזקאל א. י.

(40) עקב יג, ג.

(41) = ובעבודת הקודש.

(42) יחזקאל שם, ה.

(43) ע' א'תתה.

(44) פ' ראה יב, כג.

(45) גידים: במאמרי אדמו"ר הזקן ואוה"ת שבהערה 1:

גידיו.

(46) בהשפעת: אוצ"ל: בהשפעת השכל.

ההשפעה בלתי מוגבלת, ושתומשך באריכות ביותר (כמו בהשפעה למטה כו'), מפני שאין בהם כח וגבו' בההשפעה כו', כ"א מבחי' הגבו' דוקא תהי' ההשפעה בבחי' בל"ג, וגם יומשך עד למטה מטה כו'. וכמו בהולדה, שהיא מבחי' הגבו', הרי נמשך לדורי דורות בלי גבול כו'. וכן ירידת הנשמה למטה בגוף גשמי, שאינו בערך כלל, הוא ע"י בחי' הגבו' דוקא, וכמ"ש⁵² ויפח באפיו נשמת חיים, דמאן דנפח מתוכו נפח⁵³, בכח דוקא, ועי"ז דוקא הוא ירידתה והמשכחה עד למטה מטה כו', וכמ"ש במ"א⁵⁴. וכן מ"ש⁵⁵ ימי שנותינו בהם שבעים⁵⁶ ואם בגבורות שמונים שנה, וכיון דאפליג כו'⁵⁷. הרי דריבוי השפע הבלתי מוגבלת הוא מבחי' הגבורה דוקא כו'.

והנה יש עוד הפרש בין חסדים לגבו', דגבורות באים בבחי' התחלקות, משא"כ החסדים, וכמו מים היורדים מגבוה לנמוך, שיורדי' ונמשכים כולם כאחת כו', אבל הגבו' באים בבחי' פירוד והתחלקות, וכמו הדבור שבא בריבוי אותיות וצירופים כו', וכמו גבורות גשמים שיורדין טיפין טיפין כו'. אמנם התחלקות זאת היא באה מצד התגבורות כו', והיינו, דההתחלקות אינו בחי' גבו' וצמצום, שהוא בחי' מיעוט והעדר האור כו', כ"א הוא מצד התגבורת דוקא, דכל השפעה שנאה בתגבורת העצמית, ה"ה בא בבחי' התחלקות דוקא כו'. ולכן החלקים באים בלי גבול ושיעור, וכל חלק הוא בבחי' ריבוי אור בעצם כו'. וכמו בירידת גשמים, הרי כל טפה וטפה היא בבחי' חיות, ואין בה שום מיעוט כלל, רק מפני שבא בתגבורת ה"ה בא בהתחלקות כו'. וכמו בנביעת השכל, כאשר בא בהתגבורות ממקור השכל, ה"ה בא בשכליים קצרים דוקא, ויש בהם ריבוי אור מאד, והנביעה היא בבחי' בל"ג, בריבוי שכליים, ובעומק אחר עומק כו', אשר בהתפשטות השכל בהתרחבות אין בזה ריבוי אור כ"כ, וגם יש לזה קץ וגבול, דעד פה תבוא כו', משא"כ בנביעת השכל, שהוא כמעין המתגבר, הרי באים ריבוי שכליים חדשים, והן בקיצור דוקא, בהתחלקות, וכל חלק הוא בריבוי אור כו', והיינו מפני שהתגבורת היא סיבת ההתחלקות כו'⁵⁸. וזהו וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק⁵⁹, ארבה בגימ' יצחק⁶⁰, להיות דיצחק הוא בחי' הגבו', כנודע⁶¹, לכן נא' בו וארבה כו', דענין הריבוי הוא ב' דברים, הא', שאין הפסק להמשכתו, והוא ריבוי ל' רב וגדול, וכמו כי רבה⁶² כי גדלה כו'⁶³, והב', שהוא בריבוי התחלקות בחלקים קטנים בריבוי, וכמו טפות המטר כו', ושניהם הם מבחי' תגבורת השפע, דמשו"ז בא בריבוי החיות, ובריבוי ההמשכה עד למטה מטה כו', ומשו"ז בא ג"כ בריבוי ההתחלקות, והחלקים הן בבחי' גילוי ובריבוי החלקים עד אין קץ ושיעור כו'. וזהו דבני חיי ומזונא⁶⁴ כולם הם מבחי' הגבו'⁶⁵, דבני הוא מבחי' הגבו',

א'שלו

שמיני. סידור האריז"ל ר' שבתי מראשקוב) סדר הגדה פיסקא

מתחלה עובדי.

(61 ראה סידור עם דא"ח שסא, ג ואילך.

(62 וירא יח, כ.

(63 שם יט, יג.

(64 ראה מועד קטן כח, א.

(65 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ט ע' צד. סידור עם

דא"ח שם. מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ס"ע רמא.

(52 בראשית ב, ז.

(53 הובא בתניא רפ"ב. וראה תניא השלם במקומו. וש"נ.

(54 ראה סה"מ תר"ל ח"א ע' קיט ואילך. וש"נ.

(55 תהלים צ, י.

(56 שבעים: אוצ"ל: שבעים שנה.

(57 גיטין כח, א.

(58 ראה ביאורי זוהר לאדמו"ר האמצעי כד, ג"ד.

(59 יהושע כד, ג.

(60 שער הפסוקים בא י, א. טעמי המצות להרח"ו פ'

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתנא

וכמ"ש⁶⁶ כחי וראשית אוני כו', וכמ"ש באריכות בהגהות ד"ה אלה תולדות יצחק⁶⁷, ובא בבחי' התחלקות טפין דוקא, ואין בזה הגבלה כו'. וחיי הוא מבחי' הגבו', דהדם הוא הנפש כו'⁶⁸, ובא ג"כ בבחי' התחלקות, דבכל רגע ורגע נמשך חיות חדש מהנפש, והו"ע רצו"ש, הסתלקות והתפשטות כו', וכמשנת⁶⁹ ל"ך, אך ההתחלקות היא בלי גבול כו' (ולולא שגרם החטא, הי' האדם חי לעולם כו'⁷⁰). ומזונא היא ג"כ מבחי' הגבו', דשולחן בצפון כו'⁷¹, ובא בבחי' התחלקות, לכאו"א כפי מזגו ותכונתו, ובעתו וזמנו, וכמ"ש⁷² ואתה נותן כו' בעתו כו', שזהו בריבוי התחלקות מאד, הן בכאו"א בפרט, והן לכללות הנבראים, שזן ומפרנס מקרני ראמים עד כו'⁷³, שזהו מבחי' הגבו' כו', והריבוי בזה הוא עד אין שיעור ממש כו'. דכ"ז הוא מפני שהגבו' הו"ע התגבורת, דמצד תגבורת השפע בא בריבוי התחלקות ובבחי' בל"ג כו'.

ומאחר שאנו רואים שהגבו' הן בבחי' השפעה בריבוי דוקא, בהכרח שיהי' להם כח זה במקור חוצבם קודם שנמשכו, ששם הוא בלי קץ וגבול ממש כו', משא"כ החסדים נמדדו גם במקורם בבחי' מדה כו', לכן יכלה שפעם כו' (י"ל שזהו ע"ד שנת⁷⁴ בענין אורות וכלים, שהאורות הן מבחי' התפשטות דא"ס, והכלים הם מבחי' עצמות א"ס כו'. והענין הוא, דבחי' אור הא"ס ה"ה בבחי' בל"ג, ומ"מ בא בבחי' הגבלה, וכמו כשעלה ברצונו הפשוט להאציל ולברוא כו'⁷⁵, הרי בזה הרצון בבחי' הגבלה כו', ובפרט בענין ההשערה ששיער בעצמו בכח כו'⁷⁶, ה"ז שנמדד הרצון בבחי' מדה וגבול כו', ומדידה זאת הוא בבחי' צמצום ומיעוט כו', וכמשנת⁷⁷ ל"ך בכ"ד⁷⁷ דבהארה הרי המדידה היא בבחי' מדה ממש (והיינו שהמדידה היא חוץ לעצם המהות, וכמו דבר אחר המודד כו', ובאמת אינו מהות אחר חו", וכמ"ש⁷⁸ ומבלעדי אין אלקים כו'). אבל עצם האור, וכ"ש העצמות דא"ס, אינו בא בבחי' מדידה כו'. ויש בזה ג"כ מדידה, היא⁷⁹ מדידה עצמיות, שהיא ממהות העצם, והעצם הוא שנמדד כו'. וזה בשתי אופנים⁸⁰, אם שהמדידה מצד העצם, וכנ"ל דתגבורת העצמית בא בבחי' התחלקות כו', או שהעצמות מודד עצמו כבי' לבוא באופן שיתקבל בבחי' פנימיות כו' (שזהו ג"כ מבחי' הגבו', להיות בבחי' או"פ כו', וכמ"ש בהבי' דשוש אשיש⁸¹). ובשני האופנים הוא שכל חלק הוא העצם, ואינו בבחי' מדידה כו',

76 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' שכה. שער היחוד פ"י ואילך. סה"מ עת"ר ע' לט. ובכ"מ.
77 ראה לעיל פרע"ו (ח"ג ע' תשסט). ד"ה ויקח קרת, אלה הדברים – תרע"ה. ד"ה ויאמר גו' לך תרע"ו (ח"ה ע' איתכד. ע' איתעז ואילך. ע' איתפא. ע' איתרלח ואילך).
78 ישע"י מד, ו.
79 היא מדידה: אוצ"ל: אבל היא מדידה.
80 ראה גם סה"מ תרנ"ג ע' קנב. תרנ"ה ע' קכא. תרנ"ז ע' קנו. תרס"ב ס"ע שלג. ע' שלה ואילך. המשך תרס"ו ע' ע ואילך. סה"מ עת"ר ע' שנו ואילך. אעת"ר ע' סג. ע' קצו ואילך. תער"ב ע' לה ואילך. לעיל פקח (ח"א ע' רפב). פשפ"ג (ח"ד ע' א"סז). ד"ה ויאמר גו' לך שבהערה⁷⁷.
81 ראה לקו"ת נצבים מט, ג ואילך. וראה לעיל פר"ג (ח"ב ריש ע' תקסז).

66 ויחי מט, ג.
67 אוה"ת תולדות ח"ד תתו, א ואילך.
68 פ' ראה יב, כג.
69 ד"ה נשא וד"ה בהעלותך – תרע"ה (ח"ה ע' א'שפו ואילך. ע' א'שצו ואילך).
70 ראה בראשית ב, יז וברמב"ן ובחי' עה"פ. שבת נה, ב. במדבר פט"ז, כד. סה"מ תרנ"ט ע' ל.
71 ראה יומא כא, סע"ב. לקו"ת פינחס פ, ג. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי יט, ג. סידור עם דא"ח ק, א. וש"נ.
72 תהלים קמה, טו.
73 שבת קז, ב.
74 ע' איתשנב ואילך.
75 ראה עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב.

א'שלו

וכמשנת"ל⁸² בענין המן כו'. וידוע דשלימות העצמות הוא דוקא שיהי' בכחי' התחלקות ובכחי' א"ס, דשני הענינים אינם הפכים בכחי' העצמות כו', ועמשנת"ל ד"ה ויהי הענן והחשך וירא⁸³. וזה בא בכחי' התגבורת שמבחי' הגבו', שבא בכחי' התחלקות דוקא, וההתחלקות היא רק מצד התגבורת כו', והוא עד אין קץ ושיעור כו').

והדוגמא מכ"ז יובן למעלה, דכחי' גבו' דעתיק הוא אמיתית המקור להנאצלים כולם, ולא בחי' חסד דעתיק כו'. והגם דחסד אמר יברא⁸⁴, וכתו"ס⁸⁵ כי אמרתי עולם חסד יבנה, שזהו בחי' חסד דז"א דאצי"ס⁸⁶, וצ"ל דכמו"כ הוא בכחי' חסד דאריך ועתיק כו', וכמ"ש בסש"ב ח"ב פ"ד⁸⁷ בענין הגדול, מדת חסד והתפשטות החיות כו', כי באה מגדולתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו, כי גדול ה' כו'⁸⁸, ולכן משפיע ג"כ חיות והתהוות כו' אין קץ, שטבע הטוב להיטיב כו'⁸⁹, מ"מ, בכדי שיהי' ירידת אור הא"ס להוות הנבראים, וגם להאציל הנאצלים, שאינן ערוך לגבי העצמות, דיותר משאין ערוך עשי' לגבי אצי', אין ערוך אצי' לגבי א"ס כו'⁹⁰, ובפרט זאת שיהיו הנאצלים בכחי' מציאות דבר, והיינו שתהי' החכ' בכחי' גילוי, שהוא בחי' יש ודבר מה כו' (והיינו שיהי' ירידת אור החכ' באופן כזה שיתלבש בכלי החכ', שזהו מאין ליש של האור, כמשנת"ל⁹¹, ושיהי' התהוות כלי החכ', שזהו בחי' היש של החכ' כו'. וב' ענינים אלו שניהם הם בחי' אש אוכלה, כמו האש שנאחז בפתילה דוקא כו', וכמ"ש בלק"ת ד"ה כי ביום הזה יכפר הנ"ל⁹²), זהו דוקא מבחי' גבו' דעתיק, שהוא תגבורת העצמית להיות ירידת האור למטה במדרי' שאין ערוך כו'. והנה, עתיק הוא בחי' תחתונה שבמאציל, וע"ס שבו הן בחי' ע"ס הגנוזות, דעם היותם לא בכחי' מציאות כלל, הרי מ"מ הן ע"ס כו'. והתחלקות זאת הוא ג"כ מבחי' תגבורת העצמות כו', ובפרט ההתחלקות דע"ס דאצי' (ובאמת י"ל שאינו דומה, דהתחלקות דע"ס הגנוזות הוא מצד התגבורת, והתחלקות דע"ס דאצי' הוא בכחי' צמצום ומיעוט כו', וכמשנת"ל⁹² באורך ענין המשכת ע"ס הגלויות מהגנוזות, וענין הצמצום בזה כו'), ומכ"ש שיהי' התהוות הנבראים, היינו שיורד אור האלקי כ"כ למטה מטה להוות נבראים בכחי' יש ודבר ממש, ובכחי' התחלקות דוקא, ובריבוי ההתחלקות עד אין שיעור, ושיהי' באפשרי בנבראים שלמטה להיות בהם ריבוי החיות והאור האלקי כו', וכמו בנשמות למטה, דוהאלקים עשה את האדם ישר⁹³, שיהי' בו אור וחיות אלקי בגילוי כו', וכמו ובניהו בן יהודע איש חי כו'⁹⁴, וכן גם בכל הנבראים קודם החטא, שהי' בהם גילוי אור אלקי כו', וכמשנת"ל⁹⁵, כ"ז הוא מבחי' גבורה דעתיק דוקא, שהוא בחי' תגבורת העצמית

90 ראה ד"ה פתח אליהו בתו"א וירא יג, סע"ד ואילך ובהגהות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע לתו"א שם – תרנ"ח (ס"ע כח ואילך). וראה לעיל פ"ז (ח"א ע' טו).

91 ראה לעיל פ"ד (ח"א ע' ל ואילך). פשפ"ט (ח"ד ע' א"פ ואילך).

92 ראה לעיל פרע"ו (ח"ג ע' תשסט). ד"ה אלה הדברים תרע"ה (ח"ה ע' א'תעז ואילך). ד"ה ויאמר גוי' לך תרע"ו שם.

93 ע"פ קהלת ח, כט.

94 שמואל"ב כג, כ (ושם: בן איש חי).

95 ע' א'תתי.

82 ד"ה אלה הדברים וד"ה ויאמר גוי' לך שבהערה 77.

83 ח"ד ע' א'ערה ואילך.

84 ב"ר פ"ח, ה.

85 תהלים פט, ג.

86 ראה ביאורי זוהר לאדמו"ר האמצעי לט, סע"א.

87 ע"ט, א.

88 ע"ד דברי הימים"א טז, כה.

89 ראה עמק המלך שער א (שער שעשועי המלך) ריש

פ"א. מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' ה. וש"נ.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתנג

כו', וכנ"ל. וז"ע גבו' דעתיק שמלוכש במו"ס, דמו"ס הוא התחלת האצ"י, וכמ"ש הרמ"ז פ' אמור דפ"ח⁹⁶, ולהיות התהוות ע"ס דאצ"י, זהו מבחי' גבורה דעתיק דוקא כו'.

וזהו ג"כ דמו"ס נמשכים יגמה"ר, דלהיות סליחת עונות, ה"ז מפני גילוי דאוא"ס שמאיר בריבוי, שלא בבחי' צמצום ומיעוט, וכמו ורב חסד כו', וגם הוא בחי' ירידת האור דא"ס ביותר, לסלוח גם לעוברי עבירה ר"ל, וכמ"ש בלק"ת סד"ה שוש אשיש⁹⁷ בשם הר"ח⁹⁸, דיגמה"ר⁹⁹ הם מורים על הענוה, והוא¹⁰⁰ ענוה גדולה ועצומה להשפיל עצמו למטה מטה, גם למקום העוונות, להיות נושא עון¹⁰¹ ומגבי' שיהי' אתהפכא¹⁰² חשוכא לנהורא כו'⁹⁹, דהמשכה זו היא מבחי' גבו' דעתיק המלוכש במו"ס כו'. וזהו שנק' מדה"ר, להיות המשכת מבחי' תגבורת העצמות, שזהו בחי' גילוי אור הרבה יותר נעלה, ויותר בגילוי, מן המשכה דמבחי' חסד כו', ונמשך עד למטה מטה כו'. והגם שבאין בבחי' התחלקות בבחי' שערות כו', והוא הדקדוק שיש בהם, דלמי נושא עון, למי שעובר על פשע כו', וכמו לשארית נחלתו¹⁰¹, למי שמשים כו'¹⁰³, וזהו שנק' מדות, שהן בבחי' מדידה כו'¹⁰⁴, אך המדידה בהם היא מדידה עצמיות (כמו המדידות דתורה, וביותר הוא ביגמה"ר כו'), שבכל חלק הוא גילוי אור העצמית, ולמעלה מבחי' מדה כו'.

א'שלה

וזהו הצור, בחי' בוצינא דקרדוניתא, בחי' גבו' דעתיק המלוכש במו"ס, שמשם נמשכים יגת"ד כנ"ל¹⁰⁵. והראה לו אותם ע"י שהטמין נשמתו בנקרת הצור, בחי' פנימיות, שהוא נעלם מהתגלות, והוא בחי' שרשי היות הנ"ל. ופי' נקרת הוא מל' ואל מקבת בור נקרתם¹⁰⁶, וקאי על שרה¹⁰⁷, והו"ע הרחם שממנו הולדה¹⁰⁸, וא"כ היינו בחי' יסוד דנוק'. ולפמ"ש הפרד"ס¹⁰⁹ דצור הוא בינה, א"כ נקרת הצור הוא יסוד דאימא. ולפי משנת"ל דצור הוא גבו' דעתיק הנק' בוצינא דקרדוניתא, מבו' בזהר"ק על המא' דבראשית דט"ו¹¹⁰, דיסוד מל' דא"ס נק' בוצד"ק¹¹¹, וע"ש שזהו בחי' הרשימו שנשארה אחר הצמצום, וכמשנת"ל¹¹² משמו, וא"כ בחי' גבו' דעתיק הוא מבחי' הרשימו כו', ונת"ל דזהו בחי' צור בשרשו כו'. ובמ"א¹¹³ מבו' איך שכללות ענין הרשימו הוא ג"כ בבחי' תגבורת העצמות כו'. ולפי משנת"ל שזהו בחי' יסוד דאימא, ה"ז בחי' עבור שני דז"א ביסוד דאימא¹¹⁴,

96 עמוד ב. וראה גם לעיל ד"ה אדם כי יהי' תרע"ה (ח"ד ס"ע אירחצ). לקמן ע' א'תתקטז.

97 נצבים מה, ד.

98 = הראשית חכמה (שער הענוה פ"א).

99 דיגמה"ר . לנהורא כו': לשון הלקו"ת שם.

100 והוא: בלקו"ת שם: והיא.

101 מיכה ז, יח.

102 ראה זח"א ד, א.

103 ר"ה יו, א ואילך.

104 ראה אוה"ת וירא צג, ב. המשך תרס"ו ע' שעה.

105 ע' א'תתמח.

106 ישע"י נא, א.

107 ראה פרש"י ורד"ק עה"פ.

108 ראה רד"ק שם.

109 שער יט (שער שם בן ד) פ"ד.

110 [בוהר"ק = בזהר הרקיע] על המא' דבראשית דט"ו:

עמוד א. וראה אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תל. סה"מ תר"ם ח"א ע' קכו.

111 = בוצינא דקרדוניתא.

112 ס"ע א'תתמא.

113 ראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ח"ב ע' תקט.

114 באוה"ת שבהערה 1: „וא"כ בחי' זו, זהו ע"ד עליות

ד"א בבחי' עיבור ביסוד דאימא, כמ"ש בביאור ע"פ שימני כחותם רפ"ב* ובביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בני' פרק א***.

(* לקו"ת שה"ש מו, ב.

(**) שם אמור לג, ד.

ונת"ל¹¹⁵ דזהו בחי' בכל מאדך כו'¹¹⁶, וידוע¹¹⁷ דיסוד דנוק' הוא בחי' התקשרות לקבל ולקלוט את השפע, והוא בחי' כלי ריקן מחזיק כו'¹¹⁸, וי"ל שז"ע הביטל מצד הנה"ב, להיות כלי לקבל גילוי בחי' צור הנמשך ע"י התשובה, וכמשי"ת בסמוך (ועמ"ש מענין כלי ריקן בתו"א ד"ה לא תהי' משכלה¹¹⁹ ובד"ה כי בועליך עושיך רל"ד¹²⁰).

ואמנם מ"ש והי' בעבור כבודי ושמתוך כו', הנה כבוד הוא בחי' מל', דעיקר ענין המלוכה הוא כבוד מלך, וכמ"ש¹²¹ וכבוד מלכותך יאמרו כו', ומלך¹²² שמחל על כבודו אין כבודו מחול¹²³, מפני שזהו מעיקרי עניני המלוכה כו', ונמצא, כבוד¹²⁴ שעושה לו העבד ועשיית הרצון, הוא גורם תוס' חיות בלב המלך, ובהיפך, העדר הכבוד והיפך הרצון, גורם גרעון חיות בלב, עד שמתכעס וירע לבבו כו', כן עד"מ הזכיות של מעשה התחתונים גורמים תוס' אור במדות ומל' דאצי, וכמ"ש¹²⁵ ועתה יגדל נא כח אד', שמוסיפים כח בגבו' של מעלה כו'¹²⁶, ולהיפך, העוונות מתישין¹²⁷ כבי' וגורמין גירעון כו'. אמנם, אין זה גירעון אמיתי ח"ו, שהרי עד"מ הכעס הוא מהגבורות שבדם, וכל מה שיש יותר חיות בדמים שבאדם, יהי' כעסו יותר כשאינו משיג חפצו, כי הכעס הוא מרתיחת הדמים, והוא מיסוד האש שבלב, כמ"ש בסש"ב ח"א ספ"א¹²⁷ (ושם כ' מפני שנגבה למעלה, ומבו' מזה במ"א¹²⁸), וכל שיש דמים יותר, יהי' הרתיחה יותר כו' (וזהו דב' ענינים שבגבו' הן הא בהא תלי, כנ"ל¹²⁹ דבחי' גבו' ודינין הוא מבחי' תגבורת החיות כו', והגבו' נמתקת בשרשה דוקא כו'), וכמו החי' יש בה כעס ורציחה יותר הרבה מן הבהמה, וזהו מצד ריבוי החיות שבה כו', כנ"ל. וא"כ מובן, שכל מה שיהי' יותר כעס בהיפך הרצון, הרי יש בזה תוס' חיות מבקיום הרצון (וכמ"ש במ"א¹³⁰, ונת' ג"כ לעיל¹³¹, בענין לאו קודם להן, דההן אינו מגיע כ"כ כמו הלאו כו'), וכשמתרצה מכעסו הרי נמשך בזה תוס' אור וחיות יותר כו', וא"כ, אין זה גירעון אמיתי, ועי"ז דוקא נמשך תוס' אור ביותר כו'. ובזה יובן, דע"י בעבור כבודו, נמשך גילוי אור שלמעלה מיגמה"ר כו', דהנה, יגמה"ר הן רחמים פשוטים, ושם נמתקין העוונות, מפני כמשל¹³² החיות שבדם קודם

[רל, א. וז"ל: שמדת מלכות נקרא בשם כבוד מלכותו, וזהו עיקר מהות מדת המלוכה, כמאמר רז"ל מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול]. וראה ד"ה ביום השמע"צ תרע"ו (לעיל ח"ה ס"ע א'תרז).

(124) כבוד: במאמרי אדמו"ר הזקן ואוה"ת שבהערה 1: שכבוד.

(125) שלח יד, יז.

(126) איכ"ר פ"א, לג. וראה ד"ה ויקרא תרע"ה (לעיל ח"ד ס"ע א'רלה ואילך).

(127) ה, סע"ב.

(128) ראה ביאור כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בקובץ „התמים" חוברת ג ע' לז (קלה, א) ואילך. סה"מ תרל"ו ח"ב ס"ע תקצט ואילך.

(129) ע' א'תתמח ואילך.

(130) ראה לקו"ת פקודי ה, ד, ו, ד.

(131) פקצ"ו (ח"ב ע' תקמח). לעיל ע' א'תשצו. וראה ד"ה וכל העם תרע"ה (ח"ה ע' איששו ואילך).

(132) מפני כמשל: באוה"ת שם: מפני שהם כמשל.

(115) ע' א'תשטז.

(116) ואתתנד ו, ה.

(117) באוה"ת שם: „ועמ"ש מענין יסוד דנוק' בד"ה הנותן לשכוי בינה* שהוא ההתקשרות לקלוט ולקבל השפע בחי' כלי ריקן מחזיק".

(118) ראה ברכות מ, א.

(119) משפטים עט, א.

(120) סה"מ תרל"ד ח"א ע' שיג. וראה ד"ה תקעו דש"פ נצבים תשח"י (סה"מ תשח"י ע' שח ואילך). ד"ה ארשב"ג, כנשר יעיר קנו – תשי"ט (סה"מ תשי"ט ע' טז ואילך. ס"ע כה ואילך).

(121) תהלים קמה, יא (ושם: כבוד).

(122) כתובות יז, א.

(123) באוה"ת שם: „ע"י מזה בסידור בהערה לתיקון חצות"

* ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"ב ע' שצה ואילך. אוה"ת מסעי ע' א'יב.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתנה

שמתכעס¹³³ כו', דיגמה"ר הוא שהיפך הרצון אינו תופס מקום, והם רק חיות אמיתי כו', וע"י התשובה ממשיכים בחי' יגמה"ר, ונמתקים ממילא כל העוונות כו'. אבל בבחי' מל' ובבחי' ז"א הרי תופס מקום מעשה התחתונים, וע"י העוונות נעשה בחי' הכעס והרוגז כו', וה"ז בבחי' ריבוי החיות הרבה יותר מכמו קודם שמתכעס כו', וע"י התשובה נמשך תוס' האור והחיות, והוא בחי' נקרת הצור כו'.

וְצַל והלא יגמה"ר הן ג"כ לסלוח על העוונות, ואמרז"ל במד"ר פ' נשא ר"פ י"ב ע"פ¹³⁴ א'שלט ויעבור ה' על פניו, שהעביר זעמו מהם כו', ובר"ה די"ז ב', א"ל הקב"ה כ"ז שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם כו'¹³⁵. וי"ל דההפרש ביניהם¹³⁶, דע"י יגמה"ר הוא רק שמעביר פנים של זעם, והיינו שהאור דוחה את החשך (וגם בזה הוא הכוונה שהחשך נעשה אור, אבל הוא שהאור בא במקום החשך כו', וכמשנת"ל¹³⁷ בעבודת הצדיקי' באהבה בתענוגים, וכמו"כ הוא בענין התשובה כו'. וי"ל שזהו בתשובה מאהבה רבה, שהזדונות נעשים כזכיות¹³⁸, שזה אפשר להיות גם בצדיקים, ולא בחטא ועון ממש כו', ובד"כ היא התשובה שמצד הנה"א, שבו שייך ענין תשובה מאהבה כו'), וההמשכה דבחי' צור הוא לא בבחי' העברה לבד, כ"א מה שהחשך נהפך לאור כו' (והוא בתשובה שמן המיצר ומצד הנה"ב דוקא כו'). אך צ"ל טעם וסיבת הדבר, מאחר ששניהם באים לרצות, אחר הכעס והרוגז כו'.

אך הוא ע"פ המבו¹³⁹ במ"ש¹⁴⁰ כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו, דשניהם הן מבחי' הגבו', שהרי שאור הוא בתוקף החמיצות, שזהו בחי' הגבו' כו', ודבש, הגם שהוא מתוק, אך המתיקות הוא ביותר עד שקשה לאכול כו', וכמ"ש¹⁴¹ דבש מצאת אכל דרך פן תשבענו והקאותו, וכתו"ל¹⁴² אכול דבש הרבות לא טוב כו', ובכתהאריז"ל¹⁴³ אי' דדבש הוא ש"ו דשופר, והוא שרש הש"ך דינים כו'. רק ההפרש הוא, דדבש הוא דין דגדלות¹⁴⁴, ושאור דין דקטנות כו'. וכמ"א¹⁴⁵ מבו' באריכות ענין דין דגדלות דדבש, אך בהנוגע כאן הוא, עד"מ הדבש שיש בו ריבוי המתיקה ביותר עד¹⁴⁶ הנפש לאוכלו כו', וכמו"כ ענין דין דגדלות הוא ריבוי השפע עד שלא יוכל לקבל ויתבלבל כו'. וזהו שדרז"ל על בן זומא שהציץ ונפגע, שזהו מ"ש¹⁴¹ דבש מצאת כו' בחגיגה די"ד ב', והיינו שע"י ריבוי האור נפגע ונתבלבל שיצא מדעתו כו'. וכמו"כ הוא בהעונשים הבאים בבחי' ריבוי האור והגילוי, וכמו בכני אהרן, בקרכתם לפני ה'¹⁴⁷, וכמו בר"ן אנשים דקרח¹⁴⁸, דכתי'¹⁴⁹ ותצא

(133) שמתכעס: במאמרי אדמו"ר הזקן ואוה"ת שם: שנתכעס.

(134) תשא לד, ו.

(135) ראה אוה"ת תשא ע' ב'נט ואילך. ע' ב'סד ואילך.

(136) דההפרש ביניהם: בין יגמה"ר לבין ההמשכה דבחי' צור.

(137) ע' א'תתח. ס"ע א'תתל ואילך.

(138) ראה יומא פו, ב. תניא פ"ז.

(139) ראה תו"א הוספות לפ' שמות קז, ב ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושי חתונה ח"ב ע' תרצג. ע' תשה ואילך.

(140) ויקרא ב, יא.

(141) משלי כה, טז.

(142) שם, כז.

(143) ראה פרי עץ חיים שער השופר פ"א.

(144) ראה מאורי אור אות ד סעיף ה.

(145) ראה מקומות שציינו בהערה 139. וראה לקו"ת שלח לח, ריש ע"ב. מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים ע' תנד. כתובים ס"ע יב ואילך. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קלה, א. ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' שכב.

(146) עד הנפש: באוה"ת שבהערה 1: עד שיקוץ הנפש.

(147) אחרי טז, א.

(148) קרח טז, ב.

(149) שמיני ט, כד.

אש מלפני ה' כו' (ובלעו"ז יש ג"כ באופן כזה¹⁵⁰, וכמו במחנה סנחריב, דכתי'¹⁵¹ ויצא מלאך ה' ויך כו', וכמו במלאכים שקטרגו על האדם, שאמרז"ל¹⁵² הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן כו'. וי"ל דבכלל זה הוא מ"ש¹⁵³ ומשלם אל שונאיו כו' להאבידו, וכמו אם רעב שונאך כו' כי גחלים אתה חותה כו'¹⁵⁴). וכ"ז הוא שבהרוגז לא נעשה סילוק האור, כ"א אדרבא, שנמשך עליו ריבוי האור (ומובן שאין זה שמתוסף החיות במקורו, כ"א שמתגלה החיות והאור כמו שהוא במקורו כו'. ובזח"ג דנ"ד ב'¹⁵⁵, ע"פ¹⁵⁶ יושב בשמים ישחק, וע"ד¹⁵⁷ דינא נהיר וחייד להו לרשעי' כו' דנהיר לון ולבתר זעם כו'), ועי"ז הוא העונש כו'. וזהו במוחין דגדלות, דיכולים לסכול גם את ההיפוך, וע"כ אינו גורם סילוק כו', ומ"מ, כל האומר הקב"ה וותרן כו'¹⁵⁸, אלא שהעונש הוא ע"י ריבוי האור כו'. ושאר הוא דין דקטנות, היינו בבחי' מוחין דז"א כשהן בבחי' קטנות, דמעשה התחתונים תופס מקום שם, ונעשה בחי' כעס ורוגז, וכמו ויתעצב ה' אל לבו כו'¹⁵⁹, דבלב אדה"ע דבחי' ז"א שייך ענין הכעס והרוגז, והוא בחי' סילק האור כו'. והעונש בא מבחי' הסילוק דוקא, וכמו בגלותא קוב"ה אסתלק לעילא ולעילא¹⁶⁰, וידוע דקוב"ה הוא בחי' ז"א דאצי'¹⁶¹, ומסתלק האור בבחי' בינה ואריך כו'¹⁶¹. ועי"ז נעשה התגברו' החיצונים כו', דעת אשר שלט אדם באדם¹⁶² הוא מצד סילק האור כו', כידוע ומבו' בכ"מ¹⁶³, ושזהו מה שאמר פרעה¹⁶⁴ אם בן הוא כו' ואם בת היא כו'¹⁶⁵. והנה, בענין החטא ג"כ אינן דומין זל"ז, דדין דגדלות הוא לא בענינים שהן חטא ועון ממש כו', וכמו בכך זומא שהציץ ונפגע, ה"ז במדרי' העבודה, מה שרצה לתקן, וטעה בענין התיקון כו' (וזה ה' גרם לגבורות קשות, וכמ"ש בכתהאריז"ל¹⁶⁶ בענין ד' שנכנסו לפרדס¹⁶⁷, אבל מ"מ ה' זה בעניני עבודה כו', ולהיות סביביו נשערה כו'¹⁶⁸, מפני שבאמת עבודתם נוגע הרבה, ועושה רושם גדול למעלה כו'). ובשל"ה בתושב"כ פ' נח דרע"ד ע"א, הביא מ"ש מצאת דבש כו'¹⁶⁹, על נח, שרצה לתקן חטא אדה"ר, ולא תקן, מצד הריבוי כו', יעו"ש (ועמ"ש על מאה"ז פ' חיי שרה¹⁷⁰ ע"פ¹⁷¹ ויתרון ארץ בכל הוא) (ונר' דדין דגדלות הוא בנשמות שההנהגה עמהם הוא מבחי' מוחין דגדלות כו'). אבל דין דקטנות הוא ע"י חטא ועון ממש ר"ל, דשאר הוא עצם הגבורות, שהולך ונגבה ומערב ומבלבל הפסולת עם המוכחר, והם גבורות דקטנות כו', והוא הנק' רשע, וכמ"ש¹⁷² מי ישקוט ומי ירשיע, דרשע הוא היפך השקיטה

א'שמ

- (150) ראה גם לעיל ד"ה מצה זו תרע"ה (ח"ד ע' ארנט).
 ד"ה וכל העם רואים תרע"ה (ח"ה ס"ע א'שסט ואילך).
 (151) מלכיס"ב יט, לה.
 (152) סנהדרין לת, ה.
 (153) ואתחנן ז, י (ושם: לשונאיו).
 (154) משלי כה, כא"כב. וראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי ת, ב.
 (155) דנ"ד ב': אוצ"ל: דנ"ד א'.
 (156) תהלים ב, ד.
 (157) = ועל דא.
 (158) ב"ק ג, א.
 (159) בראשית ו, ו (ושם: ויתעצב אל לבו).
 (160) ראה זהר ח"א רי, א. ח"ג כ, ב. עה, ריש ע"א.
 (161) ראה לעיל פמ"ח (ח"א ע' קי). וש"נ.
 (162) קהלת ת, ט (ושם: שלט האדם). וראה ביאורי הזהר שם.
 (163) ראה תניא אגה"ק סי"ב. סכ"ה.
 (164) שמות א, טז.
 (165) ראה תורת חיים שמות כו, א ואילך. לד, סע"ב ואילך. אוה"ת שמות ח"ז ע' ב'תקט ואילך. ח"ח ע' ב'תתמו.
 (166) לקו"ת להאריז"ל בראשית ג, א.
 (167) חגיגה שם.
 (168) תהלים נ, ג. וראה לקמן ע' א'תתסא ואילך.
 (169) מצאת דבש כו': בשל"ה שם: אכול דבש וגו'.
 (170) קכב, א (ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי כה, א ואילך. סה"מ תר"ל ח"א ע' מה ואילך. עת"ר ע' שכב. ע' תמ ואילך. פר"ת ע' קמ ואילך).
 (171) קהלת ה, ח.
 (172) איוב לד, כט (ושם: והוא ישקיט ומי ירשיע).

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתנו

והמנוחה¹⁷³, שהפסולת מתברר ונופל למטה כו'. וכמו"כ בהתשובה אינו דומה, וכנ"ל דבגדלות, התשובה היא בבחי' קירוב, וכמו תשובה מאהבה דעיקרה הוא מהנה"א כו', ובקטנות, התשובה היא מן המיצר, שצר לו מאד מהריחוק ומהעוונות והפשעים עצמן כו', והתשובה היא עיקרה מהנה"ב, ובחילא יתיר ביותר כו'. וע"כ גם ההמשכה ג"כ אינו דומה, דבבחי' גדלות, ההמשכה היא מיגמה"ר כו', והוא שהאור דוחה את החשך כו' כנ"ל. ובקטנות הרי בחי' הכעס והסילוק הוא בחי' גרעון כו', וכנ"ל¹⁷⁴ דהגרעון אינו אמיתי, דאדרבא, הוא בבחי' תוס' החיות בשרשו ומקורו, וכמו המתכעס שהוא תוס' חיות בהדם (עם היות שזה בבחי' כיווץ, ואינו בבחי' התלבשות כו'), וע"כ ע"י התשובה נמשך אור עליון יותר שלמעלה מבחי' יגמה"ר כו'.

והענין הוא¹⁷⁵, דהנה ידוע שיש ב' סיבות לבחי' הרחמים¹⁷⁶, הא', הוא מצד הדעת וההרגשה, דמפני שמרגיש את זולתו ויודע ומרגיש חסרונו, ה"ה מרחם עליו כו', דרחמים אלו הן בבחי' קירוב, ויש בזה חילוקי מדרי', דלפי ערך החסרון שלו, לפ"ע זה הוא הרחמים עליו כו'. והב', הוא מצד הרוממות והריחוק דוקא, דהרי רחמים שייך על מי שהוא שפל דוקא, דמי שהוא בדרגא, אינו נופל עליו הרחמנות, כ"א על השפל, וטבע המרומם הוא להיות נמשך אל השפל, וכידוע¹⁷⁷ דעומק רום ועומק¹⁷⁸ הן שקולין זה כנגד זה כו', ולכן רחמי המלך מרובים יותר מרחמי השר, מפני הרוממות שלו כו'. ולפ"ז הרי צ"ל הרחמים רק על השפל, ולא על הגבוה, ואנו רואין שאינו כן, דמצד הרוממות לא יש חילוקי מדרי', והוא אל הכל בשוה, הנה זה מפני שגם הגבוה הוא שפל לגבי', דהמלך, מצד רוממותו, ה"ה רואה שפלות השר כמו שפלות העבד, וע"כ נופל רחמנותו על השר כמו על העבד כו'. והדוגמא מזה יובן למעלה, דהרחמים שמצד הידיעה וההרגש, זהו בחי' הרחמים דסדר השתל', וכידוע שיש אב הרחמן ואב הרחמים¹⁷⁹, דאב הרחמן הוא הרחמים דסדר השתל', שבא בבחי' התלבשות פנימי, לידע ולהרגיש כל נברא ונברא בפרט בהשגחה פרטיות, ולמלאות מחסורו כו'. והרחמים שמצד הרוממות הוא בחי' הרחמים שלמעלה מהשתל', וכמו היוצר יחד לבם המבין כו'¹⁸⁰, הגם דשם ג"כ הידיעה בכל או"א בפרט כו', מ"מ, כולם נסקרים בסקירה א' כו'¹⁸¹, ורחמים אלו הן על עולמות עליונים כמו על עולמות התחתונים, מפני שכולם הן שפלים לגבי בחי' רוממות האוא"ס

תרפ"ט (סה"מ תרפ"ט ק ואילך). ד"ה אלקי עולם, ולא נבוש, אבינו מלכנו – תש"א (סה"מ תש"א ע' 28 ואילך. ע' 37 ואילך. ס"ע 42 ואילך).

176) ראה גם תורת חיים בשלח קע"א, א ואילך. לעיל פר"ל ואילך (ח"ג ע' תרמג ואילך).

177) ראה גם תורת חיים בראשית ה, ד. ביאורי הזוהר לאדמו"ר האמצעי ר"ו, ג.

178) דעומק רום ועומק: אוצ"ל: דעומק רום ועומק תחת (ראה ספר יצירה פ"א מ"ה).

179) ראה לקו"ת ר"ה סב, ד. שה"ש י, סע"ג ואילך.

180) תהלים לג, טו.

181) ראה ר"ה ית, א.

173) ראה גם קיצורים והערות לתניא ס"ע עו ואילך.

174) ע' א'תתנד ואילך.

175) הבא לקמן (עד סוף פסקא, ו"ע"ז אנו מבקשים לקמן ע' א'תתנט) – מיוסד, כנראה, על ד"ה ויענך וירעיבך לאדמו"ר האמצעי עקב (הנ"ל ע' א'תתלו בשוה"ג) ע' שיא ואילך. וראה גם עוד מאמרים שמיזוסיים, כנראה, על ד"ה הנ"ל: ד"ה וזאת התרומה תרנ"ה (סה"מ תרנ"ה ע' קח ואילך)*. ועם הוספות וכו' – ד"ה מים רבים תרפ"ד (סה"מ תרפ"ד ע' נח ואילך. תש"ז ע' 216 ואילך). ד"ה אלקי עולם

* חלק גדול מהמאמר דתרי"ה נכלל בד"ה ויאמר אלקים יהי וקיע תרס"ה (סה"מ תרס"ה ע' עג ואילך) – עם הוספות וכו'.

כו', וכמ"ש במ"א¹⁸². וזהו דבמוסף דשבת אומרים אב הרחמים¹⁸³, להיות דבמוסף הוא העלי' בבחי' כתר¹⁸⁴, והוא בחי' הרצון שלמע' מבחי' התלבשות ולמעלה מהשתל', ע"כ הרחמים דשם הן בבחי' רחמים פשוטים כו'. ובכללות הוא ההפרש, דבבחי' גילוי הקו שנמשך בעולמות לאחר הצמצום, שייך ענין הרחמים שמצד ההרגש בבחי' התלבשות פנימי כו', ובהאוא"ס שלפני הצמצום, בבחי' הרצון הפשוט שעלה ברצונו להאציל כו'⁷⁵, וכ"ש מבחי' או"א"ס שלמע' מעלות הרצון (והוא בחי' הגילוי לעצמו כו'¹⁸⁵), שזהו בבחי' רוממות והבדלה מכללות ההשתל', משם הוא בחי' הרחמים על כללות ההשתל' דהקו, מרוכ"ד עד סוכ"ד כו'.

אמנם באמת, גם בחי' הרחמים שמצד הרוממות, יש בזה קצת הרגש כו', שהרי גם המרום יש לו מ"מ איזה שייכות אל המרום, ומשו"ז הוא מרחם עליו כו', וכמו המלך שמרום מן העם, מ"מ, יש לו שייכות אל העם, ומשו"ז הוא מרחם עליהם כו', וכמו"כ הוא הדוגמא למעלה, דגם בחי' סוכ"ע יש לזה שייכות אל העולמות, וממילא¹⁸⁶ איזה הרגש בענין הרחמים כו'. וכמו בנינוה, דכתי"י¹⁸⁷ איך לא אחוס כו', הגם שהי' מבחי' סוכ"ע, דמשו"ז הי' הרחמנות על האדם והבהמה כו', מ"מ, הי' בבחי' קצת הרגש כו'. וכמו בקרי"ס, דא"ס¹⁸⁸ מעשי ידי טובעים בים כו'. וכמו"כ הוא בשרשו, גם בחי' הרצון הפשוט, יש לזה שייכות אל העולמות, שהרי עלה ברצונו להאציל כו', ושיעור בעצמו בכח כו'⁷⁶. וידוע דבבחי' מל', הרי גם בבחי' הרוממות דמל', הרי מציאות הנברא"י תופס מקום, עד שזהו בערך להיות בחי' אין ליש כו', וכמשנת"ל בכ"ד¹⁸⁹, וכמו"כ הוא ג"כ בשרשו בבחי' מל' דא"ס, בבחי' עלות הרצון, דהגם שמרום ומובדל מהשתל', מ"מ, ההשתל' תופס מקום שם כו'. וגם מה שלמעלה מבחי' עלות הרצון, הי' עכ"פ בבחי' גילוי אור בעצמותו כו'¹⁶.

אבל עצמות א"ס שמרום ומובדל לגמרי מהשתל', ונק'¹⁹⁰ המלך הקדוש, שקדוש מצ"ע, ואינו כלל בבחי' גילוי ובבחי' המשכה בעצמותו כו', ונק'¹⁹¹ מלך יחיד, שיחיד ומיוחד לגמרי, ואין עוד מלבדו כו'¹⁹², שלא יש שום מציאות כלל כו', וממילא בחי' הרוממות אינו שמרום על איזה דבר, מאחר שמבלעדי אין אלקי' כו'⁷⁸, אלא הוא בבחי' רוממות עצמי שמצ"ע כו'. וא"כ, במדר' זו אינו שייך גם בחי' הרחמים שמצד הרוממות דטבע המרום כו', דכ"ז הוא כשהשפל הוא במציאות, ויש לו איזה ערך ושייכות איליו כו', אבל בבחי' הרוממות העצמי, הרי אין לזה שום שייכות כלל אל העולמות, ואין עוד מלבדו כו'.

187 (187) יונה ד, יא (ושם: ואני לא אחוס. וראה מצו"ד שם:

ואיך אני לא אחוס).

188 (188) מגילה י, ב.

189 (189) ראה לעיל פשצ"ה (ח"ד ע' א'קד).

190 (190) תפלת העמידה לעשיית (ברכות יב, ב).

191 (191) ברכת ישתבח.

192 (192) ואתחנן ד, לה.

182 (182) ראה מקומות שצויינו בהערה 6.

183 (183) ראה פרי עץ חיים שער ר"ה פ"ו. סידור האריז"ל

במקומו. שער הכולל פ"ט, ו.

184 (184) ראה לקו"ת שה"ש שם.

185 (185) ראה לעיל ע' א'תשעו.

186 (186) וממילא איזה: אוצ"ל: וממילא יש איזה.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתנט

וע"ז אנו מבקשים¹⁹³ ברחמיך הרבים רחם עלינו כו', ברחמיך העצמיים דוקא כו'. והענין הוא, כמשנת"ל (ד"ה אני לדודי¹⁹⁴) בפ"י אלקי עולם ברחמיך כו', דאלקי עולם הוא כמו בורא עולם, דהיינו בחי' עצמות א"ס, דשייך עליו רק שם בורא כו'¹⁹⁵, וברחמיך הרבים הוא בחי' עצם האור, שלמעלה גם מבחי' גילוי לעצמו כו', והוא שכל המקיפי נמשכים ממנו, שז"ע יגמה"ר כו'. וזהו בחי' הרחמים שמבחי' רוממות העצמית שמרומם בעצם, דהיינו בחי' עצם האור, ולמעלה מזה, בחי' העלם העצמי כו' (והוא בחי' העצמות דא"ס, שמשפיל עצמו כבי' לזכור את בחי' ראשית הגילוי, שהוא בחי' הגילוי לעצמו והגילוי שלצורך העולמות, שז"ע זכרון ליום ראשון כו'¹⁹⁶, והו"ע זכרונות דר"ה שלאחר מלכיות כו', וכמ"ש במ"א¹⁹⁷).

והמשכה זו היא ע"י ביטול היש דוקא (שז"ע ובמה בשופר¹⁹⁸, דע"י שופר של איל דוקא¹⁹⁹, בחי' בהמה, עי"ז הוא דוקא הזכרון כו'). וזהו שאמרו"ל²⁰⁰ גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ, דמעשה שמים וארץ הוא מאין ליש, ומעשה צדיקים מיש לאין²⁰¹, דאין הכוונה שמגיע רק בהאין של היש, דא"כ מהו גדולים כו', אלא שהביטול היש לאין הוא שמגיע בכחי' העצמית שלמעלה מבחי' האין, גם בשרש ומקור הראשון כו'. וזהו מעלת או"ח על או"י, דאו"ח חוזר לקדמותו, בבחי' עצמות א"ס כו'. וכמו"כ הוא בתשובה שמן המיצר דוקא (דתשובה מאה"ר היא כמו או"י כו'²⁰²), מן המיצר דחטאים ועוונות כו', והוא שהנה"ב מתעורר בתשובה, שזה מגיע בבחי' עצמות א"ס שלמעלה מיגמה"ר כו'.

א'שמב

וזהו והי' בעבור כבודי, דכבודי הוא בחי' מל' כנ"ל²⁰³, דשם הפגם תופס מקום כו', וזהו בעבור כבודי, שנעשה סילוק האור בבחי' כעס כו', הנה ע"י התשובה מעומקא דליבא, די"ל שזהו ג"כ ענין בעבור כבודי, עליית בחי' המל' ע"י תשובה, שעולה בבחי' שרשה ומקורה שמושרשת בבחי' הרוממות שמצ"ע, שז"ע המלך המרומם כו'²⁰⁴, שע"י זושמתיק בנקרת הצור, בחי' פנימיות ועצמיות צור העליון, בחי' העלם העצמי כו'.

וזהו ג"כ ענין בחי' אויר²⁰⁵, שזהו בחי' ההעלם שלמעלה מבחי' האור והגילוי גם בעצמותו כו'. ומזה הוא שרש האור המכלה את החשך, והיינו בחי' ש' ב"ן, שהוא בירור החשך בדרך מלמטלמ"ע, והיינו שהחשך מצ"ע מתברר, עד שהחשך נעשה אור כו', והאור הוא בחי' העלם העצמי דא"ס, שנעשה בחי' גילוי כו', והוא בחי' אויר ובחי' נקרת הצור הנ"ל, שנעשה בבחי' המשכה וגילוי, וכמו שהוא בעצמותו כו'. וז"ע המתקה הג', שג"כ בא בכח

193) ברכת אהבת עולם.

194) תרע"ג (ח"א ע' קעט).

195) ראה סה"מ תרס"ח ע' קפח ואילך. לעיל פ"ב (ח"א

ע' קעט). ד"ה זה היום תרע"ו (ח"ה ס"ע א'תקעא ואילך). וראה

סה"מ תרצ"ב ס"ע פו. תרצ"ג ע' תעת. המשך ר"ה תרצ"ד פ"ד.

פ"כ (סה"מ תרצ"ד ע' 0001. ע' 0001).

196) נוסח תפלת מוסף דר"ה (ר"ה כו, א).

197) ראה סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקמה ואילך.

198) ר"ה טז, סע"א.

199) ר"ה שם. טושו"ע או"ח סתקפ"ו ס"א. שו"ע אדה"ז

שם ס"ב.

200) כתובות ה, א.

201) ראה תו"א בשלח סו, סע"ב ואילך. מאמרי אדמור"ר

האמצעי בחוקותי ע' תתי. סה"מ תרל"ז ח"א ס"ע נא. תרפ"ה

ע' קלו. ע' קנג ואילך.

202) ראה גם סידור עם דא"ח כו, ג. אוה"ת עקב ע' תרכז.

203) ע' א'תתנד.

204) ברכת יוצר.

205) וזהו ג"כ ענין בחי' אויר: כאן מסיים ביאור הענין

ד, אויר ואור" שהתחיל לעיל ס"ע א'תתמ ואילך.

עליון, אבל הוא בבחי' כח נעלם, מבחי' העלם העצמי כו', וההמתקה היא שהמר והחשך נהפך מצ"ע למתוק ואור, שזהו גילוי בחי' העלם העצמי כו'.

ונמצא מכ"ז מוכן ההפרש בין התהפכות החשך בעבודת הצדיקי' באה"ר בתענוגים, ובין ההתהפכא שע"י התשובה²⁰⁶, דעם היות דבשניהם הוא שהחשך נהפך לאור, הנה בעבודת הצדיקים העיקר הוא המשכת האור מלמעלה, ועי"ז נעשה החשך אור, והוא שהאור בא במקום החשך, ונעשה החשך אור כו', כנ"ל. וכמ"ש בסש"ב ספ"ט, עד שתתפשט גם לחלל השמאלי כו' לשנותה ולהפכה מתענוגי עוה"ז לאהבת ה' כו'. וכמו באכילה דשבת לאחר התפלה בשבת כו'²⁰⁷, וכמו באכילת כהנים כו'²⁰⁸. וכן בכללות המצות, שהדבר הגשמי נעשה מצוה כו', וכמשנת"ל²⁰⁹. והוא שהאין דש' מ"ה נעשה יש כו', והיינו דבהגלות ש' מ"ה כמו שהוא בעצם, לא בבחי' בקיעה כו', ה"ה מאיר בגילוי גם בבחי' היש, עד שהיש החומרי נעשה בבחי' ש' מ"ה ממש כו'. אבל בתשובה, העיקר הוא בהעלאת החשך, והו"ע הבירור והתהפכות החשך מצ"ע דוקא, והיינו מיש לאין דוקא כו', דבתשובה אמיתית הבאה מן המיצר ביותר, מעומק פנימיות נפשו, מהתגברות החשך ביותר, וכמו תשובת ראב"ד²¹⁰, כשראה שאין הדבר תלוי אלא בו כו', געה בככי, מבחי' מיצר החשך ביותר, שזהו שהחשך מצ"ע נהפך לאין ונעשה אור, שזה מגיע בבחי' העלם העצמי דא"ס כו'. והו"ע שהגבו' נמתקין בשרשו, לא ע"י בחי' חסד, כ"א שנמתקין בעצמן, שההמתקה היא דשרשן ומקורן העצמי נעשה בחי' אור וגילוי כו'. וזהו ג"כ ההפרש בין כללות הבירור דאו"י ואו"ח כו', דאו"י הוא הבירור דש' מ"ה בדרך מלמעלמ"ט, שזהו מה שהאור מברר ומהפך את החשך עד שנעשה אור, והוא האור דש' מ"ה כו'. והבירור דאו"ח הוא הבירור דש' ב"ן מלמטלמ"ע, והוא שהחשך מצ"ע נתברר ונהפך לאור, והוא האור דש' ב"ן כמו שהוא בשרשו ומקורו בבחי' העלם העצמי, שלמעלה מבחי' ש' מ"ה, גם כשמאיר כמו שהוא בעצם כו'.

ומעתה²¹¹ צ"ל²¹² מה שא' בזהר²¹³, משיחא אתא לאתבא צדיקי' בתשובה, מהו ההפרש בין התשובה דצדיקי' לתשו' דבע"ת כו', ולמה התשובה דצדיקי' הוא משיח²¹⁴ דוקא. וגם צ"ל במהות התשובה דצדיקי', שהרי אין בהם חטא ועון כלל כו', וכמשנת"ל²¹⁵. אך הענין הוא, דהנה, מהות התשובה באה בכל דבר לפי מדרגתו ומקומו, והוא ששב בתשובה לתקן הפגם שהוא לפי מדרגתו. וכידוע²¹⁶ שיש בחי' נר"ן שבנשו', ובודאי יוכל להיות פגם בנר"ן, והתשובה הוא התיקון לתקן הפגם. ובודאי אינו דומה

א'שמג

א'תתסג)) – מיוסד כנראה, על מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים (הנ"ל ע' א'תתסג הערה 1) ע' שב ואילך.

212) המשך למ"ש לעיל ס"ע א'תתז ואילך.

213) ראה רע"מ בזח"ג קנג, ב. לקו"ת דרושים לשמע"צ

צב, ב. שה"ש נ, סע"ב.

214) משיח דוקא: במאמרי אדמו"ר האמצעי שם: ע"י

משיח דוקא.

215) ע' א'תתח.

216) ראה ב"ר פי"ד, ט.

206) ראה לעיל ס"ע א'תתז ואילך.

207) ראה סהמ"צ להצ"צ צב, סע"א ואילך. צג, ב. מקומות

שצויינו בהערה 40.

208) ראה סהמ"צ להצ"צ שם.

209) ראה ד"ה וידבר גו' המטות תרע"ד (ח"ג ע' תשע"ד).

ד"ה אלה הדברים, ויענך וירעיבך – תרע"ה (ח"ה ע' א'תפג.

ע' א'תקא). לעיל ע' א'תתלד.

210) = רבי אלעזר בן דורדיא (ע"ז יז, א).

211) הבא לקמן (ע"ד טו"ף פ"סקא, וזהו ההפרש" ע')

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתסא

פגם דבחי' נפש לפגם דבחי' רוח, ופגם דרוח אינו דומה לפגם דנשמה, כי הנפש החוטאת בפו"מ, צריכה תיקון לפי הפגם שבבחי' מעשה. ופגם דבחי' רוח הוא במדות, והוא דק ופנימי יותר, והתשובה בפנימיות יותר. ופגם דנשמה הוא בבחי' מוחין דחו"ב, שהוא בפנימיות יותר כו', וכמשנת"ל (ד"ה שובה ישראל²¹⁷). ועד"ז מתחלק ענין התשובה בכללות נש"י, מבחי' רגל עד בחי' ראש, שהן ראשי אלפי ישראל כו'²¹⁸, וכל הגדול יותר, פגמו יותר בפנימיות, וצריך לתשובה עילאה יותר כו'. ועד"ז יובן ענין התשובה בצדיקים ג"כ, שהוא לפי ערכם דוקא, דהיינו שצריכים לבחי' תשובה עילאה ופנימיות יותר, ולא מצד עצם הפגם, דאע"פ שלא פגמו כלום, גם בפנימיות ודקות, רק מפני ערכם ומעלתם בעבודת הקדש, היא הנותנת שיחשבו כחוטאים ממש, ויותר מנפש החוטאת בפו"מ, וכמ"ש²¹⁹ וסביבו נשערה מאד, שמדקדק עליהם כחוט השערה ממש כו', לפי שכל הגבוה יותר מחבירו, יותר הוא חוטא לפ"ע מעלתו, הגם שהחטא הוא בדקות מאד, כחוט השערה, יותר יחשב לחטא מן החוטא שחטא בפו"מ ר"ל פחות ערך בדבר עבירה גדולה כו'. ויובן זה עד"מ הידוע בהפרש שבין אדם לבהמה, שאדם הוא בעל שכל, ונבדל מעלתו בערך מן הבהמה, וע"כ, כאשר בהמה מטנפת בהיכל המלך, וצריכים לנקות ההיכל, אין זה פלא כלל, שדרך הבהמה כך, אבל האדם שמטנף היכל המלך, יחויב מיתה, כי יבער כאש חמת המלך על איש שיעשה דבר מכוער כזה, ויצווה להשליכו חוץ ולהענישו ביותר כו'. וכמו"כ הוא ההפרש בין עבדים לשרים, שכאשר יחטא העבד פחות הערך, עונשו קטן, אבל השר הגדול, גם שיחטא בדקות ענין שלא היה חטא כלל בעבד, יחשב לו לחטא גדול, עד שיענש עונש גדול כו', שלפ"ע מעלתו, כן יגדל עונשו, אפי' בחטא קל ביותר כו'. וכך הוא למעלה, בענין ההפרש שבין חטא פחות הערך לחטא הנשמות הגבוהות, וכידוע²²⁰ שיש ב' מדרי' בנשמות, בחי' אדם ובחי' בהמה, וכמ"ש²²¹ וזרעתי את ב' זרע אדם וזרע בהמה כו', כי באור הזרוע לצדיק²²³ עליון יש בחי' נשמות גבוהות שנק' זרע אדם, בגדלות הדעת שבצלם אדה"ע כו', ויש בחי' זרע בהמה, שלמטה מן הדעת, בבחי' קטנות ביותר, כע"ה²²⁴ וכה"ג, ולפ"ע כל אחד ואחד, כך ערך עונשו, דודאי נשמות שנק' זרע אדם, כשימצא בהם איזה פגם דק שבדקות, חוטא גדול יחשב מחטא דע"ה בפו"מ כו'. וזהו שאומרים בש"ע סלח לנו אבינו כי חטאנו²²⁵, אע"פ שבק"ש או' ואהבת בכל לבבך ובכל נפשך כו'²²⁶, ובשמ"ע בא לכלל ביטל במציאות, בקרבתו לאלקות בתכלית בעילוי ההשגה האלקית ובבחי' ראי' באלקות, כעומד לפני המלך ממש כו', דאדרכא, היא הנותנת, אחר שקרוב אל אור פני מלך, נעשה בנפשו חוטא גדול יותר, כשאינו בתכלית העבודה כדבעי, וע"כ אומר סלח לנו כו', לבקש על נפשו סליחה ומחילה יותר מעוברי עבירה גשמיית

(222) - בית ישראל.

(223) ע"פ תהלים צז, יא. וראה זח"ב קטו, ב.

(224) - כעמי הארץ.

(225) ראה תו"א הוספות לפ' תשא קיא, ד. סה"מ תרמ"א ע' רלו. ע' תק. תרצ"ב ע' שנב. לקו"ש חכ"ה ע' 15 ואילך. לעיל פרנ"ט (ח"ג ע' תשכב). ד"ה ויקח קרה, זאת חוקת - תרע"ה (ח"ה ע' א'תית. ע' א'תלא).

(226) ואתחנן ו, ד (בדילוג).

(217) תרע"ג (ח"א ע' קצד).

(218) ראה תניא פ"ב.

(219) תהלים נ, ג. יבמות קכא, ב. וראה לקו"ת בלק עד, ב. מאמרי אדמו"ר האמצעי תשא ע' תרג. בחוקותי ס"ע תתעט ואילך.

(220) ראה תו"א משפטים עד, ג ואילך. עו, א. לקו"ת צו ה, ב.

(221) ירמ' לא, כו (בדילוג).

כאותן שהן מבחי' זרע בהמה, כע"ה וכה"ג (ובמ"א²²⁷ מבו', שגם בעבודה שלהם נחשבים כחוטאים, מפני שכל עבודה אינה אמיתית כלל לגבי אמיתותו ית' כו'). וזהו וסביביו דוקא, מדקדק עליהם כו'. וזה"ע התשובה שבצדיקי', דוקא מפני הקירוב והעילוי שלהם כו'.

וזה"ע דתשובת הצדיקים היא ע"י משיח דוקא, לפי שבימות המשיח יתגלה בחי' ש' מ"ה העליון שלא בדרך בקיעה כו', שיהי' גילוי בחי' ש' מ"ה כמו שהוא בעצם, למעלה מהארתו דרך הפנים והמצח כו', ואז יבאו הצדיקים לבחי' הביטל בפנימיות יותר, בעומק אחר עומק כו', עד שגם חומר גופם יהי' בבחי' ביטל כמו הביטל דנשמה האלקית כו', וכמשנתל²²⁸, א"כ, יהיו בנפשם כחוטאים ביותר, ויאמרו סלח לנו כי חטאנו כו', מטעם הנ"ל, שלפ"ע הקירוב והמעלה כן יחשב החטא כו', ולפ"ז יבאו הצדיקים לבחי' תשו"ע ביותר מתשובת הפחות ערך כו'. וזהו שתלוי תשובתם במשיח דוקא, לפי שבו יאיר אור דש' מ"ה החדש, מבלי העלם ולבוש כלל, וכמ"ש²²⁹ הנה ישכיל עבדי כו' וגבה מאד, למעלה מבחי' אדם כו'²³⁰, והיינו דאדם הוא בבחי' לא אדם כו'²³¹, שיתעלו אז הצדיקים במעלה עליונה בבחי' הביטל שלהם כו', ועי"ז דוקא הוא התשובה שלהם כו'. והרי יוכלו אז מב' דברים הפכים, מאין ליש, ע"י גילוי ש' מ"ה למטה מטה גם בגופם, שזהו מאין ליש, בהתלבשות היש דחומר הגוף כמו שהוא למטה דוקא כו', וכמשנתל²³², וגם מיש לאין, ע"י התשובה, במה שיחשבו חוטאים ביותר, שזהו ג"כ מצד הגילוי דש' מ"ה כו', כנ"ל, ומ"מ הרי התשובה היא בבחי' או"ח מלמטלמ"ע, והוא כענין ש' ב"ן שעולה למעלה כו'. והוא החיבור דאו"י ואו"ח, והוא היחוד דמ"ה וב"ן כו'. והרי אין זה בחי' ש' ב"ן ממש, שהרי התשובה שלהם אינו מבחי' החשך ממש ח"ו, כ"א מה שהאור לחשך נחשב כו' (והיינו מה שהעבודה לחטא נחשב כו', וגם בזה שהעבודה אינו בתכלית כדבעי, כנ"ל²³² בענין סלח לנו שאו' בשמ"ע כו', הרי מ"מ אין זה חשך ממש ח"ו. וע"ד מ"ש בלק"ת מהאריז"ל²³³, דחולה בגימ' מ"ט, שחסר לו שעה"נ²³⁴, שז"ש²³⁵ במשה ותחסרהו מעט מאלקי' כו', כמארז"ל²³⁶, וכמ"ש במ"א²³⁷, ונת"ל²³⁸, הרי אין זה חולה וחשך ממש כו'. רק בצדיקים, מצד מעלת נפשם ודקות הרגשתם, הנה גם בענינים כאלו התשובה מעומק ופנימיות הנפש כו'), וי"ל שזהו בחי' ב"ן דמ"ה כו' (וכמ"ש במ"א²³⁹ באל"י שהי' בחי' ב"ן דמ"ה, והי' עבודתו בביטל החומרי דוקא כו').

אמנם גם בכע"ת יש בהם בחי' ש' מ"ה, שהרי התשובה היא ג"כ בהנשמה האלקית, דעיקרה הוא מבחי' ש' מ"ה, וכמ"ש²⁴⁰ מה שמו ומה שם בנו כו', ובפרט לאחר

(235) תהלים ה, ו.

(236) ר"ה כא, ב. נדרים לח, א.

(237) ראה סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקמה.

(238) ד"ה וה' אמר המכסה תרע"ז (ח"ה ע' א'תרנג).

(239) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן מארז"ל ע' ריט. תקס"ה

ח"ב ע' תתקנו. תקס"ו ח"א ס"ע קעח ואילך. תקע"א ריש ע' נ.

ע' קסד. אוה"ת נ"ך ח"א ע' תעט. סה"מ עת"ר ס"ע תלא. לעיל

פקע"ז (ח"ב ע' תצד). פרנ"ח. פרצ"ז (ח"ג ע' תשיט. ע' תתכד).

ד"ה וידבר ג' פנחס תרע"ה (ח"ה ע' א'תנו ואילך).

(240) משלי ל, ד.

(227) ראה סה"מ תרנ"א ע' רטו. וראה שם ע' עה ואילך.

סה"מ תרנ"ט ע' רלו. המשך תרס"ו ע' לח. לעיל פנ"ו (ח"א ע' קלו).

(228) ע' א'תתלד ואילך.

(229) ישע"י נב, יג.

(230) ראה סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תכו.

(231) שמואל"א טו, כט. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן נביאים

ע' סא. ע' עו.

(232) ס"ע א'תתסא ואילך.

(233) פ' וירא (בטעמי המצוות (ד"ה ביקור חולים)).

(234) = שער הנו"ן.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתסג

התשובה בבחי' ויעקב²⁴¹ הלך לדרכו²⁴², בקיום התורה ומצות, שזהו בחי' ש' מ"ה כו'. וגם י"ל, דענין ש' מ"ה בבע"ת הוא, שבהתשובה לא יהי' בבחי' יציאה לגמרי, וכמו ראב"ד⁴¹ שיצאה נשמתו, דמבו' במ"א²⁴³, שיש מדרי' בתשובה שלמעלה מזה, והוא, שעם היותו בבחי' עומק ופנימיות הנפש ביותר מצד המיצר ביותר (עד שמכלה ומאבד גם מה שבא בציור חומר גשמי כו'), ומ"מ נשאר רוחו בקרבו, שאינו נכלה בכליון לגמרי, ומקיים אח"כ תומ"צ (וצ"ע אם זהו מפני שהתשובה היא באופן כזה, וכמ"ש במ"א²⁴⁴ בענין רצוא ושוב, שנכנס בשלו' ויצא בשלו'²⁴⁵, שזהו בבחי' ביטל נעלה ביותר בעצם מהותו, או שזהו בדרך זכות שמזכין אותו מלמעלה כך כו'). והרי יש כאן ג"כ יחוד מ"ה וב"ן, רק העיקר הוא בחי' ש' ב"ן כו'.

וזהו ההפרש בין תשובה דצדיקי' להתשובה דבע"ת, דבצדיקי' היא בבחי' המשכה למטה, ובבע"ת היא בבחי' העלאה למעלה כו', והוא, דבצדיקי' העיקר הוא האור, וגם התשובה היא מצד האור כו', וע"כ הוא ביותר בבחי' המשכה כו', ובע"ת העיקר התהפכות החשך, וע"כ בכללות הן בבחי' העלאה כו'. וה"ז כמו המשל הידוע, בב' בנ"א, א' עומד למעלה מאד, והב' למטה מאד, שיש ב' אופנים ביחודם וחיבורם, א', שהעליון יורד לגבי התחתון, והב', שהתחתון יעלה לגבי העליון כו'²⁴⁶. והאופן הג' הוא, שהעליון יורד עד חצי ההר, והתחתון עולה עד חצי ההר, שמקום חיבורם הוא באמצע כו', וכמ"ש במ"א²⁴⁷. אבל לעתיד, יורד ש' מ"ה מלמעלה למטה ממש כמו שהוא בעצם ממש, ויהי' היחוד דש' מ"ה וב"ן למטה, דזהו בעבודת הצדיקי' בהתשובה שלהם כו', וש' ב"ן יעלה למעלה מעלה ממש, ויהי' היחוד דש' מ"ה וב"ן למעלה, שיאיר אור דש' ב"ן כמו שהוא בעצם בשרשו ומקורו העצמי כו', ויהי' היחוד דמ"ה וב"ן כו'. וזהו שיהי' הוי' אחד, ביחוד דמ"ה וב"ן למטה, ושמו אחד, ביחוד דמ"ה וב"ן למעלה (או י"ל, דהוי' אחד הוא שהמטה יהי' כמו המעלה, והיינו שהיש יהי' בבחי' אור דש' מ"ה כו', וה"ז יחוד דמ"ה וב"ן כמו שהוא למעלה כו', ושמו אחד הוא שהחשך יהי' אור מצ"ע כו', ה"ז יחוד דמ"ה וב"ן למטה כו'), ויהי' הכל בשוה, וכמא'²⁴⁸ למהוי אחד באחד כו'.

א'שמה

ומכל הנ"ל יובן מ"ש: ולילה כיום יאיר², דהיינו שהלילה בעצמה, ולא מצד אור השמש כלל, רק חשך הלילה יאיר מצ"ע, מפני שיתגלה בחי' אויר הנעלם כו'. וכמ"ש³

פ"ב ה"א).

(246) ראה לקו"ת בהר מב, ס"ג. פ' ראה כו, א. כת, ב. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"ב ע' תרסו. לעיל פשע"ח ח"ג ע' א"ג. וש"נ.

(247) ראה אוה"ת ר"ה ח"ו ס"ע ב'תסה ואילך. המשך תרס"ו ס"ע קלו ואילך.
(248) זח"ב קלה, סע"א.

(1) תהלים קלט, יב.

(2) כאן מסיים הענין דלעיל ע' א'תרסב ואילך.

(3) ישע"י ס, יט.

(241) ראה ד"ה כתפוח בעצי היער (הנ"ל ע' א'תשפ הערה 5) אוה"ת שה"ש ח"א ע' קצב ואילך. סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תרלא. וראה לעיל פק"ח (ח"א ע' רפג). פקצ"ה (ח"ב ס"ע תקמד).

(242) ויצא לב, ב.

(243) ראה סה"מ תרנ"ב ס"ע עא ואילך. תרנ"ו ע' שנו. וראה גם סה"מ תרמ"ט ע' יט.

(244) ראה תוי"א וישלח כה, ב. תורת חיים וישלח קצד, א ואילך. סה"מ תרמ"ט ע' רנט ואילך. וראה לקו"ש ח"ג ע' 988 ואילך.

(245) חגיגה יד, ב (בגירסת העין יעקב. ירושלמי חגיגה

ולא יהי' לך עוד השמש לאור יומם כו' והי' לך הוי' לאור עולם כו', דאור הוי' יהי' לעולם ביום ובלילה כו', כמ"ש במצ"ד⁴. דאור השמש הוא רק שדוחה את החשך, לא שהחשך נעשה אור, ולכן, כשנפסק אור השמש, נעשה חשך כמקודם כו', אבל מה שהוי' יהי' לך אור עולם הוא שיהי' בבחי' נצחיות⁵, והיינו מפני שהחשך יהפך לאור, ויהי' האור בבחי' נצחיות, ולא יהי' חשך כלל כו'.

והענין הוא⁶, כמ"ש במ"א⁷ בענין עד, שהוא מורה על ההגבלה, וכמו עד פה תבוא⁸, וגם ל' נצחי, וכמו לעדי עד ימלוך כו'⁹. דהנה, בדבר שלמעלה מהזמן לגמרי, אינו שייך לומר בו ענין הנצחיות, מאחר שאינו בגדר הזמן כלל כו'¹⁰, רק בענין הזמן יתכן לומר ענין הנצחיות, דהרי הזמן הוא בבחי' הגבלה, ויתכן לומר בו בלי גבול, והוא, שהזמן לא יופסק לעולם כו', וכמו ושנותיך לא יתמו¹¹, דימים ושנים הן בחי' הגבלת הזמן, ושייך לומר בזה ושנותיך לא יתמו, שלא יכלה ויפסק לעולם כו'. והיינו בבחי' מל', דשם הוא ענין הזמן, מלך מלך ימלוך¹², עבר הוה ועתידי כו', כמ"ש בסש"כ¹³, וכאשר מאיר אוא"ס בבחי' המל', אז יהי' הזמן דמל' בבחי' נצחיות, והיינו, דהימים ושנים שנופלים תחת הזמן דעבר והוה, לא יפסקו לעולם. וזהו מצד הארת אוא"ס שלמע' מהזמן, יומשך הזמן תמיד ולא יופסק כו', שהרי מצד הגבלת הזמן, מאחר שהוא מוגבל בעצמו, צ"ל הגבלה להמשך שלו, שיומשך ויתארך זמן כך וכך, ויפסק ויתבטל כו', אך מצד הארת אוא"ס ב"ה, נמשך הזמן לעולם, ואינו נפסק ומתבטל כו'. וה"ז כמ"ש בפלח הרמון¹⁴ בענין שם א"ס, דאין ר"ל מהותו ועצמותו, אלא על שמו ית'. דבעל השם, פשיטא שהוא א"ס, מאחר שאין לו תחלה, וכל קדמון הוא נצחי, אבל לא כל נצחי קדמון, שרבים מן הנמצאים יהיו נצחיים ברצון הבורא, ואין שום אחד מהם קדמון כו', והיינו, דעם היות דבעצם מהותם הן נפסדים, מאחר שיש להם תחלה, צריך להיות תכלה כו', ומ"מ יהיו נצחיים ברצון הבורא, היינו בכח הא"ס כו', וכמו שנת"ל (ד"ה למען דעת¹⁵ ובכ"ד¹⁶). וכמו"כ בבחי' הזמן דמל', דע"י גילוי אוא"ס, יהי' הזמן בבחי' נצחיות, שלא יופסק לעולם כו'. וזה"ע יחוד קוב"ה ושכינתא, דהיינו יחוד הוי' ואלקי¹⁷, דהוי' הוא למע' מהזמן, ואלקי הוא

(4) = במצודת דוד (ישעי' שם).

(5) ראה לקמן ס"ע א'תתסה ואילך.

(6) הבא לקמן (עד סוף פיסקא הבאה) — הוא ד"ה ששת ימים תרס"ח (סה"מ תרס"ח ע' קפב ואילך)* — עם הוספות וכו'. וראה ד"ה שובה ישראל תשכ"ב, תשל"ג הב' (סה"מ תשכ"ב ע' יג ואילך. תשל"ג ע' יג) — שמיסודים, כנראה, על הבא לקמן.

(7) ראה לקו"ת פקודי ה, א. ז, ב.ג. ת, ג. תורת חיים פקודי תמו, ג ואילך. תנו, א ואילך.

(8) ע"פ איוב לח, יא.

(9) פיוט מלך עליון (לר"ה).

(10) ראה לקו"ת שבת שובה סו, ג.

(11) תהלים קב, כח. וראה אוה"ת תבוא ח"ה ס"ע ב'סט ואילך. נ"ך ח"ג ע' א'קסח ואילך. ספר החקירה להצ"צ לד, ב. קכ, ב. סה"מ תרל"ב ח"ב ס"ע תפג ואילך. עת"ר ע' תצד ואילך. עזרת ע' כח. תרע"ח ע' תיט ואילך. תרפ"ב ע' פד.

(12) פסוקי דזמרה. וראה זח"א לד, א. אוה"ת סידור ע' פג ואילך. מכתב נר ראשון דחנוכה תשכ"א (אגרות-קודש ח"כ ס"ע עח ואילך).

(13) שעהיוה"א פ"ז.

(14) שער ד (שער עצמות וכלים) פ"ג. וראה לקו"ת פקודי ז, ב.

(15) תרע"ה (ח"ג ע' תתקכו ואילך).

(16) ראה סה"מ תרנ"ה ע' קנג ואילך. תר"ס ע' סז ואילך.

תרס"ד ע' ו ואילך.

(17) ראה לקו"ת ר"ה נה, ג.

(* הוא ד"ה להבין פרשי הדברים ע"פ שובה ישראל באוה"ת שבת שובה ס"ע א'תתקכ ואילך — עם הוספות וכו'.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתסה

בחי' הזמן, והיחוד דהוי' ואלקי' הוא, שמאיר בחי' למעלה מהזמן, עד שהזמן הוא ג"כ נצחי, שאינו נפסק לעולם כו'.

אמנם אמיתית ענין יחוד הוי' ואלקים הוא, שהאלקי' יהי' כמו הוי' ממש, והיינו שהזמן עצמו יהי' למעלה מהזמן כו'. ואין זה כנ"ל שהזמן יהי' נצחי, שהרי אין זה אלא בחי' זמן שהוא בעצם בעל גבול, דהיינו, כל יום וכל שנה הכל בבחי' גבול, רק שאינו נפסק, מצד הארת אוא"ס, דהיינו מצד רצון הבורא כו', כנ"ל. ועם היות שג"ז הוא יחוד, הנה אמיתית היחוד הוא, שהזמן בעצם הוא בלי גבול. וכמו שנמצא בענין המקום, שאמרז"ל¹⁸ מקום הארון אינו מן המדה, הרי הארון הי' בבחי' מדה במקום, אמתים וחצי ארכו כו'¹⁹, והי' לא מן המדה כו', ה"ז שהמקום הוא בלי מקום כו'. וכמו"כ הוא בזמן, שהזמן גופא הוא בלי הגבלת הזמן כו'. וכמו שהראה הקב"ה לאדה"ר דור דור ודורשו כו'²⁰, הרי ראה כל דור ודור ממש, והי' זה בלי הגבלת הזמן כו'. וכמו האריז"ל שהשיג בשעה א' סודות התורה מה שאלו הי' בא לאומרם הי' צריך זמן שמונים שנים רצופי', כמ"ש בפע"ח שער י"ט²¹. וכמו הבעש"ט שראה מה שעתידי להיות בזמן קודם, שראה את הזמן כאלו כבר הי' כו', כנודע²². והענין הוא, דהנה, מה שנת"ל שהזמן הוא נצחי, שאינו נפסק, הרי אין זה שיצא אל הפועל ממש זמן בלי גבול, כי, אף שיומשך הזמן תמיד ולא יופסק, עכ"ז בהכרח שהמשכה זו היא באופן שתוכל לומר שיש כך וכך רבוא רבבות שנים מעת בריאת העולם ומעת התחלת הזמן עד העתה הוא²³, א"כ יש לו גבול, אבל א"א שיאמר שמבריאת העולם או מהתחלת הזמן עד העתה ההוא עבר זמן בלי גבול, כי, כל מה שבעצם הוא בעל גבול, עם שתוסיף עליו עוד ימים ושנים, יהי' הכל עדיין בעל גבול. והפ"י שהוא נצחי, היינו, שלא יופסק לעולם, ויומשך כן תמיד, ולא יכלה לעולם. וא"כ, בחי' כח הנצחיות הלז אינו שיצא כן בפועל זמן בלי גבול, רק שיש בכח להוות תמיד הזמן בלי תכלה וקץ, אבל לעולם יהי' בבחי' גבול כו'. אך אמיתית ענין היחוד הוא, שהזמן עצמו הוא בלי גבול, והיינו שהזמן עצמו הוא בלי זמן, כמו שהמקום הוא בלי מקום כו' (וז"ע יום שכולו ארוך²⁴, היינו, שהיום לא יהי' בהגבלת זמן דיום כלל, ויהי' יום א' שיהי' כלו ארוך, בלי הגבלת הזמן כו'. ועמ"ש בשם הרשב"י ז"ל²⁵ ע"פ²⁶ ימי שנותינו בהם).

וזמן ג"כ ענין והי' לך הוי' לאור עולם, דעולם הוא ל' נצחיות²⁷, והוא נצחיות הזמן, והיינו שהזמן עצמו יהי' בבחי' נצחי ובבחי' בל"ג כו', כנ"ל. ועם היות שזהו מצד ש' הוי' שמאיר בגילויי בש' אלקי' כו', י"ל, שיש בזה ב' אופנים. דהנה, מה שהשמש הוא

24 ראה קידושין לט, ב. חולין קמב, א. מדרש תהלים כג, ו. וראה תו"א תולדות יח, סע"ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקסט"ע יג. מאמרי אדמו"ר האמצעי תולדות ס"ע רמג.
25 הרשב"י ז"ל: אוצ"ל: הרשב"א ז"ל (ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט. וראה מקומות שצויינו בהערה 11. וראה גם ספר החקירה להצ"צ ד, א).
26 תהלים צ, י.
27 ראה אוה"ת וירא ח"ד תשסה, ב ואילך. סה"מ תר"ל ח"א ע' מד. תרמ"ג ע' ד.

18 יומא כא, סע"א.
19 תרומה כה, י.
20 ראה סנהדרין לח, ב. ע"ז ה, א.
21 בפנ"ח שער י"ט: פרי עץ חיים שער ק"ש שעל המטה פ"א.
22 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקסט"ה ח"א ע' שכא ואילך.
23 המ"צ להצ"צ נט, א. ביאורי זוהר להצ"צ ח"א ע' רנת.
24 עד העתה הוא: בסה"מ תרס"ח שבהערה 6: עד העתה שאתה עומד בו. באוה"ת שבהערה הנ"ל: עד הזמן ההוא.

עכשיו לאור יומם, הוא רק שהאור דוחה את החשך, ואין החשך נהפך לאור כו', ומ"ש והי' לך הוי' לאור עולם הוא שהחשך נהפך לאור (וכמו שהזמן הוא בלי זמן כו'). ובזה יש ב' אופני'. הא', הוא ע"י גילוי ש' הוי', והוא שהאור בא במקום החשך ונעשה החשך אור כו', והוא בחי' האור דש' מ"ה כו', והב', שהחשך מצ"ע נהפך לאור, והוא האור דש' ב"ן, כמו שהוא בשרשו ומקורו בבחי' העולם העצמי כו'. והו"ע הוי' אחד ושמו אחד כו', כנ"ל. ועמ"ש בלק"ת סד"ה כי ביום הזה יכפר²⁸, דמ"ש והי' לך הוי' לאור עולם הוא בחי' צור כו', וא"כ י"ל שזהו בחי' שמו העצמי, היינו שמו הכלול בעצמותו ממש, שהוא ג"כ ש' הוי', רק שהוא בלא אותיות יו"ד ה' כו', וכמ"ש במ"א²⁹, ועז"א והי' הוי' העצמי לאור עולם. וי"ל אור עולם הוא ע"ד אל עולם, שמבו' במ"א³⁰ מ"ש³¹ אל עולם, ולא נא' אל העולם, הוא, שהעולם הוא אלקות ממש כו', וכמו"כ י"ל אור עולם, הוא לא רק שמאיר את העולם, כ"א שהעולם הוא בבחי' אור כו', והיינו שהחשך עצמו נהפך לאור כו'. וז"ע ולילה כיום יאיר שהלילה עצמה תהי' בבחי' אור מצ"ע כו'.

וזהו ג"כ ענין אין³² עוד³³, שאמרז"ל³⁴ אפי' בחללו של עולם, והיינו, אחר שא' דהוי' הוא אלקים, שזהו שהש' הוי' מאיר בגילוי בש' אלקים, והוא ע"י היפך הצמצום וההסתר דש' אלקים, להיות כלי לאור, שעיי"ז הוא שמאיר בש' אלקים גילוי אור שם הוי' כמו שהוא בעצם כו', וכ"ז הוא בבחי' האורות והגילויים דאוא"ס, שהוא בערך בחי' הכלים כו', רק מה שמתלבש בכלים הוא האור שבבחי' מיעוט וצמצום, וכמו שבא בכמה לבושים כו', וכמשנת"ל³⁵ באורך, וע"י היפך הצמצום דש' אלקי' יהי' גילוי האור כמו שהוא בעצם כו'. אבל מ"ש אין עוד, הוא בש' אלקי' מצ"ע, שהש' אלקים יהי' בבחי' אור כו', והוא בחי' אור נעלה הרבה יותר מהאור דש' הוי' כו'. וזהו אין עוד אפי' בחללו ש"ע, שהו"ע הרשימו³⁶, שזהו בחי' ההעלם, שיהי' בבחי' גילוי כו'. ובשרשו הוא שבחי' ההעלם העצמי יהי' בבחי' גילוי כו'. וזהו ע"י היפך החשך, שנהפך מצ"ע לאור, והיש נעשה בבחי' אין כו', שזהו הביטל דאין עוד, שהוא בבחי' היש דוקא, כנודע³⁷, ועיי"ז הוא גילוי בחי' ההעלם דא"ס ממש כו'. והנה, מה שעיי"ז האור נעשה החשך אור (שהו"ע המתקה הב' הנ"ל³⁸), הי"ז ג"כ הביטל בעצם מציאות היש, רק שזהו ע"י ש' מ"ה, שבא מאין ליש כו', ועיקר ענין אין עוד הוא מה שיש מצ"ע נעשה בבחי' אין, שזהו מיש לאין, להיות בבחי' אין ממש כו', וזה מגיע בבחי' עצמות א"ס כו'. והוא מעלת ש' ב"ן שיהי' לעתיד למעלה מש' מ"ה כו'.³⁹

א"שמו

28 אחרי כו', ג.
 29 ראה סה"מ תרנ"ו ע' שפד. המשך תרס"ו ע' תקסו.
 לעיל פר"ה (ח"ב ע' תקעד). ע' א'תתמו.
 30 ראה לקו"ת תבוא מב, ד. מג, ג. לעיל פקל"ג (ח"ב ע' שמש ואילך). וש"נ. וראה גם מקומות שצויינו בהערה 27.
 31 וירא כא, לג.
 32 ואתחנן ד, לה.
 33 כאן מסיים הענין דלעיל ע' א'תתסא. וראה שם הערה 1.
 34 דב"ר פ"ב, כח. ילקוט שמעוני יתרו רמז רסט.
 35 ד"ה וידבר גו' כל הדברים האלה תרע"ה. ד"ה ויאמר
 גו' לך לך תרע"ו (ח"ה ע' א'שנו ואילך. ע' א'תתלו ואילך).
 לעיל ע' א'תתסא ואילך.
 36 ראה לעיל ע' א'תתסה. וש"נ.
 37 ראה סה"מ תרס"א ע' קצו ואילך. סה"מ תרס"ג ח"ב ע' סה. המשך תרס"ו ס"ע תקעו ואילך. לעיל פמ"ט (ח"א ע' קטו).
 פרל"ד (ח"ג ע' תרנב). ד"ה אנכי גו' פשעך תרע"ו (ח"ה ע' א'תקצא). לקמן ע' ואתמב.
 38 ע' א'שכא ואילך.
 39 ראה עץ חיים שער מ (שער פנימיות וחיצוניות) דרוש ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ז ע' שיז. תקס"ט ס"ע פד ואילך. אוה"ת בראשית נ, סע"ב. וירא צד, ב.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתסז

וזהו⁴⁰ ויתן עוז למלכו⁴¹ דא קוב"ה⁴², וירום קרן משיחו⁴¹ דא כנס"י⁴², דענין ויתן עוז למלכו הוא ג"כ מבחי' תגבורת האור, שז"ע הגבו' שהיא בחי' תגבורת כו', והיינו, להיות ש' מ"ה לא רק בבחי' מעבר בדרך בקיעה, רק יהי' התגלות ש' מ"ה ממש כו', ואז מאיר גם במקום החשך, להיות החשך נהפך לאור כו' (וה"ז ג"כ למעלה ממה שה' יחתו מריביו, שהוא בדרך דחי' כו'. ולעיל⁴³ נת' שזהו ממה שבש' הוי' דלעילא מאיר מבחי' האור שלמעלה מש' הוי' כו', רק שזהו כמו שמאיר בש' הוי', ודחיית המנגד הוא מש' הוי' כו', ומ"ש ויתן עוז למלכו הוא המשכת בחי' עצם האור כמו שהוא כו'). אך וירום קרן משיחו הוא בבחי' המל' בעצם, והיינו דקרן משיחו, בחי' העצמות דמל', יהי' בבחי' רוממות העצמות דא"ס כו'.

ובכל הנ"ל יובן אמרי קדש המגיד נ"ע: בענין ענן ואש מתלקחת², דמקודם³, החשכות שורה באדם, שאינו יכול להתפלל בהתלהבות, ואח"כ ואש מתלקחת, שבא להתלהבות כו'³, להיות דאופן המשכת האור הוא ע"י צמצום, שהוא בחי' סילוק האור ומיעוט האור, שבא בבחי' התלבשות בתחלת וראשית המשכתו (בנקודת הרשימו שמתעלם האור כו'), ויורד ונמשך ממדרי' למדרי' דרך כמה צמצומים וכמה פרסאות, עד שמתלבש בכלים דאצי' כו', וכלים דאצי' תופסים את האור לא כמו שהוא בעצם (גם לאחר ההתלבשות כו') ומתעלם בהם כו', וכמו שבאים לבי"ע ה"ה בבחי' ריבוי הכלים, שהאור מתמעט יותר כו', ולא רק מיעוט לבד, אלא שהוא באופן אחר לגמרי מכמו שבאצי', עד שבכרי' לאו איהו וחיוהי וגרמוהי חד⁴ (דקאי על בחי' הכלים דאצי' כמו שהן בבי"ע כו', וכמשנת"ל⁵). וכמו"כ הוא בנשמות, דבאצי' הן בחי' אדה"ע שעל הכסא (שז"ע ישראל עלו במח' כו'⁶), ובכרי' הן בבחי' דמות⁷ מראה אדם כו'⁸. וע"כ א"א להיות עבודת האדם בתחלה בבחי' גילוי אור כו', רק זאת היא עבודתו להסיר ההעלמות וההסתרים, ולהפוך את הצמצום, ועי"ז יהי' גילוי האור כו'. והו"ע עבודת הבריורים, שזה תכלית עבודת האדם, לברר ולזכך נפשו, ולברר כל הדברים שבעולם, ע"י שיהי' בהם כוונה אלקית דוקא, שבזה נעשים כלים לאור אלקי ששורה ומתלבש בהם כו'. ועי"ז זיכוך נפשו וזיכוך הדברים שבעולם, נעשה הזיכוך גם בכלים דאצי', שיהיו כלים לגבי אור עליון מן האור המתלבש בתוכם כו'. וכמו שנת"ל⁹ באורך בענין היחוד דהוי' ואלקים, דדוקא ע"י הזיכוך דש' אלקים, נעשה היחוד, להיות גילוי ש' הוי' בש' אלקים כו', והוא, שע"י

(40) ראה לעיל ס"ע א'תרסה ואילך. ע' א'תשצח.

(41) שמואל"א ב, י (ושם: וְיָרֵם).

(42) זח"ג יט, סע"ב. הובא לעיל ע' א'תשצח.

(43) ראה לעיל ע' א'תרסה ואילך. ע' א'תשצח.

(4) תקו"ז בהקדמה (ג, סע"ב).

(5) ד"ה אדם כי יהי' תרע"ה (ח"ד ס"ע ארצג ואילך). לעיל ריש ע' א'תתיו.

(6) ב"ר פ"א, ד.

(7) ראה יחזקאל שם, כו: «ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה».

(8) ראה שערי תשובה קח, סע"א ואילך. ד"ה כי תשא תרע"ה (ח"ד ע' ארי ואילך).

(9) ע' א'תרסה ואילך.

(1) אמרי קדש הנגיד נ"ע: הרב המגיד ממעזריטש (אור תורה סימן קלד – ראה לעיל פשפ"ד (ח"ד ע' א"ס) הערה 76. לקמן הערה 52).

(2) ע"פ יחזקאל א, ד.

(3) דמקודם .. להתלהבות כו': לשון האור תורה שם.

הבירורים למטה בהדברים שנתהוו מש' אלקים, נעשה הזיכוך למעלה בכלים דאצי' כו'. רק דבאצי' הוא בירור אוכל מתוך אוכל¹⁰, דגם שאין בזה פסולת, צ"ל רצוא ועלי' בבחי' הכלים (שזהו ג"כ הזדככות) לקבל אור עליון יותר כו'. ויש ג"כ רצוא בהאור, שעולה בבחי' הפנימיות להיות גילוי בחי' פנימיות ועצמות האור. וכ"ז הוא בסדר והדרגה דוקא, מלמטלמ"ע, דתחלה הוא בחי' רצו"ש דבי"ע (שזהו הזיכוך דבי"ע להיות כלים אל האור הנמשך בבחי' השוב כו'), ואח"כ רצו"ש בבחי' הכלים דאצי', ובבחי' האור כו'. וזהו דעבודת האדם הוא בבחי' בירור וזיכוך החשך, ועי"ז דוקא יהי' הגילוי כו'.

וזה בנשמות דבי"ע¹¹, שנתפסים בגשם בבחי' העלמות והסתירים, ועבודתם הוא בדרך מלמטלמ"ע, היינו לזכך את החשך (והוא לעשות כלים), ועי"ז יהי' גילוי האור כו' (ובד"כ הוא בנשמות דב"ן, שעבודתם הוא בזיכוך החומריות כו'). אבל נשמות דאצי'¹², שאינם נתפסים בגשם, עבודתם הוא בדרך מלמעלמ"ט, היינו בהמשכת האור, ועי"ז ממילא מתברר ומזדכך החשך (עד שגם החשך יהי' בבחי' אור כו'), ובנשמות אלו תחלת העבודה הוא בבחי' גילוי האור כו' (ויש שגם נשמות דאצי' באים בגוף חומרי המעלים ומסתיר, רק שאין הנשמה נתפסת בחומריות הגוף, והיינו שאינה נמשכת ח"ו אחר החומריות, והסתר הגוף הוא רק כמו לבוש, וכמו דבר זר המסתיר כו', והסתר ההסתר הוא ע"י התגברות יתירה בדרך מס"נ באיזה ענין אלקי, שזה בא בתוקף הכח הנעלם של הנשמה כו', ואז מאיר אור הנשמה בהתגלות ממש כו'), אבל בנשמות דבי"ע (שיש בזה ג"כ מדרי' נעלות), העבודה היא בדרך מלמטלמ"ע דוקא כו'. ובזה הוא שמתחלה הוא החשכת וההסתר (וזה ג"כ מביא לידי הגילוי, וכמו אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ טובה ורחבה¹³, שהעיבור הוא סיבת הלידה והגילוי בהתרחבות כו'), והעבודה היא להסיר ההעלמות כו', והיינו לעשות כלים אל האור, ועי"ז יהי' האור והגילוי כו', וכפי אופן הזיכוך, כך יהי' הגילוי אור כו').¹⁴

וזהו¹⁴ דמות הכסא¹⁵, שהוא ית' מכוסה (שזהו בירידת האור בעולם הבריאה כו', כמשנת¹⁶ ל¹⁶, כמו"כ הוא בכללות בירידת האור בבחי' בי"ע הכללים כו', דאז הוא) כמו מראה אדם (שהמשכת האור הוא ע"י העלאת מ"ן, בזיכוך הכלים, וכפי אופן הזיכוך כו'), כמו שנתעורר בו כך נתעורר אצלו ית', אם נתעורר בצדיק אהבה, נתעורר למעלה אהבה, וכן כל המדות (והוא כענין ה' צלך¹⁷, שהוא כמו הצל שלך, שכמו שהאדם מעורר בנפשו, כך מתעורר אתעדל"ע למעלה כו', וכמ"ש בתו"א בד"ה רני ושמחי דרוה"ר¹⁸. וגם זאת, שהכלים עושים תמונה בהאור, דהאור הוא בבחי' בלי מה, והתמונה בהאור נעשה

14) וזהו דמות הכסא: המשך לשון האור תורה שם (בתוס' ביאור הבאים בחצ"ע"ג).

15) בהבא לקמן (עד סוף פיסקא הבאה) – ראה אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' שנט – והוא ביאור לאור תורה שם.

16) ד"ה כי תשא תרע"ה (ח"ד ע' ארי').

17) תהלים קכא, ה.

18) מקץ לו, ג (הובא באוה"ת תהלים שם); וזהו ה' צלך

כצל שהוא פונה אחרי האדם, כך הוא ית' כביכול צל שלך".

10) ראה ד"ה זאת חוקת, מי מנה – תרע"ה (לעיל ח"ה ע' א'תלד. ע' א'תלט ואילך).

11) ראה לעיל פקע"ז (ח"ב ע' תצד). פרצ"ז. פ"ש (ח"ג ע' תתכד. ע' תתלג ואילך).

12) שמות ג, יז: „אעלה אתכם מעני מצרים .. אל ארץ זבת חלב ודבש". ושם, ח: „וארד להצילו מיד מצרים ולהעלתו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה".

13) כאן הוא סיום החצ"ע שתחילתו בד"ה כי תשא

תרע"ה (לעיל ח"ד ע' אריא (ראה שם הערה 78)).

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתסט

ע"י הכלים כו', כמשנת¹⁹, וכן הוא בכללות האור, וכמשנת²⁰ בענין כמים הפנים אל הפנים כו'²¹. וכבר נת"ל²² דבחי' מראה אדם למעלה הוא מה שישראל עלו במח' כו', וע"כ הם עושים תמונה בהאור כפי אופן הכלים שלהם כו'. וזהו בהאור השייך אל הכלים, דהמשכתו הוא ע"י הכלים, שהכלים מתארים ומגלים את האור, ועושים בו תואר ותמונה כו', אבל עצם האור שלמעלה מבחי' הכלים, ובא בדרך מלמעלמ"ט, אין הכלים עושים בו תמונה כו', ואדרבא, כפי אופן האור הוא תמונת הכלי כו', וכמשי"ת²³ בעזה"י בענין התורה). וזהו כשמביא א"ע בהזדככות גדול למעלה מכל העולמות (והוא בחי' רעו"ד, מי לי בשמים כו'²⁴, שזהו הרצוא דאצי', וכמשנת"ל ד"ה מי מנה²⁵ בענין ומל ה' אלקיך²⁶, שזהו בירור אוכל מתוך אוכל כו'), ויהי' אחדות עמו ית' (נת"ל ד"ה בא אל פרעה²⁷, שזהו בהעבודה בכוונה פנימיות שבמוח כו'. גם י"ל שזהו הרצוא שבאור, שנת"ל²⁸ שזהו בחי' אהבה בתענוגים כו'), כמו שהוא ית' אינו חושב רק את האדם (ע"ד מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר כו'²⁹). גם, להיות הכוונה בהאור והגילוי מן העצמות הוא שיהי' הגילוי בעולמות, וזה דוקא ע"י הנשמות, שהן בחי' הכלים למעלה, וכמשנת"ל²⁹ בענין ציור אדם למעלה, שזהו מה שישראל עלו במח', שהן בחי' הכלים כו', וגם למטה הגילוי ע"י נש"י דוקא, דנר ה' נשמת אדם כו'³⁰, וע"י³¹ נשלם הכוונה דנתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים כו'³², ולכן במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים כו'³³, שכל מה שחושב אינו אלא בשביל האדם (י"ל שזהו בחי' האור כמו שהוא למעלה מהכלים והעולמות כו', והיינו כמו שהוא בלי לבוש והעלם כו', שזאת היא תכלית הכוונה בהמשכת האור כו'), ע"ד³⁴ כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה³⁵, כמ"ש³⁶ כי זה כל האדם כו' (וכמו"כ האדם לא יהי' לו רצון אחר, רק רצון א' לאביו שבשמים כו', ועי"ז³⁷ חי' האור שלמעלה מהכלים כו').

א'שמט

ומסיים³⁸ בענין שתי חצוצרת כסף, כי האדם הוא חצי צורה, שהוא רק דם, ואלף לבד כבי' ג"כ אינו צורה שלימה (למעלה זהו בחי' אורות וכלים, שבאור כלול כוונת הצמצום, והוא כוונת הכלים, להיות הגילוי בבחי' הכלים דוקא כו', וא"כ, האור בלי כלי, אין זה שלימות כו'. ובהכלי כלול כוונת האור, היינו שיהי' הגילוי בה ועל ידה

(30) משלי כ, כז.

(31) - ועל ידם.

(32) ראה תנחומא נשא טז. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

(33) ב"ר פ"ח, ז. רות רבה פ"ב, ג.

(34) ע"ד כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, כמ"ש כי זה

כל האדם כו': כ"ה גם באוה"ת שבהערה 15. באור תורה להרב המגיד שם: «ע"ד כל העולם כולו לא נברא אלא לשמשני* (הגה"ה כל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל שיקבלו את התורה**».

(35) ברכות ו, סע"ב.

(36) קהלת יב, יג.

(37) ועי"ז בחי': אוצ"ל: ועי"ז נמשך בחי'.

(38) ומסיים: באור תורה שם (בתוס' ביאור הבאים

בחצו"ג).

(* ראה ברכות ו, סע"ב. משנה ובריי"א סוף קידושין.

(** ראה חז"א פט"א, א. שבת פח, א.

19) פקכ"ד (ח"א ע' שכו). פרפ"ז. פש"פ (ח"ג ע' תשצט. ע' א'נח). פשפ"ט. פת"כ (ח"ד ע' א"פ. ע' א'קעו). ועוד.

20) ד"ה וידבר וגו' אחרי, וספרתם, כי תבואו ושבתה - תרע"ה (ח"ד ע' א'שי ואילך. ע' א'שטז ואילך. ע' א'שכח ואילך).

21) משלי כז, יט (ושם: כמים הפנים לפנים).

22) ד"ה ויקהל תרע"ה (ח"ד ע' א'ריט ואילך).

23) ראה לקמן ע' א'תתעא ואילך, וכנראה לא נסתיים ביאור ענין זה בהמשך. וראה גם לעיל ע' א'תשעת.

24) תהלים עג, כה. וראה לקו"ת תזריע כ, א ואילך. סהמ"צ להצ"צ קלח, א ואילך.

25) שבהערה 10.

26) נצבים ל, ו.

27) תרע"ה (ח"ד ס"ע א'קלב ואילך).

28) ד"ה בהעלותך תרע"ה (ח"ה ע' א'תד).

29) ד"ה כי תשא, ויקהל - תרע"ה (ח"ד ע' א'ריא. ע' א'רטז. ע' א'ריט ואילך).

כו', והעיקר מה שכלול בהכלי כוונת האור הוא, שיהי' ביטל הכלי, ותהי' עי"ז כלי לגילוי אור עליון יותר כו', ובלא זאת (וכ"ש בלי אור לגמרי) אין שלימות בהכלי כו', וכמשנת"ל ד"ה על ג' דברים³⁹. וכן הוא בכללות בהקב"ה וכנס"י, שנק' תמתי⁴⁰, דאנכי שלומי אמוני ישראל⁴¹, שמשלימים כבי' למעלה להיות הגילוי ולהיות הדירה בתחתונים כו'. ובד"כ הרי הן הן בחי' הכלים, הן למעלה בבחי' ציור אדה"ע, והן למטה כו', וכנ"ל⁴², וכשיתדבקו יחד נעשה צורה שלימה (וכבר נת"ל ד"ה נ"ח⁴³, שזהו בבחי' הגילוי דאוא"ס, שבזה שייך לומר שהן משלימות זא"ז כו', והיינו כמו שנת"ל⁴⁴, דהאור שלהאיר את העולמות הוא שבא ע"י כמה צמצומים ולבושים, עד שבא בהתלבשות בבחי' מראה אדם העליון, שהן הנשמות כו', וע"י עבודת הנשמות בבחי' זיכוך הכלים, נמשך גילוי האור כו', וגם האוא"ס שהוא בבחי' סילוק ע"י הצמצום, ה"ה בחי' אור השייך אל העולמות, שנמשך ע"י היפך הצמצום כו', ועי"ז נעשה צורה שלימה), עכ"ל האו"ת⁴⁵.

וכ"ז הוא העבודה שהיא בבחי' העלאה מלמטלמ"ע, והיינו העבודה בבירור וזיכוך הנפש וכל הדברים התחתונים, ע"י הרצוא שבנפש באהבת ה' שע"פ טו"ד, וכמשנת"ל⁴⁶ באורך, שז"ע ומלתם את ערלת לכנכם כו'⁴⁷, ועי"ז נעשה הזיכוך בבחי' הכלים למעלה, היינו בכלים דבי"ע, להיות המשכת אור האצי' כו'. ובכלים דאצי', ע"י בחי' הרצוא דרעו"ד, להיות המשכת האור שלמעלה מאצי' כו'. וע"י הרצוא שבהאור, נמשך האור כמו שהוא, בלי לבוש והעלם כו' (וגם בחי' עצם האור, רק המשכה זו ע"י התורה שאחר העבודה דתפלה כו', וכמשי"ת⁴⁸). וכמשנת"ל⁴⁹ בהיחוד דהוי' ואלקי' בג' מדרי' דרצו"ש, שע"י הזיכוך דש' אלקי' הוא הגילוי דש' הוי' בש' אלקים כו', דכללות הענין הוא להיות מיש לאין, שזהו בחי' הרצוא בכל המדרי' הנ"ל, שהו"ע הזיכוך והעלי', ועי"ז גילוי האור כו'. וממילא מוכן, שהאור הנמשך הוא האור השייך אל הכלים, דהיינו שגם האור שלמעלה מבחי' התלבשות, ה"ה בבחי' שייכות אל הכלים והעולמות כו', וע"כ, ע"י בירור וזיכוך נמשך גילוי האור כו' (ומשנת"ל⁴⁹ בענין אין עוד, זהו מצד עצם הכלי, הוא⁵⁰ ענין בפ"ע, אבל ההמשכה בסדר והדרגה ע"י העבודה שבדרך מלמטלמ"ע, שעז"א⁵¹ וידעת כו' כי הוי' הוא אלקים כו', זהו בהאור השייך אל העולמות כו'). וזהו תכלית העבודה דתפלה, בבחי' העלאה מלמטלמ"ע, מיש לאין, להמשיך האור דא"ס השייך אל העולמות, ושיומשך האור כמו שהוא בעצם, בלי לבוש והעלם כו'⁵².

39) תרע"ה (לעיל ח"ה ס"ע א'שעזו ואילך).

40) שה"ש ה, ב.

41) שמואל"ב כ, יט.

42) פשפ"ד ואילך. פש"צ ואילך (ח"ד ע' א"סח ואילך. ע' א"פג ואילך).

43) תרע"ה (ח"ד ע' א"סח ואילך).

44) פת"ה ואילך (ח"ד ע' א"קכה ואילך).

45) עכ"ל האו"ת: ראה לקמן הערה 52.

46) ד"ה ויענגך תרע"ה (ח"ה ע' א"תקא).

47) עקב י, טז. וראה לעיל ד"ה מי מנה תרע"ה (שם ע' א"תמב ואילך).

48) וכמשי"ת: כנראה, לא נסתיים ביאור ענין זה בההמשך.

וראה גם לעיל פקע"ו (ח"ב ע' תב).

49) ע' א'תרסא ואילך.

50) הוא: אוצ"ל: והוא.

51) ואתחנן ד, ט.

52) בפרק שפא ואילך (לעיל ח"ד ע' א"סא ואילך) מבאר החילוק שבין תפלה לתורה, שתפלה היא העלאה מלמטלמ"ע, ותורה – המשכה מלמעלמ"ט.

ומפרק שפד ואילך (שם ע' א"סו ואילך) מתחיל לבאר באריכות את ענין העבודה דמלמטלמ"ע ע"פ תורת הרב המגיד ממעזריטש (בספרו אור תורה סימן קלד), באופן שמעתיק כמה תיבות מלשון הרב המגיד ומבארן בחצאי-עיגול, ולאחר מכן מביא עוד ציטוט ומבארן בחצאי-עיגול (שלפעמים מתארך הביאור ביותר, עד לעשרות ומאות עמודים).

ובזה מסיים ביאור ענין, העבודה שהיא בבחי' העלאה

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתעא

ומעתה צ"ל ענין התורה¹, שהיא בכחי' המשכה מלמעלמ"ט, מאין ליש כו', שהרי התורה היא בכחי' ש' מ"ה דחכ"י², שזהו בכחי' אין, ובשרשה היא בכחי' חכ' הקדומה דא"ק³, בכחי' עצמיות ש' מ"ה, שהוא בכחי' אין העצמי כו', ונמשכה מלמעלמ"ט, שנעשה בכחי' מציאות, ה"ז מאין ליש כו', והוא שהאין העצמי בא בכחי' יש ומציאות כו'.

וביאור הענין הוא⁴, דהנה כתי"י⁵ כי נר מצוה ותורה אור, שהמצוה נק' נר, והתורה היא בכחי' אור כו'. וכתי"י⁶ נר ה' נשמת אדם, הרי גם הנשמה נק' נר, וצ"ל מהו נר דנשמה, ונר דמצוה כו'. גם צ"ל, שהרי נת"ל⁷ דכחי' מראה אדם⁸ למעלה זהו מה שישראל עלו במח"י⁹, שהרי אוא"ס מצ"ע הוא בכחי' כ"י¹⁰ לא אדם הוא, והיינו, שגם האור והגילוי ממנו ית' להאיר בעולמות הוא בכחי' לא אדם עדיין, להיותו בכחי' גילוי מן העצם, שהוא לפי אופן העצם כו', ורק מפני שישראל עלו במח', עי"ז נעשה בכחי' ציור אדם כבי' למעלה, כמשל צורת הבן שנחקק במחשבת האב כו', וכמשנת"ל¹¹ בשם האור"ת¹². והנה, התורה ג"כ נק' אדם, כמ"ש¹³ זאת התורה אדם כו', וכמ"ש בזהר פ' תולדות דקל"ד ע"ב, שהתורה היא בכחי' ציור אדם כו', וכמ"ש בבה"ז על מא' זה¹⁴. וצ"ל מהו ההפרש למעלה בין ציור אדם דנשמות, וציור אדם דתורה כו'¹⁵.

וצ"ל תחלה ענין נר דנשמה ונר דמצוה. דהנה⁴, נר כולל ג' דברים, והן הפתילה והשמן והאור, שהוא הנאחז בהפתילה דוקא, דהפתילה היא הדולקת בהאור, דהשמן עצמו לא הי' דולק, אדרבא, האש נכבה בשמן, ומהו הדולק, הוא הפתילה, שהיא הכלי אל האור, שנאחז בהפתילה דוקא, רק שהפתילה לבד הי' נשרף ונכלה מיד, וגם לא הי' אורה מאיר, וע"י השמן נמשך הפתילה זמן רב, ואינו נכלה, והאור הוא אור בהיר כו', ואז, כאשר הפתילה היא בשמן, הרי אדרבא, הפתילה אינו נשרף, ונכלה ממנה רק מעט מזעיר, ומה שנשרף ונכלה הוא השמן, דהאור שואב את השמן ומכלה אותו מעט מעט, ועי"ז הוא אור בהיר המאיר כו'. נמצא, מה שהאור שורף ומכלה הוא את השמן דוקא, רק שזהו דוקא ע"י הפתילה, דהשמן עצמו אינו כלי אל האור להיות האור נאחז בו ומכלה אותו, רק הפתילה דוקא היא הכלי אל האור, וע"י נשרף ונכלה השמן מעט מעט כו'. ונמצא, דהפתילה היא ממוצע בין האור והשמן, והיינו, שהיא מושכת את השמן אל האור (והיינו כאשר יש בה אור הנאחז בה, ה"ה מושכת את השמן כו', דמה שהאור שואב

מלמעלמ"ט, ובפיסקא שלאח"ז מתחיל לבאר „ענין התורה שהיא בכחי' המשכה מלמעלמ"ט".

(5) משלי ו, כג.
(6) שם כ, כז.
(7) ד"ה ויקהל תרע"ה (ח"ד ע' אריט ואילך).
(8) ע"פ יתזקאל א, כו.
(9) ב"ר פ"א, ד.
(10) שמואל"א טו, כט.
(11) ד"ה ויקהל משה תרע"ה (ח"ד ע' א"רכ).
(12) = האור תורה (להרב המגיד ממעזריטש – סימן ו).
(13) חוקת יט, יד.
(14) ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי לג, ג ואילך.
(15) וצ"ל .. דתורה כו': כנראה, לא נסתיים ביאור ענין זה בהמשך.

(1) ראה לעיל ע' א'תתע ובהערה 52 שם.
(2) ראה לעיל פש"ד (ח"ג ע' תתמה ואילך).
(3) ראה לעיל ע' א'תשכח.
(4) בהבא לקמן – ראה ד"ה מי כה' אלקינו המגביה בתו"א מקץ לת, ב ואילך*. ד"ה הנ"ל במאמרי אדמו"ר האמצעי חנוכה ע' שסא ואילך. ע' תא ואילך.

* הובא לקמן בפנים (ע' א'תתע). והובא גם לעיל פש"ב (ח"ג סיע תתלט). ד"ה ויאמר גו' לך תרע"ו (ח"ה ע' א'תתלו).

את השמן הוא ע"י הפתילה כו'), והיא ממשכת את האור אל השמן לשורפו ולכלותו מעט מעט כו', ועי"ז האור מאיר כו'.

והדוגמא מזה יובן בנר דנשמה ונר מצוה, דבכאו"א יש ג' ענינים. והנה, בנר דנשמה, הפתילה הוא הנה"א. במאו"א את פ' סעי' ל'כ' 16, כ"ז, פתילה נק' המל', כי נעשית פתילה לאחוז בה אור הדכורא כו', עכ"ל. ובי"נ בשם הת"ז תי' כ"ח (צ"ל כ"ז)¹⁸, פתילה דא שכינה (ומשמע שם דפתילה היא שמתלבש ומתאחד עם הכלי (ושם, דהכלי הוא מט"ט), וזהו בחי' מל' שמתאחדת בתחתונים כו'. וי"ל ג"כ דמל' היא בחי' מקבל, דסיהרא לית לה מגרמה כלום¹⁹, רק מה שמקבלת מלמעלה כו'²⁰, אמנם, היא בחי' כלי הראוי לקבל אור, מפני בחי' הביטל שבה כו', דלכן נק' מל' בשם ארץ²¹, כמו ארץ שהכל דשין עלי' כו'²², דהיינו בחי' הביטל כו', ונק' כוס ישועות²³, שהיא כלי לקבל בחי' חסדים העליונים כו'. ובמאו"א את ד' סעי' ל"ז, כלי נק' היסוד דנוק' כו', והוא בחי' כלי ריקן כו', וכמ"ש מזה בד"ה לא תהי' משכלה כו'²⁴. וידוע דבחי' מל' היא בחי' מקבל, וגם בחי' משפיע, שז"ע ואמונה כל זאת²⁵, ל' נוק', וקיים עלינו, ל' דכר כו'²⁶. וע"כ נק' בשם פתילה, שהיא בחי' מקבל, שמקבלת את האור ומאירה למטה כו', דכפי המבו' כאן הוא שמבררת ומאירה את השמן כו'). וכמו"כ הנשמה המלוכשת בגוף היא בחי' פתילה, וכמ"ש בת"ז שם²⁷, כגוונא דא נפשא דאיהי שתופא דגופא איהי פתילה כו'. ובמד"ר²⁸ פ' ויצא פע"א²⁹ בענין נפתולי אלקי'³⁰ אי, ד"א נפתולי פיתוליה לא דידי הויין, כלום הלך יעקב אצל לבן אלא בשבילי, ופי' המ"כ³¹, כל סבות וגלגולי יעקב שנתפתל ונתגלגל לבוא לכאן לא הי' אלא בשבילי, ובפרש"י, פיתוליה ל' חבלים, והם הסבות שלהם נמשך בעבותות אהבתה ובא ללבן³² עכ"ל³³. והענין הוא, דרחל היא בחי' מל', מקור דבי"ע, ויעקב הוא בחי' אצי' כו', וכל המשכת האצי' הוא בשביל המל' דוקא, וכנודע ונת' ג"כ לעיל³⁴, דהתהוות האצי' אינו בשביל עצמו, כ"א לצורך הנבראי, דזה תכלית הכוונה, להיות התהוות הנבראים בבחי' יש, ושיהי' ביטל היש לאין, ויהי' גילוי אלקות למטה כו', ובשביל

א'שנא

(26) ראה לקו"ת נצבים נג, סע"ב. מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ע' כג. אוה"ת מסעי ע' א'תד. לעיל פשכ"ה (ח"ג ע' תתקו). ד"ה כי תבואו תרע"ה (ח"ד ע' א'שלב). לקמן ע' א'תתפא. ע' וא'תמד. סה"מ תרצ"ב ע' רד. תרח"ץ ס"ע קצה. (27) ראה הערה 18. (28) הבא לקמן – לשון אוה"ת ויחי שעז, סע"א ואילך – עם הוספות וכו'. וראה גם אוה"ת חנוכה ח"ה תתקלב, א. (29) פיסקא ח. (30) ויצא ל, ח. (31) – המתנת כהונה (לכ"ר שם). (32) ובא ללבן: במתנת כהונה ואוה"ת ויחי שם: ובא לו ללבן. באוה"ת חנוכה שם: ובא אצל לבן. (33) עכ"ל: המתנת כהונה שם. (34) פ"ו ואילך (ח"א ע' יג ואילך). ד"ה ראשי המטות תרע"ג, תרע"ה (ח"ב ע' תלד ואילך. ח"ה ע' א'תע ואילך). לעיל ס"ע א'תרעג ואילך. וש"נ.

(16) הובא באוה"ת ויחי שבהערה 28. (17) כ"ז = : כתב. (18) ובי"נ [= וביאיר נתיב] בשם הת"ז [= התקוני זהר] תיקון כ"ח (צ"ל [תיקון] כ"ז): בתקו"ז דפוס מנטובה, שי"ח. אמשטרדם, תס"ו – הוא בתיקון כז. בדפוס קושטא, ת"ק; תקס"ח. זיטאמיר, תרכ"ג (ועוד) – הוא בתיקון כז (בדפוסים אלו נדפס תיקון כז בהקדמת התקו"ז (יב, א ואילך)). (19) ראה זהר ח"א לג, ב. קלה, סע"ב. רלו, ב. רמט, ב. ח"ב רטו, א. ח"ג קיג, ב. (20) ראה לעיל ע' א'תרכב. לקמן ע' א'תתפא. (21) ראה זה"א לא, ב (תוספתא). (22) ראה ב"ר פמ"א, ט ובמתנות כהונה שם. (23) תהלים קטז, יג. וראה לקו"ת סוכות פ, ג. סה"מ עטר"ת ס"ע תרב ואילך. ס"ע תרנא ואילך. תרצ"א ע' שנו ואילך. תרצ"ג ע' תקמא ואילך. תרצ"ו ס"ע 140 ואילך. (24) תו"א משפטים עט, א. (25) בתפלת ערבית.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתעג

זה הי' כל ההשתל' דעולם האצי' כו'. וא"כ הגם כי לאה היא בחי' ה' גדולה³⁵, ההמשכה מבינה באצי', הנה לא זהו עיקר המכוון, כ"א עיקר המכוון הוא בשביל ה' קטנה, רחל, מקור דבי"ע כו'. והו"ע צחוק עשה לי אלקים³⁶, שיהי' יש, וביטל היש, ומזה יומשך הצחוק ותענוג כו', שז"ע שרה הוסיפה על המאורות כו'³⁷, וכמשנת"ל³⁸. וז"ע פיתוליה, חיבור ע"י סיבות רבים. וי"ל דזהו דבכדי שיהי' ההמשכה במל', מקור דבי"ע, הוא בכח אור עליון יותר, וע"ד בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו³⁹ דוקא כו', וכמו אלה תולדות יעקב יוסף⁴⁰, דייעקב הוא ההמשכה באצי', ובכדי שתהי' ההמשכה בבחי' מל', זהו ע"י יוסף, וכתי'⁴¹ בן פורת יוסף, ל' ריבוי כו', וכמ"ש במ"א⁴². וכמו"כ בנשמה, בחי' פתילה היא הנשמה המלוּבשת בגוף, דתכלית ירידת הנשמה למטה היא בשביל הנה"ב, שהרי הנשמה עצמה א"צ תיקון, וירדה למטה לברר ולהאיר את הנה"ב כו'⁴³, וירידתה למטה הוא בכח עליון דוקא, וכידוע⁴⁴ בענין ויפח באפיו⁴⁵, דמאן דנפח מתוכו נפח⁴⁶, בבחי' כח דוקא כו', וכמשנת"ל⁴⁷, והנשמה כמו שהיא למטה היא בחי' מקבל, בחי' בת, שהיא בחי' מקבל, וכמשנת"ל⁴⁸ (וזהו שהפתילה היא המקבלת את האור, לא השמן, כנ"ל, והוא כמבו' כאן, דשמן הוא חכ' דנה"ב, שאינו כלי אל האור, רק הפתילה הוא הנה"א, שהוא הכלי אל האור כו'), והוא מקבל את האור האלקי ומאיר בהנה"ב כו'. וזהו הג' דברים שבנר דנשמה, דהפתילה היא הנשמה, והשמן הוא השכל הטבעי דנה"ב, וכנודע⁴⁹ דשמן הוא בחי' חכ' כו' (ובנה"א גופא הוא בחי' הביטל שיהי' כפי הכוונה העליונה, ולא יהי' בבחי' כליון ביותר כו', וכמשנת"ל⁵⁰ בהד' דברים לגריעותא שיכול להיות בהפתילה, והתיקון הוא ע"י הביטל כו'), והאור הוא האור האלקי, שבו נכלה ונשרף השמן, הוא השכל הטבעי, להיות נכלל באלקות כו', והוא ע"י הפתילה דנה"א, שע"י העבודה ויגיעה בהתבוננות אלקי ובהתעוררות אהוי"ר, שמאיר אור אלקי בנפשו כו', ה"ז עושה את הביטל גם בנה"ב, להיות ג"כ לאהבת ה' כו'. וזה כל ענין ירידת הנשמה למטה, להאיר את החשך דנה"ב וחשך העולם כו', וכמשנת"ל⁵¹. וזהו שהפתילה היא מחברת להיות האור האלקי מאיר גם בהנה"ב, שיהי' נכלל ג"כ בהאור האלקי כו', ועי"ז נמשך גילוי אור עליון יותר כו', וכמשנת"ל⁵² באורך בענין רצו"ש כו'.

וכמו"כ בנר מצוה יש ג"כ ג' דברים הנ"ל, והפתילה היא המצוה, והוא הרצה"ע המתלבש בדברי' הגשמים, כמו בתפילין וציצית כו', וכדאי' במד"ת פ' עקב⁵³,

-
35) ויצא כט, טז (שם הגדולה לאה). וראה תו"א ויצא כג, ד. תורת חיים ויצא כז, ג ואילך.	43) תניא פל"ז.
36) וירא כא, ו.	44) ראה סה"מ תר"ל ח"א ע' קיט ואילך. וש"נ.
37) ב"ר פנ"ג, ח.	45) בראשית ב, ז.
38) ע' א'תשסט.	46) הובא בתניא רפ"ב. וראה תניא השלם במקומו. וש"נ.
39) שה"ש ג, יא. וראה סה"מ תרנ"ז ע' קעז ואילך. תרנ"ט ע' יג ואילך.	47) ע' א'תתנ.
40) וישב לז, ב.	48) ע' א'תשכד ואילך.
41) ויחי מט, כב.	49) ראה זח"ב פז, ב. קמו, ב ובהגהת הרח"ו שם. מאורי אור את ש סעיף מח וביאיר נתיב שם. תו"א מקץ מ, ד.
42) ראה ביאורי זוהר לאדמו"ר האמצעי עו, א ואילך. ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' קסח ואילך. אוה"ת ויחי שפה, ב ואילך. שצה, א ואילך. תד, ב ואילך. ועוד.	50) פרצ"ו (ח"ג ע' תתכא).
	51) פע"א (ח"א ע' קעז). פקני"ה (ח"ב ע' תטז). לעיל ע' א'תתט ואילך.
	52) ע' א'תרסא ואילך.
	53) בנוד"ת [= במדרש תנחומא] פ' עקב: אוצ"ל: פ' ויגש

כבדו את המצות שהן שלוחי כו', והוא התגלות רצה"ע שזה מצוה וזה מצוה כו', וע"י המצות מתעלים הדברים הגשמים כו', וכמ"ש בסש"ב פכ"ג⁵⁴, דהחיות של מעשה המצות וקיומן הוא בטל לגמרי לגבי רצה"ע המלוכב בו, ונעשה לו ממש כגוף לנשמה, וכן הלבוש החיצון של הנה"א כו', וע"כ גם אברי גוף האדם כו' נעשו מרכבה ממש כו'⁵⁵, והו"ע וימינו תחבקני⁵⁶, בחי' ימין מקרבת⁵⁷, והוא שהגילוי מלמעלה שבמעהמ"צ ה"ז מקרב כל הדברים הגשמים שהן תחת ממשלת ק"נ, ה"ה נכללים ע"י המצוה באלקות כו', וגם יש בהמצות סגולה פרטית להעלות את הנה"ב לקשרה באוא"ס ב"ה כו'. והתורה היא האור, והוא בחי' אור עצמי מבחי' עצמות אוא"ס ב"ה, וכמ"ש⁵⁸ מגלה עמוקות מני חשך, והוא בחי' התורה, דעמוק עמוק היא מי ימצאנה⁵⁹, שזוהו בחי' פנימיות ועצמות האור שלמעלה מבחי' הגילוי כו', וכמשנת"ל דהחכ' היא עצמי, ובה נמשך מבחי' העצמות דא"ס כו'. ואור התורה נאחז בהפתילה, שהן המצות, כי כל התורה שלפנינו, הן תושב"כ ותושבע"פ, עיקרן ויסודן הוא במצות כו', והמצות הן המחברי' את אור התורה עם האדם והעולם כו', והוא, שהנה"ב וכל הדברים נכללים באור התורה כו', והיינו שהשכל הטבעי מתהפך ממש מהפוך אל הפוך משכל אנושי המושג לשכל חכמת התורה חכמת אלקית, בחי' חכים ולא בחכ' ידיעה כו'⁶⁰, וכמ"ש כ"ז באורך בתו"א בד"ה מי כה' אלקינו המגביהו כו'⁶¹.

וּנ"ל לבאר הענין, ע"פ מ"ש במ"א² בענין אור הראי', דעם היותו בחי' אור, ויש דעה³ שאופן הראי' הוא ע"י ניצוצי האור היוצאים מן העין כו', וכמשנת"ל (ד"ה וירא בלקי), מ"מ, אינו אור עצמי, כמו אור השמש או אור הנר, וגם לא כמו הבהקת אבן טוב הבהיר כו', שהרי אור השמש הוא אור המאיר את החשך כו', ומה שמאיר, אינו רק מצד הבהירות שלו לבד, דהאור שמצד הבהירות הוא רק שיהי' הוא נראה גם בחשך, והיינו שאין החשך מחשיך ומסתיר אותו, להיותו בבחי' הבהירות כו' (ומשו"ז הוא מאיר ג"כ במקומו כו'), וכמו האבן טוב הבהיר, שנראה גם בלילה, מפני תוקף הבהירות שבו, אבל מ"מ אינו אור המאיר כו', משא"כ אור השמש הוא אור המאיר, דלבד הבהירות שבו, שאין החשך מחשיך אותו, ה"ה מאיר את החשך כו', והיינו להיותו בחי' מאור בעצם, והאור

(סימן ו: „היו מכבדין את המצות שהן שלוחי“). הובא בלקו"ת ויקרא ב, א. ובכ"מ. וראה ד"ה ויקרא תרע"ה (לעיל ח"ד ע' ארמא).

54) כת, ב.

55) עכ"ל אדה"ז בתניא שם.

56) שה"ש ב, ו.

57) ראה סוטה מז, א.

58) איוב יב, כב.

59) ע"פ קהלת ז, כד: ועמוק עמוק מי ימצאנו.

60) תקו"ז בהקדמה (יז, ב).

61) מקץ לת, ב ואילך. ראה לעיל ע' א'תתעא ובהערה 4.

ביאור ענין זה בהמשך.

2) ראה ד"ה ועינינו מאירות לאדמו"ר האמצעי כתי"י 1119 ש, א ואילך (בכמה מקומות לקמן — ע"פ לשון מאמר זה, בשינויים קלים). וראה מאמרי אדמו"ר הזקן מארז"ל ע' תס ואילך. ע' תסב ואילך. ד"ה הנ"ל לאדמו"ר האמצעי כתי"י 1275 פו, א ואילך. פירוש המלות פצ"ג (נט, א ואילך). תורת שלום — ספר השיחות ע' 76.

3) ראה רמ"ז לזח"ב רכה, ב. מאמרי אדמו"ר האמצעי הנחות תקע"ז ע' קמו. אוה"ת שה"ש ח"א ע' שיד. ס"ע שלא ואילך. ע' שלח. ע' שלט. ח"ג ע' תתפז. סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקכג ואילך. תרל"ח ס"ע פד ואילך. תר"ם ח"א ע' שמג. תורת שלום שם.

4) תרע"ד (ח"ג ע' תשמו ואילך).

1) ונ"ל [= ונראה לי] לבאר הענין: כנראה, לא נסתים

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתעה

והזיו המתפשט ממנו הוא אור עצמי, ע"כ הוא מאיר כו'. אמנם אור הראי', אינו אור המאיר את החשך, והראי', שבמקום החשך אינו רואה כו', וגם אינו אור בהיר, שהרי אינו נראה בלילה, הרי החשך מחשיך עליו כו', רק שרואה במקום האור כו'.

והענין הוא, שיש באור בחי' דכר ונוק'. בחי' דכר הוא המשפיע אור מצד עצמו, שיש בכח עצמו להאיר אור וזיו בהיר, וזהו כמו אור השמש ואור הנר, שהשמש נק' מאור⁵, שהוא בעצם בחי' אור, ומפעיל כל בחי' אור וזיו כו', וכן האש נק' מאור⁶ (דהאש היסודי הוא כמו עצם האור, ולכן נק' חשך מפני שאינו אור המתפשט כו'), ע"כ מאיר אור גם בחשך כו'. ובחי' נוק' היינו שאין בכחו מצ"ע להאיר אור, כ"א כשמקבל בעצמו הארת אור, אזי יאיר גם הוא כו'. וכמו עד"מ בהשפעת השכל מן המשפיע אל המקבל, הרי המקבל יש לו ג"כ אור שכל, רק שאין אור שכלו מאיר עד שמקבל מן המשפיע, וע"י הלימוד מן המשפיע ישכיל השכלות בעצמו, וגם ישפיע אל הזולת, אע"פ שאין שכלו של המשפיע מאיר עליו, ואדרבא, כל מה שיתרחק התלמיד מן הרב, יכול יותר להשפיע כו'. וכמו בדכר ונוק', הרי הנוק' יש בה כח ההולדה בעצמה, וכמ"ש⁸ אשה כי תזריע וילדה כו', רק שלא תלד בלי השפעת הדכר כו'. וכמו בכח הצומח שבארץ, הרי עיקר הצמיחה היא מכח הצומח, רק שזהו ע"י השפעת הגשמים, וכמ"ש⁹ כי כאשר יורד הגשם כו', וכמ"ש במ"א¹⁰. דכמו"כ הוא בלבנה, דסיהרא לית לה מגרמה כלום¹¹, הרי האור שמאירה הלבנה אינה מצד עצמה, מאחר דלית לה מגרמה כו', ומ"מ, א"א לומר שאין לה אור כלל, שהרי נקראת ג"כ בשם מאור, וכמ"ש¹² את המאור הגדול כו' ואת המאור הקטן כו', אך הכוונה במה שא' לית לה מגרמה כלום, היינו שאין לה אור המתפשט להאיר כו', דעם היותה בבחי' מאור, אין ביכולתה להאיר מעצמה, כ"א כאשר תקבל אור השמש, ואז ה"ה מאירה בבחי' אור שלה שבעצמה¹³ כו' (ויש בזה גם אור השמש, רק שאור השמש משתנה ג"כ כמו אור עצמה כו'), והיינו שהיא בחי' אור מקבל, ולא אור משפיע בעצם כו', ומשו"ז אינה מאירה מעצמה (ונמצא, מה שהיא בחי' מאור, הוא בבחי' עצמי, לא בבחי' אור כו', ולא כמו השמש, שבהיותה בבחי' מאור ה"ה ג"כ בבחי' אור, היינו שענינו הוא להאיר (והרי גם בלבנה כתי' להאיר, דמ"ש¹⁴ ויתן אותם אלקי' כו' להאיר על הארץ, קאי על שניהם, וגם הרי השמש הוא בבחי' מאור, לא בבחי' אור כו', ומ"ש להאיר היינו ע"י האור כו', וכמ"ש¹⁵ במ"א¹⁶, ומ"מ, אינו בבחי' העלם כ"כ כו', וגם הרי כלול בו בחי' אור להאיר כו'. ולמעלה י"ל שזהו בחי' כח הגילוי וכח ההעלם, דכח הגילוי, גם העצם אינו בבחי' העלם לגמרי כו'. ועמ"ש במ"א¹⁷ בענין אוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד

א'שנג

(12) בראשית א, טז.

(13) ראה גם סידור עם ד"ח רעא, ג. פירוש המלות פמ"ח (כט, ג). מאמרי אדמו"ר האמצעי נציבים ע' תתפג. לקמן ע' א'תתפא. ריש ע' א'תתצב.

(14) שם, יז.

(15) וכמ"ש במ"א: ראה גם סה"מ תרע"ו ע' קלט.

(16) אולי כאן צ"ל סיום החצו"ג המתחיל בתיבות, והרי גם בלבנה".

(17) ראה אוה"ת ענינים ע' קי ואילך. ע' קמב ואילך. המשך תרס"ו ע' ריש ואילך. ע' רנא ואילך. ד"ה ונחה תשי"ד

(5) בראשית א, טז.

(6) ראה משנה וגמרא ברכות נא, ב. נב, ב.

(7) ראה מורה נבוכים ח"ב פ"ל. רמב"ן עה"ת בראשית א.

ב.

(8) תזריע יב, ב.

(9) ישעי' נה, י (ושם: ירד).

(10) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"א ע' תיד. מאמרי אדמו"ר האמצעי בחוקותי ע' תתקיב ואילך.

(11) ראה זהר ח"א לג, ב. קלה, סע"ב. רלו, ב. רמט, ב. ח"ב

רטו, א. ח"ג קיג, ב.

אין תכלית כו'¹⁸. ובכחי' היכולת הוא מה שביכולתו להאיר וביכולתו שלא להאיר כו', וכמ"ש במ"א¹⁹). ואמנם, לאחר שמקבלת מאור השמש, ה"ה משפיע אור מעצמה גם כשאין אור השמש שופע בה כו', ואדרבא, כל שמתרחקת מהשמש ה"ה מאירה יותר כו'.

והנה אבן טוב הבהיר ה"ה מאיר ג"כ בחשך, וכמו בתיבת נח דכתי'²⁰ צהר תעשה לתיבה, ואמרו"ל בסנהדרין דק"ח²¹, קבע בה אבנים טובים ומרגליות שיהיו מאירים לכם כו' (ורש"י²⁰ פי' י"א חלון, והוא מהמד"ר פל"א²², וצ"ע, והלא לא שימשו המזלות כו'²³, ועמ"ש בירושלמי פסחים פ"א ה"א ובש"ק²⁴ שם²⁵), והרי האבן אינו דבר מאירי מצ"ע, ומאיר רק מצד הבהירות שבו, והיינו, שהחשך אינו מחשיך על הבהירות שבו, וע"כ הוא מאיר ג"כ כו', כנ"ל, והבהירות שבו אינו אור עצמי, כ"א מה שמקבל מהשמש, וכידוע²⁶ דאבנים טובים המאירים הן מפעולת השמש או הכוכבים כו', והאור שמקבל הוא האור המתנוצץ ממנו והוא המאיר כו' (דמפני שיש בו בהירות, כמו זכוכית בהירה, ה"ה מקבל את האור ונקנה בתוכו כו'), שהרי גם כשמתנוצץ ומאיר אור, אינו שהוא מאור בעצם, ושיאיר אור עצמי, כמו בלבנה כנ"ל, או כמו במשל דרב ותלמיד הנ"ל, שה"ה דומם פשוט ככל מיני הדומם (רק שיש בו בהירות כו'), ורק האור הנקנה בו מהשמש הוא המאיר, ומפני שהוא אור השמש או הכוכבים, לכן אין החשך מחשיך עליו כו'. ומ"מ, הרי אינו כמו אור השמש, זהו מפני שנתפס ומתעצם בהאבן, ע"כ משתנה אורו, ומשו"ז הוא מנוצץ אור גם כשלא יש אור השמש (ואדרבא, ביום הוא כהה, כמ"ש במד"ר ובירושלמי שם), מפני שהאור מתעצם בו כו', אבל אינו מאירה בעצם, רק שמתנוצץ ומאיר האור שמקבל מהשמש והכוכבים כו'.

ומעתה צ"ל ענין ראיית העין. דהנה, אור הראי' אינו אור עצמי וטבעי, היינו בכחי' אור המאיר, שהרי אינו מאיר בלילה, ואינו רואה באור הראי', כ"א ביום, כשמאיר אור השמש, או בלילה לאור הנר כו'. א"כ, ה"ה ג"כ בכחי' מקבל, דכאשר מקבל אור זולתו, אז יראה כו'. ועם היות שהעין הוא חומר ספירי ובהירי, ואור הראי' הוא בחי' אור, מ"מ, אינו בכחי' אור משפיע, כ"א בחי' אור מקבל, דכאשר מקבל אור השמש אור

לתיבה, כמאן דאמר הלא שימשו המזלות בשנת המבול". ובשיירי קרבן לירושלמי שם: "כמ"ד לא שימשו המזלות כשנת המבול. וקשה, א"כ מנ"ל שלקח אבנים טובות לידע יום ולילה, דלמא להאיר להם, דהא לא שימשו המזלות. ועוד קשה, א"כ דלא האירו המזלות, א"כ לא הי' אורן של האבנים טובות כהות כבלילה, שעיקרן שהן כהות היינו מטעם שנצוצי היום מכהים אורן אפילו הן באפילה, וכיון שלא שימשו המזלות, ודאי שלא הוכחה מאורן. וי"ל שלא שימשו המזלות, היינו שלא שימשו כסדרן, אלא כולם שימשו כאחת, והי' אור החמה והלבנה והכוכבים בין ביום בין בלילה. וניחא נמי הא דמקשי ביפה מראה [לירושלמי שם] איך יצוייר שביתת הגלגל אפילו רגע אחד וכו', ולפמ"ש לא קשיא מידי, דמעולם לא עמדו הגלגלים".

(26 ראה זח"ב קעב, ריש ע"א. לקו"ת פ' ראה כו, סע"ב. מאמרי אדמו"ר האמצעי פ' ראה ע' תסו. סה"מ תרנ"ו ע' רפא.

(סה"מ מלוקט ח"ב ע' רצא. בהוצאה החדשה – ח"ג ע' קעא).
(18 ראה תקו"ז תיקון יט (מ, ב). סוף תיקון נו. זהר חדש יתרו לד, סע"ג.

(19 ראה המשך תרס"ו ע' רכו ואילך. ע' רמא ואילך. ד"ה ויהי הענן תרע"ה (חיד"ס ס"ע אערה ואילך).

(20 נח ו, טז.

(21 בסנהדרין דק"ח: עמוד ב.

(22 מהמד"ר פל"א: ב"ר פל"א, יא.

(23 ירושלמי המובא לקמן בפנים. ב"ר פכ"ה, ב. פל"ג, ג. פרש"י נח, ח. כב.

(24 = ובשיירי קרבן.

(25 בירושלמי שם: "נח בכניסתו לתיבה הכנים עמו אבנים טובות ומרגליות, בשעה שהי' כיהות הי' יודע שהוא יום, ובשעה שהי' מבהיקות הי' יודע שהוא לילה, למה, יש חי' אוכלת ביום ויש חי' אוכלת בלילה. והא כתיב צוהר תעשה

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתעז

הנר²⁷, אז הוא רואה כו', ותלוי הראי' בתוקף אור השמש או הנר, דכאשר יהי' האור ביותר, אז יראה למרחוק יותר, וגם יראה גופים דקים יותר כו'. ולכא' יש מקום לאמר שאינו גם בבחי' מקבל, דהראי' הוא מפני שהשמש מאירה את הדבר הנראה, ועי"ז הוא רואה באור הראי', ולא שאור הראי' מקבל אור ועי"ז הוא רואה, כ"א מפני שאור השמש מאיר את החשך כו'. ובאמת אנו רואין דעיקר הראי' תלוי בטוב כלי העין מצ"ע, דכאשר חומר העין חזק בתוקף כח הראי', יותר יוכל לראות למרחוק או בגופים דקים, גם כשאין אור היום מאיר כ"כ כו', והיינו כאשר חומר העין הוא בטוב ביותר, ואור הראי' מאיר בו ביותר, ה"ה מקבל את האור ביותר, וגם מעט אור היום או השמש מספיק לו לראות הרבה כו'. וגם בזה י"ל, דאור השמש הוא רק להסיר את החשך, ואז רואה ע"י אור הראי', וכשהוא חזק יותר, ה"ה רואה גם במעט אור כו'. ובאמת צ"ל שהוא בחי' אור מקבל, שהרי אינו בבחי' אור להאיר את החשך, ואם הי' אור משפיע, הי' מאיר את החשך, כמו אור השמש כו'. ולכן, בכדי לראות, צריך סיוע מאור זולתו. ומ"מ, הראי' היא באור הראי' עצמו. ואין זה כמו אור הלבנה, שהאור שלה בא ע"י אור השמש המאיר בה, ובלעדו זאת אין בה אור מעצמה (והיינו גם לפי הנ"ל שמה שמאירה היא אור עצמה, ה"ז דוקא ע"י אור השמש כו'), משא"כ אור הראי' הוא בחי' אור בעצם, ובאור הראי' עצמו הוא רואה, רק מפני שאינו בבחי' אור עצמי (היינו בחי' אור משפיע), להאיר את החשך, ע"כ צריך אור זולתו להאיר את החשך, וגם מסייע לו בהראי' כו'. והראי' לזה שאור הראי' הוא בבחי' אור בעצם, ובכחו דוקא הוא רואה, שהרי במקום שא"צ להאיר את החשך, ה"ה רואה בלי סיוע אור זולתו, וכמו בעת השינה, הרי רואה האדם כמה דברים, ועם היות שזה בחלום ודמיון, מ"מ, ה"ז הוראה שאור הראי' יכול לראות גם בלי אור זולתו. והרי הסומא נק' מאור עינים²⁸, ומאחר שנק' מאור, הרי אור הראי' הוא בבחי' אור המאיר, רק שהוא בחי' אור המאיר לעצמו, לא להאיר את הזולת, מפני שאינו בחי' אור משפיע בעצם כו', אבל לעצמו הוא מאיר, מפני שהוא אור בעצם כו'. ולכן, אור הראי' כמו שהוא, שלא בהתלבשות בחומר העין, ה"ה מאיר, וכאשר מתלבש בחומר העין, הנה בכדי לראות דבר הזולת, צריך לאור זולתו, היינו לאור המאיר אל הזולת, שאין זה ביכולת אור הראי' בעצמו כו', אך מה שרואה את הדבר הזולת הוא שאור הראי' עצמו הוא הרואה כו'. ולא כמו אור האבן הכהיר, שהוא האור הנקנה בו מאור המשפיע בו, ואינו אור עצמו כלל כו' כנ"ל. ולא כמו אור הלבנה, דמציאת אורה נעשה ע"י אור השמש המאיר בה כו'. משא"כ אור הראי' הוא בחי' גילוי אור בעצם, ואין החשך מחשיך עליו בעצם מהותו כו' (וכמו הסומא או בשינה ה"ה רואה גם בחשך). רק שבכדי לראות דבר הזולת, צריך לקבל מאור אחר זולתו, והעיקר הוא, מפני שצריך לאור המאיר את החשך, ואז הוא רואה באור הראי' כו'. ולכן צריך תמיד לאור הזולת, ולא כמו בלבנה, שלאחר שמקבלת מן השמש ה"ה מאירה גם כשאין השמש שופע בה, וכן בהאבן טוב כנ"ל, והיינו מפני שהן בבחי' מקבלים ממש, שהאור נתפס בהם ומתעצם בהם, ועי"ז הוא שנעשה בהם בחי' האור שלהם (היינו בלבנה כו'), ולכן גם לאחר הקבלה מאירים מעצמם, משום האור השופע שנתפס

28) ראה חגיגה ה, ב. וראה לעיל פקמ"ב (ח"ב ע' שעד).

ד"ה בהעלותך תרע"ה (ח"ה ע' א"ת).

27) אור הנר: אוצ"ל: או הנר; או אור הנר.

בהם, וגם, מפני שהאור העצמי של הלבנה הוא רק ע"י אור השמש כו', ה"ה בכח"י אור המאיר כו' (והיינו, דעם היותו אור מקבל, ה"ה מ"מ אור המאיר את הזולת הוא החשך כו', וזה מפני שהוא בחי' מאור כו'. והרי אור הראי' הוא ג"כ בכח"י מאור, וכמ"ל²⁹ מאור עינים כו', ובחי' המאור דלבנה הוא בחי' מקבל, ומה שביכולת להאיר הזולת הוא רק בחי' אור משפיע כו', אלא צ"ל מפני שכל מציאות אורו נעשה ע"י אור המשפיע כו', והא והא גרמה כו'). משא"כ בראי', שלאחר הקבלה אינו מאיר, שאם יהי' אור הנר בחדר א', והעין רואה לאורו, מ"מ, לא יוכל לראות עי"ז בחדר הסמוך לו שאין אור הנר מאיר שם כו', והיינו מפני שהקבלה שלו הוא בדרך סיוע לבד, והראי' הוא מאור הראי' עצמו כו', כנ"ל. ונמצא, דבאור הראי' יש גרעון לגבי אור הלבנה בב' דברים, הא', שאינו מאיר את החשך, והב', שתמיד צריך לאור זולתו כו', והמעלה שבו, שהוא בכח"י גילוי אור בעצם, והראי' הוא בכח"י אור עצמו (ואין החשך מחשיך אורו בעצם), והאור הזולת הוא בו רק בכח"י סיוע לבד כו', וע"כ צריך תמיד להסיוע כו', והיינו לראות דבר הזולת, אבל לעצמו הוא בכח"י אור המאיר כו'. ונמצא שיש ג' מדרי'³⁰, הא', אור הלבנה, שמקבלת אור השמש, ואז מאירה גם בכח"י אור עצמה כו', והב', האור דאבן טוב, שהוא האור הנקנה בו מאור השמש, ואין החשך מחשיך אותו, והג', אור הראי', שאינו אור המאיר להאיר זולתו, רק לעצמו, וצריך תמיד לאור זולתו כו'. והכל הוא בחי' אור מקבל כו'. ואור השמש הוא בחי' אור משפיע כו'.

א'שנה

והדוגמא מכ"ז הוא בכח"י ז"א ומל', דז"א הוא בחי' משפיע בעצם מהותו, ומל' בעצם מהותה היא בחי' מקבל כו', דכן הוא גם לפני המיעוט, כשהיו בכח"י שני¹² מאורות הגדולים³¹, הי' בחי' מל' בכח"י מקבל, והיינו שגילוי האור הי' בז"א, ומל' קבלה האור ע"י ז"א, רק שהאור כמו שהוא בז"א כן הי' מאיר בכח"י מל' ג"כ כו', וכמ"ש במ"א³² בענין כתר א' לשניהם³³, דהיינו שההמשכה במל' הי' רק דרך מעביר הז"א כו' (ועמ"ש בס"י בשער ר"ח³⁴ שהמל' מקבלת מחכ' שלא ע"י ז"א כו'. וצ"ל שזהו ג"כ ע"י מעביר הז"א, וכמ"ש במ"א³⁵ שהשפעת הדבור צ"ל ע"י המדות כו'. אך לפמ"ש³⁶ המשל כמו הדבור הבא בדרך ממילא מטרדת השכל כו', וכ"ה בלקו"ת בהבי' דוהי' מספר³⁷, י"ל, שזהו גם שלא ע"י מעביר הז"א כו'. וי"ל דמ"ש בע"ח³⁸ בענין כתר א', שת"ת דאי' הי' גם בכח"י כתר לנוק' כו', ג"כ הכוונה הנ"ל. וכן הוא מפורש בע"ח בשער מיעוט הירח פ"א. אך נר' בע"ח שם פ"ב, דקודם הקטרוג היתה שוה בקומתו רק בכח"י אב"א, והיתה כתרו למעלה מכתרה, והיינו שקיבלה האורות ע"י ז"א כו', וע"ש בפ"י יפה שעה, מהו ענין כתר א' לשניהם כו'. ומ"ש דכתר א' לשניהם, שתקבל מת"ת דאי' שלא ע"י ז"א, י"ל שזהו נעשה

(29) משלי טו, ל.

(35) ראה אוה"ת שמיני ח"ב ס"ע תסט. סה"מ תרמ"ז ס"ע

(30) ראה המשך הענין – לקמן ס"ע א'תתצא ואילך. ע'

קג ואילך. ע' קלט. המשך תרס"ו ע' שצ. לעיל פשצ"ה (ח"ד ע' א'קג).

א'תתקכג.

(36) שיא, ד ואילך.

(31) ראה לעיל ס"ע א'תרסג ואילך.

(37) במדבר ז, ג. וראה לעיל פרס"ה (ח"ג ע' תשלט)

(32) ראה אוה"ת בראשית לח, א ואילך. לעיל שם.

בשוה"ג.

(33) ראה עץ חיים שער לו (שער מיעוט הירח) פ"א-ב.

(38) ראה עץ חיים שער כג (שער מוחין דצלם) רפ"ה. רפ"ז.

וראה לעיל פשע"ד (ח"ג ע' א"מ ואילך).

שער יג (שער אריך אנפין) פ"ז.

(34) בס"י [= בסידור עם דא"ח] בשער [ה]ר"ח: שט, א ואילך.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתעט

ע"י עבודה דוקא, ועז"א דבחי' זו לא הי' לעולם עדיין כו'. וכן מ"ש בסי' בשער ר"ח הנ"ל, צ"ל דהיינו עליית המל' הנעשה ע"י עבודה (ובודאי שאין זה כמו העל' דלעתיד בגמר הביורורים כו', וכידוע שבכל מדרי' יש כמה מדרי'). אבל מה שבתחלת האצי' היו בבחי' שני המאה"ג, הי' מקבלת האור ע"י מעביר הז"א כו'. ועמ"ש באגה"ק בקו"א³⁹, דמעביר הוא ג"כ בחי' התלבשות כו', וכמ"ש במ"א⁴⁰, או שזהו ע"ד שילוב הוי' באד', שהוא גילוי ש' הוי' ממש, רק שנמשך ע"י ש' אד' כו'. ובבחי' מלמטלמ"ע הו"ע שילוב אד' בהוי', והיינו שע"י ש' אד' מתעלים ומקבלים מש' הוי' עצמו כו'. אבל בכ"ז הוא שז"א הוא משפיע, ומל' הוא בחי' מקבל כו'.

וההפרש בזה, דמשפיע הוא בחי' גילוי, והמקבל הוא בחי' העלם. דמשפיע ומקבל הי' כמו אור וכלי, דאור הוא בחי' גילוי בעצם מהותו, והכלי בעצם מהותה היא בחי' העלם, וכמשנתל⁴¹ באורך, וע"כ, בבחי' האור, גם במדרי' האחרונה, הכל הוא בחי' אור וגילוי כו', והכלי, גם במדרי' העליונה שבה, היא בחי' העלם, ומעלמת על האור כו' (ויובן זה כמו בנשמות, הרי גם בנשמה שהיא מהמדרי' היותר תחתונות, הנה מצד האלקות שבה, יכולה להיות בעבודה במדרי' היותר עליונה, וכמ"ש בלק"ת בד"ה להבין ענין הפסוק מי אל כמוך⁴², דנשמות שהן בבחי' בני יעקב, שמקבלים מבחי' עקביים, והיא בבחי' גסות הרוח, שהרוחניות הוא בבחי' גסות, ואינה מתפעלת מדברים דקים כו', ומ"מ, מצד עצמיות הנפש, אפי' היא ממדרי' התחתונה מאד, ה"ה מ"מ נפש האלקית, והיתה בטילה באו"א ס' ממש כנר בפני אבוקה, שזהו ביטל עליון מאד כו'. ומצד ההעלם שבנשמות, גם הנשמות היותר גבוהות, אינם בערך כמו שהיו קודם, וכמ"ש בסש"ב פל"ז⁴³, דגם צ"ג עובד ה' ביראה ואה"ר בתענוגים, לא יגיע למעלת דביקותו בה' בדו"ר⁴⁴ כטרם ירידתו לעוה"ז החומרי, לא מינה ולא מקצתה, ואין ערך ודמיון ביניהם כלל כו'. וכן הוא בנשמה כמו שירדה לבריאה לגבי הנשמה כמו שהיא באצי' כו', והיינו דגם נשמות דאצי', כמו שירדו לברי', אינם כמו באצי' כו', הגם שלא נשתנה מהותן להיות בבחי' נפרד כו', כמ"ש באגה"ק סי' ק'⁴⁵). וכמו"כ בחי' משפיע הוא בחי' גילוי, דכל המדרי' שבו הכל הוא בחי' גילוי. ומה שיש בו בחי' הצמצום, הוא דבר שחוץ לעצמו, דבעצם הוא בחי' גילוי כו', ולכן, גם בכל הצמצומים הוא בבחי' גילוי אור כו'. והמקבל הוא בחי' העלם, דעצם מהותו הוא רק מה שהוא כלי לקבל, והאור והגילוי הוא בו דבר נוסף על עצם מהותו כו', וממילא ה"ה מעלים על האור כו' (וגם לפי אמיתת הענין, דבחי' כלי לקבלה הוא דוקא בבחי' הביטל והעדר המציאות של הכלי כו', וכמשנתל⁴⁶ ד"ה על ג' דברים כו'⁴⁶, ושע"ז מקבלת האור ביותר כו', וכמשנתל⁴⁷ באורך בענין רצו"ש כו', ומ"מ הי' בחי' כלי שמעלמת על האור, הן בעצם תפיסתה בהאור, שאינו כמו שהוא בעצם, והן בהשפעת האור שע"י הכלים כו', וכמשנתל⁴⁸). ולכן, מבחי' ז"א, עם היות שזהו מדרי'

א'שנו

(44) = בדחילו ורחימו.

(45) קל, א ואילך.

(46) תרע"ה (ח"ה ע' אישכב ואילך).

(47) ע' א'תוסא ואילך.

(48) פת"י (ח"ד ע' אקמג).

(39) קנח, א ואילך.

(40) ראה אוה"ת שם ע' תסב ואילך.

(41) ע' א'תנשא ואילך.

(42) ר"ה סב, א.

(43) מת, סע"א.

האחרונה שבאוא"ס, ונק' סוף עולם הא"ס⁴⁹, מ"מ, לא הי' אפשר להיות מזה מציאות העולמות, והתהוות המציאות הוא מבחי' המל' דוקא כו'. שכן הוא גם כמו שהיו בבחי' שני המאה"ג⁵⁰, מבו' במ"א⁵¹, שהי' מבחי' המל' ההתהוות בבחי' מציאת דבר, רק שהמציאות הי' אלקות, ובדוגמא כמו נשמות דבי"ע שהן אלקות, ומ"מ הן בבחי' יש ודבר כו'.⁵² וכן מה שע"י המל' (בבחי' מאה"ג) מאיר גילוי אלקות, ה"ז מ"מ ע"י הצמצום והעלם באופן שיוכל להתקבל כו'. וכמ"ש במ"א⁵³, שזהו ע"ד לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה כו'.⁵⁴ דכשהתלמיד הוא קטן, הרי בהכרח להעלים ממנו עומק השכל לגמרי, ובתלמיד גדול צריך להיות ג"כ בדרך קצרה דוקא, דבאופן כזה יוכל לקבל כו'. וזו היא ההשפעה והגילוי אלקות שע"י בחי' מל', דגם כאשר נמשך גילוי אור, הוא באופן כזה שיוכל להתקבל בנבואים כו'. והיינו מפני שהמל' היא בחי' העלם כו'.

עוד יש הפרש גדול בין משפיע למקבל, דמשפיע הוא עצמי וטבעי, והמקבל אינו עצמי כו', וזה בכמה ענינים, דהנה, המשפיע נעשה ממילא ומעצמו בבחי' משפיע, והמקבל צריכים לעשותו בבחי' מקבל, וע"ד אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי⁵⁵, דעם היותה בחי' מקבל בעצם, צריכים לעשותה בבחי' כלי קבלה כו'. וכן הוא בהשפעת השכל, צריך המקבל להיעשות כלי לקבל את אור השכל כו', והוא שהמשפיע עושה אותו לכלי לקבלה. וזה בב' אופנים, או⁵⁶ שזהו בבחי' שמאל דוחה⁵⁷ דהמשפיע, בשביל הקבלה, שמבטש אותו ומרחקהו מאתו, שמונע השפע מאתו, ועי"ז הוא הימין מקרבת⁵⁷ בקבלת השפע ביותר כו' (או שהמקבל בעצמו משפיל א"ע, בלי יצטרך להדחי' דהמשפיע עצמו כו', וכמ"ש במ"א⁵⁸). והאופן הב' הוא שדוקא ע"י גילוי אור יותר נעשה בבחי' כלי לקבל כו'. וכמו שלפעמים משפיע לו רב⁶⁰ אור שכל עמוק ביותר, ובהתגלות הפנימיות והעמקות, שאינו לפי כלי מוחו, ועי"ז המקבל נופל בעצמותו (ער פאלט בא"י זיך זייער אַראָפּ), ונעשה כלי עי"ז כו' (והיינו כאשר כלי מוחו מגושמים, וע"י גילוי אור שכל עמוק יותר מזדככים מהגשמתם כו'). והוא ג"כ בחי' גבורות, דהיינו ריבוי האור מה שהכלי אינה יכולה לקבל כו' (וכמו אורות דתהו שהן בחי' גבו', כנודע⁶¹, רק שבתיקון גם זה הוא במדה ומשקל כו'). ואיך שיהי', הרי צ"ל עשיית הכלי כו'. וכמו"כ למעלה בבחי' מל', צ"ל עשיית הכלי, והוא בחי' ה"ג דאימא שנמשכים ביסודה כו', וכמשנת"ל

א'שנז

49) ראה תו"א תרומה פא, ב. ד"ה שמור את יום השבת תרע"ה (לעיל ח"ה ע' א'תתפ). וש"נ.
50) = המאורות הגדולים.
51) ראה סה"מ תרס"ד ע' נד. ע' קצט. עת"ר ע' שה. ע' ססא. אעת"ר ע' רכג. לעיל פק"ו ח"א ע' עדר ואילך). פשכ"ה (ח"ג ע' תתקה).
52) ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי רכו, ב ואילך. ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' תקמו ואילך. לעיל פפ"ח ח"א ע' רכו).
53) ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קנא, ב ואילך. ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' שסג ואילך. אוה"ת בהעלותך ע' תכו. לעיל פת"ב ח"ד ע' אקיה ואילך). סה"מ תרנ"ט ע' קבו ואילך.
וש"נ.
54) פסחים ג, ב. חולין סג, ב.
55) סנהדרין כב, ב. וראה אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתנו ואילך. סה"מ תרל"ד ח"א ע' ש. ד"ה וישלח יעקב תשי"ח (סה"מ תשי"ח ע' ס ואילך).
56) ראה שערי תשובה ח"א כב, ג ואילך.
57) ראה סנהדרין קז, ב. סוטה מז, א.
58) ראה שערי תשובה שם כד, א.
59) ראה גם סה"מ תרס"ח ע' מט. תרע"ח ע' קיה. רשימת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בסה"מ שם ע' תסא ואילך.
60) רב: אוצ"ל: הרב.
61) ראה גם לעיל פרצ"ז ח"ג ע' תתכב ואילך). ובכ"מ.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתפא

(ד"ה ביום השמע"צ הג'62). ועוד, שהמשפיע אור מעצמו⁶³, וההשפעה היא מעצמותו, כי המשפיע אינו בבחי' מקבל, דלעולם הוא בבחי' משפיע, וא"כ, מה שמשפיע הוא אור עצמו ובכח עצמו כו', והמקבל, משפיע מה שהוא מקבל, ובכח הקבלה הוא משפיע, כי המקבל אין לו אור מעצמו להשפיע (והיינו שאינו בבחי' משפיע בעצם), ומה שמשפיע הוא מה שמקבל, ואינו משפיע בכח עצמו (היינו אפי' אור עצמו), כ"א בכח הקבלה מן המשפיע כו', שהרי בחי' מל' היא ג"כ בחי' משפיע, וכנודע⁶⁴ דכל ההשפעות בבי"ע הוא מבחי' מל', רק זהו ע"י שהיא בחי' מקבל, ע"יז היא משפיע, וכידוע⁶⁵ בענין ואמונה כל זאת וקיים עלינו⁶⁶, ל' נוק' ול' דכר, והיינו שהיא בחי' מקבל מז"א, ומשפיע בבי"ע כו', הרי דהשפעה שלה אינו בחי' אור עצמה, ולא בכח עצמה, כ"א ע"י שמקבלת מז"א כו'.

וביאור הענין, ילה"ק מה דאי' בזהר ויחי דרמ"ט ע"ב, דבחי' מל' לית לה מגרמה כלום. ויש בזה ב' פי'. הא', דלית לה מעצמה אור, רק מה שמקבלת מז"א כו'. וכמו לבנה², דאין לה אור מעצמה, רק מה שמקבלת מן השמש כו'. וכמו דוד דלא הוה לי' שנין³, רק אדה"ר נתן לו ע' שנה⁴, והן בחי' ז"ת שבחכ' כו', וכמ"ש במ"א⁵. והפי' הב' הוא, דלית לה מעצמה כלום, רק מה שמקבלת מלמטה מעבודת הנשמות ומלאכים כו', וכמו ענין המלוכה למטה, הרי נעשה מלך ע"י העם שמקבלי' עליהם מלכותו, והו"ע ההכתרה כו', והוא שע"י הביטל של העם שמבטלים רצונם איליו, נעשה מלך עליהם להשתרר עליהם ולהנהיגם ברצונו כו', ומלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע⁶, דכמו"כ הוא למעלה, דמלכותא דלעילא הוא ע"י הביטל דנשמות למטה כו', וכמשי"ת⁷. ושני הפי' אמת.

והענין הוא⁸, דהנה ידוע⁹ דז"א נאצל בסוד שרש בבחי' ו"ק, והג"ר באין בו בסוד תוספות (ונר' שיש בזה ב' מדרי', בחי' המוחין הבאים בדרך סדר השתל', ובחי' מוחין חדשים הבאים ע"י עבודה כו', וכמ"ש בהב"י דצדקת פזרונו¹⁰. ועמ"ש בפע"ח

4) ראה זח"א נה, סע"א. קסח, א. וראה ב"ר פי"ט, ח. במדב"ר פי"ד, יב. פרקי דר"א פי"ט.
5) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ח"א ע' קלב ואילך. מארז"ל ע' רי ואילך. סה"מ"צ להצ"צ קט, א. אוה"ת ענינים ע' רח.
6) ראה ברכות מח, א.
7) ע' א'תתפא.
8) הבא לקמן בפסקא זו – מיוסד, כנראה, על ביאורי הזוהר להצ"צ ח"א ע' תקב ואילך שהוא הגהות וכו' לביאורי הזוהר לאדמו"ר האמצעי רז, ג ואילך. וראה גם סה"מ תר"ס ע' א.
9) ראה עין חיים שער כ (שער המוחין) פ"א. שער לו (שער מיעוט הירח). ביאורי הזוהר להצ"צ שם ע' תצו ואילך.
10) ראה אוה"ת בשלח ע' תרעא. וראה גם לעיל פקפ"ב (ח"ב ע' תקי).

62) תרע"ה (ח"ג ע' תתקמ).
63) שהמשפיע אור מנצמו: אוצ"ל: שהמשפיע משפיע אור מעצמו. או: שהמשפיע יש לו אור מעצמו.
64) ראה תו"א בראשית ת, ד. ויצא כא, סע"א. וישב ל, ב. מקץ לו, א. מ. ג. יתרו עב, א. לקו"ת צו יד, ב. ואתחנן י, ב. תצא לד, ד. ובכ"מ. וראה לקמן ע' א'תתצא.
65) ראה לעיל ע' א'תתעב. וש"נ.
66) תפלת ערבית.
1) הבא לקמן (עד סוף פסקא, ונמצא דהמל' היא בחי' מקבל" (לקמן ע' א'תתצא)), מיוסד, כנראה, על תורת חיים בא צו, א ואילך. והוא מיוסד, כנראה, על מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"א ע' רפד ואילך. וראה סה"מ פר"ת ע' צ. ד"ה באתי לגני תש"ז (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' קצו ואילך).
2) לבנה: אוצ"ל: הלבנה.
3) ראה ילקוט שמעוני בראשית רמז מא.

בהקדמה¹¹ בענין הב' מיני זיווגים. ובשער התפלה פ"ז כ', דשלא בשעת התפלה הן חסרים, דז"א הוא רק ו"ק, והמל' נקודה א', וע"י התפלה מתתקנים שניהם בפרצוף גמור כו'. וצ"ל להיותם בחי' מוחין דיניקה, אינן נחשבים למוחין בפ"ע, והן רק בחי' ו"ק בכללות כו', וכמדומה שכן מבו' בע"ח¹², והמל' נאצלה בסוד שרש רק נקודה א', והוא הכתר שבה (ועמ"ש בפע"ח¹³ בכוונת ברכת ולמלשינים), והט"ס באים בה בסוד תוס' כו', וכמ"ש במב"ש שע"ב ח"ב פאו"כ¹⁴ באורך, ומבו' שם הטעם, בכדי שיסתלקו בעת החטא, ולא יהי' בהם פגם כו'. וי"ל מה שהמל' נאצלה רק נקודה א', הוא, להיות דשרש המל' הוא מבחי' עצמות א"ס שלמעלה מבחי' הגילוי, וכמ"ש בע"ח שער א"א¹⁵ פ"ב, דשרש המל' הוא מרדל"א, והט"ס העליונות הן מאריך, וידוע¹⁶ דעתיק הוא בחי' העצמות שלמעלה מבחי' גילוי כו'. וז"ש¹⁷ מראש ומקדם נסוכה, מראש הוא בחי' ראשית ומקור ההשתל', ומקדם הוא מקדם עד שלא נעשה, היינו שלמעלה גם מבחי' מקור ההשתל' (ונסוכה הוא ל' יציקה¹⁸, וכמו מסכה¹⁸, וי"ל שזהו שבאמת הוא אותו המהות ממש, ולא רק בחי' המשכת הארה לבד כו'). וזהו סומ"ע¹⁹ במח' תחלה²⁰, דהיינו למעלה מבחי' תחלת המח' כו', וכמשנת"ל (ד"ה אחת שאלתי²¹). ומפני ששרש המל' הוא מבחי' עצמות א"ס, שאינו בגדר גילוי כו', ובשרש שרשה הוא בחי' העלם העצמי דא"ס, שזהו בחי' המל' כמו שמושרשת בעצמות כו', וכמ"ש במ"א²², ע"כ, אצ"י המל' הוא בבחי' נקודה א', דנקודה היא בחי' העלם כו'. וכמ"ש בזהר בראשית דמ"ט ע"א, ע"פ²³ ויבן את הצלע, דענין צלע הוא כמ"ש²⁴ שחורה אני ונאווה, ואי' בסה"מ²⁵ סי' קל"ז בשם הרמ"ז²⁶, דבהיות²⁷ המל' בסוד נקודה אחת (היינו נקודה השרשית שבה בחי' הכתר), אז נק' צלע²⁸, ואז היא שחורה ממש, אבל נק' נאווה, כי יכולה נקודה זו לעמוד פב"פ, כנז' בפע"ח בק"ש שעהמ"ט²⁹ עכ"ל, וע"ש ספ"ד³⁰, דנקודה³¹ יכולה לעמוד תמיד פב"פ עם ז"א כו'³², ועמ"ש שם בשער הכוונות³³ ובשער התפילין³⁴ דרוש ה', ובשער ר"ה³⁴ ד"א³⁵, מובן, שזהו מפני שהיא בחי' כתר כו', וכ"ה בהדי'

א'שנח

- (25) = בספר הדרת מלך.
 (26) בשם הרמ"ז: בספר יודעי בינה לזהר שם.
 (27) דבהיות: כ"ה בביאורי הזהר שם. בהדרת מלך וביודעי בינה שם: בהיות.
 (28) ראה עץ חיים שער לד (שער תיקון הנוקבא) פ"ג.
 (29) בפנ"ח בק"ש שעהמ"ט: כ"ה בביאורי הזהר שם ובאווה"ת בראשית ח"ג תקמג, ב. בהדרת מלך וביודעי בינה שם: „בסה"כ [= בספר הכוונות] בק"ש שעל המטה". ראה ספר הכוונות מאורות נתן (אה"ק, תשע"ט) שער ק"ש שעל המטה (ע' שלח ואילך). ראה ספר הכוונות (ירושלים, תשס"ד) ענין שכיבת הלילה (יג, ב ואילך).
 (30) פ"ד: כי נקודה זו יכולה ללהיות עמה פב"פ בכל עת.
 (31) דנקודה: אוצ"ל: דנקודה זו.
 (32) ראה יודעי בינה שם.
 (33) ועמ"ש שם בשער הכוונות: שער הכוונות ענין דרושי הלילה דרוש ו: כי זו נקודה יכולה לעמוד עם ז"א פב"פ בכל עת וזמן.
 (34) בשער הכוונות.
 (35) ד"א: דרוש א.
 (11) ראה לעיל ע' א'תתט. וש"נ.
 (12) ראה עץ חיים שער כה (שער דרושי הצלם) דרוש ג. תו"א יתרו ס. ג. המשך תרס"ו ע' תקמב.
 (13) שער העמידה פי"ט.
 (14) במב"ש שט"ב ח"ב פאו"ב: = במבוא שערים שער ב חלק ב פרק א"ב.
 (15) שער יג.
 (16) ראה אוה"ת ענינים ע' רפו. לעיל פט"ו (ח"א ע' לב ואילך).
 (17) פיוט „לכה דודי" (ושם) מקדם. אבל כ"ה כפנים (ומקדם) בלקו"ת צו יד, ד. לעיל ח"ה ע' אתרמט. ועוד). וראה לקו"ת פ' ראה יח, ד. כט, ד. שה"ש יח, ד. אוה"ת שלח ע' תעו.
 (18) ראה מפרשים לקה"ר פ"ב, א.
 (19) = סוף מעשה.
 (20) פיוט לכה דודי.
 (21) תרע"ה (ח"ה ע' א'תקלב ואילך).
 (22) ראה לעיל ע' א'תת. וש"נ.
 (23) בראשית ב, כב (ושם) ויבן ה' אלקים.
 (24) שיר השירים א, ה.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתפג

בשעה כ"כ³⁶ ובשער התפילין שם³⁴, וי"ל כנ"ל, דלהיותה מבחי' עצמות, ע"כ ביכולתה לעמוד פב"פ עם בחי' ז"א כו'. וזהו ג"כ שענין המרחב הוא בבחי' מל' דוקא, וכמ"ש³⁷ הרחיבי מקום אהלך, וכמו פרוזות תשב ירושלים³⁸ (י"ל דז"א היא בחי' קו, היינו בחי' אורך, ומל' היא בחי' שטח כו', ולעתיד יהי' השטח והרוחב דמל' בבחי' א"ס כו'), והוא, שהרי בחי' עצמות שלמעלה מבחי' גילוי לגמרי, הנה שם הוא דוקא בחי' המרחב בבחי' א"ס ממש כו'. וכמ"ש במ"א³⁹ בענין ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע⁴⁰, שזהו בחי' השטח דא"ק (דמה שא"ק כולל הכל, אין זה כמו נקודה הכוללת⁴¹, כ"א הוא בבחי' שטח כו', וכמו צופה ומביט עד סוף כל הדורות⁴², כולם בפרט דוקא, ומ"מ כולם נסקרים בסקירה א' כו'⁴³, וידוע⁴⁴ שזהו בבחי' מחה"ק דא"ק כו', וכמשנת"ל⁴⁵ דא"ק הוא בחי' התחלת ההתהוות כו'), שהשטח הזה הוא בבחי' א"ס כו'. וזהו שא' כמרחבי הרקיע, כמו עד"מ⁴⁶ הרקיע מתחלק לש"ס מעלות⁴⁷, הרי אין בו התחלקות מעלות ממש, א"כ ה"ז שטח שאין בו התחלקות כו', וכמו"כ בחי' השטח דא"ק אינו בבחי' התחלקות, וממילא הוא בבחי' א"ס כו'. וכ"ש בחי' המרחב דעצמות שהוא בבחי' א"ס ממש כו'. וכמו ענני במרחב י"ה⁴⁸, בבחי' מרחב העצמות כו'. והוא מפני כי מן המיצר קראתי, דהיינו בחי' המיצר שבנפש, שהיא בחי' נקודה העצמיות דנפש כו', והו"ע התשובה שמתוך פנימיות נקודת הלב, בבחי' הזזת עצמותו, הנק' צעקת הלב כו', כמ"ש במ"א⁴⁹, שמגיע בבחי' פנימיות ועצמות א"ס כו', די"ל שז"ע המיצר למעלה, היינו בחי' העצמות שלמעלה מגדר גילוי לגמרי כו', וזהו מן המיצר קראתי, מבחי' פנימיות העצמות, להיות בבחי' קריאה והמשכה כו', ומשם ההמשכה דענני במרחב כו', בבחי' מרחב העצמות ממש כו'. וענין המרחב הוא שלמעלה מבחי' הגבלה בכלי כו'. אמנם, בחי' מרחב העצמות, י"ל, שזהו שגם הגבלת הכלי יהי' בבחי' א"ס כו', וכמו בתורה, שהיא בבחי' טעם ושכל, שזהו בחי' הגבלה, וכנודע⁵⁰ דכל בחי' שכל והשגה בהכרח הוא בבחי' הגבלה כו', ומ"מ, ארוכה מארץ מדה ורחבה כו'⁵¹, והיינו שכל ענין מעניני התורה הוא בבחי' המרחב דבלי גבול ממש כו' (ואין הכוונה על ריבוי הפרטים שבכל ענין, אלא שכל ענין פרטי הוא בבחי' המרחב בעצמו, בבחי' בלי גבול כו'), וכמשנת"ל⁵² בענין המדידה דתורה, שהיא בלי מדה כו', וכמו מקום הארון כו'⁵³, וכמו המדידה דמן כו'⁵⁴. ונמצא, דבחי' העצמות הוא למעלה מגדר גילוי, ומשם דוקא בחי' המרחב בבחי' א"ס ממש כו'. וכמו"כ הוא בבחי' מל', שהיא בבחי' נקודה בעצם, בבחי'

44 ראה אמרי בינה שער הק"ש פ"י. ביאורי הזהר להצ"צ ח"א ע' רנח ואילך.
45 פקס"ד-קסו (ח"ב ע' תמח ואילך).
46 ראה סה"מ תרס"ה ע' תט. לעיל ספכ"א שם.
47 ראה רמב"ם הלכות קידוש החודש פ"א ה"ז.
48 תהלים קיח, ה.
49 ראה סה"מ אעת"ר ע' כב.
50 ראה סה"מ תרנ"ו ע' רצו. תרנ"ט ע' רכח ואילך.
תרס"ה ע' ת ואילך. ע' תכט. וש"נ.
51 איוב יא, ט.
52 פק"ח (ח"א ע' רפב). פשפ"ג (ח"ד ע' א'סז).
53 יומא כא, סע"א.
54 ראה לעיל ד"ה אלה הדברים תרע"ה (ח"ה ע' א'תפא).

36 ענין דרושי הלילה שם.
37 ישע"י נד, ב.
38 זכרי' ב, ח.
39 ראה סה"מ תרנ"ט ע' רנ. תרס"ב ע' שכת. תרס"ד ע' מא. ס"ע פט ואילך. תרס"ח ע' קסה. אעת"ר ע' קז. לעיל פתי"ח (ח"ד ס"ע אקעא). סה"מ עטר"ת ע' שי. וראה תורת חיים בשלח קנא, ג ואילך. סה"מ תרמ"ח ע' קסג ואילך. תרנ"א ע' כד.
40 תפלת נשמת כל חי.
41 ראה לעיל ספכ"א (ח"א ע' מה).
42 נוסח ברכת זכרונות במוסף דר"ה.
43 ר"ה ית, א.

העלם, מפני ששרשה מבחי' עצמות א"ס כו', ולעתיד, שיתגלה במל' בחי' שרשה ומקורה העצמי⁵⁵, תהי' בבחי' מרחב ביותר, בבחי' א"ס ממש כו', וכמו שהמל' היא בבחי' העלם, דכל נקודה היא בחי' העלם כו', וכמש"א בזהר ע"ז, שזהו בחי' שחורה אני כו', כנ"ל⁵⁶.

והנה זאת ודאי שנקודה⁵⁷ המל' יש בה אור, שהרי נאצלה בבחי' אור וכלי, כמו כל הספי' שנאצלו בבחי' אורות, כמו"כ הוא בבחי' מל' כו', רק שהאור הוא לצורך עצמה לבד, ולא להשפיע כו', והיינו להיותה בחי' נקודה, ממילא קבלתה האור הוא בבחי' צמצום, לצורכה לבד כו', וממילא א"א להיות בבחי' התפשטות להשפיע כו'. וכמ"ש בבה"ז פ' בלק עמאה"ז⁵⁸ ע"פ²⁴ שחורה אני⁵⁹, עד"מ⁶⁰ להיות יונק עדיין לצרכו בלבד, אינו יכול להשפיע חיות ומזון לאחרים, והגדול שמשפיע חיות ומזון לאחרים, הוא מפני שיש לו ריבוי מזון יותר מכפי צרכו לעצמו כו'. וכמו"כ בשכל, דכאשר מבין השכל והסברה בצמצום, רק כפי ההשגה החיצונית, אינו יכול להביא את השכל באותיות וצירופים אחרים ובהסבירים שונים להסבירו לזולתו, רק כאשר יודע את השכל לעומק ופנימיותו ביותר, אז יוכל להביאו בכמה אותיות וצירופים ובכמה הסבירים כו'. וכמ"ש במ"א⁶¹ בענין משכיל אל דל⁶², דבחי' השפעת היסוד שבשכל הוא מבחי' משכיל, מקור השכל דוקא כו'. ועוד זאת, דבחי' נקודת המל', להיותה נקודה השרשית שנאצלה מאוא"ס המאציל, ה"ה דבוקה באוא"ס המאציל, לקבל את האור והשפע מהמאציל עליון ב"ה, ואידי דטריד למיבלע לא פליט כו'⁶³ (וידוע דכמו"כ הוא בכל הספי' דאצי, וכמ"ש במ"א⁶⁴. וי"ל, דבכל הספי', ידוע⁶⁵ דמה שטרידא למיבלע הוא בבחי' הג"ר, והז"ת הן בבחי' השפעה כו'. וי"ל דכמו"כ בבחי' ז"א בכלל, עם היות שנאצל רק בבחי' ו"ק, הרי מ"מ יש בו בחי' מוחין ג"כ, והן בחי' מוחין דיניקה כו', וא"כ י"ל, דהטרדה למיבלע ובחי' הדביקות היא בהג"ר דז"א, אבל הו"ק הן בבחי' השפעה כו'. ועם היות דקטן אינו מוליד⁶⁶, מ"מ, יש בחי' השפעה מז"א גם כשהוא בבחי' קטנות כו', וכמו כרוב א' מקצה מזה⁶⁷, שהוא בחי' ז"א המשפיע האור במל', מקור ביי"ע כו', והוא בחי' אנפי זוטרא כו'⁶⁸, וכמ"ש בתו"א פ' תרומה ד"ה מי יתנך⁶⁹, וכמ"ש⁷⁰ כי נער ישראל, ואי' בזהר ויקהל דרט"ז סע"א, שזהו בחי' ישראל זוטא, ובמק"מ⁷¹, שהוא בחי' ז"א, שנק' ישראל זוטא לגבי או"א כו', והיינו כשהוא בבחי' קטנות המוחין, דהיינו בחי' הארת המוחין, לא עצמות המוחין כו', וכמ"ש בתו"א סד"ה ואלה שמות⁷². וי"ל, דהנה יש כמה השפעות, וכמו שארה כסותה ועונתה⁷³, ושארה הוא⁷⁴

א'שנט

(65) ראה אוה"ת נ"ך ח"א ע' מו. סה"מ תרס"ג ח"א ע' פט ואילך. תרס"ח ע' לב. תרס"ט ע' קב. ס"ע רנט.
(66) ראה סנהדרין סח, סע"ב ואילך.
(67) תרומה כה, יט. ויקהל לז, ת.
(68) ראה לעיל ע' א'תשפט ואילך. וש"נ.
(69) פא, ב.
(70) הושע יא, א. וראה אוה"ת בשלח ע' שפב. משפטים ע' א'שי. לעיל פקל"ד (ח"ב ע' שנד).
(71) = ובמקדש מלך (לזהר שם).
(72) שמות נ, ד.
(73) משפטים כא, י.
(74) הוא שלצורך: אוצ"ל: הוא השפעה שלצורך.

(55) ראה לעיל ע' א'תשסה. ע' א'תשעט.
(56) ס"ע א'תתפב.
(57) שנקודה: בכת"י מעתיק: שנקודת.
(58) = על מאמר הזהר.
(59) ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי רח, ב.
(60) ע"ד"מ להיות: בביאורי הזהר שם: עד"מ התינוק להיותו.
(61) ראה לעיל פק"ע (ח"ב ס"ע תע). וש"נ.
(62) תהלים מא, ב.
(63) ע"פ חולין קח, ב.
(64) ראה אוה"ת שה"ש ח"א ע' רפד. ע' רצא ואילך. לעיל פשפ"ז (ח"ד ס"ע א'עז ואילך).

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתפה

שלצורך קיום העולמות⁷⁵, והוא מה שנמשך מזו"נ מבחי' יחוד חיצוני דאו"א כו', דכללות בחי' מוחין אלו הן בחי' מוחין דקטנות כו', ונמצא, דבחי' ז"א, גם שהוא בבחי' קטנות, יש ממנו השפעה, והוא מבחי' ז"ת שבו כו', והטרדא למיבלע הוא בג"ר כו'. ובמ"א⁷⁶ מבו' שההשפעה היא מבחי' המל' שבהספי' כו'. אבל בחי' נקודת המל', אידי דטרידא למיבלע, לא פליט כלל כו'). ואדרבא, הטרדא למיבלע דנקודת המל', הוא בבחי' עלי' והתכללות כו', שזהו ג"כ מה שא' ע"ז בזהר שהו"ע שחורה אני, בחי' שחרות היינו בחי' העדר האור בבחי' הסתלקות למעלה כו'. וזהו שהנקודה היא בחי' כתר שבמל', שהוא בחי' רצון, כנודע⁷⁷, והרצון הוא בבחי' הסתלקות והתכללות לדבוק במאציל תמיד כו' (דרצון הוא ל' מרוצה⁷⁸, והוא הריצה או בבחי' המשכה או בבחי' העלאה כו', וכמו אם רץ לבך כו'⁷⁹). וזהו ג"כ להיותה בבחי' נקודה שאין לה בחי' התפשטות והמשכה, ע"כ היא אדרבא, בחי' עלי' למעלה כו'. וכמשל האש, שאם אין לו פתילה להיות נאחז למטה, ה"ה עולה למעלה כו', וכמו"כ בחי' נקודת המל', להיות שאין לה בחי' כלים להיות נאחז בהם למטה, ע"כ היא בבחי' עלי' והסתלקות כו' (וזהו ג"כ שיש הפרש בין ז"א ומל', דז"א, עם היות שהוא ג"כ בבחי' דביקות העלול בעילתו, ובבחי' עלי' כו', מ"מ, להיותו בבחי' וק", ה"ה נאחז בהז"ת כו', והיינו, שמ"מ הוא בבחי' השפעה, כנ"ל, וגם נמשך מבחי' ג"ר שבו כו'. אבל המל', להיותה רק נקודה אחת לבד, והיא הנקודה השרשית שנאצלה מאוא"ס המאציל כו', אין לה דבר הנאחז, והיא בבחי' עלי' והתכללות כו'. וי"ל, דמשו"ז יש הפרש גם בעצם העלי', והוא, דבז"א, מה שטבע העלול להדבק כו', הוא מה שנמשך אל מקורו, ועיקר המבוקש בזה הוא לקבל ממקורו כו', ובמל' הוא בבחי' התכללות במקורו כו'. וזהו דעיקר ענין הרצוא הוא בבחי' מל', וכמו למה נק' שמה ארץ, שרצתה כו'⁸⁰, וכמו למען יזמרך כו'⁸¹, נהו"ת קארי תדיר לנהורא כו'⁸². ובמ"א⁸³ מבו' שזהו מפני הריחוק וחסרון האור כו'). ונמצא, דבחי' נקודת המל', עם היותה בבחי' אור וכלי, אינה בבחי' השפעה כו' (ולפ"ז צ"ל, דמ"ש בזהר דמל' ל"ל מגרמה כלום, אין זה בבחי' נקודה השרשית דמל', שהרי נאצלה בבחי' אור וכלי כו', כנ"ל, רק שזהו בבנין המל' בט"ס שלה כו', וכן בקבלת האור לאחר בנינה כו', וכמשי"ת⁸⁴, והיינו בבחי' ההשפעה למטה כו', וכן מבו' במ"א⁸⁵. ובסי'⁸⁶ בענין ישיש כגבו' לרוץ אורח⁸⁷ כ', שגם בה"ס הראשונות הוא דל"ל מגמ"כ, וצ"ל שזהו לבד בחי' הנקודה השרשית כו').

א'שם

83 ראה לעיל ד"ה בהעלותך תרע"ה (ח"ה ס"ע א'שצז ואילך).

84 לקמן בסמוך.

85 ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' רן. סהמ"צ להצ"צ קעב, ב. המשך תרס"ו ס"ע תקלב. לעיל ס"ע א'שנב. ריש ע' א'שנג.

86 סידור עם דא"ח רעא, ד. וראה לעיל פקי"ג (ח"א ע' רצה ואילך). פש"ט. פשכ"ה. פשע"ד (ח"ג ע' תתסג. ע' תתקה. ע' א"מ).

87 תהלים יט, ו.

75 ראה אוה"ת משפטים ע' א'שג ואילך. לעיל ע' א'תשיג.

76 ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי שם (רת, ג). ולאדמו"ר הצ"ח ע' תצט.

77 ראה ביאורי הזהר שבהערה 8.

78 ראה לעיל פ"א (ח"א ע' ג). וש"ב.

79 ספר יצירה פ"א מ"ח. וראה תקו"ז בהקדמה (ז, א).

80 ב"ר פ"ה, ת.

81 תהלים ל, יג.

82 ראה זהר ח"ב רנו, ב. קמ, ריש ע"א. ח"א קעת, ב. עז,

והנה נת"ל⁸⁸ בשם הרמ"ז, דבחי' הנקודה השרשית דמל' יכולה לעמוד תמיד פכ"פ עם הז"א, והוא מפע"ח כנ"ל, ובפע"ח שער התפילין פ"ז ובשעה"כ שם ד"ה⁸⁹ אי, דנקודת המל' שיוורדת בחצי הלילה בהיכל קה"ק דברי, בבקר היא עולה עד בחי' חזה דז"א, ומקבלת בחי' הרשימו דמוחין שלה (שהוא מהמוחין פנימיים שנמשכו בתפלה דיום אתמול), ונעשים לה מוחין, והו"ע תפילין של יד שהן נגד הלב דז"א (בחי' חזה דז"א), ובמל' היא בחי' תש"ר⁹⁰, והכל הוא כמו שהיא בבחי' נקודה עדיין, ונבנית אח"כ בתפלה כו'. וי"ל עפמ"ש במ"א⁹¹, דתש"י⁹², שהן בבית א'⁹³, היינו הידיעה בדרך כללית עדיין כו', ובתש"ר הן ד' בתים⁹³, הוא הידיעה בבחי' פרטית כו', וכמ"ש בזהר וראא דך"ה ע"א⁹⁴, שמתחלה צ"ל הידיעה באלקות בדרך כלל, דאיהו שליט על כולא וברא עלמין כו', ואח"כ צ"ל הידיעה בדרך פרט, להבין ולהשיג הענין האלקי כו'. והוא ע"ד עיגולים ויושר, שמבו' בלק"ת פ' שלח בד"ה טובה הארץ⁹⁵, כמו בקבלת איזה שכל, בתחלה מקבל את השכל בדרך כללות, ואינו מבין את הענין לעמוד על כל חלקי השכל והסברות כו', ואח"כ מתבונן בהשכל ויורד לעומקו של הענין ומשיגו היטיב כו'. וכמו"כ תש"י, שהן מוחין דנוק'⁹⁶, הוא הידיעה בבחי' כללות עדיין, שאין זה ידיעה והשגה ממש כו', ותש"ר הן מוחין דז"א⁹⁶, והוא הידיעה בפרטיות בבחי' השגה ממש כו' (ועמ"ש במ"א⁹⁷ דעיגולים הוא עד"מ דיוורים אלמים כו'⁹⁸). ובמ"א (בדרוש התפילין⁹⁹) מבו', דתש"י הוא השכל וההשגה שבעולם, והיינו בחי' ד"ת כו', ובד"כ ההשגה בבחי' האלקות המתלבש בעולם, והוא בחי' ממכ"ע כו', ותש"ר הוא באלקות שלמעלה מהעולמות, ובחי' ד"ע כו', ועמשנת"ל (ד"ה אתם נצבים הג'¹⁰⁰ ובהדרושים שאח"ז).

אמנם בנין המל' להיות בבחי' פרצוף להשפיע לבי"ע, וכידוע¹⁰¹ דעיקר התהוות העולמות והשפעת החיות בהם הוא מבחי' מל' דוקא כו', דלהיות שאין ערוך כלל העולמות לגבי אוא"ס ב"ה, ע"כ א"א להיות התהוות העולמות מאוא"ס ב"ה, גם לא מהע"ס דאצי, שהן בבחי' הפרשת הארה מאוא"ס המאציל בבחי' גילוי העולם, וה"ה בבחי' גילוי אור כו', רק מבחי' המל', שהיא הארה לבד, וכמו מלך שמו נק' עליהם¹⁰², בחי' שם והארה לבד כו'. ובכדי שתהי' השפעת והתפשטות המל' בבי"ע, הוא שנבנית מהט"ס שלמעלה כו', והוא שנמשך בה בחי' הרצון וחכ' ומדות כו'. וכמו עד"מ במלוכה למטה, הרי צ"ל הרצון שירצה להיות מלך על עם ומדינה, ובלעדי זאת א"א להיות ענין המלוכה

97 ראה אוה"ת בראשית ח"ז תתשנ"ו. א. סה"מ תרכ"ז ע'

ב.

98 ב"ר פכ"ח, ב.

99 בדרוש התפילין: ראה, דרוש התפילין המתחיל עיבור

יניקה מוחין** באוה"ת ואתחנן ע' שמה ואילך. וראה גם ד"ה

להבין מארז"ל תפילין דמארי עלמא באוה"ת שם ע' שלא. ע'

שלד ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' קי.

100 תרע"ה (ח"ה ע' אתקנו ואילך).

101 ראה גם לעיל ע' אתתפא. וש"נ.

102 פיוט, אדון עולם.

88 ס"ע א'תתפב ואילך.

89 (ובשנה"כ שם ד"ה: = ובשער הכוונות שם [ענין

התפילין] דרוש ה.

90 = תפילין של ראש.

91 ראה אוה"ת בא ע' שמה.

92 = דתפילין של יד.

93 מנחות לד, ב. רמב"ם הל' תפילין פ"ב ה"א. טושו"ע

א"ח סל"ב ס"ב. שו"ע אדה"ז שם ס"ג.

94 הובא באוה"ת שם.

95 לז, ג. הובא באוה"ת שם.

96 ראה פרי עץ חיים שער התפילין פ"א. וראה אוה"ת

ואתחנן ע' שכג. ע' שכו. ע' שמה ואילך.

(* לשון הצ"צ באוה"ת ואתחנן ס"ע שלד.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתפז

א'ששא

כו', וכמו"כ צ"ל מבחי' החכ' ומדות חג"ת כו'. ועם היות דכללות ענין המלוכה היא השתררות ברצונו¹⁰³, ובא בדרך ציווי וגזירה בלי טעם כו', ומ"מ, הרי הנהגת המלוכה צ"ל ע"פ טעם ושכל כו'. ובד"כ הן ב' ענינים במלוכה, והוא בחי' הריחוק והקירוב. וכידוע¹⁰⁴ דבמלוכה יש ב' ענינים, הא', השפעה בריחוק, בבחי' רוממות והתנשאות, שע"ז הוא יראת המלך, וכמו שום תשים עליך מלך¹⁰⁵, שתהא אימתו עליך¹⁰⁶, שזהו ע"י ההתנשאות, ובזה הוא קיום המדינה, שהכל יראים מהמלך ונשמעים לרצונו כו', והוא עיקר ההשתררות שמשתרר ברצונו עליהם כו'. והב', הוא ההשפעה בקירוב, שהמלך מעיין ומפקח בעניני המדינה להנהיגם בנחת, ולמלא כל מחסורם, ולעשות חוקים לטובת המדינה כו', דהשפעה זו היא ע"פ חכ' ומדות כו'. וכמו"כ הוא בבחי' מלכותא דלעילא, שצ"ל המשכת הרצון להיות בחי' המלוכה וההתנשאות על עולמות ונבראים כו', וכמ"ש¹⁰⁷ ה' מלך גיאות לבש, שמתלבש בלבוש גיאות להיות בבחי' מלוכה כו', והיינו, דמבחי' התנשאות בעצם דמדת המל' למעלה בבחי' האצי' (וכמו מדת ההתנשאות בעצם באדם רק מצד שהוא אדם כו', רק שהיא בבחי' העלם, בלי התפשטות כלל כו', וכמו"כ אדה"ע דאצי', יש בו בחי' ההתנשאות בעצם כו', וזהו כללות בחי' נקודת המל' הנ"ל) להיות בבחי' התנשאות על העולמות כו'. וכמו שאו¹⁰² אדון עולם אשר מלך בטרם כל יצור נברא, והו"ע המלך המרומם לבדו, בבחי' התנשאות עצמי כו'. ולעת נעשה בחפצו כל, בבחי' חפץ ורצון להיות התהוות העולמות, אזי מלך שמו נקרא על עם נפרד כו', והוא המתנשא מימות עולם כו'. וע"ז הוא המשכת הרצון מבחי' כ"ע, להיות הרצון בהתנשאות זאת כו'. וזהו בחי' כתר מל', דכ"ע איהו כתר מל', והיינו הרצון למלוכה כו' (ולכן צריכים לבנות גם בחי' הכתר, הגם שכתר מל' הוא בסוד שרש כו', אך זהו בבחי' התנשאות עצמי, והוא בבחי' עלי' והתכללות למעלה כו', כנ"ל¹⁰⁸, וההמשכה מבחי' כתר במל' הוא הרצון להיות התגלות המלוכה כו'). אמנם, זהו בחי' ההשפעה בריחוק דבחי' מל', והיינו בחי' רוממות והתנשאות המלוכה להיות בבחי' התנשאות על עם (ועמשנת¹⁰⁹ לענין אין שבאני כו'). והשפעה בקירוב דמל' היא מבחי' חכ' ומדות דמל', וכמו בעשרה דברים כו' בחכ' ובתבונה ובדעת בכח כו'¹¹⁰, שהן ע"ס שבמל' כו', וכמו¹¹¹ אשר יצר את האדם בחכ' כו'¹¹², ובמד"ר¹¹³ ע"פ¹¹⁴ הוא עשך ויכוננך, הוא וב"ד נמנו על כל אבר ואבר שלך, ובמאו"א אות ה' סי"ג¹¹⁵ כ', הוא וב"ד, הוא בינה, וב"ד זו"נ כו' (במד"ר בראשית פי"ב¹¹⁶ אי' הקב"ה וב"ד כו'). וזה בעצם ההתהוות כו'. וכמו"כ בהאור והחיות שבעולמות, הכל מהע"ס דמל', דחכ' ושכל באדם למטה הוא מבחי' חכ' שבמל', וההרגש האלקי באדם הוא מבחי' המדות כו',

109) ראה לעיל פש"מ (ח"ג ע' תתקמח). לעיל ע' א'תרעו.

110) חגיגה יב, א.

111) ראה אוה"ת חנוכה ח"ה תתקנב, א ואילך.

112) ברכת אשר יצר (ברכות ט, ב).

113) ב"ר דלקמן בפנים. קה"ר פ"ב, יא. מורה נבוכים ח"ב

פ"ו. וראה אוה"ת שם. סה"מ תרכ"ט ע' כא. תרניו סי"ע שכא

ואילך.

114) האזינו לב, ו.

115) הובא באוה"ת וארא ח"ז ע' ב'תקצא.

116) פייסקא א.

103) ראה גם סה"מ תר"ן ס"ע שטו ואילך. אעת"ר ס"ע

קכה ואילך. ובכ"מ.

104) ראה גם סה"מ תר"ל ח"ב ע' תקמג ואילך. ע' תקנד

ואילך. תרנ"ה ע' קי. תרנ"ז ע' כזו. תרנ"ט ע' קיד ואילך.

תרס"ג ח"א ע' לא ואילך. תרס"ה ע' עז ואילך. תרפ"ט ע' קד

ואילך. וש"נ.

105) פ' שופטים יז, טו.

106) משנה סנהדרין כב, א.

107) תהלים צג, א.

108) ע' א'תתפה.

וכמשנת"ל¹¹⁷. והן הט"ס דמל' שיורדת לבי"ע להיות בבחי' אור וחיות בעולמות כו', ובנין המל' בט"ס הוא מהע"ס דז"א כו'.

אמנם גם לאחר שנבנית בחי' המל' בע"ס, בכדי שיהי' ההתהוות והאור והחיות מבחי' מל', הוא ע"י יחוד ז"א ומל'. דז"ע איהו וגרמוהי חד¹¹⁸ לברוא בהן וע"י מאין ליש כו'¹¹⁹, ומבו' במ"א¹²⁰ דגרמוהי בחי' מל', ועם היות שכח ההתהוות הוא במל', מ"מ, המהווה הוא בחי' איהו כו', וכמ"ש באגה"ק סי' ק'¹²¹, דההתהוות הוא מהאור להיותו מעין המאור כו', רק שזהו ע"י הכלים כו', וכמ"ש בסש"ב ח"ב פ"ד¹²² בענין הגדול הגבור כו', ובסוף הפרק, שזהו בחי' אורות וכלים כו', ובפרטיות הוא בחי' ז"א ומל' כו'. ואף גם אם ההתהוות הוא מבחי' המל' בכח עצמה (וכמו הצמיחה שהיא מכח הצומח שבארץ כו'), מ"מ, זהו דוקא ע"י המשכת המ"ד דבחי' ז"א כו'. וכמו באור הלבנה, שיש ב' דעות¹²³, אם הוא אור השמש שמשנתנה ע"י הלבנה, או שהוא אור עצמה של הלבנה, מ"מ, גם לדעה זו הוא דוקא ע"י שהלבנה מקבלת אור השמש, אז היא מאירה כו' (ובתולדה, הרי יש מכח האב ומכח האם, וכדאי' בגמ'¹²⁴ לובן מן האב שממנו עצמות כו', ואודם מן האם שממנו גידים כו', והאב זוכה לבן בכח' ובנוי כו'¹²⁵).

א'שםב

וזהו דסיהרא לית לה מגרמא כלום, דבעצם היא בבחי' נקודה א', שהיא בבחי' העלם, ובבחי' עלי' והסתלקות כו', ונבנית בע"ס מע"ס דז"א כו'. וגם לאחר שנבנית, בכדי שיהי' גילוי והמשכה מבחי' מל' להוות ולהחיות את העולמות בבחי' חיות חיצוני וחיות פנימי כו', ובפרט להיות לידת הנשמות מבחי' מל', כ"ז הוא ע"י שמקבלת מבחי' ז"א כו'. והגם דז"א נאצל ג"כ רק בו"ק⁹, ומקבל המוחין מאו"א כו', ונת"ל¹²⁶, שמ"מ יש מז"א בחי' גילוי גם שהוא בקטנות כו', ומ"מ, הרי א"א להיות בחי' לידה והתגלות אור ממש עד שמקבל המוחין מאו"א כו', וכמ"ש בע"ח בכ"ד¹²⁷, הנה בז"א הוא בחי' שלימות, שצריך להיות נשלם בבחי' המוחין, וכאשר נגדל ונשלם בבחי' המוחין, יש בו בחי' ההולדה והגילוי כו'. משא"כ בחי' מל', גם כשנגדלת ונשלמת בבחי' מוחין, צריכה לקבל מז"א לצורך ההשפעה והגילוי כו'. וה"ז עד"מ דכר ונוקבא למטה, דקטן אינו מוליד עד שנשלם בבחי' המוחין¹²⁸, אבל כאשר נשלם בבחי' המוחין, יש בו כח ההולדה בעצמו, רק שצריך כלי, והוא הטיפת מ"ן, שבזה הוא ציור הולד כו'. משא"כ הנוק, גם כשנשלמת בבחי' מוחין, והיא ראוי' להולד, צריכים לעורר בה כח ההולדה, ולא יהי' מעצמו, כ"א ע"י טיפת מ"ד דדכורא כו'. ואף גם אם ההולדה היא בכח עצמה, והיינו שמציאת הולד הוא מטיפת המ"ן, והיא המולידה, וכמ"ש¹²⁹ אשה כי תזריע וילדה כו', מ"מ, זהו ע"י

(125) עדיות פ"ב מ"ט.

(126) ד"ה שמור את יום השבת תרע"ה (ח"ה ע' א'תפס. ע' א'תצג).

(127) ראה עץ חיים שער הכללים פי"ג. שער כג (שער מוחין דצלם) פי"ו. שער לט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש ז.

(128) ראה עץ חיים שער כג שם. שער כה (שער דרושי הצלם) דרוש ג.

(129) תזריע יב. ב.

(117) ד"ה וירא אליו ה' תרע"ה (ח"ג ע' תתקפו). וש"נ.

(118) תקו"ז בהקדמה (ג, סע"ב).

(119) ראה תניא אגה"ק סימן כ.

(120) ראה סה"מ תרנ"ט ע' קטו. ע' קכג.

(121) קל, סע"א ואילך. וראה לקמן ע' א'תתקכו. ע' וא'תסח.

(122) עט, א ואילך.

(123) לעיל ע' א'תתעה ואילך.

(124) נדה לא, א.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתפט

הדכר דוקא כו', וכמ"ש בתו"א בד"ה אלה תולדות יצחק¹³⁰, ועמ"ש בהגהות לשם בס' תרטו"ב¹³¹.

אמנם פי' הב' בלית לה מג"כ¹³², כ"א מה שמקבלת מלמטה, ג"ז אמת, דהגם דבחי' מל' מחי' את העולמות, מ"מ, ל"ל מג"כ¹³², כ"א מה שמקבלת מבחי' העלאת מ"ן דלמטה כו'. דהנה אנו רואין, דמדת המל' מובדלת מכל המדות, בזה דהתעוררות המלוכה וההתנשאות הוא ע"י הזולת דוקא. דמדות חו"ג שייך גם בלא זולת, ראשית, בתחלת המשכתם מהנפש ה"ה בבחי' המשכה מהנפש, שמוכנים ועומדים להתעורר ולהתגלות כו', והוא בבחי' המשכה נעלמת לבד, מ"מ ה"ה בבחי' המשכה מהנפש כו'. וכמו האיש הטוב בעצם, שעלול להתעורר תמיד בטוב וחסד, הוא מפני שמדת החסד הוא אצלו בבחי' המשכה טובה מן הנפש, שהרי מצד שלימות הנפש, יש בכאו"א מדת החסד (והוא ג"כ בבחי' המשכה מהנפש), ומה שזה הוא איש הטוב, זהו מפני שמדת החסד הוא אצלו בבחי' המשכה מהנפש, ובהמשכה טובה, דמשו"ז הוא מתעורר בחסד יותר מזולתו כו'. וכן באיש הגבו', הוא מפני שמדת הגבו' אצלו בבחי' המשכה יותר מבזולתו כו'. ובזה מתדמים המדות אל המוחין, שהרי מי שהוא חכם בעצם, הוא ג"כ מה שכח המשכיל, שהוא ההמשכה נעלמת דכח החכ', הוא אצלו בהמשכה טובה, ומשו"ז ביכולתו להתחכם בכל דבר חכ' ושכל כו', ומ"מ, אם לא יתעסק במושכלות, לא יהי' חכם בפועל כו', וכמו"כ ההמשכה נעלמת מצד הנפש הוא במדות כמו במוחין. רק שבמוחין, ביכולת להיות הפעולה, היינו ההתחכמות בפועל, בלא הזולת, ובמדות א"א להיות ההשפעה בפועל בלא הזולת כו'¹³³, אבל ההמשכה מצד הנפש היא במדות כמו במוחין כו'. ולבד זאת, הרי גם התעוררות המדה יכול להיות ג"כ בלא הזולת, דהאיש הטוב, מתעורר וחפץ להיטיב בחסדו, גם כשאין לו למי להיטיב ולהשפיע, ה"ה מתעורר בחסד וחפץ להשפיע, ומצטער ע"ז שאין לו למי להשפיע כו'. וכמו שמצינו באע"ה¹³⁴, שהצטער מאד ע"ז שלא הי' לו למי להשפיע חסדו, הרי הי' בבחי' התעוררות החסד גם בלא הזולת כו'. משא"כ מדות המלוכה וההתנשאות היא שנעשה רק ע"י הזולת, דהגם דמדת ההתנשאות ישנה בהאדם בעצם באשר הוא אדם (וי"ל שזהו מ"ש¹³⁵ מלאו כו' וכבשוה ורדו כו', וכתו"י¹³⁶ תמשלהו במעשי ידיך כו', שניתן לו כח הממשלה כו'¹³⁷. ואפשר שזה שייך לכח הבחירה שניתן אל האדם כו'¹³⁷, שניתן לו כח הממשלה לשלוט על הטבע כו'¹³⁸. ובד"כ הו"ע מוח¹³⁹ שליט על הלב כו'), מ"מ, הוא בתכלית ההעלם בנפשו, ואינו בבחי' המשכה מן הנפש, גם לא בבחי' המשכה נעלמת כ"כ (וא"א לומר שאינו בבחי' המשכה כלל מהנפש, אבל אינו בבחי' המשכה בבחי' מקור אל הגילוי כו'). ולכן באמת לעורר מדת המלוכה והממשלה הוא בכובד יותר מהתעוררות שארי המדות כו'. וכמו בקבלת המלוכה הוא שהעם מראה

א'שפג

(130) יז, סע"ג ואילך.

(131) אוה"ת תולדות ח"ד תתיב, א.

(132) = מגרמא כלום; לית לה מגרמא כלום.

(133) ראה ד"ה אלה פקודי תש"ל (סה"מ מלוקט ח"ה ע')

רא. בהוצאה החדשה – ח"ג ע' צא) הערה 23.

(134) ראה רש"י וירא ית, א. לעיל פמ"ו (ח"א ע' קו).

(135) בראשית א, כח (ושם: ומלאו).

(136) תהלים ח, ז.

(137) ראה אוה"ת ר"ה ע' א'שלו ואילך. לקו"ת אמור לה.

ב.

(138) ראה גם ד"ה להבין מארז"ל לא תשתחוה במאמרי

אדמו"ר הזקן קונטרסים ע' צו ואילך.

(139) זח"ג רכד, סע"א. וראה תניא פי"ב (יז, ריש ע"א).

פי"ז (בג, א). פי"ל (לת, ב). פנ"א (עא, סע"ב).

הביטל ביותר אל המלך, שמתבטלים איליו בכל רצונם לגמרי, ועי"ז דוקא מתעורר בו כח המלוכה והממשלה כו'. מה שאינו כן בשארי הכחות כמו בהשפעת השכל, שג"כ באה ע"י ביטל המקבל שרוצה בההשפעה כו', אינו כלל באופן ביטל כזה כמו בהתעוררות מדת המלוכה כו'. וזהו מפני שכח המלוכה צריכים לעורר מהעלם הנפש, לפי שאינו בבחי' המשכה כ"כ גם בהעלם. ומכ"ש שלא יש גילוי מדת המלוכה אפי' לעצמו, כמו במדת החסד, שגם בלא הזולת ה"ה בבחי' גילוי לעצמו כו' כנ"ל, משא"כ מדת המלוכה, בלא הזולת, אינה בבחי' גילוי כלל, ומתעורר ומתגלה רק ע"י הזולת דוקא כו'. וגם, דחו"ג יכול להיות לא על נפרדים דוקא, דגם על בנים שייך ענין המדות דחו"ג, משא"כ מדת המלוכה וההתנשאות אינו שייך על הבנים, וגם לא על אוהבים וכה"ג, רק על עבדים ונפרדים דוקא. והיינו ג"כ מטעם הנ"ל, משום דמדות חו"ג יכולים להיות בהתגלות שלא ע"י הזולת, משו"ז יכול להיות השפעתם גם לא על נפרדים כו', משא"כ ענין המלוכה א"א להיות בלא הזולת, וע"כ הוא דוקא על הנפרדים מאתו כו'.

והדוגמא מכ"ז יובן בבחי' המל' למעלה, דהמשכת המלוכה היא דוקא ע"י העלאת מ"ן מנבראים שלמטה כו', והיינו, דבנין המל' להיות בבחי' פרצוף, שזהו להיות בחי' הרצון למלוכה, דהיינו להיות בבחי' התנשאות על עולמות כו', ולהיות בחי' החכ' וחו"ג שבמל' כו' כנ"ל, הוא ע"י עבודת האדם דוקא כו'. וכידוע¹⁴⁰ דאדה"ר המשיך בחי' המלוכה ע"י קבלת עו"מ כו', שזהו שיר של יום ו'¹⁴¹, ה' מלך גאות לבש כו'¹⁴², דקודם לזה לא הי' התגלות המלוכה, עד שאדה"ר קבל עליו עול מלכותו ית', דאז דוקא נמשך התגלות המלוכה כו'. וכמו"כ הוא עכשיו בכל ר"ה, שנמשך בחי' הרצון למלוכה, והוא דוקא ע"י העבודה בנש"י למטה, וכמא'¹⁴³ אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני כו', שזה נעשה ע"י נש"י דוקא כו'. וכן כל ההמשכות שנמשך מז"א אל המל', הן מה שלצורך בנינה, והן מה שלצורך היחוד, וכמשנת'¹⁴⁴ שיש ג' מיני גבו' הנמשכים בבחי' מל', הא', לצורך בנינה, והב', הניתנים ביסודה לצורך ההעלאה כו', והג', לצורך היחוד (והוא בבחי' יחוד פנימי לצורך לידת הנשמות כו'), וכ"ז נעשה ע"י העבודה למטה בבחי' קבלת עומ"ש, ועשיית כלי ריקן ע"י שיהי' ממארי דחושבנא¹⁴⁵, וע"י האהבה דבכל מאדך¹⁴⁶ בתפלה כו', וכמשנת'¹⁴⁷. וזהו דבחי' מל' לית לה מגרמה כלום, כ"א מה שמקבלת מלמטה, דהיינו ע"י העלאת מ"ן, והיינו מה שמדת המל' לא תתעורר מעצמה, כ"א ע"י שהנבראים מקבלים עליהם עומ"ש כו' (וכאשר לא יש העלאת מ"ן זה, הוא בבחי' ממשלה בלבד, בתכלית הצמצום ובתכלית ההעלם כו'). וגם כל ההמשכות מלמעלה מבחי' מל', שהוא בנין המל' בע"ס, שזהו מהספי' העליונות דוקא, וכן השפעת האור במל', שזהו הכל מלמעלה כו' כנ"ל, שזהו ג"כ ענין לית לה מגרמה כלום, רק מה שמקבלת מלמעלה כו', הוא הכל ע"י העלאת מ"ן דנשמות למטה כו'.

א'שסד

145) ראה זח"ג קעה, א. תניא פכ"ט (לו, ב). אגה"ת פ"ז (צז, א).

146) ואתחנן ו, ה.

147) פשל"ח (ח"ג ע' תתקמב).

140) ראה לקו"ת נצבים נה, סע"ב. נו, סע"ב.

141) תמיד בסופה.

142) תהלים צג, א. וראה פרקי דר"א פי"א.

143) ר"ה טז, א. לד, ב.

144) פשל"ה:שלח (ח"ג ע' תתקלד ואילך).

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתצא

ונמצא¹⁴⁸ דהמל' היא בחי' מקבל, ועם היות שכל ההתהוות וכל השפעת החיות בעולמות הוא מבחי' מל' דוקא (ואדרכא, כל ההשפעות צ"ל ע"י המל' דוקא כו'¹⁴⁹, וכמ"ש באורך בהבי' הב' דמים רבים בתו"א והוספות פ' נח¹⁵⁰), מ"מ, אין המל' משפעת בכח עצמה, כ"א ע"י שמקבלת את האור (ואם ההשפעה היא האור שמקבלת, או שמשפעת אור עצמה כו', דבאמת הא והא איתניהו בה כו', הנה השפעה שלה היא דוקא ע"י שמקבלת) מלמעלה, וע"י העלאת מ"ן שלמטה כו'. ובד"כ בחי' 151 מצד עצמותה, אינה אלא בחי' כלי, ואינה מתעוררת לשום שפע, כ"א מה שיומשך בה מן המדות חו"ג ומבחי' רצון ותענוג כו', דאזי תהי' כלולה מ"ס, רצון ותענוג של המלוכה, וחו"ג שבמל', היינו להיטיב הנבראים כו', ומחמת זה תמלוך ותתנשא כו', וכמ"ש¹⁵² כי אמרתי עולם חסד יבנה, פי', מה שנתעוררה מדת ההתנשאות דמל' דאצי', הוא מפני הארת חסד עליון דז"א דאצי' שהאיר בה, ועי"ז חפץ בהתנשאות כו'. וכן עד"ז ברצון ותענוג העצמי כשנמשך להיות רצון ותענוג בהתנשאות כו'. והמשכות אלו הן ע"י העלאת מ"ן דנשמות למטה, וכנ"ל דלא תתעורר מדת המלוכה מצד עצמה, כ"א ע"י שמעוררים וממליכים כו'. וזהו אין מלך בלא עם¹⁵³, שיעוררהו להיות מלך עליהם כו' (ובתחלת הברי', קודם שנברא האדם, הי' ענין המלוכה רק ע"י הגילוי מלמעלה בספי' המל', שע"יז הי' התהוות הנבראים כו', אבל הי' בבחי' ממשלה לבד, ואדה"ר המשיך בחי' המלוכה כו'¹⁴⁰, כנ"ל¹⁵⁴. וז"ש¹⁵⁵ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר כו' משום דואדם אין כו', דמשו"ז לא הי' במל' בחי' גילוי אור כו', וכמ"ש בזהר¹⁵⁶ וכתהאריז"ל¹⁵⁷ דיחוד ז"ו"נ במקומם הי' ע"י אדה"ר כו'. ומ"מ, גם בעבודת האדם צ"ל בחי' החסד מלמעלה, שההעלאת¹⁵⁸ יעורר בחי' המל', שהרי אין המשל דומה לנמשל, למלוכה למטה, שהעם הן דבר בפ"ע מן המלך, משא"כ למעלה, הרי באמת אינן נפרדים, והכל הוא מאתו ית', ועל מי ימלוך כו', וגם מה תופס מקום העלאת מ"ן של האדם למטה כו'. וע"ז צ"ל בחי' חסד עליון, שיתפוס מקום עבודת האדם, ויעורר בחי' התגלות המלוכה כו'). והוא שבחי' מל' בכלל היא לא בחי' אור משפיע, כ"א אור מקבל בעצם כו'.

אמנם יש בזה ג' מדרי'¹⁵⁹, והן עד"מ אור הלבנה, ואור האבן טוב, ואור ראיית העין, ואי' בכתבים¹⁶⁰, שהן בג' עולמות ב"ע, דמל' דבריאה היא כמו בחי' לבנה, ומל' דיצי' היא כמו בחי' אבן, ומל' דעשי' היא בחי' עין, ונעוץ סוב"ת¹⁶¹, שבבחי' מל' דעשי'

148) ראה זח"א לד, סע"ב ואילך.
149) ראה עץ חיים שער לט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש א.
מקדש מלך לזהר שם (לה, א), וראה אוה"ת בראשית ח"ג תקמג, סע"ב. לעיל פקמ"ב (ח"ב ע' שעה).
150) שיהעלאת: אוצ"ל: שההעלאת מ"ן.
151) ראה לעיל ע' א'תתעד ואילך. וראה המשך הענין – לקמן ע' א'תתקכג.
152) ראה ד"ה ועינינו מאירות לאדמו"ר האמצעי כת"י 1275 הנ"ל ע' א'תתעד הערה 2 (חלק מהבא לקמן – ע"פ לשון מאמר זה).
153) = סופן בתחלתן (ספר יצירה פ"א מ"ז).

148) כהבא לקמן – ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג שבהערה 1 (חלק מהבא לקמן – ע"פ לשון המאמר שם).
149) ראה לעיל ע' א'תתפא. וש"נ.
150) לקוטי תורה לג' פרשיות (ווילנא, תרמ"ד) סא, א ואילך. עם שינויים – אוה"ת נח ח"ג תרכד, א ואילך.
151) בחי': אוצ"ל: בחי' המל'.
152) תהלים פט, ג.
153) בחי' וישב לת, ל. ר"פ בלק, תניא שעהיוה"א רפ"ז (פא, ב). ובכ"מ.
154) ע' א'תתפט ואילך.
155) בראשית ב, ה.

יש הארה הגבוהה מאד נעלה מבחי' מל' דבריאה כו'. ונת"ל¹⁶² ההפרש ביניהם, דלכנה היא בחי' מאור, היינו שהוא אור המאיר את החשך, רק שהוא בחי' אור מקבל, והוא שאינה מאירה בעצמה, רק אחרי שמקבלת אור השמש, שנחשך¹⁶³ בה ומשתנה לפי מהותה, ואז תאיר אור כו'. והאבן הטוב הוא שאין החשך מחשיך עליו, ומאיר ג"כ את החשך, והאור הוא האור הנקנה בו, אור השמש או אור הכוכבים כו'. ועין הוא שאינו אור המאיר, וצריך סיוע מאור המאיר, ואז הוא רואה, אך האור הוא מעצמו, היינו מכח הראי' שבו כו' (ונק' ג"כ מאור כמו מאור עינים כו'¹⁶⁴).

א'שסה

וְיֵשׁ לבאר הענין, ע"פ הקדמה המבו' במ"א² במ"ש בפע"ח שער הנהגת הלימוד³ בענין מקרא משנה ותלמוד, דתלמוד בבריאה, ומשנה ביצי', ומקרא בעשי' (ואי' בפע"ח שם, דתלמוד שבכרי' הוא פי' המשניות והמשא ומתן ופלפול, אבל הדינין שבתלמוד ושאר המימרות שאינם בי' על המשנה, הן בכלל משנה), ושם, דהכל הן בנוק', רק שתלמוד הוא בחי' מל' דברי', ומשנה בחי' ו"ק דמל' דיצי' כו'. ובמ"א⁵ אי' דמקרא משנה ותלמוד הן חב"ד חג"ת נה"י דאצי', היינו, מקרא חב"ד דאצי', משנה חג"ת, ותלמוד נה"י דאצי'⁶.

אך הענין, דהנה אי' בע"ח, דבחי' חב"ד חג"ת נה"י כלולים ג"כ מיו"ד, והיינו, שבבחי' חב"ד יש ג"כ חג"ת שבחב"ד ונה"י שבחב"ד, וכן בחג"ת יש חב"ד ונה"י, ומבחי' נה"י שבחב"ד נמשך חב"ד שבנה"י, ומנה"י שבחג"ת נמשך חג"ת שבנה"י, נמצא גם נה"י כלול מיו"ד, רק כשהן דרך כלל והתלבשות זב"ז, אזי ד"כ נק' חב"ד חג"ת נה"י, אבל באמת כל בחי' בפ"ע כלולה מיו"ד (וביאור עינים מבו' בכ"ד⁸, דהחכ' שבחב"ד הוא עצם השכלת והשגת הענין כו', והמדות הן ההתפעלות שכלי, מה שמתפעל בשכלו על הענין האלקי כו', ונה"י הוא בחי' ההשפעה שלבר מגופא, והוא כמו הבכך כו' (ובפרטיות יש בזה כמה מדרי', ועמשנת"ל⁹ בענין עי"מ¹⁰ כו'). וכמו"כ בחג"ת יש בחי' חב"ד, שהוא הטעם של המדה, כמו במדת החסד, מצד האהבה כו', וחג"ת הוא עצם החסד, מפני שהוא טוב בעצם, ונה"י הוא שבא בדרך נצחון והסכם בלבד כו', או שנה"י הוא בחי' ההשפעה בפועל כו'.

(3) ע' שנו ואילך (בהוצאת ירושלים, תשמ). וראה תניא פ"מ בהגהה (נה, ב). אגה"ק סכ"ו (קמד, א).
(4) = ביאורים.

(5) ובמ"א איתא: במאמרי אדמו"ר הזקן ואוה"ת במדבר שם: „ובמקום אחר איתא בע"ח. באוה"ת שמות שם: „דלפעמים אומר בע"ח. בסה"מ עטר"ת וסה"מ תרפ"ב שם: „בע"ח“.

(6) ראה גם קונטרס שפת אמת סל"ט — שבסו"ס אמת ליעקב (לר' יעקב שאלתיאל ניניו).

(7) ראה עץ חיים שער כז (שער עיבור יניקה מוחין) פ"א. שער ל (שער הפרצופים) פ"א.

(8) ראה ביאורי הזהר להצ"צ ח"א ע' תא.

(9) ע' א'תרפד ואילך.

(10) = עיבור יניקה מוחין.

(162) ס"ע א'תתעד ואילך. וראה לקמן ס"ע א'תתקכו.

(163) שנחשך: בכת"י מעתיק: שנמשך.

(164) משלי ט, ל.

(1) הבא לקמן (עד סוף פיסא „אכן משנה“ (לקמן ע' א'תתצו)) — הוא לשון ד"ה ענין מקרא ומשנה ותלמוד באוה"ת במדבר (שבועות) הוספות ס"ע 34 ואילך* — עם הוספות וכו'. וראה אוה"ת שמות ס"ע קי ואילך.
(2) מאמרי אדמו"ר הזקן ואוה"ת שבהערה הקודמת. וראה גם לעיל פקנ"ט (ח"ב ע' תלג). סה"מ עטר"ת ס"ע רלג ואילך. תרפ"ב ע' קסד ואילך.

* והוא ד"ה ששים המה מלכות במאמרי אדמו"ר הזקן הנחות הר"פ ע' קעג ואילך — עם הוספות וכו'.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תצג

וכן בנה"י, שהן כלי ההשפעה, הרי יש בהם השפעת בחי' חב"ד וחג"ת כו'. ובפרטיות בחי' חב"ד וחג"ת שבהם הוא כמו בנצח שהוא ההסכם, יש בזה ב' מדרי', הא', הסכם הבא לאחר המדה שע"פ טו"ד, וכמו הרשימו שנשאר על כל היום מהעבודה דתפלה בהתבוננות והתעוררות אהוי"ר¹¹, שא"א להיות כל היום, רק נשאר הסכם חזק להיות סו"מ וע"ט בפו"מ, שההסכם הזה יש בו חיות מהמדה והמוחין כו', והב', הוא הסכם בלבד, שהסכים בלבו להיות סו"מ וע"ט בפו"מ, דהגם שהוא בתוקף, מ"מ, אין בזה אור וחיות כו'. וכמו"כ בהוד, יש הודאה שמצד הטעם והשגה, ויש הודאה שאין בזה השגה כלל כו', וכמ"ש בס"י בדרוש ל"ג בעומר¹²). ולכן הן שלושים כלים דאצי' (ובכללות הן ג' בחי' אדם¹³, פנימי אמצעי וחיצון, והן ג' מדרי' בז"א, פרצוף החיצון בכללות הוא בחי' נה"י, וכלול מע"ס, והאמצעי הוא בחי' חג"ת, וג"כ כלול מע"ס, ואדם פנימי הוא בחי' חב"ד, הכלול ג"כ מע"ס כו', ועמ"ש בע"ח שער המוחין¹⁴ ושער פנימיות וחיצוניות¹⁵, וזהו בחי' ל' כלים דאצי', בחי' פנימי ואמצעי וחיצון, שהן רת"ס¹⁶ כו'), שמהם נעשה בנין הנוק' להוות ולהחיות בי"ע בע"ס בכל עולם דבי"ע (יו"ד כלים פנימיים שהן חב"ד בעולם הבריאה, והאמצעים ביצי', והחיצונים בעשי', והן בחי' חג"ת נה"י כו'. ובאגה"ק סי' ק"י¹⁷ ובד"ה להבין מ"ש בפע"ח¹⁸ שהן בחי' אור הנשמה דבי"ע כו').

ועפ"ז יובן מ"ש בפע"ח¹⁹ דמקרא בעשי'. דהנה, זאת ודאי דמקרא הוא מבחי' חב"ד דאצי', וכמ"ש²⁰ ותמלא כדה ותעל, היינו²¹ ק"ד ספרי דאורייתא נשאבו מים החכ' דאצי' כו', וכמא' אורייתא מחכ' נפקית כו'²², ואלפיים שנה קדמה תורה לעולם²³, שהן אלפך חכ' ואלפך בינה כו'²⁴, כנודע²⁵ (ובאמת כן הוא בכללות התורה, שהיא מבחי' חו"ב. וצ"ל דמקרא בחי' חב"ד שבחב"ד, ומשנה בחי' חג"ת כו', וזהו בכללות, ובפרטיות, תושב"כ בחב"ד דאצי', ותושבע"פ בחג"ת ונה"י כו'). אך מפני שהיא ממקום נעלה מאד, דיסודתה בהררי קדש²⁶, בחי' ח"ע, דוהחכ' מאין תמצא²⁷, שהחכ' היא ג"כ בחי' אין ולמעלה מהשגה כו' (עמ"ש בלק"ת פ' צו ד"ה מצה זו²⁸), א"כ, אין יכול לבוא בהתגלות שום השגה, רק בא הגילוי דוקא בעשי' ממש. וכמו שאנו רואין שיש הרבה סיפורי מעשיות בתורה שהן תורה ממש, וכמ"ש הרמב"ם²⁹, דותמנע היתה פלגש³⁰ היא תורה ממש, כמו שמע ישראל כו'³¹, ויש בהם סודות נפלאות מאד, רק מפני מעלת האור שלמעלה מעלה ביותר, ה"ז בא

א'שפו

(22) זהר ח"ב סב, א. פה, א. קכא, א. ח"ג פא, א. קפב, א. רסא, א.

(23) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד. וש"נ. זח"ב מט, א.

(24) איוב לג, לג. שבת קד, א.

(25) ראה לקו"ת שה"ש א, סע"ד ואילך.

(26) ע"פ תהלים פז, א.

(27) איוב כח, יב.

(28) יא, סע"ד ואילך.

(29) פירוש המשניות סנהדרין הקדמה לפרק חלק היסוד הח'.

(30) וישלח לו, יב. וראה סנהדרין צט, ב.

(31) ואתחנן ו, ד.

(11) ראה לעיל פק"א (ח"א ס"ע רצ ואילך). וש"נ.

(12) סידור עם דא"ח תמה, ב ואילך.

(13) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ח"א ע' א ואילך.

ועם הגהות – אוה"ת ענינים ע' עז ואילך.

(14) שער כ פ"ה.

(15) שער מ דרוש א.

(16) = ראש תוך סוף.

(17) קל, א ואילך.

(18) קונטרס אחרון לתניא קנו, ב.

(19) הנ"ל ע' א'תצג.

(20) חיי שרה כד, טז.

(21) ראה תקו"ז בהקדמה (יד, א). תיקון כא (מו, ב. מז, א).

ביאורי זהר לאדמו"ר האמצעי נח, ג.

דוקא בסיפור מעשה כו'³². ואף גם המצות הכתובים בתורה, הן רק העשי' לבד, היינו המעשה בפו"מ, וכמו להניח תפילין ולעשות סוכה וכה"ג, ואינו מבו' במקרא פרטי הדבר³³, איך צ"ל התפילין, ואיך תהי' הסוכה, ופרטי הענינים שבו, וגם, שאין בזה טעמים והשגות כלל, רק עצם העשי' בפו"מ. והיינו מפני ששרשה מבחי' חב"ד דאצי', אינו יכול לבוא בהתגלות רק דוקא במקום היותר נמוך, והיינו בעשי', שאין בזה התגלות האור כו'. דבעולם היותר עליון, ההמשכות דשם הן בבחי' גילוי, להיות דשם הוא בחי' אור וכלי, והיינו שהן בערך זה לזה, העולם וההמשכות, כי העולם והכלים הן בערך אל האור כו', דכן הוא במדרי' הרוחנים, שהן בערך זל"ז כו', וע"כ, המשכה שאינה בבחי' גילוי, אינו המשכה, וכל המשכות אור שם הוא שמאיר בגילוי כו' (ועיקר ענין זה הוא בעולם האצי', שהכלים הן ג"כ אלקות ממש, והן בערך האור כו', משא"כ בי"ע, שהכלים הן בחי' נברא, כמ"ש באגה"ק סי' ק"י³⁴. ומ"מ, הרי הכל במדרי' הרוחניות כו', וכמ"ש במ"א³⁵, דבמלאכים החומר והצורה שלהם הן בערך זל"ז, והן בחי' צומח וחי, משא"כ האדם למטה הוא מבחי' מדבר ודומם כו'). וע"כ, מדרי' גבוה שלמעלה מגדר גילוי, א"א להתגלות בעולם העליון, רק בעולם התחתון, בעשי', יכול להיות המשכה זו, שאינה באה בהתגלות ממש כו'. וע"ד מ"ש במ"א³⁶, דהמשכת אוא"ס הסוכ"ע הוא למטה דוקא, להיות דבחי' סוכ"ע א"א להיות בבחי' גילוי, כ"א מה שנמשך בהעלם, ולמעלה הכל הוא בחי' גילוי, וע"כ, הגילויים למעלה הן מבחי' ממכ"ע (ויש בזה כמה חילוקי מדרי' כו'). אבל בחי' סוכ"ע א"א להתגלות למעלה כו' (והגם דסוכ"ע הוא שנמצא בכ"מ, כנודע³⁷, וכמשנת³⁸ בענין המקיפים כו', הנה למעלה הוא רק הארת הסובב (או דוקא בחי' מקיף הרחוק, וכמ"ש במ"א³⁹), והוא בבחי' גילוי קצת, והיינו שנותן כח בהפנימי כו', וכמ"ש במ"א⁴⁰), רק למטה יכול להיות המשכת הסובב. וכמו במצות, שהן רצה"ע, וע"י המצוה נמשך אור מקיף על האדם, רק שהוא בהעלם כו', וכמ"ש בסש"ב פמ"ו⁴¹. וכמו"כ הוא בהמשכת בחי' חב"ד דאצי', שלמעלה מהשגת הנבראים לגמרי, וכמ"ש בסש"ב פל"ט⁴², דעולם האצי' הוא למעלה מהשכל וההבנה לשכל נברא, כי חכמתו ובינתו ודעתו של א"ס ב"ה מיוחדות שם בתכלית היחוד ביחוד עצום ונפלא כו'⁴³, ע"כ א"א להתגלות בעולמות העליונים, רק בעולם העשי', שנמשך בבחי' העלם במעשה לבד כו'. וההתגלות הוא רק בחי' נה"י שבחב"ד, דמה שנתגלה בתושב"כ הן רק אותיות התורה⁴⁴, וכמו כל הדרשות

37 ראה לעיל פני"ח ח"א ריש ע' קמג).

38 ראה אוה"ת פ' ראה ע' תתט.

39 ראה גם סהמ"צ להצ"צ פה. ב. לקו"ת ברכה צט, א ואילך. המשך מים רבים תרל"ו פ"ר. סה"מ תרנ"א ע' קא. ד"ה באתי לגני שבהערה 32 (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"ב ע' תקלז ואילך). וראה גם לקמן ריש ע' א'תתקלב ובמקומות שצוינו בהערה 134.

40 סו, א ואילך.

41 נב, ב.

42 עכ"ל אדמו"ר הזקן בתניא שם.

43 באוה"ת שבהערה 1: „עמ"ש במ"א ד"ה תורה צוה" (ראה לקו"ת ברכה צה, ד. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תמט. תרל"ח ע' קנט. וראה לעיל פקע"ג. פקע"ט ח"ב ס"ע תעת. ע' תקב).

32 ראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ריש ע' מ. סה"מ פר"ת ריש ע' רמה. תרפ"ג ס"ע קצא ואילך. היש"ת ס"ע 151 ואילך. ד"ה באתי לגני תשכ"ו (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"ב ע' תקלט ואילך).

33 ראה תניא אגה"ק סכ"ט (קג, ב ואילך). סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תמו.

34 ראה תו"א בראשית ג, ד ואילך. תורת חיים בראשית יט, א.

35 ראה תו"א מגילת אסתר צ, א ואילך. לקו"ת פינחס עה, ג. פ' ראה לג, סע"ב ואילך. מאמרי אדמו"ר הזקן תקע"ב ע' לא ואילך. ע' מא ואילך. אוה"ת שמע"צ ע' א'תשפא ואילך. לעיל פרי"א ח"ב ע' תקפח).

36 ראה תניא פמ"ח (סז, סע"ב ואילך). לקו"ת ר"ה סב, ג. ובכ"מ.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתצה

בתושבע"פ הוא מהאותיות דתושב"כ, כמו מ"ט אמר קרא כו'⁴⁴, ודורשין האותיות יתירות, וכמו ו' דוכי ישאל⁴⁵ וכה"ג. וידוע⁴⁶ שיש בתורה טעמים נקודין תגין אותיות, שהמדרי' עליונות לא נתגלו, רק בחי' אותיות⁴³, שהן בחי' העלם בעצם כו'. וגם מה שבא ציווי המצוה בתושב"כ בקצרה ורק העשי', זהו בחי' נה"י, דחג"ת הוא שבא בהתגלות בהתחלקות פרטים, שזהו בחי' גילוי אור, וא"א שיתגלה בחי' חג"ת שבחב"ד, וכ"ש בחי' חב"ד שבחב"ד שא"א שיתגלה, רק בחי' אחרונה שבפרצוף חב"ד, שהוא בחי' נה"י, והיינו בחי' עשי' שבחב"ד, ובא בעולם עשי' דוקא כו'.

אכך משנה, שהיא מחג"ת דאצי', יכול להיות המשכת עצם המדות חו"ג ביצי', ולא רק בחי' נה"י שבהם כו', שהרי ידוע⁴⁷ שהמדות דאצי' הן בבחי' שייכות אל עולמות בי"ע, וכמ"ש⁴⁸ זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, וכתו'⁴⁹ כי אמרתי עולם חסד יבנה כו'. והגם דמקור העולמות הוא מבחי' מל' דוקא, מ"מ, הרי המדות הן בבחי' שייכות עכ"פ אל העולמות. וכידוע דבחי' ז"א הוא שנתצמצם האור להיות בערך העולמות, ועש"ז נק' זעיר אנפין כו'. והוא כמשל⁵⁰ הדפתראות המבואר במדרש⁵¹, וכמשנתל⁵². וע"כ, בחי' המדות יכולים להיות בהתגלות בעולם היצי' כו'. ולכן מבו' במשנה כל הפרטים בהתחלקות, אשר באופן כזה כשר הקרבן, ויכול לעלות וליכלל באוא"ס, וכך היא מדת חסדו, שגם בחי' נברא יכול לקרב וליכלל באלקות כו', ובאופן אחר אינו כשר הקרבן, ונתרחק ואינו מאיר בו מדת חסדו ית', וכה"ג בכל המ"ע ומל"ת נתבאר במשנה פרטי הענינים, וזהו לפי שהמשנה היא בחי' חג"ת, שהוא בחי' גילוי אור כו', דבמקרא נא' הכל בקצרה, מפני שהמשכה וההתגלות היא בחי' נה"י לבד, ע"כ באה רק בבחי' כללות (דנה"י הוא בחי' קטנות, היינו שכ"ד הוא בבחי' כללות לבד כו'), ומשנה, להיותה בחי' חג"ת, ע"כ באה בבחי' פרטיות כו'. והגם שבמקרא נאמר כל המ"ע ומל"ת, שהן בחי' חו"ג, והן ג"כ בפרטים רבים, רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת כו'⁵³, זהו מפני שגם נה"י נחלק לקוין, כמ"ש בע"ח⁵⁴, אבל בכל מצוה בפרט אינו מבו' במקרא הפרטים שבה, אבל משנה⁵⁵ מבו' הכל בפרטיות, והוא מפני ששרשה מחג"ת, וכל מדה כלולה מיו"ד ויו"ד מיו"ד כו'. וזהו משנה ביצי', דמשנה, להיותה מבחי' חג"ת, יכול להיות ההתגלות בעולם היצי'. ודוקא ביצי', ולא בעשי', מפני כי מבחי' חג"ת ההמשכה היא מעצמיות חג"ת, לא רק בחי' נה"י שבו (והיינו בהמשכה דתורה), ע"כ אינו יכול להיות נמשך בעשי', כ"א ביצי' כו'. דהנה, מבחי' חב"ד דאצי', אין ההמשכה מבחי' עצמיות חב"ד, רק בחי' נה"י לבד, כנ"ל, שהוא בחי' חיצוניות, וידוע⁵⁶ דחיצוניות עליון נשפל ונמשך למטה יותר מבחי' פנימיות תחתון

44) ראה לדוגמא – ברכות יג, א. ר"ה ט, ב.

45) משפטים כב, יג. וראה בבא מציעא צה, א.

46) ראה עץ חיים שער ה (שער טנת"א) פ"א ואילך.

47) ראה לעיל פמ"ג (ח"א ע' צז).

48) תהלים כה, ו (ושם: רחמיך הוי' וחסדיך. ראה סה"מ

ועוד.

49) משנה: אוצ"ל: במשנה.

50) שם פט, ג. וראה סה"מ תרכ"ט ע' ט. ע' תו. תרל"ד ח"א

51) נד. תש"ח ע' 273. ובכ"מ.

52) ראה עץ חיים שער כג (שער מוחין דצלם) ספ"א.

48) תהלים כה, ו (ושם: רחמיך הוי' וחסדיך. ראה סה"מ

ועוד.

49) משנה: אוצ"ל: במשנה.

50) שם פט, ג. וראה סה"מ תרכ"ט ע' ט. ע' תו. תרל"ד ח"א

51) נד. תש"ח ע' 273. ובכ"מ.

52) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' תקסה.

53) ראה עץ חיים שער כג (שער מוחין דצלם) ספ"א.

54) ספ"ב. מקומות שצויינו בהערה הבאה.

כו'⁵⁷. וע"ד מוחא וגולגלתא⁵⁷, דמוחא הוא בחי' חכ' שבכתר, וגולגלתא עצמית הכתר, רק שזהו בחי' חיצוניות הכתר (פנימיות הכתר הוא בחי' עתיק, והו"ע התענוג, וגולגלתא, שהוא בחי' הרצון, הוא בחי' חיצוניות כו'. ובמ"א⁵⁷ דהפנימיות הוא המוח שתום המבו' בע"ח⁵⁸, והוא הנק' מוחא דעתיקא כו', וכמשנת"ל⁵⁹, וגולגלתא הוא בחי' החיצוניות דפנימיות זו כו'⁶⁰), והיינו, שממדרי' גבוה יותר יכול להיות ההתגלות רק בחי' החיצוניות, אך החיצוניות שבעליון, שהיא בחי' גולגלתא, יורדת למטה יותר מפנימיות תחתון, שהוא בחי' מו"ס כו'. וכמ"ש במ"א⁶¹ ג"כ בענין משה ואלו, דאלו נק' מלאך הברית⁶², ולכן הוא נמצא בכל ברית מילה כו'⁶³, וגם מצינו שנעשה שליח לכל דבר שצריך שליחות, וכמו הרשב"י שהשתמש בו לשליחות באמרו קום אליו כו'⁶⁴, והיינו מפני שאלו הי' בחי' חיצוניות דש' מ"ה (וכידוע⁶⁵ דמשה הוא בחי' מ"ה דמ"ה, ואלו בחי' ב"ן דמ"ה כו'), ובחי' החיצוניות יוכל לירד עד למטה מטה ביותר כו' (כי החיצוניות בא בבחי' העלם ובהתלבשות כו', וכנ"ל⁶⁶ בענין בחי' סוכ"ע כו', וע"כ יוכל להתלבש ולהסתתר בכמה לבושים עד אין שיעור כו', אבל הפנימיות הוא בחי' גילוי, ע"כ לא יוכל להיות נמשך במקום שא"א להיות הגילוי כו'), ולכן אלו דוקא נעשה שליח, מפני שיכול לירד בכל מקום כו'. וגם זאת, שהחיצוניות היא שרשה למעלה יותר, ע"כ ביכולת לירד למטה יותר, רק שבא בבחי' חיצוניות ובבחי' העלם כו'. וכמו"כ הוא בתורה ומצות, שהמצות שרשן למעלה משרש התורה, כי שרש התורה היא מבחי' חכ' שבכתר, ושרש המצות הן מבחי' גולגלתא, בחי' כתר שבכתר, שהוא בחי' חיצוניות שבעליון כו', ולכן נשפלו המצות למטה יותר מהתורה, דמצות הן בעשי' בפו"מ דוקא, ותורה היא בידיעה, שזהו מצות לימוד ידיעת התורה כו', ולכן המצות הן שוין לכאו"א מישראל, משא"כ תורה, שיש בזה חילוקי מדרי' כו', וכמשנת"ל⁶⁷, והוא ג"כ מה שהחיצוניות שבעליון יורד למטה מפנימיות שבתחתון, רק שבא בהעלם כו'. וכמו"כ הוא במקרא ומשנה, דמקרא הוא בחי' חב"ד שבאצ"י, ומה שנמשך מזה הוא בחי' נה"י לבד, וההמשכה היא בעשי' דוקא כו', ומשנה הוא חג"ת דאצ"י, ונמשך בחי' עצמיות דחג"ת, רק ההמשכה היא בעולם היצ"י, לא בעשי', דלהיות שזהו בחי' עצמיות חב"ד, שהיא בחי' הפנימיות שבאה בבחי' גילוי, ע"כ אפשר להיות הגילוי רק בעולם היצ"י כו'. והגם דמשנה ג"כ ירדה למטה בעולם עשי', וגמר ההעלאה⁶⁸ היא בקיום המצוה בעשי' דוקא, א"כ, פרטי המצות המבוארי' במשנה, הרי

א'שכח

(61 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"ב ע' תתקנה ואילך. תקס"ו ח"א ע' קעח ואילך. סה"מ תרס"ט ע' רצא. תרע"ד ע' צה"ז.
 (62 מלאכי ג, א.
 (63 ראה פרקי דר"א ספכ"ט. זח"א יג, א. צג, א.
 (64 ראה זהר חדש קג, א. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה שם. סה"מ תרס"ט ע' שסו.
 (65 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ותקס"ו שם. תקע"א ריש ע' נ. ע' קסד. אוה"ת נ"ך ח"א ע' תעט. סה"מ עת"ר ס"ע תלא.
 (66 ע' א'תתצד.

(67 פ"ד. פנ"ב (ח"א) ט ו' ואילך. ע' קכא.
 (68 וגמר ההעלאה: אוצ"ל: וגמר ההלכה.

(57 באוה"ת שבהערה 1: 'נ' כעין מ"ש במ"א בביאור ראשון דיביאו לבוש מל" (ראה תו"א מגילת אסתר צא, סע"ב ואילך. אוה"ת מגילת אסתר ע' צז ואילך. שערי אורה שער הפורים סד, א ואילך*). וראה לקו"ת שלח מט, ג ואילך. נצבים מט, ג ואילך. אוה"ת שלח ע' תרמו ואילך. נצבים ס"ע ארעג ואילך. ביאורי הזהר להצ"צ ח"א ע' קלה.
 (58 שער יג (שער אריך אנפין) פ"ג.
 (59 פרכ"ג (ח"ב ע' תרכב).
 (60 ראה לעיל פר"ג ואילך (לעיל שם ע' תקסו ואילך).

* ראה סה"מ תרע"ד שבהערה 61: 'בהביאור דיביאו לבוש מל' (אוה"ת שם), תיר, ובש"א [= ובשערי אורה שם].

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתצז

העיקר הוא שיהי' בעשי' כן כו', מ"מ, ההארה וההתגלות של המשנה שרשה מחג"ת דאצי', אין מאיר בהתגלות, כ"א בעולם היצי'. ועד"מ כמו שלומדים משנה בג"ע⁶⁹, אשר אינו דומה ההתגלות מהמשנה שם, אל איך שבא ההתגלות כשנתלכשה המשנה ולומדין אותה בעולם עשי' כו'.

והנה⁷⁰ בזהר בראשית דך"ז ע"ב אי', משנה איתתא דהוא נער, ואיהי שפחה דשכינתא. והענין, דהנה הכתר נק' עת"י⁷¹, ופי' עתיק, זקן⁷², והיינו מצד בחי' הגדלות שבו מלובש אוא"ס ב"ה, וידוע⁷³ דעתיק הוא בחי' פנימיות הכתר, ונק' עתיק ל' זקן, מפני שאינו שייך בו ענין החידוש, דזה שייך רק בבחי' הגילויים דאוא"ס, שהן בבחי' חידוש מן העצמות כו' (והיינו מפני שהמשכתם ע"י הצמצום, הרי קדמם ההעדר כו', וגם הגילויים שהן שלא ע"י הצמצום (והעיקר שייך זה בהאוא"ס שלפני הצמצום, שהרי בהגילויים שאחר הצמצום, גם שנמשכו שלא ע"י הצמצו', והוא האוא"ס הסוכ"ע כו', הרי מ"מ הי' תחלה סילוק האוא"ס כו', וכמשנת"ל ד"ה ויהי הענן והחשך⁷⁴), ה"ה גילוי רצוני, וה"ז שקדמו ההעדר כו', וכמ"ש במ"א⁷⁵), אבל בחי' עתיק, שהוא בחי' תחתונה שבעצמות, הגם שזהו ג"כ בבחי' המשכה מן העצמות, הרי ידוע שזהו בבחי' העתקה מן העצמות, שזהו ג"כ פי' עתיק, ל' העתקה מספר לספר כו', וכמ"ש במ"א⁷⁶, וע"כ נק' עתיק ל' זקן, שאינו מחודש כו'. וי"ל דבחי' כתר בכלל נק' זקן, מפני שעתיק מתלבש בא"א כו', וכמ"ש במ"א⁷⁷ בענין מאה שנה⁷⁸, דמספר מאה הוא בא"א, ונא' שנה ל' יחיד, מפני שמתלבש בזה בחי' חד⁷⁹ ולא בחושבן כו', וכמשנת"ל (ד"ה אלה מסעי⁸⁰). וכמו"כ י"ל שנק' זקן מצד בחי' הגדלות שמלובש⁸¹ בחי' אוא"ס, היינו בחי' תחתונה שבמאציל כו', וכמ"א⁸² אוא"ס מלגאו כתר עילאה מלבר כו' (וכאן מבו' זה על בחי' ח"ס, וידוע⁸³ דח"ס שרשה מבחי' עתיק כו', וכמשנת"ל⁸⁴), דלכן אינו שייך שם בחי' התפעלות ודינין ח"ו, אדרבא, משם נמשכין י"ג מדה"ר כו', וכמ"ש⁸⁵ אני ה' לא שניתי, שאין שום שינוי והתפעלות משינוי הזמן דלמטה

האמצעי ג, ב ואילך.

תתצב. ע' תתקכ). תורת שלום – ספר השיחות ע' 147. סה"מ עטר"ת ע' קצת. ד"ה החודש תרצ"ד (סה"מ תרצ"ד ע' 000).

76) ראה לקו"ת חוקת סו, ב. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"ב ע' תתקמ ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' ח ואילך. סה"מ להצ"צ לט, א. אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתקסב. סה"מ תרל"ח ע' שיד. תרנ"ח ע' קצט. המשך תרס"ו ע' קלו. לעיל פקצ"ה. פקצ"ו (ח"ב ע' תקמה. ע' תקמח).

77) ראה ביאורי הזהר להצ"צ ח"א ע' עח ואילך.

78) חיי שרה כג, א.

79) ראה תקו"ז בהקדמה (יו, א).

80) ד"ה אלה מסעי: אוצ"ל: ד"ה בראשית ברא (תרע"ה) – ח"ג ריש ע' תתקמט).

81) שמו"ב: בביאורי הזהר להצ"צ שבהערה 69: שבו מלובש.

82) תקו"ז תיקון כב (סת, ב).

83) ראה אדרא זוטא בזו"ג רפת, סע"ב. לקו"ת, אוה"ת

שלח ונצבים שבהערה 57.

84) פ"ר ואילך (ח"ב ע' תקנח ואילך).

85) מלאכי ג, ו.

69) ראה לקמן ריש ע' איתתק.

70) הבא לקמן (עד סוף פיסקא „והנה המשנה נק' איתתא" (לקמן ע' איתתק)) – הוא לשון ד"ה בזהר כו' משנה אתתא בביאורי הזהר להצ"צ ח"ב ע' תרכג ואילך* – עם הוספות וכו'.

71) = עתיק יומין.

72) בהבא לקמן – ראה ד"ה באתי לגני תשמ"ח ס"ח (סה"מ מלוטט ח"ב ע' רנט. בהוצאה החדשה – ח"ב ע' תח) ובהערה 45.

73) ראה עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. סה"מ להצ"צ לה, ב ואילך.

74) תרע"ה (ח"ד ע' אירסח ואילך).

75) ראה סה"מ תרמ"ח ס"ע רז. תרנ"ט ע' קצט. תרס"ד ס"ע לב ואילך. המשך תרס"ו ע' רכו. סה"מ תרס"ט ע' שעו. עת"ר ע' רסב. לעיל פרה"ה (ח"ב ע' תקעד). פש"כ. ספשכ"ט (ח"ג ע'

* והוא ד"ה הנ"ל במאמרי אדמו"ר הזקן מארז"ל ע' קסט ואילך – עם הוספות וכו'. ובתוס' קיצורים והגהות בביאורי הזהר להצ"צ ח"ג ס"ע יד ואילך. הנחה אחרת בביאורי הזהר לאדמו"ר

במעשה התחתונים, וכמ"ש⁸⁶ ואם צדקת מה תתן לו כו', ולכן נק' זקן כו' (וידוע⁸⁷ דמ"ש ואם צדקת כו', וכחשיכה כאורה⁸⁸, זהו רק בבחי' חיצונית הכתר, אבל בפנימיות הכתר, שם הכוונה הפנימיות דוקא נש"י וקיום התומ"צ דוקא, וכמא⁸⁹ להתם מטא עקתא דישראל, בבחי' הפנימיות דוקא⁹⁰. ובמד"ר פ' משפטים פ"ל⁹¹ אי', משל לבריונים שגיננו את המלך בפרפורי' שהיא לבוש כו', כך אלו הרשעים שנגעו בעתיק יומין כו', א"ל אני מחליפה, שנא⁹² מדוע אדום ללבושיך כו', ומבו' במ"א⁹³ שזהו ע"י התלבשות עתיק בז"א כו'. רק הכוונה היא שאינו בבחי' התפעלות כו'). והוא ע"ד מ"ש באד"ר דקר"ח ע"ב בענין ח"ס, סבא דעתוהי סתים, כחמר טב דשקיט ושכיך כו'.

והענין הוא, כי ההפרש בין הנער לזקן הוא, כי הנער אע"פ שיש בו חכ', מ"מ, הוא עלול להתפעל מאד, ולא יסבול דבר שנגד שכלו ורצונו, וכל התפעלות ה"ז שינוי כו', אבל הזקן, דעתו מיושבת, מפני שלא יתפעל משום דבר שנגד רצונו, והיינו מצד עוצם ישוב הדעת יכול לסבול הכל⁹⁴. וזהו דעתוהי סתים, ר"ל שאינו נמשך מהדעת בהמדות להתפעל כו', דהנה, כאשר הדעת הוא שידעו מה שעשו נגד רצונו, היינו שהוא בבחי' ידיעה והתלבשות, שנוגע הדבר כו', ה"ה מתפעל במדות שבלב, והוא בחי' פתיחה מהדעת במדות כו', כי הדעת הזה הוא בבחי' שייכות אל המדות, ונק' מפתחא דכליל שית⁹⁵, שהוא פנימיות המדות כו', משא"כ מבחי' גדלות הדעת, שאין מזה התפעלות במדות שבלב, וכמו וירא און ולא התבונן כו'⁹⁶, והוא בחי' ד"ע כו', וכמ"ש מזה בתו"א ד"ה ארדה נא הב' בהג"ה⁹⁷, ובהבי' דמים רבים בפ' תולדות⁹⁸, וזהו דעתוהי סתים, שאינו נמשך במדות להיות התפעלות המדות כו'. ולכן נק' הכתר בשם זקן, על היות שאין שם התפעלות ושינוי מעשה התחתונים כו' (ומ"מ, ע"י קיום המצות נמשך מבחי' הכתר מבחי' הפנימיות, ובהעדר העשי' ח"ו, וכ"ש באיזה חטא ועבירה ר"ל, הוא בחי' סילוק הרצון כו', והתיקון הוא ע"י תשובה דוקא כו', ועמשנת"ל ד"ה דרשו ה' בהמצאו⁹⁹). משא"כ בחי' ז"א דאצי', שהן המדות חו"ג, בבחי' זו תלוי סדר והנהגת עולמות ב"ע ובבחי' שכר ועונש, והיינו, שלפעמים מתהפך למדה"ד, כשלא הוכשרו מעשה תחתונים כו'. ולכן, כל עיקר התפלה הוא להמשיך מבחי' א"א בז"א, והו"ע קושר כתרם לקונו¹⁰⁰, המשכת בחי' הרצון כו'. ומ"מ, גם בחי' ז"א, להיות שם המתקה בחסדים תמיד, כי ז"א רובו חסדים כו'¹⁰¹, ע"כ עז"נ⁸⁴ ג"כ אני ה' לא שניתי כו', דבאצי' בכלל אינו שייך שינוים, להיותו עצם אלקות כו'. ועמ"ש בע"ח שער כסה"כ פ"ו¹⁰². וכמ"ש בפרד"ס שך"ד פ"א, דבע"ס דאצי', הרי האור

א'שסט

(86) איוב לה, ז (ושם: אם).
 (87) ראה לעיל פק"ס (ח"ב ע' תלה).
 (88) תהלים קלט, יב.
 (89) זח"א קכ, ב.
 (90) ראה גם סה"מ תרנ"א ס"ע פו. ע' פח.
 (91) פיסקא יח.
 (92) ישע"י סג, ב.
 (93) ראה אוה"ת נ"ך ח"א ע' רצט. סה"מ תרנ"א שם.
 (94) ראה גם ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי קפה, ג.
 (95) ראה זח"ב קעז, א. וראה לקו"ת ואתחנן ו, ד.
 (96) איוב יא, יא.
 (97) טו, א.
 (98) יט, ב.
 (99) תרע"ד (ח"ב ע' תקנח ואילך).
 (100) ראה זח"א לו, ב. תו"א מקץ מב, ב. סה"מ תש"ח ע' 202. וש"נ.
 (101) ראה פרי עץ חיים שער התפילין פ"ה. לקו"ת שה"ש מז, ג. תו"א וירא טו, ב. תורת חיים וירא קד, ד. בשלח רמז, ב.
 (102) בע"ח שער כסה"כ [שער מן] 9: וז"ס בוהר כי תצא דרע"ו .. אבל אם היא משיכנתא לית לה שינוי, הה"ד אני ה' לא שניתי וכבודי לאחר לא אתן. כנודע כי פסוק זה לא נאמר

המשך בכתב שלא נאמר

א'תחצט

הוא אור פשוט, ואינו שייך בו שינויים ח"ו, וגם הכלים ה"ה בבחי' דביקות בהאור, דאיהו וגרמוהי חד כו'¹⁰³ (ובד"ה ארדה נא הנ"ל מבו'⁹⁶, דבהכלים דאצי' מגיע הפגם, והוא בבחי' יודע, היינו בבחי' התלבשות כו'. וצ"ל, דבאצי' בכלל, גם מצד הכלים, הוא בבחי' סילוק לבד, שמסתלק ע"י החטא, וכמ"ש בפרד"ס שם, ובאגה"ק סי' ק'¹⁷, דמדרי' האצי' היו מסתלקות כשרצו לחטוא בטרם יחטאו כו'. וי"ל, כמ"ש במ"א¹⁰⁴, דמח' פוגם בעולם הברי', וכ"ש באצי', שע"י מח' רצון מסתלק כו', ומ"מ, הוא בבחי' סילוק לבד כו'. והדין והעונש הוא ג"כ מבחי' ז"א דאצי', רק שזהו כאשר מתלבש בו"ק דיצי', כמשי"ת בסמוך¹⁰⁵. וזהו דבאצי' גופא לא יש שינוים, להיות משם דין ועונש, שזהו בבחי' התפעלות, רק בבחי' סילוק לבד כו'. ובודאי שאינו דומה בחי' הסילוק דמדרי' האצי' לבחי' הסילוק דבחי' פנימיות הכתר, כמו שאינו דומה בחי' הפשיטות דאצי' לגבי הפשיטות דעצמות א"ס כו'. וג"ז הדין ועונש הוא ג"כ מאצי', רק שהוא ע"י ההתלבשות ביצי' כו'). לכן כשמתלבשים חיזוניות הכלים דז"א דאצי' בו"ק דיצי', שהוא בחי' מט"ט¹⁰⁶, שם ימצאו השינוים וההתפעלות כו', וכמ"ש בפרד"ס שם¹⁰⁷. ובחי' זו נק' נער, וכמ"ש¹⁰⁸ נער הייתי גם זקנתי, ואמרז"ל¹⁰⁹ שרו של עולם אמרו, ונק' נער ע"ש השינוי וההתפעלות כו', והיינו, להיות שהוא מעלים ומסתיר על שפע האצי' המתלבש בתוכו, כדי שיהי' התהוות העולם בגבול ומדה כו', וכמ"ש בלק"ת בד"ה מה יפו פעמיך¹¹⁰, ולכן נק' שרו של עולם כו', וע"כ נק' ג"כ נער, שמתפעל כו' (ונת"ל שזהו ע"י הדעת, ועמ"ש בלק"ת בהבי' דלכתני¹¹¹ ובהבי' דמי מנה¹¹², בענין ד"ת כו'. וי"ל דלכן עה"ד הוא ביצי'¹¹³, וכן מט"ט נק' עה"ד כו'¹¹⁴, וכמ"ש במ"א¹¹⁵). אך לפעמים מתעלה באצי', ומקבל מוחין דגדלות, ונעשה זקן, וכמ"ש בזהר¹¹⁶, דסליק לסיכו כו', וא"כ¹¹⁷ יורד למטה לקטנות להיות בבחי' נער, והוא תמיד בעליות וירידות כו'.

והנה המשנה נק' איתתא דההוא נער, כי המשנה היא במל' דיצי', שיתא סדרי משנה אישע
הן ו"ק דמל' דיצי' כו', ולכן נק' אתתא דהאי נער, בחי' ו"ק דז"א דאצי' המלוכשים בו"ק דז"א דיצי' כו' (ובחי' זו בעבודה, שקודם עסק התורה צ"ל דו"ר, דאורייתא בלא דו"ר כו'¹¹⁸, וכל האומר אין לו אלא תורה כו'¹¹⁹, שצ"ל גם תפלה, והוא התעוררות אהוי"ר

-
- אלא באצילות, כי בבריאה יכול לאתערבא עמיה קליפין כנזכר שם דרע"ז ובתיקונים.
- (103) תקי"ז בהקדמה (ג, סע"ב).
- (104) ראה גם המשך וככה תרל"ז פע"ה (סה"מ תרל"ז ע' תקעט).
- (105) בפסקא הבאה.
- (106) ראה פרדס שער טז (שער אבי"ע) פ"ד. עץ חיים שער מז (שער סדר אבי"ע) פ"ו. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי נו, ג. ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' קכו. לעיל פתט"ו (ח"ד ע' א'קס). ד"ה וידבר גו' ראשי המטות, ואתחנן – תרע"ה (ח"ה ס"ע איתסט ואילך. ס"ע א'תפז).
- (107) שער כד פ"א הנ"ל בפנים.
- (108) תהלים לו, כה.
- (109) יבמות טז, ב. ובתוס' שם (ד"ה פסוק זה).
- (110) שה"ש מג, ג ואילך.
-
- (111) שם ל, א ואילך.
- (112) בלק סט, ב ואילך.
- (113) ראה זח"א כו, ב. כז, א ובמקדש מלך שם. עץ חיים שער לט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש א בסופו. רמ"ז לזח"א קסה, ב. מקדש מלך לזח"א קצד, א. מאורי אור אות ע סעיף יז. לקו"ת שה"ש כה, ב. לעיל פתט"ו (ח"ד ע' א'קס).
- (114) ראה זח"א כו, ב. פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פט"ז מערכת עץ. עץ חיים שם.
- (115) ראה לקו"ת במדבר ד, ב.
- (116) ח"ג ריו, ריש ע"ב. וראה לקו"ת שה"ש שם, א. לקמן ע' וא'תמה.
- (117) וא"כ: אוצ"ל: ואח"כ.
- (118) ראה תקי"ז תיקון י (כה, ב). וראה תניא פל"ט (נג, ב).
- פ"מ (נד, א ואילך). פמ"א (נז, ריש ע"ב).
- (119) יבמות קט, ב.

כו', ואז, כשעוסק בתורה הוא בכחי' מארי דאורייתא, בחי' בעל¹²⁰ ורבון כו'¹²¹, וממשיך אוא"ס בתורה כו'), ואיהי שפחה דשכינתא, פי' שכינתא היא בחי' מל' דאצי', ומשנה שהיא התלבשות התורה בגשמיות (ולעיל¹²² נת' דמשנה ביצי' הוא ע"ד עסק התורה בג"ע כו'). וצ"ל שזהו בג"ע דעולם היצי', שג"ז הוא כמו גשמיות לגבי פנימיות התורה שבאצי' כו', וכמ"ש בכתהאריז"ל¹²³ בפ"י ועל תורתך שלמדתנו¹²⁴, תורתך, תורה דאצי', שלמדתנו, תורת הברי' כו', הרי נק' תורת האצי' תורתך כו'. ואפשר הכוונה על משנה כמו שהיא למטה, והיינו, דמשנה ביצי' היא בחי' ו"ק דיצי', וכמו שירדה למטה ונתלבשה בגשמיות היא מבחי' מל' דיצי', אתתא דהאי נער כו'. ובמא"א מע' מ"ם אות ל"ח¹²⁵ כ' וז"ל, משנה ו"ק היצי' שפחה דמטרוניתא (משמע דיצי' בכלל היא בחי' שפחה דמטרוניתא), ושם נשמה להם כלים אמצעים דנוק' דאצי' ויצי' משנה למלך וכן שם מט"ט כו', ועיקר שם זה בנוק' דיצי' כו' עכ"ל), ונק'¹²⁶ שפחה לגבי שרש ומקור פנימיות התורה, שזהו בחי' מל' דאצי' כו', דפנימיות ועצמות התורה כמו שהיא בחי' מל' דאצי', בלי לבוש, נק' גבירתה¹²⁷, וכמו שנתלבשה בסתר המדריגה, היינו בחכ' של הלכות המדברים בענינים גשמים, נק' שפחה לגבי הפנימיות כו'. ואעפ"כ, תורה אחת היא, אמתת הפנימית הנק' גבירתה, עם המשנה (וכמו שהאריך השל"ה בהקדמה, בענין בית החכמה¹²⁸, שהתורה עיקרה היא ברוחניות, ונתגשמה ובאה בענינים הגשמים, והכל א' ממש כו'). ולכן נק' המשנה מלכתא בגמ'¹²⁹, להיות כי אמיתת עצם הפנימיות דחכ' שבמל' דאצי' בא במשנה, רק שהוא בהתלבשות בלבוש מל' דיצי', שהלבוש בלבד נק' שפחה כו', וכמ"ש באגה"ק סי' ק"י¹³⁰, וידוע דלבה גס בה בשפחתה¹³¹, כי הן עצם א' כו'. וגם נק' מל' דיצי' שפחה, כמו שדרך השפחה לתקן מאכלים ערבים לגבירתה כו', כך ענין תיקון המאכלים הו"ע בירור הנצוצות שנפלו בשבה"כ בק"ג, וידוע¹³² דהתחלת עה"ד הוא בעולם היצי' כו', כמ"ש במ"א¹³² בענין חו"ג מגולים כו', וא"כ, הבירור ע"י מל' דיצי', והיינו ע"י המשניות כשר וטהור ומותר, הוא העלאת הניצוץ ליכלל בקדושה כו'.

וכללות הענין הוא, כמ"ש בפע"ח שהובא לעיל¹³³, דמקרא משנה כו' כולם הן במל', ומשנה שהיא בחי' מל' דיצי', שרשה הוא בחג"ת דז"א דאצי' המתלבש במל' דאצי', ומל' דאצי' מתלבשת בבחי' ו"ק דיצי' (ואפשר שזהו התלבשות דז"א) ובמל' דיצי', דשם הוא התגלות המשנה בעולם היצי' כו' כנ"ל.

125) ובמא"א [= ובמאורי אור] מע' מ"ם אות ל"ח: אוצ"ל: אות ל"ז.

126) ונק': בביאורי הזהר להצ"צ שבערה 69: נק'.

127) משלי ל, כג.

128) טז, א ואילך.

129) ביצה כח, סע"ב.

130) קמד, א.

131) משנה גיטין עג, סע"א.

132) ראה אוה"ת נח ח"ג תרה, ב ואילך.

133) ע' איתצב ואילך.

120) ראה לקו"ת שלח מז, ריש ע"ג. אוה"ת שמות ח"ז ריש

ע' ב'תקמב.

121) מארי... בעל ורבון: דתרגום בעל מרא וריבון – לקו"ת

ואתחנן ט, ג. פ' ראה יח, ב. ועוד.

122) ריש ע' איתצו.

123) ראה לקוטי תורה להאריז"ל ר"פ בראשית. לקו"ת

עקב יז, ב. אוה"ת תשא ס"ע איתקסט ואילך. פ' ראה ע'

תשסז. סה"מ תרל"ח ע' קנג. הי"ש"ת ע' 68. וש"נ.

124) ברכה שני' דברכת המזון.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקא

אמנם ¹³⁴ ברייתא הוא בחי' נה"י, בחי' ירכין, לכן נק' ברייתא, שהן לבר מגופא ¹³⁵, דהיינו בחי' נה"י שהן חוץ מגופו ומהותו של ז"א, כי הן להשפיע, שזהו חוץ מעצמותו כו', וגם שנמשכים במקום חוץ כו', וכמשי"ת ¹³⁶. דהנה, ענין נה"י הוא שהן כלי ההשפעה. והנה, המשפיע, מחמת שהוא מרומם מהמקבל, עד"מ בעל שכל גדול, אינו יכול ללמוד ולהשפיע השכל לתלמידו כמו שהשכל הוא אצלו בבחי' עומק ופנימיות השכל ובגילוי אור רב, מפני שהתלמיד אין לו כלי ושכל כ"כ לקבל ההשגה כמו שהיא אצל המשפיע, לכן צריך המשפיע לקצר ההשפעה לפי אופן כלי המקבל, אז יכול לקבל את השכל כו'. וכמו"כ הוא בהשפעת החסד מאיש הטוב בעצם, שהמקבל אינו יכול לקבל רב טוב, ובהכרח לצמצם ההשפעה כו'. וז"ע נצח והוד, נצח הוא ענף החסד ¹³⁷, והוא שתהי' ההשפעה (וכאשר היא בבחי' נצח הוא שאין בזה גילוי אור כ"כ, והיינו מה שבהכרח לפעמים לעכב ולהעלים בעצמו האהבה עד"מ, כי כאשר תהי' האהבה בתוקף ההתגלות, יהי' ממילא החסד בריבוי כו', וכמו"כ בהשפעת השכל, כאשר יהי' השכל בתוקף ההתגלות בעצמו, תהי' ההשפעה בריבוי כו', וע"כ צריך לעכב מקור ההשפעה בעצמו, שלא יהי' בהתגלות, רק יהי' כמו השפעה בדרך נצחון כו'). והוד ענף הגבו' ¹³⁷, כי ע"י שנתצמצם ההשפעה, שזהו מענף הגבו', עי"ז מקבל השפע והחסד כו'. נמצא, להשפיע צריך ג"כ להיות בחי' הוד, שהוא ענף הגבו' כו' (ולפי הנ"ל י"ל דנצח הוא עכבת ההשפעה בעצמו, והוא במקור ההשפעה, כמו באור השכל כאשר הוא בעצמו, ובהאהבה שהיא מקור החסד, שלא יהי' בהתגלות כ"כ כו', והוד הוא הצמצום וההעלם בההשפעה מה שכבר משפיע לו, שיהי' בבחי' צמצום כו'. וא"כ, כמו בחי' נה"י פנימים ונה"י חיצונים, דנה"י פנימים הו"ע כליות יועצות ¹³⁸, או כמו תרין ביעין המבשלים את הזרע ¹³⁹ ומשהין אותה שלא תלך במרוצה, ונה"י חיצונים הן הירכין לקצר ההשפעה כו', והיינו מה שבאה טיפין טיפין וכה"ג, וברוחניות כמו הלמוד בדרך קצרה, וכמו קיצור המשנה קודם האריכות שבגמ' כו', י"ל דכמו"כ הוא בב' מדרי' דנצח והוד כו'). וגם צריך להעלים את ההשפעה שתבוא באופן אחר מכמו שהיא אצלו, היינו שבא השכל בענין אחר, שהענין בעצם הוא בערך המקבל כו' (וכמו פנימיות התורה, שהיא אותו הענין ממש שבדין הנגלה, רק שמדבר בענין שאינו לפ"ע המקבל, וכאשר מדבר בהלכה גשמיות, זהו שבא החכ' בענין שבערך המקבל כו', וכמו"כ בשכל, שמביא המשפיע את השכל בענין כזה שהוא בערך המקבל כו' ¹⁴⁰, וגם במשלים והסברים, באופן שיהי' מושג אל המקבל כו'. כמו"כ הברייתות, אשר נכללו במשנה ברמז, וכמו שא' אילפא ¹⁴¹, מי איכא מידי בברייתא דלא פשיטנא לה ממתניתא, רק אחר שנתמעטו כלי המקבל ושכלם, היו צריכים לפרט יותר, וכמו לבעל שכל גדול מספיק לו הקיצור, ואינו צריכים לפרט הרבה, רק לבעל שכל

א'שעא

137) ראה רע"מ בוח"ג רמג, סע"א ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' רכח. וש"נ.

138) ראה ברכות סא, סע"א. וראה תניא אגה"ק סט"ו (קכב, ב). לקו"ת שה"ש כז, ג ואילך.

139) ראה תניא שם.

140) כו': אוצ"ל: כו'.

141) תענית כא, א.

134) הבא לקמן (עד סוף פיסקא, והנה תלמוד הוא בבריאה" (לקמן ע' א'תתקג)) – הוא לשון אוה"ת במדבר (שבועות) שבהערה 1 – עם הוספות וכו'.

135) ראה זח"ב קי, ב. רנז, ב. לקו"ת מסעי צ, ג. שה"ש מא.

ב. מב. ד. מד, ב.

136) ע' א'תתקב.

שמעצמו לא ידע ולא יבין את הפרטי, צריכים לפרט לו הפרטים כו', כמו"כ ריבוי הפרטים דברייתות הוא מפני שנתמעטו הכלים כו'.

והגם דלעיל¹⁴² בענין מקרא ומשנה נת, דמקרא, לפי שהוא בחי' נה"י, לכן בא בקיצור, ומעלת המשנה שנתגלו הפרטים, מפני שהמשנה היא חג"ת כו', הנה הקיצור דמקרא הוא כמו כלל דנקודה, שאין בה התגלות הפרטים כלל, ולגבי כלל כזה, התגלות הפרטים הוא מעלה, לפי שהכלל הוא בחי' קטנות, והפרטים הן בחי' גדלות כו', וכידוע בענין עיגולים ויושר¹⁴³, דעיגולים הוא שבא בבחי' כללות לבד, ה"ז בחי' קטנות, ויושר הוא שבא בבחי' פרטיות, ה"ז בחי' גדלות כו', ובדוגמא כזאת הוא במקרא ומשנה כו'. ומ"מ, מקרא הוא בחי' נה"י שבעליון, כמו עיגולים שהן למעלה מהיושר כו', רק שזהו מ"מ בחי' חיצוניות שבעליון, והמשנה היא פנימיות התחתון כו' כנ"ל¹⁴⁴, ויש מעלה בבחי' פנימיות כו'. אבל התחלקות הפרטים דברייתא לגבי הפרטים דמשנה, אין בזה מעלה, שזהו רק מצד הקטנות, שצריך התגלות פרטים יותר כו'. וברייתות הן בחי' נה"י שבתחתון, ובאים בהתחלקות פרטים יותר, ובאופן אחר מכמו המשנה, והיינו בבחי' התעלמות האור כו', דאור החכ' מאיר כמשנה יותר מבברייתות, והוא מצד קטנות הכלים כו' (ועמשת"ל ד"ה וידבר כו' וארא¹⁴⁵). ולכן אי' בזה¹⁴⁶ שהברייתות הן בזמן בית שני, מפני שאז ירדה בחי' מל' להתלבש בע"ש¹⁴⁷, לברר בחי' נוגה דעשי' כו'. וזהו ג"כ ברייתא ל' חוץ¹⁴⁸, שהוא ההתלבשות בבחי' חוץ כו'. וז"ל¹⁴⁹ הפרד"ס¹⁵⁰ בערך בר, בתיקונים¹⁵¹ פי' כו' כי הצדיק כשהוא גולה ויורד ממקומו, נק' בר, ל' ברייתא כו', כי הצדיק אבד¹⁵², והנהר יחרב ויבש¹⁵³, והיא בגולה הלכה¹⁵⁴, עכ"ל. ובמאור"א אות ב' סנ"ג, בר הוא היסוד כשהוא בגלות לבר מאתרי, והמל' נק' אז ברייתא, עכ"ל. והו"ע רגלי' יורדות¹⁵⁵, שירדה למטה בעשי' כו'. וע"כ היו צריכים לברייתות, שהוא קיצור ההשפעה, ובבחי' העלם, והיינו שמצד העלם והסתר הקלי' בעולם העשי', א"א לקבל בחי' גילוי האור, כ"א כאשר בא בקצרה ומתעלם כו', והו"ע קטנות ומיעוט הכלים כו'. וגם, בכדי שהתורה יוכל לירד למטה כ"כ, הוא דוקא מבחי' נה"י כו', וכמשנת"ל¹⁴³ דבחי' הפנימיות אינו יכול לירד למטה כ"כ, ולכן המשנה שהיא בחי' חג"ת, התגלות שלה הוא ביצי' כו', ובכדי שתהי' ההמשכה בעשי' הוא מבחי' נה"י, שבא בעלם, עד שיכול להיות ההמשכה גם בעשי' כו'. ומובן מזה, דאינו דומה כמו מקרא בעשי', דמה שמקרא בעשי' הוא אדרבא, מפני שהיא

א"שעב

149 (ז"ל הפרד"ס .. והמל' נק' אז ברייתא, עכ"ל: השווה

אוה"ת שמות ע' ב.

150 (שער כג (שער ערכי הכינויים) פ"ב.

151 (151 באוה"ת שם: „בת"ז [= בתיקוני זהר] תיקון כ"א דנ"ג

ע"ב". והוא בדפוס מנטובא, ש"ח. בדפוסים שלפנינו: מה,

סע"ב.

152 ישעי' נו, א.

153 שם יט, ה. איוב יד, יא (ושם: ונהר. וכ"ה בפרדס

ואוה"ת שם).

154 ע"פ נחום ג, י.

155 (משלי ה, ה.

142 ע' איתתצב ואילך.

143 ראה לקו"ת שלח לו, ג ואילך. מאמרי אדמו"ר הזקן

תקס"ו ע' רכח ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי שלח ע' אץ

ואילך. אוה"ת תרומה ע' איתע ואילך. סה"מ תרס"ה ע' רלו.

ע"ר ע' רכו.

144 ע' איתתצו ואילך.

145 תרע"ה (לעיל ח"ד ע' אקיה ואילך).

146 ראה זח"ב רנח, ריש ע"א.

147 = בע' שרים.

148 ראה קיצור כללי התלמוד (נדפס בסוף מסכת ברכות

הוצאת ראם וכו') ד"ה כתב כפי' משניות. מדרש שמואל אבות

רפ"ו. לקו"ת שה"ש מא, ב.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקג

מדרי' נעלית יותר, דכל הגבוה יותר כו'¹⁵⁶, וכמשנת"ל¹⁴³, רק שזהו בחי' חיצונית שבעליון כו', ולכן, המקרא, הגם שבא רק באותיות, שזהו מה שנגלה לנו, כנ"ל, ובמעשה בפו"מ כו', ומ"מ נראה בזה גילוי אלקות, כנראה בחוש דבתושב"כ נרגש בזה האלקות כו', משא"כ ברייתות שבעשי', הוא שבא בהתעלמות, ואינו ניכר ונגלה בזה האור (גם בפחות מבמשנה כנ"ל), והיינו שזהו בחי' נה"י שבתחתון, שמתקצר ומתעלם האור, ומשו"ז הוא בא בעשי' כו'.

והנה תלמוד הוא בכריאה, והיינו שהתגלות האור דתלמוד הוא בעולם הבריאה, אך מה שמתגלה שם מאור החכ' דתורה, הוא בחי' הארה לבד, לא עצם האור, וזהו שהברי' היא בחי' חשך, וכמ"ש¹⁵⁷ ובורא חשך, היינו שמאיר רק הארה לבד (וי"ל דהארה זו היא למעלה מבחי' עצם האור שביצי' כו', רק מפני שהיא הארה לבד, ה"ז בחי' חשך כו'. וע"ד שנת"ל¹⁵⁸ בענין שהבינה נק' כה, וז"א נק' זה כו'. וגם נק' חשך, שהעצם הוא בבחי' העלם, שאינו מתגלה שם כו'). דהנה, תלמוד הוא ג"כ בחי' נה"י, רק שהוא בחי' חב"ד שבנה"י, שהרי כל ענין התלמוד הוא טעמי המשנה, וה"ז בחי' חב"ד, רק שזהו בחי' חב"ד שבנה"י דאצי' (וי"ל דשרשו מבחי' חב"ד דאצי', שהרי אימא עילאה מקננא בכורסי¹⁵⁹, שזהו בחי' בינה דאצי', המאירה בכרי' ע"י בחי' מל' דאצי' כו', כמ"ש בע"ח בשער דרושי אבי"ע¹⁶⁰ ובשער סדר אבי"ע¹⁶¹, כ"ש שהתורה דברי' היא מבחי' חב"ד כו'. וזהו רק שרשה, אבל בעצם היא בחי' חב"ד דנה"י, לכן באה בהתגלות בעולם הברי', ולא כמו מקרא שהוא בעשי' דוקא כו', כנ"ל, אמנם, מה שמאיר מזה הוא רק הארה לבד, לא עצם האור כו'. והענין הוא, כמשנת"ל¹⁶² דבנגלה דתורה יש ג"כ בחי' נגלה ונסתר, והנגלה הוא מבחי' שערות דנוק' הנמשכים מן המוחין, שמזה הוא הטעם הנגלה, אבל הנסתר של הטעם הוא מהמוחין דנוק' עצמן, שזה לא בא לידי גילוי כו'. וזהו ובורא חשך, שאינו מאיר האור בעצם להבין שרש ומקור חכמת התורה על בורי', דעצם ועיקר הטעם הוא נסתר ונעלם, ומתגלה רק הטעם הנגלה, שזהו הארה בדרך שערות מבחי' המוחין כו'.

והנה התלמוד הוא פי' וביאור המשנה, ליתן טעם המשניות, להבין המשניות הסותרים זו את זו, למצוא טעם לפטור ולחובה לאיסור ולהיתר (רש"י¹⁶³ חגיגה ד' יו"ד ע"א), והוא מה שפילפלו האמוראים בכח עצמן, בכח חכמתם, להבין טעמי ההלכות שבמשנה, ולתרץ העינים הסותרים בכמה קושיות ותירוצים, עד שהעמידו הדבר על בוריו, כמו הכא במאי עסקינן, וכמו חסורי מחסורא כו', וחידשו כמה דינים מתוך פלפולם בכח חכמתם ודעתם כו' (ומ"ש בפע"ח¹⁹ דהדינים שבתלמוד הן בכלל משנה, צ"ל שזהו מה שבא להם בקבלה, וכמ"ש שאינם בי' המשנה, אבל מה שנתחדש מתוך פלפולם, ה"ז בכלל תלמוד).

א'שעג

159) תקו"ז תיקון ו (כג, א). עץ חיים המובא לקמן בפנים.

160) שער מב פי"ג.

161) שער מז פי"ג.

162) ע' א'תתקא.

163) ד"ה מתלמוד למשנה.

156) ראה שערי אורה שער הפורים נח, א ואילך. סה, א

ואילך. ועוד.

157) ישעי' מה, ז.

158) פשמ"ט ואילך (ח"ג ע' תתקע ואילך). ד"ה ושבתה

תרע"ה (ח"ד ע' א'שלו).

והענין¹⁶⁴, דהנה¹⁶⁵ ההלכות שבמשנה שסידר רבי¹⁶⁶, הכל הי' מקובל איש מפי איש, עד הזוגות ואנשי כנה"ג, עד יהושע מפי משה, שתורה ציוה לנו משה¹⁶⁷, שקיבל מפי הגבורה, והיינו שנמסר בע"פ ברור וצלול כל דין והלכה כמו שהיא, בלי נצרך לזה עיון ופלפול כלל¹⁶⁸. והגם שהי' להם דרשות רבות בכתובים, ודיני המדות שבתורה הנדרשות בי"ג מדות כו'¹⁶⁹ (וכמו שיש גם בתושב"כ, ואביה ירק כו' תכלם כו'¹⁷⁰), הכל הי' בבירור גמור, בלי שום בלבול ותערובות, ובלי מחלוקת כלל. לפי שהאור דח"ע האיר בח"ת בתושב"ע"פ, כמו אור המאיר למרחוק, וכהדלקת נר מנר, שלא יפול שינוי ותערובות כלל כו'. וכן הי' עד שמאי והלל, שנחלקו רק במקצת דברים כו'¹⁷¹, ואח"כ תלמידיהם אחריהם, שנתרבה המחלוקת בכמה דיני התורה¹⁷², מ"מ היו דבריהם דברי קבלה, איש מפי איש, וכמו השלושים דברים ששאלו מר"א¹⁷³, י"ב א"ל שמעתי, י"ח א"ל לא שמעתי כו', וכמו שא' עקבי' בן מהללאל¹⁷⁴ אני שמעתי כו' והם שמעו כו'. ורבינו¹⁷⁵ הקדוש קבל¹⁷⁶ כל השמועות וכל הדינים וכל הביאורים ופירושים ששמעו ממש רבינו ושלמדו כל ב"ד שבכל דור ודור, וחיבר את המשניות בל' קצרה¹⁷⁷ וברורה כו', והיו עמו הרבה מהחכמים כו', ועם כי בררו ולבנו הדברים כו', הי' הכל ע"פ הקבלה איש מפי איש כו'. ומה שיש מחלוקת התנאים כמעט בכל דיני התורה, באמת אלו ואלו דא"ח כו'¹⁷⁸, והוא מבחי' הקוין דימין ושמאל¹⁷⁹, וכידוע¹⁸⁰ דשלימות הוא בבחי' הקוין דוקא, לא כשהוא בקו א' לבד כו', וכן כשניתנה תורה למשה ניתנה ג"כ בבחי' קוין, וכמארז"ל¹⁸¹ לא ניתנו ד"ת¹⁸² חתוכין למשה, אלא על כל דו"ד א"ל¹⁸³ מ"ט פנים טמא ומט"פ טהור כו', והיינו בחי' ב' קוין וההכרעה ביניהם כו'. ועמ"ש השל"ה בהקדמה בית חכמה דך"ו ע"א בש' העה"ק¹⁸⁴,

179) ראה גם, "הקדמת המלקט" לספר התניא.
 180) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן אתהלך לאזניא (הוספות) ס"ע עדר ואילך. ד"ה וידבר וגו' כל הדברים האלה תרע"ה (לעיל ח"ה ע' א'שטב ואילך).
 181) מדרש תהלים יב, ז: לא ניתנו דברי תורה חתוכין, אלא כל דבר ודבר שהי' הקב"ה אומר למשה, הי' אומר מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא, אמר [משה] לפניו, רבונו של עולם, עד מתי נעמוד על בירורה של הלכה, אמר לו אחרי רבים להטות (משפטים כג, ב).
 182) = דברי תורה.
 183) = דבר ודבר אמר לו.
 184) = העבודת הקודש (חלק שלישי (חלק התכלית) פרק כג). וז"ל: כי המקור הוא הנובע תמיד, בו פנים ואחור, וממנו השנויים וההפוכים, והפנים המתהפכים והמשתנים לטמא וטהור, לאסור ומותר, לפסול וכשר, כידוע לחכמי לב. והקול הגדול אשר לא יספ, נמשך מן המקור ובא ממנו ונכלל מכל הפנים המשתנים, כי אין בו חסרון כל, ובגודל וחוזק הקול ההוא, היו הדברים מתהפכים מכל צד זה לעומת זה, וכל אחד מן הנביאים והחכמים קבל את שלו, זה קבל טמא וזה טהור, כפי מקום עמידתו וקבולו, והכל בא ממקום אחד והולך אל מקום אחד.
 ובמדרשו של רשב"י ע"ה (זח"ג ו, ב) ותא חזי, לית לך מלה דאמרי כלהו תבריא דא הכי ודא הכי בדאורייתא, דלא אזיל

164) הבא לקמן (עד סוף הפסקא (לקמן ע' איתתקו)) – הוא לשון תורת חיים שמות טו, סע"ב ואילך – עם הוספות וכו'.
 165) ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי פסח ע' קו ואילך.
 166) פירוש המשניות להרמב"ם בהקדמה (ד"ה אח"כ ראה להסתפק). וראה לקו"ש ח"ב ע' 89. וש"נ.
 167) ברכה לג, ד.
 168) ראה גם תורת חיים ויקהל תכד, א. שערי תשובה קלו, ד. שערי אורה כד, א. מאמרי אדמו"ר האמצעי שם. קונטרסים ס"ע תקמב ואילך.
 169) תורת כהנים בתחילתה.
 170) בהעלותך יב, יד.
 171) ראה שבת יד, ב ואילך.
 172) ראה סוטה מז, סע"ב. סנהדרין פח, ב. פירוש המשניות להרמב"ם בהקדמה (ד"ה החלק השלישי).
 173) סוכה כח, ריש ע"א.
 174) עדיות ספ"ה.
 175) ורבינו... שבכל דור ודור: ע"פ הקדמת הרמב"ם לספר היד.
 176) קבל: בהקדמת הרמב"ם שם: קבץ.
 177) ראה פירוש המשניות להרמב"ם בהקדמה (ד"ה אחר כן ראה להסתפק).
 178) עירובין יג, ב.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקא

ושם¹⁸⁷, במא' הנ"ל, אמר משה, רבש"ע, איך יעמדו על כירורי הדברי, א"ל הקב"ה, אחרי רבים להטות כו'¹⁸⁵, הרי שגם שב' הקוין הן בקבלה, מ"מ, אחרי רבים להטות כו', והוא כמ"ש השל"ה שם בד"ה ואני הוספתי, דכפי הדבקות של הרבים באותו הקו הוא הנטי' וההשפעה במל' כו'. ובגמ' בסנהדרין דפ"ח ע"א¹⁸⁶ משמע, דההכרעה דרבים הוא בדבר שלא שמעו כו', וכ"כ בחובת הלככות בהקדמה, בד"ה אמר המחבר וכיון שעמדתי כו'¹⁸⁷, וי"ל שג"ז הוא רק בהכרעת הענין כו'. ובמשנה פ"ט דסוטה דמ"ז ע"א, משמת יוסי בן יועזר כו' בטלו האשכולות, פרש"י¹⁸⁸, עד ימיהן לא ה' מחלוקת בחכמי ישראל¹⁸⁹, כולן היו אומרים דברים כנתינתן למשה מסיני כו', עכ"ל. ועד הלל ושמאי נמשכה הקבלה¹⁹⁰, ונחלקו רק בג' דברים, ומשרבו תלמידיהם נתרבה המחלוקת כו'. ורבי וב"ד¹⁹¹ אספו וקבצו כל השמועות, כנ"ל, וביררו איך היא הקבלה האמיתית, ומן השמים הסייעוהו לכיון כל הדברים לאמיתתן כו'. אך בהמשניות הדברים הן בקיצור מאד, וכמה דברים סתומים, ויש מהם שאינם להלכה, כי הם דעת יחידאה (וכמו שאמרו במשנה פ"א¹⁹² דעדות, ולמה מזכירין דברי היחיד כו', ובהרבה משניות לא נא' שהן דעת יחיד, ובאמת הן דברי יחיד), ומזה באו הסתירות במשניות. וזהו"ע התלמוד, שהוא פירוש המשניות וביאור עמקותי, שמזה באים כמה פרטי הדינים שהן בהמשנה ברמז בלבד, והעמידו ההלכה על בורי, ע"י הקושיות בהמשנה והסתירות מזו לזו, ואמרו, הא מני רבי פלוני, או הכא במאי עסקינן כו', ומזה מתברר הדין וההלכה כו'. וכ"ז הוא בפלפול רב בקושיות ותירוצים, ומתוך פלפולם נתחדשו הרבה דינים והלכות כו', והלכות אלו הוא שחידשו בכח עצמן מתוך פלפולם, ולא שהיו בקבלה איש מפי איש כו' (והגם דכל מה שתלמיד ותיק עתיד לאמר

משתי הדעות, ולזה אמרו אלו ואלו דברי אלקים חיים והכל אחד מצד הנותן ב"ה, אבל מצדנו הם דברים שונים והלכה כבית הלל הולך אל מקום אחד.

185 משפטים כג, ב.

186 ובגמ' בסנהדרין דפ"ח ע"א [אוצ"ל: ע"ב]: נשאלה שאלה בפניהם, אם שמעו, אמרו להם, ואם לאו, עומדין למנין, רבו המטמאים, טמאו, רבו המטהרין, טהרו.

187 וז"ל: וכשהיו צריכין לפסוק את הדין בענין ההוא, אם ה' הדין ברור להם מן היסודות שקבלו משם הנביאים ע"ה, היו פוסקים אותו על הדרך ההוא. ואם תהי' השאלה מן התולדות שמוציאים דינם מן היסודות ההם, היו מעיינים בה דרך סברתם, ואם יסכימו כולם לדעת אחת, היו פוסקים, ואם היו חולקים בדין, היו פוסקים כדעת הרוב, כמו שאמרו על הסנהדרין נשאלה שאלה לפניהם, אם שמעו, אמרו להם, ואם לאו, עומדים למנין, רבו המטהרין, טהרו, רבו המטמאים, טמאו, ומעיקר שבידם, יחיד ורבים הלכה כרבים.

188 ד"ה האשכולות.

189 ראה גם שיחת ש"פ מטר"מ תשמ"ב (ת"מ ח"ד ע' 192).

190 ראה אבות פ"א מ"ב.

191 = ובית דינו.

192 משנה י"ז.

כלא לאתר חד, ולמבועא חד אתכונש, הה"ד (יתרו יט, יט) הולך, כד"א (קהלת א, ז) כל הנחלים הולכים אל הים, וכתבי (שם, כ) הכל הולך אל מקום אחד.

והכוונה כי כל הדברים יצאו מן המקור ראש המחשבה העליונה, ומתפשטים והולכים עד סופה שהוא הים האחרון, והוא מקום אחד שהכל מתיחד שם ובו נשלם הייחוד, ולזה נאמר (קהלת יב, יא) נתנו מרועה אחד, ואמרו (תגיגה ג, ב) כלן א"ל אחד נתנו, לומר שלא באו ההפוכים והשנויים מרשויות שונים, כי אם ממקום אחד מיוחד בא הכל, עם שאין בו שום שינוי ותמורה.

ולהורות על הסוד הנפלא הזה, כל אחד מהחכמים מקיים דעתו ומביא רא"י מן התורה לסברתו. ולפי שאין הייחוד נשלם בזולת כל זה, וכמו שהתקין בכל זה למעלה כן צריך לתקן ולעשות השם למטה, לזה אמרו (תגיגה שם) אף אתה עשה אונך כאפרכסת וקנה לך לב לשמוע דברי המטמאין ודברי המטהרין וכי', לפי שזה דרך התקון והשלמות לעשות לה'. ועל זה הדרך יאמר אלו ואלו דברי אלקים חיים (עירובין יג, ב), ולפי שרחוק מה שהי' ועמוק עמוק מי ימצאנו (קהלת ז, כד), כי דבר זה תלוי במחשבה שאי אפשר לעמוד עלי', ושער החמשים נעלם אפילו ממש הנאמן ע"ה (ר"ה כא, ב). וכל אלה הדברים נראין כסותרין זה את זה ומשתנים זה מזה, וכל זה מצדנו שאין ברשותינו וכחננו די לעמוד עליהם, ולזה אי אפשר לקיים שני חלקי הסותר, ונקבעה ההלכה כאחת

הכל נאמרו למשה מסיני¹⁹³, מ"מ, לא ה' זה בהתגלות, והאמוראים גילו זה בכח עצמן, במסירת נפשם על חכמת התורה כו', וכמ"ש השל"ה שם¹⁹⁴ דך"ה¹⁹⁵, בענין קול גדול ולא יסף¹⁹⁶, ולא פסק כו'¹⁹⁷). והיינו, שאינו מאיר בהם מאור דח"ע, כמו משנה, שזהו מה שבא בקבלה עד מרע"ה מפי הגבו', והיינו שזהו מאור דח"ע דתושב"כ שמאיר בח"ת תושבע"פ כו', כנ"ל, אבל הלכות שנתחדשו בתלמוד מתוך הפלפול, אינם בקבלה, ואינו מאיר בהם בחי' ח"ע כו', והראי"ה¹⁹⁸, שגם בברייתות אמרו¹⁹⁹ כל מתניתא דלא מתניא בי ר"ח ור"א²⁰⁰ לאו מתניתא, היינו שאינן ודאין וברורים שהן מדברי קבלה, וע"ד שלשה אלפים הלכות שנשתכחו בימי אבלו של משה²⁰¹, וכך ענין מתניתא דלא מתני' בי ר"ח ור"א אינם ודאים כ"כ, והיינו שאינו מאיר בהם האור דח"ע כו', והוא מפני שהן מבריאה לא מאצי, כי באצי' מאיר בחי' ח"ע, וע"כ המשנה וברייתות דר"ח ור"א הוא שנמשך בהם מבחי' ח"ע, וה"ה בבחי' חכ' ברורה כו'²⁰² (והגם דנת"ל²⁰³ דמשנה ביצי' וברייתות בעשי', הרי מ"מ הן בחי' חג"ת ונה"י דאצי' שירדו ונתלבשו ביצי' ועשי' כו'. ועיקר הענין כאן הוא שנתבררו בבחי' בירור שני כו', שהרי ש' מ"ה דח"ע הוא תושב"כ, ובתושבע"פ הוא שבא בבחי' יחוד מ"ה וב' כו', ובמשנה וברייתות דר"ח ור"א הוא שמאיר בהם בחי' מ"ה דחכ' בגילוי כו', משא"כ בהלכות דתלמוד כו', וכמשי"ת. וזהו ג"כ דברייתות דלא מתני' בי ר"ח ור"א אינן ודאים וברורים בבחי' הגילוי דח"ע להיות כמו חכ' ברורה כו'). וכ"ש הלכות דאמוראים שאין בהם גילוי בחי' ח"ע כו' (ולכן נק' עלמות כו', וכמ"ש במ"א²⁰⁴).

וביאור הענין הוא²⁰⁵, דהנה ידוע שהתורה נק' אמת, וכמ"ש²⁰⁶ תורת אמת היתה בפיהו, ואין אמת אלא תורה כו'²⁰⁷, והוא, לפי שהחכ' דתורה היא חכ' ברורה בעצם²⁰⁸ (בחי' ח"ע, שנק' אמת, וכמ"ש²⁰⁸ ואמת ה' לעולם, דקאי על בחי' ח"ע, דהוי' בחכ' כו', וכמ"ש במ"א²¹⁰), שאין בה נטי' לימין ולשמאל כלל. והוא קו היושר, וכמ"ש²¹¹ כי ישרים דרכי ה' כו'. ולכן²¹² נק' ס' בראשית ס' הישר²¹³, לפי שזהו בחי' שרש ומקור התורה כמו שהוא למעלה מהתחלקות קוין עדיין כו', דהרי בהד' ספרים יש בהם מצות, שהן בבחי' הקוין דימין ושמאל כו', משא"כ ס' בראשית שאין בו מצות עדיין²¹⁴, ה"ז למעלה

(193) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמו"ר רפמ"ז. לקו"ש ח"ט ע' 252. וש"נ.
 (194) הנ"ל ס"ע איתתקד ואילך.
 (195) עמוד ב.
 (196) ואתחנן ה, יט.
 (197) פרש"י עה"פ.
 (198) ראה תו"א שמות מט, ג. אוה"ת שמות ס"ע יח ואילך.
 אוה"ת שבעה ע"ב.
 (199) ראה חולין קמא, סע"א ואילך. וראה גם ירושלמי עירובין פ"א ה"ו.
 (200) רבי חייא רובי אושעיא.
 (201) תמורה טז, א.
 (202) ראה תורת חיים בראשית יד, ד. חיי שרה קלג, ג ואילך. המשך תרס"ו ע' קכב ואילך. ע' תקיד ואילך. ע' תרצב ואילך. לעיל פקפ"ט (ח"ב ע' תקכט). ד"ה וידבר גו' פנחס תרע"ה (ח"ה ריש ע' א'תנד). סה"מ עת"ר ע' ק. פר"ת ע' רכט.
 (203) ע' איתתקב ואילך.
 (204) ראה תו"א שם. אוה"ת שמות ע' קי ואילך.
 (205) הבא לקמן (עד סוף פיסקא, והענין הוא, דהנה, הנקודה דחכ" (לקמן ע' איתתקט)) – הוא לשון תורת חיים שמות י, ג ואילך – עם הוספות וכו'.
 (206) מלאכי ב, ו.
 (207) ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. פתיחתא דאיכ"ר ב. תקו"ז תכ"א (ג, א). ברכות ה, ריש ע"ב (ראה מהר"ץ חיות שם). תניא פל"ז (מט, ב).
 (208) תהלים קיז, ב.
 (209) משלי ג, יט. וראה עץ חיים שער הכללים פ"ב.
 (210) ראה לקו"ת מסעי צג, ד.
 (211) הושע יד, י.
 (212) ראה הערה 51.
 (213) ע"ז כה, ריש ע"א.
 (214) ראה תו"א לך לך יא, סע"ג. מאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות ח"א ע' קסח. הוספות ע' 10.

(193) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמו"ר רפמ"ז. לקו"ש ח"ט ע' 252. וש"נ.
 (194) הנ"ל ס"ע איתתקד ואילך.
 (195) עמוד ב.
 (196) ואתחנן ה, יט.
 (197) פרש"י עה"פ.
 (198) ראה תו"א שמות מט, ג. אוה"ת שמות ס"ע יח ואילך.
 אוה"ת שבעה ע"ב.
 (199) ראה חולין קמא, סע"א ואילך. וראה גם ירושלמי עירובין פ"א ה"ו.
 (200) רבי חייא רובי אושעיא.
 (201) תמורה טז, א.
 (202) ראה תורת חיים בראשית יד, ד. חיי שרה קלג, ג ואילך. המשך תרס"ו ע' קכב ואילך. ע' תקיד ואילך. ע' תרצב ואילך. לעיל פקפ"ט (ח"ב ע' תקכט). ד"ה וידבר גו' פנחס תרע"ה (ח"ה ריש ע' א'תנד). סה"מ עת"ר ע' ק. פר"ת ע' רכט.
 (203) ע' איתתקב ואילך.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקז

מהתחלקות כו'. אך מה שנק' ס' הישר, ה"ה מ"מ בכחי' המשכה, וכמו קו היושר הוא שנמשך מלמעלה למטה כו', הענין הוא, שזהו מה שהתורה היא בקו האמצעי, שהוא למעלה מהתחלקות בעצם, וכולל ומחבר ב' הקוין כו', כנודע²¹⁵, וכן הוא בכללות התו', שהיא בקו האמצעי (וכמ"ש²¹⁶ מימינו אש דת כו', שכוללת ב' הקוין חו"ג כו'), והיינו, שגם הד' ספרים שבהן כל המצות שהן בכחי' קוין, הוא, שהן בכחי' יחוד והתכללות ע"י קו האמצעי כו'. וגם בס' בראשית, הרי מבו' בו ענין האבות שהן בכחי' הקוין דחג"ת כו'²¹⁷, רק שס' בראשית הוא בחי' היחוד באו"ס המאציל, שרש האצי', והד' ספרים הוא היחוד והתכללות הקוין באצי' כו', וכמ"ש במ"א²¹⁸. וזהו שמדת האמת היא מדתו של יעקב, וכמ"ש²¹⁹ תתן אמת ליעקב כו', וביעקב כת'²²⁰ ויעקב איש תם, שהי' תם ואמת כו', והוא להיות כולל כל הקוין, שזהו אמיתת האמת כו', ושרשו מבחי' חכ' שנק' אמת כו'²²¹). דכח מ"ה דחכ'²²² היא בחי' נקודה, שהיא נקודת האמת כמו שהוא בעצם הדבר ופנימיותו ותמציתו ומובחר הדבר כו'. ולכן א' בזהר²²³ דבכח' דוקא²²⁴, לפי שכל דבר הצריך בירור בין טוב ורע, שמעורב שקר ואמת כו', אין בירור זה אלא בכח' דוקא, לפי שהוא ברור²²⁵ בעצם, ע"כ יש בו כח לברר כל תערובות טו"ר כו', והוא בחי' האמת דחכ', שבכחו לברר בכל תערובות טו"ר כו', וכיעקב שהי' איש תם⁵⁰ ואמת, הי' מברר לרמאות דלבן כו'. אמנם, מקום המתברר הוא בבינה כו'²²⁶, דהנה, ענין הבירור הוא שיהי' התגלות האמת, ושיהי' האמת נראה ונגלה גם לא במקום האמת עצמו, ועי"ז מתאמת האמת, ומתברר הדבר הצריך בירור כו', והבירור הזה הוא בבינה כו'. וזהו שבינה נק' חותם אמת²²⁷, וכמו ופתחת עליו פתוחי חותם²²⁸, ידוע²²⁹ שקאי על הבינה, שהיא בחי' פתוחי חותם, דהיינו צירופי אותיות המח' כו', וכמ"ש במ"א²³⁰, והוא בחי' חותם אמת, כמו חותמו של הקב"ה אמת כו'²³¹, דהחכ' היא אמת, ובינה היא חותם אמת, דהיינו שבבינה מתאמת האמת דחכ' כו'.

א'שעה

והענין הוא, דהנה, הנקודה דחכ' שהיא אמת, אין האמת נגלה ומושג, והוא, שעם היות שהענין הוא ברור בעצמו (קלאָר דער ענין, כמו שהוא לאמיתתו של דבר), אבל האמת שבזה אינו ברור ונגלה, והוא שרק הענין בעצמו הוא נגלה ברור שהוא כך

ב). סכ"ח. סהמ"צ להצ"צ לא, ב. סו, ב. אוה"ת אמור ח"ג ע' תתסג. סה"מ תש"ח ע' 206. תש"ט ע' 55.
224 דבכח' דוקא: אוצ"ל (כמ"ש בתורת חיים שם): דבכח' דוקא אתברירו.

225 ברור: בתורת חיים שם: בירור.
226 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' תח ואילך.
תורת חיים נח מו, ד. חיי שרה קלד, ג. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ע' סו.

227 ראה מאורי אור אות א סעיף צג.
228 תצוה כה, לו.
229 ראה פרי עץ חיים שער ספה"ע פ"ג.

230 ראה תו"א תצוה פד, א. תורת חיים תצוה שנט, ג. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי רלה, סעי"ב ואילך.
231 שבת נה, א.

215 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקע"א ע' קא. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ע' יח. סה"מ תרנ"א ע' קפז. ובכ"מ. וראה לעיל פס"ס (ח"ג ס"ע א"ד ואילך).
216 ברכה לג, ב.

217 ראה פרדס שער כב (שער הכינויים) פ"ד. עץ חיים שער יט (שער אנ"ך) פ"י. מאורי אור אות א סעיף כז.
218 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן שם.

219 מיכה ז, כ.
220 תולדות כה, כז.
221 התחלת המוסגר אוצ"ל לפני, ולכן נק' ס' בראשית ס' הישר".

222 ראה זח"ג (רע"מ) כח, א. לד, א.
223 ראה זח"ב (היכלות) רנד, סעי"ב. עץ חיים שער ח (שער דרושי נקודות) פ"ו. שער יח (שער רפ"ח ניצוצין) פ"ה. שער לט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש א. תניא אגה"ק סכ"ו (קמד,

וכך, אבל שהאמת הוא כך, זה אינו נגלה, ואינו מוכרח, רק החכם עצמו הממציא את החכ' שהוא חכם אמיתי, ה"ה רואה את האמת, ואיך שמוכרח שהוא כן, אבל לאחר, שאינו חכם כמוהו, אין האמת נגלה. ומתגלה האמת ע"י העיון דבינה²³², דכאשר יעיין בשכלו בהבנת והשגת הענין להבינו היטיב בשכלו, אז יתגלה האמת של הנקודת ההשכלה, ואיך שמוכרח הענין כך כו'. וגם עי"ז מתברר הענין מכל סיג ופסולת ומכל טעות ושקר שיכול ליפול בזה כו'. דהנה, נקודת החכ', להיותה בבחי' נקודה לבד, יכולים להטותה לכל צד כו', הגם שהנקודה היא ברור בעצם הענין, כנ"ל, הנה זהו מי שיכול לקבל את הנקודה ולידע ולהכיר נקודת האמת כו', אבל מי שאינו כלי לזה, ומקבל רק חיצוניות הנקודה, יוכל לבוא לידי טעות ושקר כו' (והענין למעלה, דבחי' החכ' מאיר רק באצי', דאבא עילאה מקננא באצי' כו'²³³, דע"י הדעת הוא הכרת האמת דחכ' בכללות האצי' כו', אבל בברי' אינו מאיר בחי' החכ' כו', וכמשנת"ל²³⁴. ומה שנמצא מבחי' החכ' בבי"ע, הוא רק הארה חיצונית לבד כו', ובינה מבררה בירורים לצורך הברי', דאימא עילאה מקננא בכורסיא כו'¹⁵⁸). והנקודה עצמה אינו מקבלת שינוי, ואין בה שום טעות בעצם, רק שהלבושים, דהיינו השגת הענין, בא בטעות ושקר כו'. וע"י העיון הטוב דבינה, מתברר הדבר. וזה ע"י התגלות הפרטים של הנקודה, או טעמי הדבר בעיון הטוב, שזה מראה אמיתית הכוונה כו', וגם ע"י ריבוי הקושיות וההעלמות והסתירים, והיינו שמביאים לידי התגלות כל מיני טעות וכל מיני שקר שיכול להיות בהענין, ומתראה ומתגלה האמת כו'. ובעת הבירור, הרי ההתעלמות היא ביותר, דבריבוי הקושיות והסתירות וכה"ג הרי מתעלם אור האמת יותר, אך עי"ז דוקא בא אח"כ בבחי' אור בהיר כו'. וזהו דמקום הבירור הוא בבינה, דנקודת²³⁵ עצמה א"צ בירר, כי היא מבוררת בעצם כו', וכמו מי שמכוין לאמיתת השכל ואמיתת הדין בלי שום עיון ופלפול, מצד עצם כח חכמתו, שרואה אמיתת הדבר בעין שכלו כו'. רק בהשגת הענין (היינו שהידיעה בבחי' השגה דבינה) צ"ל הבירור לבוא אל האמת, כי יכול ליפול טעות, שלא יהי' כפי האמת כלל, וצ"ל בזה בירור כנ"ל, והוא שע"י הבירור יוצא אור האמת כמו שהוא בעצם כו'. ויש יתרון גדול בהבירור, שזה מאמת את האמת דנקודת החכ', והיינו שהאמת דחכ' בא בהתגלות לכל, ואיך שמוכרח הוא שהענין הוא כך כו', וגם שמברר מכל סיג ופסולת, שאינו יכול להיות בזה שום טעות ושקר (והרי הטעות והפסולת הוא בההשגה, לא בעצם הנקודה, וכנ"ל, ומ"מ, ה"ז בא מהנקודה, והוא שמטה את הנקודה לא כפי האמת, והולך בדרך עקלתון כו', וע"י העיון דבינה מתברר ההשגה, ושאינו יכול להיות בזה שום הטי' אחרת כו') (וענין מה שהבירור מאמת את האמת דחכ' הוא ע"ד דאין חכם כבעל נסיון²³⁶, שהרי אין כל חדש בנסיון זה, אחר שכבר ברור אצלו השכל קודם שבא לנסיון בפו"מ, רק שבנסיון מתאמת אמיתת השכל, והיינו שבא בגילוי ובבירור יותר האמת שבזה, וכמו בנסיונות לאיש נאמן שיעמוד באמונתו בפו"מ, וכמו אברהם אע"ה, שנמצא²³⁷ לבבו נאמן

א'שעו

232) ס"ע א'תשמג ואילך.

233) דנקודת: אוצ"ל: דנקודת החכמה.

236) עקידת יצחק פ' נח שער יד ד"ה [הקדמה] השלישית.

237) ע"פ נחמי' ט, ז"ח

232) ראה תורת חיים נח מז, סע"ב ואילך. מה, ד. שער

היחוד קט, סע"א ואילך. וראה גם לעיל פת"א (ח"ד ע' א'קיו).

233) ראה מקדש מלך לזח"ב רכ, ב. נצוצי אורות לזח"ג

קיו, א. תו"א משפטים עה, א. סה"מ תרנ"ט ע' עג. תש"ג ע'

133. תש"ח ע' 81.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקט

בנסיונות, שמראה ברור אמיתותו ונאמנותו ביותר כו', וכמ"ש²³⁸ עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, והלא גם מקודם ה' ידוע, רק שעתה נתאמת ונתגלה הדבר כו'. ועמ"ש ככ"ק²³⁹, שנגלה אל הזולת כו', וי"ל, שגם לעצמו ה"ז בא בהתגלות ובאמיתת יותר כו'. ועמשנת"ל ד"ה וה' אמר²⁴⁰, בענין ראיית המהות והשגת המהות (כו').

והנה כח הבירור הזה הוא בבינה, שהרי העיון דבינה הוא המברר כו'⁶², דנקודת החכ' אינה צריכה בירור, והיא למעלה מענין הבירורים כו', רק כח הבינה הוא שמברר כו', אלא שזהו בכח נקודת החכ' כו', וכנ"ל²⁴¹ שהבירור צ"ל דוקא ע"י מי שברור בעצם כו', וא"כ, בהשגה, מאחר שיוכל להיות בזה פסולת, כנ"ל⁷¹, א"א שתתברר כ"א ע"י נקודת החכ' כו', וכמשנת"ל²⁴² בענין אלף בינה²⁴³, שהחכ' מלמדת ומיישרת את הבינה כו'. אמנם, נקודת החכ' היא בזה בהעלם, שהרי אם מאיר נקודת החכ' ה"ה בבחי' חכ' ברורה, וא"צ בירור כו', וכנ"ל במי שמכוין לאמיתותו כו', והבירור דבינה הוא שנקודת החכ' בה בהעלם (וכמשנת"ל²⁴⁴ דמה שנמשך מן החכ' אל הבינה הוא רק השכלי דחכ', לא גילוי עצם החכ', שהיא בחי' ראי' או עכ"פ בחי' הנחה שכליות כו'), ויש כח בבינה לברר וללבן כל דבר, ע"י העיון הטוב בנקודת ההשכלה, ובכח עצם חוש השכל, להבין ולהשיג את הענין, ולהסיר ממנו כל סיג ופסולת שיכול להיות, ולהראות ולגלות את אור האמת בהכרח ע"פ השכל והטעם שנראה ונגלה לכל כו', והוא ע"י יגיעה והתעמקות יתירה בענין, והענין שכלי בא כדבר מחודש מעיקרו, הגם שכבר הוא כן בכח החכ', אבל זהו בהעלם לגמרי מכח הבינה (רק בבחי' יחוד פנימי דחו"ב הוא שעצמות החכ' מאיר בבינה כו', וכמשנת"ל²⁴⁵ בענין יחוד פנימי דחו"ב כו'), ובכח עצמה היא שמוציאה את השכלי לאורו ולאמיתותו כו'. וגם זאת, שבעת הבירור, הרי אור האמת מתעלם עוד יותר, וכנ"ל²⁴⁶ דהבירור הוא ע"י קושיות וסתירות והעלמות שמעלימים ומסתירים כו', ומתוך חשיכה דוקא נמצא האור כו', שהוא כמו תולדה חדשה ממש כו'. וה"ז עד"מ כמו הצמיחה²⁴⁷, שהיא מכח הצומח שבארץ, דהתהוות החטה או הפרי היא מכח הצומח, וכמשנת"ל²⁴⁸, והרי מכח הצומח לבד לא יצמח, כ"א ע"י הזריעה והנטיעה כו', אך החטה הנזרעת ה"ה מתרקב ונפסד לגמרי, ועי"ז צומח מכח הצומח שבארץ, שזהו כמו מאין ליש, בבחי' התחדשות ממש כו'. ולכן הצמיחה בתוס' וריבוי מאד, מפני שהוא מאין ליש כו', וכמשנת"ל²⁴⁹ בענין העלם וגילוי ויש מאין, דבהעלם וגילוי הרי הגילוי בא בהגבלה לפי אופן ההעלם כו', ויש מאין בא בבחי' בל"ג עד אין שיעור כו'. וכמו"כ הוא בהולדה²⁵⁰,

(238) וירא כב, יב.

(239) = בכלי יקר (עה"פ. וז"ל: ויש אומרים ידעתי כמו הודעתי, כי תכלית נסיון זה ה' כדי להרים דגל נס להראות העמים יופי מעשיו).

(240) תרע"ד (ח"ב ס"ע תרכז ואילך).

(241) ע' א'תתקו ואילך.

(242) פקפ"ח ואילך (ח"ב ע' תקכז ואילך).

(243) שבת קד, א.

(244) פמ"ב. פע"ג (ח"א ע' צג ואילך. ע' קפב). פשד"מ

ואילך. פשנ"ז (ח"ג ע' תתקנח ואילך. ע' תתקצא). פת"כ (ח"ד

ע' א'קע"ו).

(245) ע' א'תשב ואילך. ע' א'תשכב.

(246) ע' א'תתקח.

(247) ראה תורת חיים שבהערה 35 (ט, ג ואילך). סה"מ

תרנ"ז ע' קעו. המשך תרס"ו ס"ע תקלב ואילך. לקו"ש ח"ב ע' 42.

(248) פשי"ז (ח"ג ע' תתפב).

(249) פשי"ב ואילך (ח"ג ע' תתסט ואילך).

(250) ראה מקומות שצויינו בהערה 77. סה"מ תרנ"ט ע'

ד. ע' טז ואילך.

דעם היות דכח ההולדה וכל ציור הולד הוא בטפת הדכר, וכמשנת"ל²⁵¹ (שהוא בבחי' משפיע בעצם כו'), מ"מ, הרי עצם ההולדה, היינו להיות מציאת ולד, הוא בכח הנוק' דוקא, ואם היא אינה ראוי' להוליד, אינה מקבלת טפת הדכר, ולא יהי' שום הולדה כו', אך הנוק' אין לה כח הולדה, רק ע"י טפת הדכר, שזה מעורר בה כח ההולדה, וגם נותן בה כח ההולדה כו', אמנם, מציאות הולד, עיקרו הוא מטפת הנוק', וכמו אודם מן האם שממנו בשר וגידים כו'²⁵², וגם כל התהוות הולד ומציאותו שנצטייר בציור טוב, הכל בכח הנוק' דוקא מצ"ע כו', וכמא'²⁵³ בינה יתירה ניתנה באשה כו'. והגם שכבר ישנו למציאת הולד וציורו בטפת הדכר, הרי ידוע דטפת הדכר נסרח ונפסד כו'²⁵⁴, ופועל התהוות הולד הוא בכח הנוק' דוקא, ובא מציאות חדשה ממש מאין ליש כו'. וכמו"כ הוא בבחי' השכלי דבינה, הגם שבא בכח נקודת החכ', ה"ז מכח הבינה בעצמה, ובא כדבר חדש ממש כו'. ולכן בא בבינה בריבוי פרטים, וגם מתחדש בזה ענינים שלא הי' בנקודת החכ' כו'. וכמו במשה, דכתי'²⁵⁵ ואקח כו' חכמים וידועים, ואלו נבונים אפי' בימי משה לא אשתכח כו'²⁵⁶, דמבין דבר מתוך דבר הוא בכח הבינה דוקא כו'²⁵⁷.

א'שעז

והדוגמא מכל הנ"ל יוכן בתושב"כ ותושבע"פ, דתושב"כ הוא שמאיר בה האור דח"ע, וכמ"ש²⁵⁸ ה' קנני ראשית דרכו, והוא בחי' החכ' שנק' ראשית²⁵⁹, וכמ"ש²⁶⁰ ראשית חכ' כו', ואורייתא מחכ' נפקית כו'²⁶¹, והיינו שמאיר בה אור החכ', בחי' חכ' ברורה כו'. ולכן נק' התורה עץ החיים, וכמ"ש²⁶² עץ החיים היא כו', שאין בה שום תערובות כלל כו'. ונאמרה בקיצור ורמז, בבחי' נקודה לבד, שכן הוא בחי' החכ', שהיא נקודה העצמית, נקודת האמת כמו שהיא בעצם בלי שום נטי' כו' (ונת"ל²⁶³ דיש בה בחי' קוין, רק שהן בבחי' היחוד וההתכללות כו', ואדרבא עיקר היחוד הוא בהתכללות הקוין כו' (ומש"א²⁶⁴ שאין בה נטי', היינו בבחי' קוין שהן בבחי' פירוד כו'), וגם הקוין שבה הן בקיצור ובבחי' נקודה, מפני שהן בחי' שבכללות הן בחי' המדות שבחכ', שאינם בבחי' המציאות כו', וכמ"ש במ"א²⁶⁵. וגם בחי' המדות דאצי' (שנת"ל⁹³ שזהו המצות פרטיות דהד' ספרים) ה"ה ג"כ בבחי' מדות עצמיים, שאינם בבחי' מציאות מדות ממש כו', ובפרט כשמאיר בהם אור החכ' כו'). ומרע'²⁶⁶ הי' כלי לגילוי אור החכ', ומקיצור הדבר שבתושב"כ ידע כל פרטי דיני המצוה, וכמו בפסוק²⁶⁷ וקשרתם, ידע כל פרטי מצות תפילין, וכה"ג בשארי מצות כו'. אמנם, גם פרטי המצות נאמרו למשה מסיני, וכמו שארז"ל²⁶⁸ מה שמיטה נאמרו

(251) ע' איתתפח ואילך.
 (252) נדה לא, א.
 (253) שם מה, ב.
 (254) ראה אבות פ"ג מ"א וברע"ב שם. מדרש שמואל לאבות שם (בשם הרשב"ץ). רבינו בחיי לאבות שם (הוצאת שאוועל ע' תקעב).
 (255) דברים א, טו.
 (256) עירובין ק, ב. נדרים כ, ב.
 (257) ראה חגיגה יד, א. וראה תניא פ"ג. אגה"ק סט"ו (קכד, ריש ע"א).
 (258) משלי ת, כב.
 (259) ראה לעיל ע' איתשמא. ע' איתתמג. לקמן ע' איתתקלד.
 (260) תהלים קיא, י.
 (261) זהר ח"ב טב, א. פה, א. קכא, א. ח"ג פא, א. קפב, א. רסא, א.
 (262) משלי ג, יח (ישם: חיים).
 (263) ע' איתתקו ואילך.
 (264) = ומה שאמרנו.
 (265) ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי ריג, א ואילך. וראה לעיל ע' איתרצו ואילך.
 (266) הבא לקמן – הובא ונתבאר בד"ה משה קבל תשל"ח (סה"מ תשל"ח ע' שכט ואילך).
 (267) ואתחנן ו, ת. עקב יא, יח.
 (268) תורת כהנים ופרש"י בהר כה, א.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקיא

כללותי ופרטותיה ודקדוקי מסיני, כך כל המצות נאמרו כללותיהן ופרטותיהן כו', והן ההלכות פרטיות שנאמרו למשה בע"פ, שהן ג"כ מגילוי אור החכ' בבחי' אור ברור כו' (ועם היות שזהו תושבע"פ, שהיא בנינה, מ"מ, מאיר בזה גילוי אור החכ', וכמו תלמוד ירושלמי שמאיר בה בחי' החכ', ונק' חכ' ברורה לגבי תלמוד בבלי כו', וכמ"א²⁶⁹ כל רבי מא"י כו', וכמ"ש במ"א²⁷⁰, כ"ש ההלכות שנא' למשה מסיני, שהן בבחי' גילוי אור החכ' כו'), ומשה מסרם ליהושע, ויהושע לזקנים כו'²⁷¹, ועד הזוגות ה' הכל מה שבא בקבלה מפי משה, הלכה ברורה, בגילוי אור ח"ע כו', והן חלקו בדבר א'²⁷², כדאי' במשנה פ"ב דחגיגה²⁷³ כו'. אמנם, אור החכ' ה' מאיר עד רבינו הקדוש (וי"ל, דגם מה שהוציאו מסברתם ה' בבחי' גילוי אור החכ' כו'. וכמו בענין הסמיכה, שזהו מה שנמשך בזה מבחי' החכ' כו', וכידוע²⁷⁴ דכח הסמיכה היא מסמיכת משה את יהושע כו', והיינו שהנסמך יש בו כח החכ' מבחי' משה כו', וכמו"כ בהתנאים שהי' בהם בחי' החכ' כו', וכמו כל רבי כו', שיש בו בחי' יו"ד דחכ' כו', וזהו שנק' תנאים, אותיות איתנים²⁷⁵, וכמ"ש²⁷⁶ והאיתנים מוסדי ארץ, שהן המייסדים תושבע"פ כו', והוא מבחי' משכיל לאיתן כו'²⁷⁷, וכמ"ש במ"א²⁷⁸). והן ההלכות שקבע רבי במשנה, שהן דברי קבלה איש מפי איש עד משה רבינו (והרמב"ם בהקדמת פ"ו המשנה²⁷⁹ כ', מהם קבלות מקובלות מפי משה ע"ה, ומהם דעות הוציאו בדרך סברה²⁸⁰ ואין עליהם מחלוקת, ומהדעות שנפלה בהם מחלוקת כו'²⁸¹, עכ"ל. ובמבוא התלמוד²⁸² לר"ש²⁸³ הנגיד כ', המשנה היא הנק' תושבע"פ, והיא יסוד התורה שהעתיקו (ר"ל העתקה מאיש לאיש) ממשה רבינו ע"ה עד ימי רבינו הקדוש ע"ה).

והענין הוא²⁸⁴, דהנה⁹⁶, מה שנמשך מח"ע דתושב"כ לח"ת דתושבע"פ, הוא מבחי' המדות שבחכ' כו'. וזהו שא'⁹¹ אורייתא מחכ' נפקית, דשרש התורה הוא בבחי' חכ', אבל ל' נפקית הוא שיצאה בגילוי מהעלם דח"ע כו', והן בחי' מדות שבחכ', שהן בחי' הגילוי כו'. ומפני זה נק' תורה, ל' הוראה²⁸⁵, שמורה ומבדיל במדות דחו"ג שלה, לטמא ולטהר ולאסור ולהתיר כו', וכמ"ש²⁸⁶ ולהבדיל בין הטמא ובין הטהור כו'. והן בחי'

ואילך.
279) ד"ה וכאשר מת יהושע בן נון.
280) סברה: בפירוש המשניות שלפנינו: הסברא.
281) ומהדעות: שם: ומהם דעות.
282) נדפס בסוף מסכת ברכות הוצאת ראם וכו'.
283) = לרבי שמואל.
284) הבא לקמן (עד סוף פיסקא, וכל בירור זה בפו"מ" לקמן ע' א'תתקיד) – הוא לשון תורת חיים שמות יא, א ואילך – עם הוספות וכו'.
285) רד"ק לתהלים יט, ח. ספר השרשים להרד"ק ערך ירה. גור ארי' ר"פ בראשית בשם הרד"ק. ובזח"ג נג, ב: אמאי אקרי תורה בגין דאורי. וראה מדרש כונן פ"א. חזקוני תולדות כו, ה. לקו"ת להאריז"ל וירא (סוד העקידה). הקדמת הרח"ו לשער ההקדמות (הקדמה הא') – נדפסה בריש ספר עץ חיים דפוס ווארשא. ובסוף קונטרס עץ החיים לאדמו"ר מהורש"ב (ס"ע 79).
286) שמיני י, י (בדילוג).

269) סדר תנאים ואמוראים בסופו. אגרת רב שרירא גאון (הועתק בערוך ערך אביי). הקדמת ספר התיקונים כת"י – הובא ונתבאר בתחילת שער מאמרי רשב"י; עץ חיים שער יט (שער אנ"ך) ספ"ג.
270) ראה הוספות לתו"א מגילת אסתר קיז, ג ואילך. אוה"ת נ"ך ח"ב ע' אמו. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תכו ואילך. ד"ה כי תשא תרע"ה (לעיל ח"ד ע' ארח).
271) אבות פ"א מ"א.
272) ראה סה"מ תרל"ז ח"א ע' רלו.
273) משנה ב (טז, סע"א).
274) ראה רמב"ם הל' סנהדרין פ"ד ה"א.
275) ראה זהר ח"ב קי, ב. ח"ג רעה, סע"ב (רע"מ). תקו"ז תיקון כא (מג, סע"ב ואילך. מו, ריש ע"ב). וראה לעיל ס"ע א'תשכו.
276) מיכה ו, ב.
277) תהלים פט, א.
278) ראה תו"א שמות מט, סע"ב. תורת חיים שמות יב, א

ששה מדות שבחכ', שנמשכו בבחי' מל', שנק' ח"ת כו'. והן שיתא סדרי משנה, משהה מדות שבמל', שמאיר בהם מבחי' ו"ק דאבא כו'. ובפרטיות הן ששים מסכתות, והן מ"ס פרטיות שבכל מדה כו' (וקודם המשנה דרבינו הקדוש היו ת"ר סדרי משנה²⁸⁷, והוא התכללות עוד יו"ד מיו"ד כו'). והוראה זו כמו שהיא בבחי' חכ' ברורה מבחי' מדות שבחכ', היינו שהן מבחי' הראי' דעין השכל, שרואה את האמת, כמו שאדם רואה לאור השמש או לאור הנר כו'. וזהו שנק' ששים מלכות²⁸⁸, וכמא'¹²⁸ מתניתא מלכתא, וכמו המלך שגוזר אומר, כן מתניתא מלכתא, שגוזר בעין השכל שזה כשר וזה פסול, זה אסור וזה מותר כו', והיינו, שדבר זה יוכל להיות תיקון והעלאה שיעלה למעלה, ואינו אסור וקשור בקלי', וכמאכל היתר, וכבהמה טהורה שכשרה לקרבן להיות ריח ניחוח כו', וזה אסור וקשור בידי החיצונים, ולא יוכל לעלות בקדושה האלקית כו', והוא הבירור שנעשה בכח התורה בבחי' הבירור דמלמעלמ"ט, ע"י אור החכ', שבכחו לברר בין טו"ר, גם בריבוי העלמות והסתירים, לדחות חלקי הרע (דאור אבא דוחה את החיצונים כו'), וליקח חלקי הטוב כו'. וכמו הערמומית של הערום ביותר, כמו לבן הארמי, שגם מי שיעמיק שכלו ודעתו, לא יכיר ויבחין בעומק המרמה שבהעלם גדול, רק ע"פ ראיית עין השכל שרואה גם בהעלם וחשך, כאור המאיר בחשך כו', והוא רק נקודת אור האמת, שנגלה לגביו כל ערמה ושקר, וכמו אני חכמה שכנת²⁸⁹, דבכח הראי' דחכ' לברר גם בחי' הערמה כו'. וכמו יעקב שהי' תם ואמת, כנ"ל²⁹⁰, הי' בכחו לברר בירורים בצאן לבן, וכת'²⁹¹ שא נא עיניך וראה כו', בבחי' ראי' דחכ' כו'. וזהו אמיתת ענין ותורה אור²⁹², בחי' אור האמת שמאיר את החשך כו'. ואור הזה הוא בתושב"כ, ובא בגילוי בתושב"כ, פ, במתניתא מלכתא, שגוזר ואומר ע"פ אור חכמתו ית' לטמא ולטהר כו', דבתושב"כ לא בא כל זה בגילוי בדבור בדרך פרט, לגזור אומר על אופן הבירורים דרפ"ח ניצוצות שנפלו בק"ג, ובמדות דח"ת שבתושב"כ בא בגילוי בדבור, בדבר מלך שלטון²⁹³, לברר ולהבדיל בפרטיות בין טו"ט ואו"ה²⁹⁴ כו'.

ויש בזה בבחי' או"פ ובבחי' מקיף ובבחי' מקיף למקיף כו'²⁹⁵, וכמו במאכל שנהפך לדם וחיות בלב ומוח, שזהו בחי' נר"ן כו', וחלק הטוב וכשר שבמאכלים יעלו לקדושה, שבכח המאכל הכשר ישבע לבו, ויחזק דעתו ושכלו בעבודה בתפלה באהוי"ר ובמס"נ בק"ש בכל לבו ונפשו ומאדו כו' ובעסק התורה כו', וכמא' עד דלא אכילנא בשרא דתורא כו'²⁹⁶, וחמרא וריחא פקחין כו'²⁹⁷ (ובזה גופא הבירור הוא בדחיית הרע שבמאכל ונטילת ניצוץ הטוב שע"י האכילה בכוונה לש"ש כו'), אבל במאכל האסור, אף שיהפך לדם וחיות

293 קהלת ת, ד.

294 = טומאה וטהרה ואיסור והיתר.

295 ויש בזה בבחי' או"פ ובבחי' מקיף ובבחי' מקיף למקיף כו': אור פנימי – מאכל, מקיף – לבוש, מקיף למקיף – בית (ראה תורת חיים שבהערה 114).

296 ראה ב"ק עב, א ובתוס' שם.

297 יומא עו, ב – ע"פ הגירסא שהובאה בתניא פ"ז ובכמה מקומות בדא"ח (סה"מ מלוטט ח"א ע' כ. בהוצאה החדשה – ח"ב ע' רעז).

287 חגיגה יד, א. וראה תשובות הגאונים – שערי תשובה

ס"כ. מחזור ויטרי סדר תנאים ואמוראים. של"ה שצו, א.

288 שה"ש ו, ה.

289 משלי ת, יב: אני חכמה שכנתי ערמה. וראה תורת

חיים נח עט, א. יתרו עדר, ב. מאמרי אדמו"ר האמצעי חוקת ע' איתפח ואילך. תצא ע' תקלב. סה"מ עת"ר ע' ק. וש"נ.

290 ע' איתתקו.

291 ויצא לא, יב.

292 משלי ו, כג.

המשך בכתב שלא נאמר

איתתקיג

כלב ומוח, לא יהי' בזה שום עלי', אדרבא, מסתיר על אור הנשמה האלקית כו', וכמ"ש בסש"ב²⁹⁸. וכן גזל במו"מ, לא יעלה למעלה, שכל יגיע כפיו צ"ל בנקיון מן הרע, וגם תפלתו תועבה, וכמ"ש²⁹⁹ ידיכם דמים כו', וכן לולב הגזול פסול כו'³⁰⁰. וכך בלבוש כשעטנז וכה"ג (ועמ"ש במ"א³⁰¹ בענין הלבושים שנתחדשו ע"י חטא עה"ד, והוא מבחי' חכ' דקלי', שכל אנושי והרגשת הגשמיות, ומשו"ז הי' צריך ללבוש כו', אבל קודם החטא הי' למעלה משכל אנושי, רק בבחי' דעת אלקי לבד, לא הי' הגשמי תופס מקום כלל, ולא הרגיש בזה כלל כו'. ולכן הנביאים בעת הנבואה לא הרגישו צורך בלבושים, וכמ"ש בשאול³⁰² ויפשוט גם הוא את בגדיו ויתנבא כו', והוא מתוקף הדביקות באלקות, ולא הרגישו כלל בענינים הגופניים כו' (וברוחניות הו"ע הפשטת הגשמיות והפשטת הלבושים דמחדו"מ דעוה"ז כו'). רק בחטא עה"ד, שנפל בשכל אנושי, נצרך ללבושים כו' (ובמ"א³⁰³ אי' דלבושי' הן לפני זר, דלעצמו א"צ לבושי', והיינו, דתחלה היו כל הענינים בבחי' היחוד, וכמ"ש בסש"ב³⁰⁴ בהאבות שהיו מרכבה, שכל אבריהם היו קדושי' ומובדלי' מעניני העולם, והי' הכל במדרי' הקדושה כו', דאברהם ושרה יצחק ורבקה הן בחי' מ"ה ובין כו', כמ"ש במ"א³⁰⁵. וכ"ש באדה"ר קודם החטא, שיש בו יתרון מעלה שהי' יציר כפיו של הקב"ה כו'³⁰⁶. וכאשר נעשה בזה זרות, הוצרך ללבוש כו'). ובאמת הרי גם קודם החטא הי' לו לבוש³⁰⁷, רק שהי' מבחי' כתנות אור באלף³⁰⁸, והן לבושים דמבחי' חכ' דקדושה, דחכ' היא בחי' לבוש³⁰⁹, דזהו שהחכ' נק' כבוד³¹⁰ (כבוד בגימ' ל"ב כנודע³¹¹). וכבוד הוא לבוש³¹², וכמו ר"י קארי למנא מכבודתא כו'³¹³, והיינו שא"א להיות השגה באו"א כ"א ע"י החכ' (עמ"ש בלק"ת ד"ה ויקח קרח³¹⁴), שהוא בחי' לבוש כו'. ומזה הוא שרש הלבושים דכה"ג שהן לכבוד ולתפארת כו'³¹⁵). וכן בבית, שצריכי' לקבוע מזוזה, ומבו' במ"א³¹⁶ שזהו"ע בכל מאדך³¹⁷, בכל ממונך כו'³¹⁸, והוא שיהי' הכל בטל לאלקות כו', וההיפך מזה, בית שנעבדה לע"ז כו'.

וכל בירור זה בפו"מ הוא שבא מהעלם לגילוי בתושבע"פ, כמו שבא הגזר ופס"ד למעשה משרי המלוכה, שזהו בגזירת המלך בחכמתו ורצונו, רק שבא בהתגלות ע"י שרי

306 (ראה ב"ר פכ"ד, ה. קה"ר פ"ג, יא (ב). אדר"ג ספ"א.

307 (ראה גם ספר החקירה שם.

308 (ראה ב"ר פ"כ, יב. עץ חיים שער מא (שער החשמל)

פ"א. מאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות ח"א ע' נ ואילך. שער היחוד פמ"ו (קמ, ב ואילך).

309 (ראה גם אוה"ת וספר החקירה שם שבהערה 131.

310 (ראה לקו"ת אחרי כו, ג (הובא באוה"ת שם). האזינו

עה, א (הובא בספר החקירה שם). סה"מ תרנ"ה ע' קסו.

311 (ראה זח"ג לג, א (רע"מ). לקו"ת האזינו שם.

312 (ראה לקו"ת אחרי כה, ד. האזינו שם.

313 שבת קיג, סע"א. ב"ק צא, ב.

314 נב, ד ואילך.

315 תצוה כה, ב.

316 (ראה תו"א מקץ מב, ג. מג, ד.

317 ואתחנן ו, ה.

318 (משנה ברכות נד, א.

298 פ"ה.

299 ישע"י א, טו.

300 סוכה כט, ב.

301 (ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקע"ב ע' יג. אוה"ת סוכות ע' א'תשטו ואילך. ספר החקירה להצ"צ טו, ב. סה"מ תרל"ג ח"א ע' קנא. המשך מים רבים תרל"ו פק"ז. לעיל ד"ה והי' הענן תרע"ה (ח"ד ע' א"ע). וראה סה"מ תרנ"ח ס"ע רי ואילך. ד"ה באתי לגני השי"ת פ"ה (סה"מ השי"ת ע' 118). ד"ה הנ"ל תשט"ו פ"ה (תורת מנחם סה"מ באתי לגני ח"א ע' קס ואילך).

302 (שמואל"א יט, כד (ושם: ויפשוט גם הוא בגדיו).

303 (ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"א ס"ע רנט.

מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושי תונה ח"א ע' קסג.

304 פכ"ג (כה, ב).

305 (ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ט ע' פא. תורת חיים

לך לך פו, ד. חיי שרה קלו, ד. סה"מ תרנ"ז ס"ע קט ואילך.

תר"ס ע' לג.

המלוכה (וכמ"ש במ"א³¹⁹ שהשרים הוא שמגלים רצון המלך אל העם כו'). ולכן נק' ת"ח בשם שרים, וכמו שא' ריב"ז אני כשר לפני המלך כו'³²⁰, וכן נק' למודי הוי', וכמ"ש³²¹ וכל בניך למודי הוי', שמקבלים מש' הוי' שבתושב"כ, ועל ידם נחתך כל דבר מל' למעשה בפו"מ כו'.

אמנם הגמ' היא טעמי המשנה והשקלי' וטרי' בכל עניני המשנה ובכל דיני התורה, ע"פ הטעם והשכל, בסברות עמוקות ובפלפול עצום, להוציא דין אמיתי בטו"ט ואו"ה³²² כו', והיא השגת האמת, לא כמו המשנה שהיא ראיית האמת בעין השכל (והן בחי' מדות שבחכ' בבחי' מדות שבמל' כו') כנ"ל³²³, ולכן באה בדברים קצרים כפי אמיתת אור החכ' כו', ואי' בכתבים (בכ"י אדמו"ר האמצעי נ"ע צוקללה"ה)³²⁴ בזה"ל, רבינו הקדוש ה' יודע גילוי אלקות דבר ה' ממש שבמדותיו ית' שנמשכו מחכמה עילאה כו', לכן ה' יודע לסדרם בדברים, שבלשון זה דוקא יהי' נשמת פלוני, כשמדבר ביראה גדולה, מרכבה למדות דיצי' כו', כמו אם יאמר מאימתי קורין את שמע בערבית משעה שהכהנים נכנסין כו'³²⁵, ואם לא יאמר הסימן של כניסת הכהנים, אלא יאמר משעת צאת הכוכבים וכדומה, לא יהיו דבורים אלו מרכבה להשראת דבר ה' זו הארת מדותיו ית' שבתורה שבע"פ כו', עכ"ל. וה"ז בדוגמא כמו בתושב"כ, שצ"ל באותיות אלו דוקא, מפני שהן בחי' הכלים השייכים אל האור כו', והן בחי' אותיות דמ"ה דחכ', שהכלי היא לפ"ע האור כו', וכמשנת"ל³²⁶, כמו"כ הוא במשנה בדוגמא כזאת, הגם שזהו תושבע"פ, מ"מ, צ"ל בדבורים אלו דוקא, מפני שהן גילוי בחי' החכ' כו'. וידוע דמש"א משעה שהכהנים נכנסין, מרומז בזה, דביאת שמשו מעכבתו מלאכול בתרומה, ואין כפרתו מעכבתו כו'³²⁷, ובגמ'¹⁵⁷ יש בזה שקו"ט, ומכריחים כן מצד השכל והטעם כו'. ובתנאים, האיר אור האמת שהוא כן, ולא היו צריכים כלל טעם לזה (וע"ד רב אסר³²⁸, שזהו במדות שבחכ' כו', וכמ"ש במ"א³²⁹, ואי' במ"א³³⁰, דעד רב ושמואל ה' גילוי אור החכ' כו'). אבל כאשר נתעלם אור החכ', צריכים לבוא אל אור האמת ע"י הטעם כו', וכמו"כ להוציא כל פרטי הענינים, ולהבין דיני המשנה, באיזה אופן הוא משתעי, הכל ע"פ השכל ביגיעה רבה, וכמו שלאחר כמה קושיות וסתירות באים לזה דהכי במאי עסקינן באופן כך וכך כו', שבה יודעין אמיתית הכוונה שבמשנה, ואמיתית הדין, שהוא באופן כך וכך דוקא, ואין בזה סתירה ממשנה אחרת, שמשתעי באופן אחר כו'. וגם ריבוי הקושיות הוא להסיר הסיגים והפסולת שיכול להיות מחמת העדר גילוי אור האמת דח"ע, דמשו"ז יכולים ליפול בטעות ושקר, ובהפלפול באים כל הענינים איך שהן שלא כפי האמת, ובאים אל אור האמת כו'. וכ"ז

א"שפ

(327) ברכות שם סע"א ואילך.

(328) ביצה ו, סע"א.

(329) ראה תורת חיים וירא קי, ד. שער היחוד פכ"ו (קכח, א). אמרי בינה שער הק"ש פס"ד (צב, ד). לעיל פ"מ (ח"א ע' פח). פקל"ה. פקמ"ה (ח"ב ע' שנו. ס"ע שפד). סה"מ תרנ"ד ע' רפו. תרנ"ט ע' קכד. תרס"ה ס"ע תיב ואילך. תרס"ז ע' קסז. עזר"ת ע' סז.

(330) תורת חיים שבהערה 163 (טו, ג). וראה לקמן ע'

איתתקבב.

(319) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן נביאים ע' קעא ואילך.

(320) ברכות לד, סע"ב.

(321) ישע"י נד, יג.

(322) = בטומאה וטהרה ואיסור והיתר.

(323) ע' איתתקבב.

(324) מאמרי אדמו"ר הזקן אתהלך לאזניא ע' ג

(בשינויים).

(325) משנה ברכות ב, א.

(326) פשנה"ה (ח"ג ע' תתקפה ואילך).

המשך בכתב שלא נאמר

א'תקטו

הוא ביגיעה רכה וככח עצמם, היינו בכח שכלם וידיעתם, וגם במס"נ על התורה, שהי' נוגע מאד בנפשם לידע אמיתית התורה, עי"ז כיוונו אל האמת דמן השמים יסייעוהו כו', וגם דמשו"ז דקדקו ביותר ובעיון ועומק גדול עד שבאו אל אור האמת כו'³³¹, וכמ"ש במ"א (בדרוש יו"ט של ר"ה, רס"ו³³²). אך כ"ז הוא משום התעלמות אור החכ', שלא האיר בגילוי כו'. וזהו שאמרז"ל³³³ ע"פ³³⁴ במחשכים הושבני, זו תלמוד בבלי, ובשל"ה דל"ה ע"ב הקשה, והלא התורה אור¹²², והיא חיינו כו'³³⁵, ואיך יאמר במחשכים כו' כמתי כו', ומפרש, שזהו חשכת אור שכל האדם שנחשך ונתמעט, וכמו הקדמונים שהי' שכלם בהיר, והיו מבינים דבר עמוק בלי פי', ואח"כ לא היו מבינים בלי פי', ואח"כ פי' על פי' כו', וסיבה לזה הוא חטא עה"ד, דלולא החטא היו מבינים תושב"כ, ובהבנה זו היו יודעים הכל, ולא היו צריכים לתושב"ע"פ כו' (וכידוע³³⁶ דאדה"ר קודם החטא הי' בו זיהרא עילאה מבחי' ח"ע, שז"ע אדה"ר למעלה כו', וכמ"ש במ"א³³⁷), רק מכח החטא שנסתלק האור, ונקנסה מיתה לעולם³³⁸, הוצרך לייגע, ולהיות לו תורה שבע"פ, שהיא הפי' על תושב"כ, ולהמית עצמו עלי' כו'³³⁹, וזהו במחשכים הושבני כמתי עולם, שהחשך והמיתה גרם לזה כו', עכ"ד. ואמנם, משו"ז גם התלמוד הוא בבחי' חשך, בבחי' התעלמות האור דחכ', וגם בריבוי הקושיות, שזהו הכל העלמות והסתירים, עד שמתגלה האמת כו'. והגילוי הוא בבחי' השגה, שהוא השגת האמת כו'.

ומ"מ, הרי העיקר הוא למוד הגמ', וכמארז"ל³⁴⁰ העוסק במקרא כו', במשנה מדה ומקבלי' כו', ובגמ' אין לך מדה גדולה מזו כו', וע"פ פשוט הוא, דאחר שנתמעטו הלבבות, ואין אור החכ' מאיר בגילוי, הרי מהדברים הקצרים שבמשנה אינו³⁴¹ יודעים אמיתית הדין, ומתבאר בתלמוד לידע כל דין לאמיתתו וכל הפרטים שבו כו'. אמנם הענין בזה הוא, שבתלמוד מתאמת האמת דבחי' החכ', דכאשר בא ע"פ טעם ושכל, הרי מתגלה האמת לכל בבחי' אור נגלה, ומאיר עוד יותר מבחי' הגילוי דחכ' כו'³⁴².

והענין הוא, דהנה, כח זה שהי' בחכמי התלמוד לברר וללבן כל דיני התורה שבמשנה, ולהוציא ולגלות אור האמת גם בבחי' העלם אור החכ', הוא מפני שהגיעו בעצמות החכ' ובשרשה ומקורה שלמעלה מבחי' גילוי אור החכ' שבמשנה כו'. דהנה נת"ל³⁴³ דשית סדרי משנה הן מבחי' מדות שבחכ', הנמשכים בבחי' מדות שבמל' כו'. ובחי' המדות שבחכ' זהו בחי' הגילוי שבחכ', וכידוע³⁴⁴ דמדות הן בחי' גילוי כו' (רק שזהו בחי' הגילוי שע"פ ראיית עין השכל כו'. וכמ"ש במ"א³⁴⁵, דבחי' יסוד שבחכ' הוא עד"מ נקודת

338) ראה שבת נה, ריש ע"ב. רמב"ן בראשית ב, יז.

339) ברכות סג, ב.

340) ראה ב"מ לג, סע"א. מסכת סופרים פט"ו, ה.

341) אינו: = איננו, אין אנו.

342) ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושי חתונה ח"ב ע' תקע ואילך.

343) ס"ע א'תקיא ואילך.

344) ראה לעיל פקל"ה (ח"ב ע' שנו). ובכ"מ.

345) ראה (רוב ה)מקומות שצויינו בהערה 159.

331) ראה גם לעיל פשט"ג (ח"ג ע' א'ו ואילך).

332) ע' תקטו ואילך. ע' תקלד ואילך. ע' תקנב ואילך.

333) סנהדרין כד, א.

334) איכה ג, ו.

335) ע"פ נצבים ל, כ. האיניו לב, מזו. ברכת ק"ש בתפלת ערבית.

336) ראה זח"א לו, ב.

337) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"א ע' שנב.

מארז"ל ע' רנטו. כתובים ח"א ע' קעא. שער היחוד קמ, א. קמא, ב. ספר החקירה שבהערה 131. סה"מ תרנ"ב ס"ע מא.

ההשכלה שבחכ', שזהו בחי' שכלי שנעשה מקור להשגה דבינה כו', וגם בזה בבחי' חכ' היא בחי' הנחה שכלית כו', וכמשנתל³⁴⁶. ובחי' המדות שבחכ' הוא שבא מבחי' ראיית עין השכל שלמעלה משכל והשגה כו', אמנם הוא בחי' גילוי דאור החכ' כו'). אבל עצם החכ' הוא כמו שהחכ' הוא בבחי' ההעלם שאינו בבחי' גילוי כלל כו', והוא בחי' מ"ה דחכ', שזהו מה שיש בחכ' מבחי' אין דכתר ממש, או שהוא התכללות החכ' בבחי' מקור החכ' (והכל א' כו'). וכמ"ש³⁴⁷ הפרד"ס ש"ג פ"ז³⁴⁸, דכל ספי' תבחן בג' מדרי', וכמו ספי' החכ', בחי' הא', בערך שווי' אל הכתר, שבבחי' זו היא מקבלת ומאירה ממנה, ובבחי' זו היא דקותה ורוחניותה כו', ובחי' הב' היא בחי' עצמותה כו'. ונר' שזהו כמ"ש בש"ה פ"ה³⁴⁹ שיש ו' מדרי' בכל ספי', ובי³⁵⁰ בספי' החכ', בחי' הא' הוא מציאותה בתוך הכתר, הב' גילוי' בתוך הכתר, הג' גילוי' במקומה העצמי כו' (ועמ"ש הרמ"ז פ' אמור דפ"ח ע"ב³⁵¹, דעיקרו של אצי' הוא ממו"ס, שהוא חכ' דאריך כו', וי"ל שזהו כמ"ש הפרד"ס דבחי' חכ' הכלולה בכתר, שזהו בחי' הד' והה' דכתר, ה"ז בכלל בחי' החכ', והיא בחי' הא' והב' שבחכ' כו', והיינו בחי' הפנימיות והעצמיות דחכ' כמו שהיא בחי' אין כו'. ובזה יש לבאר מה שנמצא בכ"ד בכתבי³⁵² דח"ס נחשב בכלל חכ' כו', ועמשנתל³⁵³ בענין הב' מדרי' שבח"ס כו'). וגילוי' החכ' ממקורה הוא גילוי' שבא ע"י הצמצום, וכמ"ש³⁵⁴ והחכ' מאין תמצא, שנמצאת בבחי' יש ממקורה שהיא בחי' אין כו' (וענין תמצא, נראה שזהו בחי' יסוד אבא, שזהו עד"מ הנקודה שכליות כו'. וכמ"ש במ"א³⁵⁵ שזהו ג' מדרי', מאין הוא החכ' כמו שהיא במקורה שהיא בחי' אין כו', כנ"ל, והחכ' מאין הוא בחי' גילוי' החכ', ועדיין אינו בבחי' חכ' פרטיות (והוא כמו אור השכל השורה במוח תמיד, גם בזמן שאינו עוסק במושכלות כו'³⁵⁶. גם י"ל דב' מדרי' הנ"ל הו"ע ש' העצם וש' התואר כו', וכמשנתל³⁵⁷), ותמצא הוא כמו שבא בענין שכלי פרטי (שזהו כח הפועל בנפעל, והו"ע ש' הפעולה כו'). ומ"מ י"ל שגם בחי' המדות שבחכ' הוא בכלל תמצא, שזהו מה שנמצא בבחי' גילוי' כו' (והוא כענין ב' הפי' בתי' ברא³⁵⁸, ל' בריאה, שהוא בחי' יש ומציאות, ומל' וברא אותם³⁵⁹, שהוא בחי' גילוי' כו'³⁶⁰), והחכ' מאין הוא בחי' עצמותה (בחי' הג' שבחכ' שבפרד"ס שם¹⁷⁹), ותמצא

ס"ע רסח ואילך. ד"ה בראשית ברא תרע"ו (לעיל ח"ה ע' א'תריח).

(356) ראה גם סה"מ תר"ס ע' קטז. תרס"ג ח"א ע' עז. תרס"ח ע' לה. לעיל ד"ה ויקרא תרע"ה (ח"ד ע' א'רלח). ד"ה בראשית ברא תרע"ו שם. (357) פפ"ו (ח"א ע' רכ).

(358) ראה סה"מ תרל"ב ח"א ע' רית. וראה סה"מ תר"ל ח"א ע' קצז. תרמ"ב ע' קמב. וש"נ.

(359) יחזקאל כג, מז (ושם: וְבָרָא אוֹתָהֶן). וראה הערה הבאה.

(360) ראה חולין מג, ב: „אין חוששין שמא הבריא“ וברבינו גרשום שם: „כלומר שמא נקב, לשון וברא אותם בחרבותם“. וברש"י שם (ד"ה אין חוששין) — הובא בשו"ע אדה"ז יר"ד הל' טריפות סל"ג ס"ק כג: „ואני שמעתי והבריא לשון ניקב [בפרש"י לר"ף: נוקב], כמו וברא אותם [בפרש"י לר"ף: אותהן], בחרבותם“. ובר"ף לחולין שם (הובא בסה"מ תרל"ב שם. ועוד): „חוששין שמא הבריא, פי' דילמא נפק

(346) פ"מ. פמ"א (ח"א ע' פח. ע' צא ואילך). פקל"ה. פקל"ח. פקמ"ה (ח"ב ע' שנו. ע' שסד ואילך. ס"ע שפד).

(347) ראה לקו"ת שה"ש יט, ב.
(348) ש"ג פ"ז: שער ג (שער אם הא"ס הוא הכתר) פרק ז.
(349) בש"ה פ"ה: בשער ה (שער סדר האצילות) פרק ה.
(350) = וביאורו.

(351) הובא בתו"א מגילת אסתר צד, א. לקו"ת אחרי כו, ד. שה"ש כג, א. אוה"ת ויחי ח"ה תתר, א. נצבים ע' א'עדר. ביאורי הזוהר להצ"צ ח"א ע' כג. סה"מ תרנ"ט ע' יט. ע' ריד. לעיל פרכ"ט. פש"ה (ח"ג ע' תרלו. ס"ע תתמט ואילך). ד"ה אדם כי יהי' תרע"ה (ח"ד ס"ע א'רצח). לעיל ריש ע' א'תנג. סה"מ תרצ"ב ס"ע שז ואילך.

(352) ראה סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תפה. תרנ"ב ע' צג ואילך. ועוד.

(353) פ"ה ואילך (ח"ב ע' תקעב ואילך).

(354) איוב כה, יב.

(355) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושי חתונה ח"א

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקיז

הוא בחי' המדות שב חכ' שהוא בחי' הגילוי כו'), וכמ"ש³⁶¹ ומשה נגש אל הערפל, שזהו בחי' העלם דחכ', ומה שיורד ומתגלה אור דחכ' זהו בחי' צמצום לגבי העלם החכ' הכלולה במקורה כו'. רק שעכ"ז, בחי' אור זה המצומצם בא בדרך בירור, שהוברר בחי' תמצית הנברר כאור בהיר כו', והוא עד"מ בחכם גדול בעומק העלם החכ' (והיינו מי שהוא חכם מצד עצם כח חכמתו כו', והוא בחי' ש' העצם דחכ', וכחכמת שלמה דכתי'³⁶² וה' נתן חכ' לשלמה כו', וכמ"ש במ"א³⁶³, ונת' ג"כ לעיל³⁶⁴) שמברר איזה שכל בכח עצם חכמתו, ומביאו לאור בגילוי אותיות שבהן מכוון בבחי' עומק דחכ' זו כו'. וז"ע המשנה, שהיא בחי' גילוי אור החכ' שבא בבחי' חכ' ברורה כו'. והתלמוד שמברר ומלבן את המשנה להוציא אור האמת ע"י הטעם והשכל וע"י הפלפול בקושיות וסתירות (שזהו בחי' העלם וחשך כו'), ולתרץ כל דבר בעומק החכ' והשכל, עד שבא האמיתת לידי גילוי כו', זהו שנמשך מבחי' העלם ומקור החכ' כמו שהיא במקורה שלמע' מבחי' הגילוי כו'.

וביאור הענין הוא³⁶⁵, דהנה אמרו"ל (סנהדרין ק"ו ע"ב) ע"פ³⁶⁶ אי' סופר, שסופרים כל האותיות שבתורה כו', ואמרו"ל³⁶⁷ ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה ש"ת.

והענין הוא, דהנה אי' בס"י³⁶⁸, בג' דברי' ברא את עולמו בסופר וספר וסיפור, ספר הוא ספר תורה³⁶⁹, היא תושב"כ³⁷⁰, וסיפור הוא שמדברים ד"ת בע"פ, דתורה ציוה לנו משה³⁷¹ בע"פ כו'. ונמצא ספר וסיפור הוא תושב"כ ותושבע"פ כו'³⁷². וסופר שהוא ל' מספר, וכמו שסופרים האותיות שבתורה, הוא כמו ממוצע בין ספר וסיפור, תושב"כ ותושבע"פ, והיינו שסופרים האותיות דתושב"כ ומעייני' ומדקדקי' ביתור אותיות ובחסירות ויתירות שבתורה, וכפי ההשגה וההבנה באותיות הכתובים בתושב"כ, הוא שבא בסיפור דברים דתושבע"פ, שהוא לפרש ולבאר בדרך פרט כל מצוה הכתובה בתושב"כ בקיצור וברמז כו', שדורשין ולומדים מן המקרא כל ההלכות והדינין בפרטיות כו', והן המכוונים לאמיתית הרצון והחכ' הגנוז ונעלם באותיות דתושב"כ, ומוציאים כ"ז לאור בגילוי בידיעה והשגה ולמעשה בפו"מ כו'. והכח הזה בהם לידע את הגנוז בהאותיות כו' הוא. דהנה, פי' סופר הוא ג"כ שכותב את הספר, ועד"מ הכותב ספר, שצריך לידע ולעיין היטיב בעצמות כח חכמתו היטיב הדק, איך להביא כל עומק השכל שלו כמו שהוא לאמיתתו בעומקו ורחבו, בצירופי אותיות שיכילו את עומק ורוחב חכמתו בעצמו כו', ודוקא בצירופים אלו, ולא בצירופי אותיות אחרים, שיטה בזה מנקודת אור עצם השכל, רק

א'שפב

365 הבא לקמן (עד סוף פיסקא 'ועד'ז' יובן ג"כ בענין הסופרים" (לקמן ע' א'תתקיט)) – הוא לשון תורת חיים שמות יב, סע"ג ואילך – עם הוספות וכו'.
366 ישע"י לג, יח.
367 ראה ע"ז לה, א.
368 = בספר יצירה (פ"א מ"א).
369 ראה וילך לא, כו. תבוא כח, סא. נצבים כט, כ. ל. י.
370 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"ב ע' תרסז. תורת חיים ויצא קסה, א. שמות ט, ג. וארא ע, ב. בא צה, ד. קכת, ג. תצוה שסז, ד. מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' יז. שמות ע' עג.
371 ברכה לג, ד.

לברא". וראה ר"ן שם. ובערוך ערך בר (הד'): פי' יצא לחוץ כדמתרגם חוץ ברא.
361 יתרו כ, יח.
362 מלכים"א ה, כו.
363 ראה תורת חיים בא קיב, ב. ועם הוספות וכו' – סה"מ תרנ"ב ס"ע קו ואילך; תרס"ג ח"א ע' עח; תרס"ד ע' סט ואילך. ע' עג. וראה פירוש המלות סא, א. שערי תשובה ק, סע"ד ואילך. המשך תרס"ו ס"ע קי. ע' קיב. סה"מ תרס"ט ס"ע כג. ע' כו. ע' מד. ע' סד.
364 פפ"ו (ח"א ע' רכ). ד"ה יהודה אתה יודוך, ויקהל – תרע"ה (ח"ד ס"ע אצו. ס"ע ארכח ואילך).

בצירופים אלו שכותב בהם, שבזה נמצא עצם אור חכמתו כמו שהיא כו'. ואנו רואין בחוש, דכאשר מביאין אור שכל בכתב, צריכים להעלות אור השכל אל מקורו, ולעיין בעצמו באמיתת השכל מכח מקורו השופע את השכל כו', דהרי בתחלה הוא משיג את השכל והסברה ויודע אמיתתו מצד ההשגה, ה"ה צריך להעלותו למקור השכל, ומאיר בו בהשכל ממקור השכל, לידע את אמיתתו מצד מקורו דוקא, ואז יכול להביאו בכתב באותיות וצירופים מכוונים, שיהי' בהם אמיתת השכלי כמו שהוא כו'. וכמו"כ הוא בדבור ג"כ, דכאשר צריך להביא את השכל בדבור, צריך לבררו ולצרפו בעצמו מבחי' מקור השכל, איך הוא אמיתתו ועומקו ופנימיותו כו', בכדי להביאו בדבור בדרך האמת של השכל כו'ץ ובפרט בכדי להביאו בדברים קצרים, שזהו מועט המחזיק את המרובה³⁷², דהיינו, שבאותיות המועטים והקצרים, יהי' כל עומק ותמצית של השכל, שצריך לידע עצמות הענין ביותר כמו שהוא באמת כו'. דהנה, גם כשיכול לדבר בענין שכלי, להרחיב בו הדבור ולבארו בכמה ענינים והסבירים, והן לאמיתתו של השכל, יכול להיות אשר להגידו בדברים קצרים אינו יכול, והוא מפני שלזה צריכים לידע עצמות הענין השכלי הזה בעצם נקודתו (ואין זה בנקודת ההשכלה, כ"א בהשגה, והוא כמו נקודת התמצית שאחר ההשגה, כמו"כ היא נקודה זו קודם ההשגה כו', וכמשנת"ל³⁷³ מזה). אמנם, כמו"כ הוא בד"כ בהשפעה בדבור, הגם שזה שמשפיע בדבור הוא בחי' חיצונית השכל לבד, כנודע³⁷⁴, הנה בכדי שיהי' ההשפעה בדבור השכל לאמיתתו, צריך לברר את השכל בעצמו תחלה, והוא שמעלה אותו למקור השכל, ומעורר את מקורו, כמו בתחלה כשהשכיל את השכל, ועוד יותר מזה, והיינו שיש בזה יותר התגלות מקורו כו' (דכאשר השכיל את השכל, אז מקורו הוא בהעלם, להיות דגילוי ההשכלה ממקורה הוא ע"י צמצום כו', וכאן הוא התגלות המקור שמאיר בגילוי כו'). וכאשר צריך להביא את השכל באותיות הכתב, הוא עוד יותר מבדיבור, ובפרט להביאו באותיות קצרים, צריך לעיין בעומק השכל ובעצם הענין, מבחי' מקור השכל, שמאיר בו מקורו שלמעלה מבחי' גילוי כו', ועי"ז דוקא מביאו באותיות וצירופים שבהם מתלבש כל עומק ותמצית אמיתת החכ' כמו שהיא, בלי נטי' לצדדין כלל, ולא יחסר בה אפי' כקש"י³⁷⁵, והכל יהי' גנוז ונעלם באופן המשכות³⁷⁶ האותיות וצירופים האלה דוקא כו'. ואע"פ שאינו מובן מחיצוניות האותיות והצירופים רק דברים כפשוטן, כמו בשכל וסברה פשוטה, אבל הסופר שכתב את הספר, יודע היטיב כל תעלומות עומק החכ' שמלוּבש בצירופים הללו, יותר הרבה מגילוי החכ' שהי' אצלו בהענין הזה קודם שהביאו באותיות הכתב בספר כו' (וזה"ע אותיות מחכימות³⁷⁷, דראיית אותיות הכתובים בספר, מחכימים בעצם השכל יותר משמיעת השכל בדבור, מפני שיש בהאותיות מעצם חכמת המשפיע שלמעלה מהשפעה שלו גילוי השכל בדבור כו', וכמו הראי' בהמשפיע בעת ההשפעה, וכענין כאלו בעל השמועה עומד לפניו כו'³⁷⁸, שמקבל

א"שפג

(372) לשון חז"ל – שמור' פ"א, ה. ילקוט שמעוני בראשית רמז ז.
 (373) פת"א. פת"ד (ח"ד ע' אק"ז ואילך. ע' אקכב). ד"ה וה' אמר המכסה תרע"ו (ח"ה ע' איתרנ ואילך).
 (374) ראה לקו"ת צו, יז, סע"ד. אחרי כח, ד. שה"ש לט, ד.
 לעיל פרס"ד (ח"ג ע' תשלח).
 (375) = כקוצו של י"ד.
 (376) המשכות: בכת"י מעתיק (וכ"ה בתורת חיים שם); המשכת.
 (377) מגדל עוז לרמב"ם הל' אישות פ"ד ה"ט. הל' גירושין פ"א ה"ט"ו. של"ה קצא, ב.
 (378) ירושלמי שבת פ"א ה"ב. קידושין פ"א ה"ז.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקיט

בזה מעצמות המשפיע כו'³⁷⁹, וכמשנת"ל³⁸⁰). וכך יובן במה שמשנה נק'³⁸¹ מחוקק וסופר שכתב לספר דתושב"כ, שבהכרח לומר מאחר שגנז והעלים בהמשכת אותיות הללו מעומק דח"ע העצמית, בלי נטי' כלל אפי' כקש"י²⁰⁵ (ולכן יש קרי וכתו', וחסר ויתיר, וקוצין ותגין כו', שבכ"ז מרומז כמה ענינים עמוקים, וכמו רע"ק שהי' דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילים הלכות כו'³⁸²), ודאי שהי' שרשו במקיף ומקור העצמי דחכ' עילאה זו שהביא בספר כו', וזהו בחי' ספר³⁸³ שלמעלה מבחי' ספר³⁸⁴ דחכ' בשרשה כו' (ובד"כ הוא בחי' שלישי המדבר שבתורה³⁸⁵, שזהו בחי' א"ס עצמות המאציל כו'³⁸⁶, וכמשנת"ל ד"ה אלה הדברים³⁸⁷).

ועד"ז יובן ג"כ בענין הסופרים, שהן ת"ח שסופרים אותיות התורה, ומבארי' ומגלים מה שגנוז בהם כו', דהנה, כמו שבחי' סופר למעלה מהחכ' שבאותיות הספר כנ"ל, כך הוא ממש מדרי' אותן הסופרים שהן הת"ח שסופרים כל האותיות כו', דמה שיכול להביא ולגלות כל מה שגנוז ונעלם מבחי' ח"ע באותיות דתושב"כ, לבחי' אותיות הדבור בפה (בחי' מל' פה תושבע"פ קרינן לה כו'³⁸⁸), זהו מפני שמגיע בבחי' שרש ומקור החכ', בחי' סופר הנ"ל. הגם שזהו היפך כח הסופר הנ"ל, שמביא ומצמצם לכל העומק וההעלם באותיות מצומצמים כנ"ל, והסופרים הוא שמגלים כל ההעלם בהתגלות בהרחבה כו', הנה הוא מאותו הכח עצמו, דלפי ששרשו במקיף ומקור העצמי דהעלם החכ', ע"כ בכחו להביא בגילוי בדבור בפה כל מה שגנז והעלים באותיות הללו, ולהסבירם בפרטיות באורך ורוחב, או בקיצור, שיובן גם לתלמיד קטן כו', לפי שהוא עצמו הוא שידוע היטיב מה שהעלים והלביש מעומק דח"ע באותיות אלו, ע"כ לא יוכל חכם אחר זולתו להביא האותיות בביאור ופירוש בגילוי הדבור בפה, רק הסופר עצמו שכתב הספר כו'. וכמו"כ הוא הסופרים שהן ת"ח, הוא, ששרשם מבחי' שרש ומקור דח"ע, וביגיעתם בתורה, והעיקר במס"נ לידע אמיתת התורה (כמ"ש מזה בדרוש יו"ט של ר"ה, רס"ו¹⁶²), הגיעו לשרש ומקור החכ', בחי' סופר הנ"ל (דהיינו בחי' שלישי המדבר שבתורה כו'), ועי"ז הוציאו מהאותיות כל הדינין וההלכות כמו שהן לאמיתתן כו', וכמו פרטי הדברי' איך שצריכים להיות התפילין והציצית, וכה"ג במצות שבת וכדומה, שזהו בחי' ההתגלות וההרחבה מה שנמצא באותיות ברמז, וכמו דברים הדברים אלה הדברים³⁸⁹, שמרומז בזה הל"ט מלאכות כו'³⁹⁰, שזהו מפני שהגיע לעומק החכ' בשרשה ומקורה כו'.

384 = ספר.

385 פתיחת הרמב"ן לפירושו עה"ת.

386 ראה אוה"ת יתרו ע' תשעא. משפטים ע' אריט. ע'

אירלט. דברים ע' א ואילך. סה"מ תרל"ח ע' שלג ואילך.

תרמ"א ע' עב ואילך.

387 תרע"ה (לעיל ח"ה ע' א'תפד).

388 תקי"ז בהקדמה (זו, א).

389 ויקהל לה, א.

390 שבת צו, ריש ע"ב.

379 ראה אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' קמת. המשך תרס"ו

ע' תקלא ואילך. סה"מ עת"ר ע' רג.

380 פמ"ג. פמ"ח (ח"א ע' צו. ע' קט). פרס"ד. פשנ"ב (ח"ג

ע' תשלח. ע' תתקעח).

381 ברכה לג, כא ובתרגום אונקלוס, תיב"ע ות"י שם.

וראה תורת חיים ויקהל שצח, ד. תטז, ד. מאמרי אדמו"ר

האמצעי מטות ע' א'תשסה. ואתחנן ס"ע קצג ואילך. נ"ך ס"ע

סה.

382 מנחות כט, ב.

383 = ספר.

וְזָשׁ³⁹¹ והחכ' תחי' בעלי', שהבינה היא בעלי' דחכ'³⁹², ומבו' במ"א (בהבי' דראה אנכי שבלק"ת שלא נדפס³⁹³), דנקודה השכליות כמו שהיא כלולה בעצמות כח השכל, היא שם בתכלית ההרחבה, בלי צמצום כלל כו' (ולא שהיא שם בבחי' מציאות, אבל אינה בבחי' צמצום כו'), ומשם הוא שנמשך כח ההשגה, להרחיב ולבאר את הנקודה כו', וע"כ נק' הבינה בעלי' של חכ', מפני שהיא כמו משפעת בבחי' הנקודה דחכ', להרחיבה, ולגלות כל הנעלם בהנקודה, וזהו מפני שבאמת היא מבחי' שרש ומקור החכ', היינו שלמעלה מבחי' גילוי הנקודה כו', והיינו, דכח שרש ומקור החכ', ששם ההשכלה היא בבחי' התרחבות, הנה כח זה הוא בבחי' הבינה דוקא כו'. ומ"מ, החכ' תחי' בעלי', שהחכ' היא המח' את הבינה, שהרי ההשגה דבינה היא בנקודה דחכ', והיינו שהכל נמצא בהעלם הנקודה דחכ', וכנ"ל כמו שהסופר הכותב את הספר גנו והעלים הכל בהאותיות כו', כמו"כ הרי ממקור השכל בא הכל בהעלם בנקודה זו כל העומק והאורך והרוחב שיש בשכל זה, ובחי' הבינה היא שמגלה רק מה שנעלם בבחי' החכ' כו'. וגם הכח הזה להרחיב את הנקודה ולגלות את הנעלם בה, זה גופא כלול ג"כ בנקודת החכ', והו"ע הבן בחכ' כו'³⁹⁴, דהרי כח השכל, כשם שבכחו להמציא שכליים עד אין שיעור, כך יש בכחו להרחיבם עד אין שיעור כו', וע"כ יש בהנקודה גם כח זה להרחיב את השכל, וזהו בחי' הבן בחכ' כו'. וזהו שהחכ' מחי' את הבינה, כי הכל בא בבינה מנקודת החכ' כו', רק שבנקודת החכ' כ"ז הוא בהעלם, והגילוי דחכ' הוא רק בבחי' נקודה, בתכלית הקיצור והצמצום כו'. ועם היות שהוא בחי' גילוי אור, ובבחי' אור מבורר ונקי כו', אבל הוא אור מצומצם, ואינו נראה ונגלה כלל מה שנעלם בו כו', ובבחי' בינה הוא בחי' גילוי, שכל ענין הבינה היא לגלות את הנעלם בהנקודה. והכח דהבן בחכ', זהו מהות הבינה כו', והוא מפני ששרשה ומקורה הוא בבחי' ההתרחבות שבמקור השכל, קודם שבא בבחי' נקודה כו', ע"כ מהותה הוא בבחי' הרחבה והתגלות דוקא, ומשו"ז היא מגלה ההעלם נקודת החכ' כו'. ונמצא, הגם שהיא מקבלת מבחי' נקודת החכ', דא"א להיות השגה דבינה בלא נקודת החכ', ומה היא מגלה, מה שנמצא בהעלם בהנקודה, וגם כח ההרחבה יש בנקודה זו כו', מ"מ, ה"ז בבינה בבחי' כח עצמה, שהרי בחכ' כ"ז הוא בהעלם מאד, ומה שבגילוי הוא רק בחי' אור מצומצם כו', ובינה, מפני שבה כח שרשו ומקורו של השכל, ע"כ בה דוקא כח ההרחבה והתגלות כל הנעלם כו'. ועמ"ש בתו"א ד"ה לך לך³⁹⁵ ובהגהות לשם³⁹⁶ דהרחבה דבינה היא מבחי' קוש"י כו'. וזהו דנבונ' אפי' בימי משה לא אשתכח כו'. ולכן אנו רואין דבהרחבה דבינה יכול להתחדש ענינים גם מה שלא הי' בנקודה דחכ' כו', והיינו מה שנתחדש משרש ומקור השכל, שבא בבחי' התחדשות באו"ר³⁹⁷ דבינה דוקא כו'. וז"ע נהרא מכיפי' מיברך³⁹⁸, ופי'³⁹⁹ מסלעו, היינו משרשו ומקורו, שמתברך יותר ממה

א'שפר

391) אמר המכסה תרע"ו (ח"ה ע' א'תרנ). סה"מ תרפ"ב ע' קמג. ע'

רכד.

395) יא, ג.

396) אוה"ת לך לך ח"ו תתרעג, ב ואילך.

397) = באורך ורוחב.

398) שבת סה, ב.

399) רש"י שם (ד"ה מכיפי').

391) קהלת ז, יב (ושם: החכמה).

392) ראה לקו"ת פ' ראה ית, ב. אוה"ת פ' ראה ע' תרלו

ואילך. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תמו. ע' תנו.

393) מאמרי אדמו"ר האמצעי פ' ראה ע' שעו (חלק מהבא

לקמן – ע"פ לשון מאמרי אדמו"ר האמצעי שם).

394) ספר יצירה פ"א מ"ד. וראה גם סה"מ תרנ"ט ע' רמו

ואילך. לעיל פקל"ט. פקמ"ה (ח"ב ע' שסו. ס"ע שפד). ד"ה וה'

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקכא

שמקבל מן המעיין כו'. ועמשנת"ל⁴⁰⁰ דע"י הדבור מתוסף התחדשות בהשכל מה שלא הי' בההשכלה תחלה, וכמו"כ הוא בריבוי התחלקות הפרטים כו', יעו"ש, ונת' שם, דזהו מבחי' הדעת שממשיך מבחי' מוחא עילאה סתימאה דעתיקא כו', וההמשכה והגילוי הוא בבחי' בינה דוקא כו' (וי"ל דבאמת הכל נמצא בהנקודה דחכ', רק שזהו מה שנעלם בהנקודה, שזהו משרש ומקור החכ' (שמעלים הכל בהנקודה, כמו עד"מ הסופר הנ"ל) שלמעלה מגילוי הנקודה משרשה כו', ומה שבא בבחי' התחדשות, הוא שנעלם ביותר, והוא במדרי' גבוה יותר בשרשו כו', והמביא את ההתחדשות היא בחי' בינה, מפני שבה דוקא יש כח שרשו ומקורו כו'). וז"ע בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאיש⁸³, וכמו טפת מ"ד, הרי יש בה כל ציור הולד, ובה דוקא כח המוליד כו', וכמשנת"ל⁴⁰¹, ומ"מ, ההתגלות דכח המוליד שבהטפה וכל ההתרחבות בציור הולד הוא מהאשה דוקא, ובה דוקא הכח הזה מצ"ע, והיינו משרש ומקור טפת המ"ד, וכידוע⁴⁰² בענין בעטרה שעטרה לו אמו כו'⁴⁰³, שהעטרה היא למעלה מעלה מבחי' ז"א, ומשם הוא שנמשך כח המוליד בטפת הדכר, וכן כל פרטי ציור הולד וכחותיו העצמיים, הכל הוא מבחי' העטרה שעטרה לו ביום חתונתו דוקא, לצורך ההשפעה כו', וכ"ז הוא בהטפה בתכלית ההעלם כו', והאשה, כאשר היא כלי קיבול, היא המביאה כ"ז בהתגלות ובהתרחבות כו', והוא מפני ששרשה בבחי' העטרה, שהיא מקור ההשפעה, וכמ"ש⁴⁰⁴ א"ח עט"ב⁴⁰⁵ כו', וזהו דבינה יתירה ניתנה באשה דוקא כו'.

א'שפה

וידוע דתושב"כ ותושבע"פ הן בחי' חכ' ובינה⁴⁰⁶, דתושב"כ היא בחי' חכ', ונק' ספר תורה, שבא מבחי' סופר בבחי' גילוי אור ברור, והיינו מה שנברר בשרש ומקור חכמת התורה שבאופן כך וכך יהי' אמיתת גילוי אור החכ', מכוון לחכמתו העצמית, בחי' חכ' דא"ס כו', רק שהגילוי הוא בבחי' אור מצומצם, והיינו מה שיכול להיות בבחי' גילוי כו', אבל הפנימיות והעצמיות א"א שיבוא בבחי' גילוי ממש מבחי' עצמות א"ס, ובא בבחי' גניזה והעלם בתכלית בהאותיות דתושב"כ (וי"ל דבמ"ת נמשך בתורה בבחי' גניזה והעלם בחי' פנימיות עליונה הרבה יותר מבחי' התורה כמו שהיא למעלה, גם כמו שהיא באצי' ולמע' מאצי' כו', וכמו במשל הנ"ל, דבכדי להביא את הדבר בכתב, צריך לעיין היטיב בעצם כח חכמתו בעומק השכל כו'. וי"ל דז"ע אמרה ד"פ בינו לבין עצמו⁴⁰⁷, ומבו' במ"א⁴⁰⁸ שזהו ההמשכה שנמשכה התורה ממדרי' למדרי' כו', אך י"ל ג"כ שזהו עד"מ העיון בעצמו כבי' איך להביא את האור באותיות וצירופי' כו', וא"כ נגנון בזה בחי' אור פנימי ועצמי יותר כו'. וזהו ג"כ ענין בעטרה שעטרה כו'²³³, ביום חתונתו²³³ זו מ"ת כו'⁴⁰⁹, שהתורה היא בחי' טפת מ"ד, ונש"י הן בחי' כלה⁴¹⁰, בחי' כלי קיבול, שמקבלים אור התורה בעצמם כו'). וכ"ז הוא שמתגלה ומתרחב בתושבע"פ ע"י הת"ח הנק' סופרים, שהן המגלים

(400) ע' א'תתמט.

(401) ס"ע א'תתקט ואילך.

(402) ראה סה"מ תרנ"ז ע' קעח.

(403) שה"ש ג, יא.

(404) משלי יב, ד.

(405) קיז. תרנ"ח ע' צג.

(406) משנה תענית כו, ב.

(407) = אשת חיל עטרת בעלה.

(408) ראה דב"ר פ"ב, לו. לקו"ת ברכה צד, א. שה"ש א, א.

(409) ראה דב"ר פ"ב, לו. לקו"ת ברכה צד, א. שה"ש א, א.

(410) ראה דב"ר פ"ב, לו. לקו"ת ברכה צד, א. שה"ש א, א.

מה שגנוז ונעלם בהאותיות תושב"כ כו', והוא מפני שמגיעים בבחי' שרש ומקור החכ', בחי' סופר הנ"ל, שלמעלה מבחי' גילוי החכ' משרשה כו'.

ובד"כ הוא בכללות תושבע"פ שמבאר תושב"כ כו', ובד"פ הוא בתלמוד, שהוא פי' וביאור המשנה כו'. דהלכות שבמשנה הוא ג"כ מה שבא בבחי' גילוי אור החכ' בבחי' חכ' ברורה כו', וכמשנת"ל⁴¹¹ דעד רבינו הקדוש הי' גילוי אור החכ' (ובמ"א¹⁶⁰ מבו' עד רב ושמואל ורבי יוחנן). וכל דבריהם היו דברי קבלה, איש מפי איש כו', כמשנת"ל, ובא בדברי' קצרים בבחי' גילוי אור מבורר כמו שהוא כו', והגם שנתבררו בזה פרטי המצוה, מ"מ, כל פרט הוא רק בקיצור דברים, וידוע רק למי שמאיר להם אור החכ' כו', וכמו מרע"ה שידע הכל בתושב"כ, כמו"כ התנאים ידעו הכל מתוך משנתם כו'. אך ענין התלמוד הוא שנתעלם בחי' אור החכ', ומבארים ומפרשים את המשנה ע"פ השגתם האמיתי בבחי' הבינה, בריבוי יגיעה ובפולפול עצום בכמה קושיות ותירוצים, עד שהוציאו את הדין לאורו ולאמיתתו, ופרטי הענינים שבו, הנה זהו שהביאו לידי התגלות מה שנעלם וגנוז בבחי' החכ', משרש ומקור החכ' שלמעלה מבחי' הגילוי כו'. ועם היות שכל דבריהם הוא מהמשנה ומהמקראו, וכמו מ"ט אמר קרא כו', הנה זהו לא מבחי' גילוי החכ' שבתורה ושבמשנה, רק מן מה שגנוז ונעלם כו', והוא בחי' אמיתית אור התורה כמו שהיא מצד שרשה ומקורה בבחי' מקור החכ' כו', וההלכות שנתחדשו ע"י פלפולם הן למעלה מן ההלכות שבאו בדרך קבלה, עם שהן בבחי' גילוי אור החכ' כו' (ועמ"ש הרמב"ם בהקדמה לס' היד, דרב אשי הוא דור הארבעים למשה, והו"ע⁴¹² בן ארבעים לבינה⁴¹³, דקאים⁴¹⁴ אינש אדעת' דרבי⁴¹⁵, דהיינו עומק חכמתו כו', וכמ"ש במ"א⁴¹⁶. ושמעתי בשם רבינו נ"ע⁴¹⁷, שכל המחברים עד הט"ז וש"ך, והם בכלל, עשו חיבוריהם ברה"ק⁴¹⁸. וענין רוה"ק אי' בקה"ע⁴¹⁹ ספ"ג דשקלים, שזהו שמגלים לו רזי תורה כו', שזהו מבחי' העלם דחכ' כו').

וזהו שהתלמוד בברי"ג³, דבורא חשך¹⁵⁶, ואמרו¹⁶³ במחשכים הושבני זו תלמוד בבלי, והוא מפני ששם מתעלם בחי' אור החכ'. דהלכות דמשנה הן בחי' גילוי אור החכ' כו'. משא"כ התלמוד הוא שנתעלם אור החכ', ואינו מאיר בגילוי כו', ומשו"ז בא בבחי' חשך והעלם בריבוי הקושיות והעלמות כו'. אבל בזה דוקא המשיכו בחי' אור עליון יותר, והאירו את החשך בהאור דבחי' העלם דחכ' כו', והוא גילוי אור האמת, שהכל רואין אמיתית האור דתורה כו', וכמשנת"ל⁴²⁰.

א"שפו

מט ואילך. תרנ"ט ע' קנו. עת"ר ע' רנט. לעיל פתי"ח (ח"ד

ריש ע' אקעא).

417) ושמועתי .. העלם דחכ' כו': הועתק בהיום יום" ו

שבט.

418) ראה גם לקו"ש חכ"ג ע' 40 הערה 76.

419) בקה"ע [= בקרבן העדה] ספ"ג דשקלים: ד"ה לידי רוח

הקודש (ומודיעין לו רזי התורה).

420) ע' איתקיד ואילך.

411) ע' איתתקיא.

412) ראה ספר השיחות תנש"א ח"א ע' 242 הערה 27

שוה"ג ה'.

413) אבות פ"ה מכ"ב.

414) ראה לקו"ש חכ"ט ע' 290.

415) ע"ז ה, ריש ע"ב. פרש"י תבוא כט, ו.

416) ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי אחרי קנא, ג.

ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' ססד. סה"מ תרנ"ב ע' צה. תרנ"ז ס"ע

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקכג

וע"פ הקדמה זו יוכן ג' ענינים הנ"ל¹ דאור הלכנה ואבן טוב ואור הראי' בעין, שנת"ל² שזהו בחי' מל' דבריאה ומל' דיצי' ומל' דעשי'³, והיינו בחי' מל' דאצי' כמו שהיא בברי' ויצי' ועשי' כו'. דהנה, באצי' הוא שמאיר גילוי אור החכ', דאבא עילאה מקננא באצי'⁴, דבכללות האצי' הוא שמאיר בחי' החכ' כו', וכמ"ש בע"ח שעמ"ז פ"ג⁵, אבל בברי' אינו מאיר בחי' החכ', כ"א בחי' בינה דאצי', דאימא עילאה מקננא בכורסי'⁶, ע"י ההתלבשות בבחי' מל' דאצי' כו', ובתוך בחי' הבינה מלובש בחי' החכ', רק שהבינה נעשה בבחי' מסך לגבי החכ' כו', כמ"ש בע"ח שם, והיינו שאור החכ' מתעלם כו'. וזהו כענין הלכנה שמקבלת מאור השמש, בחי' שמש ה'⁷, שזהו בחי' החכ' כו', והאור מתעלם בהלבנה, ומה שהלבנה מאירה אור הוא בחי' אור הלבנה, לא אור השמש, רק שמקבלת מהשמש, אבל הוא אור עצמה כו'. וה"ז כענין התלמוד, שנת"ל⁸ שאין אור החכ' מאיר בגילוי, והוא בחי' חשך (שז"ע ובורא חשך כו'⁹), ואור עצמה הוא שמאיר את החשך כו', וכמו"כ הוא בלבנה, שמתעלם בה אור השמש, ומאירה אור עצמה כו', ומשו"ז נק' מאור, דעם היות שהיא בחי' אור מקבל לבד, מ"מ, מפני שמאירה בכח עצמה, ה"ה נק' מאור כו'. וכמו"כ הוא בבחי' מל' דברי', שמתלבש בה בחי' מל' ובינה דאצי', כמ"ש בע"ח שם, היינו שאין אור החכ' מאיר בגילוי, דגילוי אור החכ' בכללות הוא בחי' גילוי אור מלמעלה כו', והיינו שאין זה אור שבא ע"י המקבל, שמביא ומשיך את האור כו', והוא ע"י העבודה והיגיעה של המקבל כו', כ"א הוא אור המאיר מלמעלה שלא בבחי' יגיעה כו', והוא בחי' אור משפיע שנת"ל¹⁰, ובברי' הוא שמתעלם אור החכ', ומאיר בחי' הבינה ומל' דאצי', שזהו בחי' אור מקבל, והיינו שהאור הוא בכח עצמו של המקבל כו'.

וענין בכח עצמו, נת"ל¹¹ בענין תושבע"פ בכלל ובתלמוד בבלי בפרט, לפי שזהו מבחי' העלם האור, והוא בכח שרשו ומקורו למעלה מבחי' הגילוי, ומגלה מה שנעלם בהנקודה, שזהו מבחי' שרש ומקור החכ' כו'. וענין זה בעולמות, י"ל ע"פ מ"ש בלק"ת ד"ה צאינה וראינה דרוה"ב¹², דבכדי לראות בחי' העטרה שעטרה לו אמו¹³, צ"ל צאינה¹³ מבחי' אצי' בהיכלות דברי', ואז דוקא וראינה כו'¹³. והוא ע"ד מ"ש בפע"ח שער הק"ש פ"ג¹⁴, בענין ק"ש שהוא יחוד או"א, ושמו"ע הוא יחוד זו"נ, וכ' שם, דאין בנו כח לעורר או"א בהיותנו באצי', רק בהיותנו למטה בברי' כו', וז"ש¹⁵ ממושבותיכם תביאו לחם תנופה, והו"ע הק"ש¹⁶, שנק' תפלה דמיושב, כמ"ש בפע"ח, וכמשנת"ל¹⁷, ומשם דוקא מניפים שתי הלחם, להעלותם לבחי' העטרה כו'.

1) ע' א'תתעד ואילך. ס"ע א'תתצא.

2) ס"ע א'תתצא ואילך.

3) ראה ד"ה ועינינו מאירות לאדמו"ר האמצעי כת"י 1275

הנ"ל ע' א'תתעד הערה 2.

4) ראה מקדש מלך לזח"ב רכ, ב. נצוצי אורות לזח"ג קיז,

א. תו"א משפטים עה, א. סה"מ תרנ"ט ע' עג. תש"ג ע' 133.

תש"ח ע' 81.

5) בנע"ח שנת"ז פ"ג: - בעץ חיים שער מזו [שער סדר

אבי"ע] פרק ג (כ"ה בעץ חיים דפוס שקלאו, תק"ס. בדפוסים

שלפנינו: פ"ב).

6) תקיניו זהר ת"ו (כג, א).

7) ע"פ תהלים פד, יב.

8) ס"ע א'תתקכב ואילך.

9) ישע"י מה, ז.

10) ע' א'תתעח ואילך.

11) ע' א'תתקכא.

12) שה"ש כב, ב ואילך.

13) שה"ש ג, יא.

14) בפנע"ח שער הק"ש פ"ג: אוצ"ל: פ"ד.

15) אמור כג, יז.

16) ראה לקו"ת במדבר יז, סע"ד ואילך. כ, א ואילך.

סה"מ"צ להצ"צ קטו, א. ד"ה אד' שפתי תפתח תשי"ב (סה"מ

תשי"ב ע' רנח).

17) פש"מ"א (ח"ג ע' תתקנ).

והענין הוא, כמשארז"ל¹⁸ ע"פ¹⁹ ואראה את אד', וכת"י²⁰ כי לא יראני, כאן באסה"מ כאן באס"ש²¹, דבאספה"מ רואין מהות הדבר, משא"כ באספשא"מ שהוא בחי המציאות לבד כו'. ומ"מ, יש יתרון באספשא"מ, שיכול לראות את עצמו מה שא"א לראות באספה"מ כו', והיינו דבאספשא"מ יכולים לראות מדרי' עליונות שא"א להתגלות מהותן באספה"מ כו', ועם היות שזהו בחי' גילוי מציאות לבד, מ"מ, ה"ז ממדרי' עליונות יותר כו' (וע"ד מ"ש במ"א²² בענין גולגלתא, שהיא בחי' חיצונית הכתר, אך היא חיצונית מבחי' פנימיות עליונה יותר מבחי' ח"ס כו'. ובכאן אפשר שזהו בבחי' אור פנימי כו') (וי"ל דבתורה, כמשנת"ל²³ בענין התלמוד, הוא בבחי' גילוי המהות כו'), והוא ע"י אספשא"מ, דהיינו בחי' או"ח, וכמו הציפוי כסף דק שעל הזכוכית כו'²⁴, והיינו שע"י החשך בא בבחי' או"ח למדרי' עליונות יותר כו'. וכן מבו' במ"א²⁵ בענין מה שבאברהם נא²⁶ התהלך לפני, ובמשה כתי'²⁷ וראית את אחורי כו', והוא, דבמשה ה' בחי' ראיית המהות ממש, וזהו יכול להיות רק בבחי' אחוריים כו', וכמארז"ל²⁸ קשר של תפילין הראה לו, בחי' מל' דתבונה, שמלוכש בזה בחי' אחוריים דאבא בלבד כו', ובאברהם דכתי' התהלך לפני, הוא בבחי' השגה לבד, שזה יכול להיות גם בבחי' הפנימיות, רק שהוא בבחי' ידיעת המציאות לבד כו'. וע"ד חכם עדיף מנביא²⁹, וידוע ההפרש ביניהם, דנבואה היא בחי' גילוי המהות ממש, וחכ' היא רק בחי' השגת המציאות לבד כו', ומ"מ חכם עדיף מנביא, מפני שידיעת המציאות יכול להיות במדרי' עליונה יותר כו', וכמ"ש במ"א³⁰ באורך. ונבואה היא בבחי' גילוי מלמעלה, משא"כ חכ' והשגה הוא שבא ע"י יגיעה, ומגיע במדרי' עליונה יותר כו'. ועד"ז הוא מ"ש בפע"ח³¹, דבכדי לעורר בחי' יחוד או"א, והוא דשרש ההמשכה היא מבחי' עצמות א"ס כו', וכמ"ש בהבי' דונקדשתי כו'³², הוא דוקא בהיותינו בברי', דבכח או"ח מבחי' החשך ממשיכים מדרי' עליונה יותר כו'.

א'שפז

וכמו"כ בבחי' המשכה מלמעלה למטה, בכדי שיהי' ההמשכה בבי"ע, הנה שרש ההמשכה ממקום גבוה יותר, וכמ"ש בתו"א בהבי' דמשה ידבר³³, במ"ש באד"ר³⁴ תלת עלמין דנפקין מתיקונא קדמאה כו', שהתלת עלמין הן ג' עולמות ביי"ע³⁵, והם נמשכים מהתיקון הראשון דיגת"ד כו', דבכדי שיהי' ההמשכה בבי"ע, שרש ההמשכה היא ממדרי' עליונה

(29) בבא בתרא יב, א.

(30) ראה תניא אגה"ק סי"ט (קכו, ב). לקו"ת פקודי ו, ד. ויקרא ה, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ע' רעח ואילך. ע' רפד ואילך. סה"מ תרכ"ח ע' קפו ואילך. לעיל פשניו (ח"ג ס"ע תתקפח).

(31) הנ"ל ס"ע א'תתקכג.

(32) לקו"ת אמור לג, ג.

(33) יתרו סח, ד.

(34) = באדרא רבא (בזח"ג קלב, א). וראה גם לעיל ד"ה ויהי ביום השמיני תרע"ה (ח"ד ע' ארצב). ד"ה שמור את יום השבת תרע"ה (ח"ה ס"ע א'תצד).

(35) ראה קול ברמה להר"י צמח לאד"ר שם (מה, א) —

קאָרעץ, תקמ"ה).

(18) יבמות מט, ב.

(19) ישע"י ו, א.

(20) תשא לג, ב.

(21) באסה"מ .. באסש"מ: = באספקלריא המאירה .. באספקלריא שאינה מאירה.

(22) ראה לעיל ע' א'תתצו.

(23) ע' א'תתצב ואילך.

(24) ראה תו"א מקץ לג, א.

(25) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן הנחות הר"פ ע' קנח ואילך.

אוה"ת תשא ע' ב"מא ואילך. בחוקתי ע' תרעג ואילך.

(26) לך לך יו, א.

(27) תשא שם, כג.

(28) ברכות ז, סע"א. מנחות לה, ב. פרש"י עה"פ.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקכה

יותר כו'. וכן מכו³⁶ במ"ש הפרד"ס שער הצחצחות³⁷ פ"א הביא בשם רב האי גאון, בענין יגמה"ר, שהן ע"ס וג' ראשין לראשין כו', ובמ"א, בשע"א³⁸ פ"ז, הביא ברייתא דשמעון הצדיק שהן ע"ס וג' עולמות ביי"ע כו', והיינו, דבכדי שתהי' ההמשכה בבי"ע, צ"ל שרש ההמשכה מבחי' ג' ראשי ראשין, דבד"כ זהו בחי' ג"ר דעתיק כו'. וזהו שאו³⁹ אין ערוך לך בעוה"ז ואין זולתך לעוה"ב אפס בלתך לימוה"ש⁴⁰ כו', וידוע⁴¹ דאפס למעלה מבחי' אין, דאין הוא בחי' האור כמו שהוא בבחי' יציאה והתגלות חוץ להעצם כו', ואפס הוא האור כמו שהוא כלול בהעצם כו', וכמשנת⁴² ולכן, בעוה"ב שהוא ג"ע, או' ואין זולתך, בחי' אין כו', וכימוה"ש או' אפס בלתך, לפי שכימוה"ש יהי' הגילוי למטה, וכמשנת⁴³, מוכרח להיות נמשך שרש הגילוי ממקום גבוה יותר כו'. ומש"א אין ערוך לך, הנה זהו למעלה גם מבחי' אפס כו', וזהו או' לך, בחי' העצמית, והוא כמש"א³⁹ ואין דומה לך כו', וע"כ או' אין ערוך לך בעוה"ז, דכח העצמות נראה בעוה"ז דוקא, ובכדי שיהי' התהוות עוה"ז, זהו מבחי' עצמות דא"ס כו', וכמשנת⁴⁴. וכ"ז הוא דבכדי שתהי' ההמשכה למטה צ"ל ממדרי' עליונה יותר כו'.

וענין ההמשכה היתירה בעולם הברי', י"ל, שזהו גילוי בחי' האין האלקי שבעולם הברי' כו', דלהיות שעולם הברי' הוא היש הראשון שנברא מהאין האלקי, דבחי' מל' דאצי' מאיר שם גילוי האין כו', כמ"ש במ"א⁴⁵, והרי האין המהווה את היש שרשו מבחי' אין דכתר המהווה בחי' היש דחכ' כו', והו"ע אני ראשון ואני אחרון⁴⁶, דאני אותיות אין כו'⁴⁷, ולכן דוקא בחי' המל' מהווה יש מאין, שלא יש כח זה בבחי' חכ', מפני שנעוץ תחילתן בסופן⁴⁸, דהכח דבחי' הכתר הוא בבחי' מל' דוקא כו', וכמשנת⁴⁹ באורך, וא"כ גילוי בחי' האין האלקי ה"ז גילוי מדרי' גבוה ונעלה כו'. והענין הוא, כמ"ש במ"א⁵⁰ במה שדוד אמר שבחים בדברי' פשוטים, כמו זה הים גדול ורחב ידיים כו'⁵¹, הרים הגבוהים ליעלים כו'⁵², מה רבו מעשיך ה' כו'⁵³, ואינו מזכיר ענינים גדולים במדרי' האצי', והוא, מפני שבהתהוות ביי"ע יש בזה כח והפלאות או"א"ס יותר מבהתהוות האצי' כו', דהתהוות אצי' הוא בבחי' גילוי ההעלם⁵⁴, שאינו התחדשות, אבל התהוות ביי"ע הוא בבחי'

א"שפח

ואילך). פתכ"א (ח"ד ע' א'קעח).

46) ישעי' מד, ו. וראה לקו"ת שלח מז, ד. לעיל ע' אתערב. לקמן ע' ואתעד.

47) ראה פרדס שער ג (שער אם הא"ס הוא הכתר) פ"א. עץ חיים שער ו (שער העקודים) פ"ג. שער מב (שער דרושי אבי"ע) ספ"א.

48) ספר יצירה פ"א מ"ז.

49) פע"ג (ח"א ס"ע קפא ואילך). פש"מ (ח"ג ע' תתקמח).
50) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"א ע' שג. ענינים ח"א ע' רי ואילך. סה"מ תר"ן ע' רפ. לעיל פשי"ט (ח"ג ע' תתפו).

51) תהלים קד, כה.

52) שם, יח.

53) שם, כד.

54) ראה לעיל פ"ז (ח"א ע' יד). וש"נ.

36) ראה אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תקנו ואילך. מאמרי אדמו"ר הצ"צ (הנחות) לך לך ע' קפט ואילך. סה"מ תרכ"ו ע' כג ואילך. ועוד.

37) שער יא.

38) = בשער א (שער עשר ולא תשע).

39) „הכל יודוך" בתפלת שחרית דשבת.

40) = לימות המשיח.

41) אוה"ת סידור ע' ססד. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תצג. תרנ"ב ע' י. תרנ"ד ע' מ. הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' נו. סה"מ תרנ"ט ע' סג. תרס"ה ע' שצד ואילך. תרס"ח ע' צו. עטר"ת ע' רכת. תרפ"ב ע' קג.

42) פר"פ (ח"ג ס"ע תשעט ואילך).

43) פש"פ (שם ע' א'נו ואילך).

44) פס"ט. פע"ב (ח"א ס"ע קעב ואילך. ע' קעט ואילך).

45) ראה סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקעג ואילך. תרמ"ד ע' קעז. תרנ"ט ע' ריג. לעיל פל"ה (ח"א ע' עז). פקמ"א (ח"ב ע' שעב

התחדשות כו', וא"כ, הרי הנבראים יכולים לידע יותר מבחי' הפלאת א"ס, ורואין כח העצמות דא"ס כו', וכמו"כ בענין שאו מרום עיניכם וראו מי ברא כו'⁵⁵, דבזה נראה כח הא"ס במוחש כו'. ועם היות דכ"ז הוא בנבראים בבחי' ידיעת המציאות, והגילוי שבאצי' הוא בבחי' ראיית המהות בנאצלים כו', מ"מ, הרי ידיעת המציאות הוא במדרי' עליונה יותר כו', דעם היות שאינם רואים מהות הא"ס שבזה, ה"ה מ"מ יודעים ומשיגים ומרגישים בחי' כח הא"ס כו', ובפרט בנבראים דעולם הברי', שהם משיגים ממש, דאימא עילאה מקננא בכורסי' כו'⁶.

וענין שנת"ל⁵⁶ שמתגלה בחי' ההעלם שבחכ' כו', י"ל כמו"כ בהגילוי דעולם הברי', דהרי כולם בחכ' עשית⁵³, שההתהוות היא מבחי' חכ', והרי החכ' אין בכוחה להוות מאין ליש, כנ"ל⁵⁷, הנה זהו ע"י בחי' האין המלוּבש בחכ' כו', והאין הזה ה"ה בהעלם בחכ', שהרי באצי' אינו מאיר גילוי בחי' האין, וכנ"ל⁵⁸ דבחי' עצמות אוא"ס א"א להתגלות באצי', דשם הוא בחי' ראיית המהות ממש כו', וא"כ, גילוי החכ' שבאצי' היא מה שהחכ' היא ראשית ההשתל⁵⁹, אבל בחי' האין דכתר המלוּבש בחכ' הוא בבחי' העלם בחכ' כו', ונמשך בבחי' מל', להוות מאין ליש, ונראה ונגלה בבחי' ידיעת המציאות בנבראים כו', וזהו שמתגלה בחי' ההעלם שבחכ' כו'. ושרש הענין הוא, כידוע ומבו' במ"א⁶⁰, ונת' ג"כ לעיל⁶¹, שהאור הוא המהווה, וכמ"ש באגה"ק סי' ק'⁶², אמנם מה שהאור מהווה, אין זה בכח עצמו, כ"א מפני הדביקות של האור בהעצמות, ויש בו כח העצמות, שהוא לבדו בכחו ויכולתו להוות כו', וכח זה הוא בהעלם בהאור, ובא בהתגלות בהתהוות יש מאין כו'.

והמשל דאבן טוב הוא בחי' מל' דיצי' כו', ונת'⁶³ דהאור המתנוצץ מהאב"ט אינו אור עצמו, כ"א רק⁶⁴ אור הנקנה בו מהשמש או מהכוכבים כו', וה"ז כענין משנה ביצי', דנת"ל⁶⁵ דהלכות דמשנה הן בחי' גילוי אור החכ' כו', ונת' שזהו גילוי בחי' עצמות חג"ת כו', ולהיו' דמדות הן בבחי' שייכות אל העולמות, ע"כ יכול להיות גילוי בחי' חג"ת, משא"כ בחי' חב"ד (שזהו בחי' התלמוד) אינו באה בהתגלות כו', אבל חג"ת בא בגילוי כו', רק שהגילוי הוא בעולם היצי' כו', והוא כמשל האבן טוב, שהאור מאיר בו בגילוי, והוא אור השמש או הכוכבים כו' (ויש אבן טוב שמאיר בדרך או"י, ויש שמתנוצץ בתנועה אנה ואנה, שזהו לפי אופן אור הכוכבים הנקנה בו כו', וכמ"ש במ"א⁶⁶). וז"ש⁶⁷ יוצר אור ובורא חשך, והרי הבריאה למעלה מיצי' כו', אך היא הנותנת, דברי', לפי שנמשך שם בחי' חב"ד, ה"ז בחי' חשך והעלם, מפני שבחי' חב"ד דאצי' אינו בגדר בחי' גילוי ממש בבי"ע כו' (והגם שהתלמוד הוא חב"ד דנה"י, מ"מ, שרשו הוא בבחי' חב"ד עצמן,

(61) ע' איתתפח. וראה לקמן ע' וא'תסח.

(62) קל, סע"א ואילך.

(63) ס"ע איתתעד ואילך. ריש ע' איתתצב.

(64) רק: תיבה זו אינה ברורה בכתי"ק.

(65) ע' איתתקב. ס"ע איתתקטו ואילך. ע' איתתקכב.

(66) ראה תורת חיים תצוה שמה, ג. סה"מ תרס"ח ס"ע קט.

(55) ישע"י מ, כו.

(56) ס"ע איתתקכב.

(57) ע' איתתקכה.

(58) ע' איתתקכג ואילך.

(59) ראה לעיל ע' איתשלד. וש"נ.

(60) ראה סה"מ תרנ"ז ע' קלא. תרס"ג ח"א ע' קיב. המשך

תרס"ו ע' רכג ואילך. ע' תרצה ואילך.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקכז

וכמשנת⁶⁷), משא"כ חג"ת דאצי' יכול להיות בכחי' גילוי כו', וכמו אור גדול ביותר א"א לראות רק ע"י אספשא"מ, וכנ"ל⁶⁸ בענין ואראה⁶⁹ בעולם בכחי' אספשא"מ כו', אבל אור שאינו גדול יכולים⁶⁹ באספה"מ כו', ויש בזה מעלה שהוא בחי' גילוי כו'. ובפע"ח שער הק"ש פ"א, בכוננת יוצר אור ובורא חשך, כ', לעולם אור דכורא וחשך נוק, והנה ברי' נוק, לכן כתי' בי' חשך, ויצי' דכורא, כתי' בי' אור כו', וע"ש⁷⁰ בתחלת הפרק בש' ס' הדרושים, והוא בע"ח שמ"ז פ"ה⁷¹. וכ' עוד שם, כי הברי' להיותה סתומה, נק' חשך, והיא גרועה מן היצי' המגולה הנק' אור כו'. ובזה תרומה דקנה"ע א"א, ע"פ⁷² ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, דקאי על כבוד תתאה, בחי' מל', שמתתקן ע"י האדם, ואומר שם, כגוונא דכבוד עילאה דתיקונין אלין בי' בריאה לסטר שמאלא, יצירה בימינא, כד"א יוצר אור ובורא חשך (כי אור הוא חסד, כמ"ש⁷³ וירא אלקים את האור כי טוב, וחשך בחי' גבו', לכן ביצחק נא⁷⁴ ותכהין עיניו מראות), עשי' באמצעיתא, כד"א⁹ אני ה' עושה כל, וכתי'⁹ עושה שלום כו', ועל דא בראתיו יצרתיו אף עשיתיו כתיקונה עילאה כו'. ומה שמייחס ליצי' אור ולברי' חשך, הביא במק"מ⁷⁵ מ"ש בפע"ח הנ"ל, כי הברי' להיותה סתומה היא גרוע מהיצי' המגולה כו'.

א'שפט

והענין הוא⁷⁶, ע"פ מ"ש במ"א⁷⁷, שיש ג' מדרי' חומר צורה ותיקון, ופי' חומר הוא התהוות עצם הדבר, שהוא בכחי' פשיטות עדיין, ואין בו שום צורה, והוא חומר ההיולי שפשוט מכל צורה, וכמו הד' יסודות נברא תחלה בכחי' חומר פשוט, וכמ"ש הרמב"ם בפ"ג מה' יסוה"ת ה"י וז"ל⁷⁸, ברא האל למטה מגלגל הירח גולם אחד וברא ארבע צורות לגולם זה כו', וכ' הרמב"ן בפ' בראשית⁷⁹, דהתהוות חומר ההיולי נק' בריאה, מפני שזה עיקר התחדשות ההתהוות כו'. ואח"כ מה שהלביש צורה לחומר זה, והן צורת היסודות ארמ"ע, זהו בחי' יצי' כו'. ועשי' הוא בחי' תיקון, וכמו ועשתה צפרני⁸⁰, ת"א ותקנית כו'⁸¹, והיינו דגם לאחר שנעשית הצורה להחומר, עוד צריך לתקנה, וזהו גמר מלאכתה כו'.

תורת חיים בשלח קלט, ב ואילך. קמד, סע"ב ואילך. סה"מ
תרנ"ז ע' ע. תרס"ב ע' שנו ואילך (ועם הוספות כו' – סה"מ
תרפ"ו ע' כח ואילך. תרפ"ח ע' קסז ואילך. תרצ"ט ע' 222
ואילך). תרס"ה ע' רמח ואילך (ועם הוספות כו' – סה"מ
תרצ"ב ע' צה ואילך). לעיל פקס"ה (ח"ב ע' תנד). פשס"ח (ח"ג
ע' איכג).

78 ח"ז: בדילוג לשון. וכן נעתק באוה"ת בשלח שם.
79 א, א: וז"ל: „ואין אצלנו בלשון הקדש בהוצאת היש
מאין אלא לשון ברא .. והוא החומר הראשון, נקרא ליונים
היולי”.

80 תצא כא, יב (ושם: את צפרני”).
81 ועשתה צפרני ת"א [= תרגום אונקלוס] ותקנית כו':
ובתרגום אונקלוס שלפנינו ליתא*. ואולי צ"ל: ועשתה את

(* מובא גם בשם ה"תיא" בתורת חיים שם קמה, ריש ע"ד
ובד"ה להבין ענין ק"ס לאדמו"ר האמצעי (ושם: ותיא ותתקן).
סה"מ תרס"ב שם ע' שנו (ושם: שת"א .. ותתקין). וראה סה"מ
תרצ"ז ע' 214. וש"נ.

67 ע' א'תתקכז.
68 ע' א'תתקכד.
69 יכולים: אוצ"ל: יכולים לראות.
70 וע"ש: = ועיין [בפרי עץ חיים] שם.
71 בע"ח שמ"ז פ"ה: = בעץ חיים שער מזו [שער סדר
אבי"ע] פרק ה (כ"ה בעץ חיים דפוס שקלאו, תק"ס. בדפוסים
שלפנינו: פ"ד).
72 ישע"י מג, ז.
73 בראשית א, ד. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ז ע'
קמג. תקס"ח ח"א ע' תקלת. ובכ"מ.
74 תולדות כו, א. וראה זח"א קמא, סע"ב ובמקדש מלך
שם. תורת לוי"צ ע' רמט. לקוטי לוי"צ לתניא ע' טו.
75 במק"מ: = במקדש מלך (לזהר שם).
76 הבא לקמן בפיסקא זו – ע"פ לשון אוה"ת בשלח ס"ע
שצב ואילך* – עם הוספות וכו'.

77 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"א ע' שט ואילך.

(* מיוסד, כנראה, על מאמרי אדמו"ר הזקן שבהערה הבאה.

והענין הוא, דהתהוות היש הוא באופן כזה שאינו נעשה מתחלה בבחי' יש ממש, רק תחלת התהוותו הוא בבחי' חומר פשוט, וזהו רק בבחי' אפשרית המציאות, לא בבחי' מציאות ממש, וזהו בחי' הבריאה כו'. ואח"כ מצטייר בציור, שזהו בחי' המציאות כו', אבל הוא רק כללות המציאות, אבל לא בבחי' פרט עדיין כו' (וכמ"ש במ"א⁸², דכל דבר שיש ציור בכללות המשכתו, בהכרח שיש בו ג"כ פרטים, ומ"מ יש בזה חילוק, דכללות המשכתו הוא בבחי' ציור, וניכר איך הוא, אבל הפרטים אינם ניכרים עדיין כו', וזהו בחי' תיקון, להיות ניכרים הפרטים כו'. וזהו ל' הסי"ג⁸³ שהביא הרמב"ן ע"פ בראשית⁸⁴, יצר מתהו ממש ועשה אינו ישנו, תהו הוא בחי' החומר היולתי, שזהו דבר המתהה בנ"א, שא"א לכנותו בשם, מפני שאינו בבחי' תואר וציור כו'. ויצר מתהו ממש, הוא בחי' ציור החומר, וה"ה בבחי' ממשות דבר, בבחי' מציאות כללי עכ"פ, שאפשר לכנותו בשם כו', וזהו בהו, פי' בו הוא כו', והיינו שבזה ניכר הנרצה בהדבר כו', ומ"מ הוא בחי' אין עדיין, שאינם ניכרים בו הפרטים עדיין, וזהו מפני שבכללותו אינו עדיין בבחי' מציאות יש ממש כו'. ומש"א בס"י יצר מתהו ממש, אין הכוונה יש ממש, וע"ד מ"ש הפרד"ס שע"ה⁸⁵ פ"ד, בענין החכ' שנק' יש, וז"ל, אין הכוונה ביש ישות מושג, ממש ישות גמור, אמנם הכוונה במלת יש בהבדל אשר בין האין והיש, לא ישות גמור, אלא כשולל האין, לאו מחייב היש כלל כו', עכ"ל, ועמ"ש בפלח הרמון שע"ג פ"ב⁸⁶, ונת' מזה לעיל⁸⁷. ועז"א עשה אינו ישנו, בבחי' יש ממש, שז"ע עשי, שבא בבחי' פרטים כו', ועמ"ש בפלה"ר ש"א פ"ח⁸⁸). והוא מפני שבתחלת התהוות היש ה"ה קרוב אל האין כו', דהגם דהתהוות היש הוא בדרך אין ערוך כו', ומ"מ, אינו בבחי' אין ערוך לגמרי, כי האין יש לו מקום קירוב ושייכות אל היש כו', ומשו"ז א"א שיהי' היש בבחי' מציאות ממש, רק בבחי' אפשרות המציאות כו'. וזה בעולם הבריאה, שמאיר שם האין האלקי כו', וכמשנת⁸⁹, וכשמתרחק מן האין האלקי, נעשה בבחי' מציאות יותר כו'. ומה שנחלק בג' מדרי' הנ"ל, הוא מפני שכמו"כ בהכח והאין האלקי יש ג' מדרי' כו', והוא, כי כל כח מתחלת הווייתו עד סוף⁹⁰, יש בו ג' מדרי'⁹¹, הא', כמו שהוא בעצם, ולא בבחי' גילוי עדיין כו', והב', כמו

א"שצ

מתהו ממש ועשה אינו ישנו .. ועוד אמרו במדרש רבי נחוניא בן הקנה ** אמר רבי ברכי', מאי דכתיב והארץ היתה תהו ובהו, מאי משמע היתה, שכבר היתה תהו .. ומאי תהו, דבר המתהה בני אדם".

(85) = שער ה (שער סדר האצילות).

(86) = שער ג פרק ב.

(87) פק"ז (ח"א ע' שט).

(88) = בפלח הרמון שער א פרק ח.

(89) ע' איתתקכה.

(90) עד סוף: אוצ"ל: עד סוף גילוי (כמ"ש בסה"מ תרס"ב, תרפ"ו ותרפ"ח שבהערה 77).

(91) ראה שער היחוד פ"י. סה"מ תרמ"ד ע' שנד ואילך. תרנ"א ע' סז ואילך. תרנ"ד ע' שג ואילך. תרנ"ז ע' רד ואילך.

צפרני' ות' ותתקנ'. ועפ"ז יומתק ג"כ שלא שינה מל' הלקו"ת שלח (לח, ב), סידור (שער המילה) קמה, א וסהמ"צ להצ"צ מצות מילה (ט, א)** ויש לברר בכת"י התרגומים (לקו"ש חכ"ה ע' 343 הערה 30).

(82) ראה סה"מ תרנ"ז ע' רז. תרנ"ט ס"ע מג. תרס"ה ע' רכו. עת"ר ע' קמט. ע' שסב.

(83) = הספר יצירה (פ"ב מ"ו).

(84) שבהערה 79. וז"ל: „והחומר הזה שקראו היולי, נקרא בלשון הקדש תהו, והמלה נגזרה מלשונם בתהוה על הראשונות*, מפני שאם בא אדם לגזור בו שם, תהוה ונמלך לקוראו בשם אחר, כי לא לבש צורה שיתפש בה השם כלל. והצורה הנלבשת לחומר הזה נקראת בלשון הקדש בהו, והמלה מורכבת, כלומר בו הוא .. וכך אמרו בספר יצירה יצר

(**) ספר הבהיר ס"ב. וראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פכ"ב מערכת תהו. עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ט) פ"א.

(**) שלא שינה מל' הלקו"ת .. סידור .. וסהמ"צ להצ"צ: וטו: ועשתה את צפרני' ותרגומו ותתקן כו'. (* ראה קידושין מ. ב.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקכט

שנתגלה, אך הוא בבחי' גילוי כללי עדיין כו', והג', כמו שבא בבחי' גילוי פרטי כו'. וכמו עד"מ במדת החסד⁹¹, כמו שהוא בבחי' כח היולי, שאינו בבחי' גילוי כלל, רק שממנו נמצאים כל הגילויים כו', והב', כמו שבא בבחי' גילוי כללי, היינו שמתעורר להיטיב בחסדו, רק שאינו ניכר עדיין באיזה אופן תהי' ההטבה כו', והג', כמו שבא החסד בדרך פרט, באיזה אופן תהי' ההטבה, לפי אופן המקבל שיתקבל אצלו כו'. וכן הוא בכל אור יש בו ג' מדרי' אלו, היינו, כמו שנמשך מן העצם, והוא בבחי' עצמי עדיין, שאינו בבחי' גילוי כו', וכמו שבא בבחי' גילוי, אבל אינו מוגבל ואינו מתחלק לפרטים עדיין כו', וכמו שבא בבחי' הגבלה והתחלקות פרטים כו' (ובד"כ הוא בחי' עצם ותואר ופעולה כו'). ומפני שהאור והאין האלקי בא בג' מדרי', ע"כ היא ההתהוות ג"כ בג' מדרי' הנ"ל, שהן בחי' בריאה יצי' ועשי' כו'. וז"ע יוצר אור ובורא חשך, שהברי' היא בבחי' חשך והעלם, שהיא בבחי' סתימות עדיין, שאינו בבחי' גילוי כו', ויצי' היא בחי' אור וגילוי כו'. והנה, עם היות דבחי' הסתימות וההעלם דברי' הוא למעלה במדרי' מבחי' הגילוי דיצי', מ"מ, יש מעלה ביצי' על הברי', מה שהוא בחי' הגילוי, שזהו מעלה גדולה, מפני שתכלית הכוונה הוא בחי' הגילוי כו'.

ןיש להעיר מענין עיגולים ויושר⁹², דעיגולים למעלה מבחי' היושר, ומ"מ, עיגולים בחי' נפש, ויושר בחי' רוח כו'⁹³. דהנה, בע"ח שער הנקודים פ"ז⁹⁴ כ', דש' מ"ה דתיקון, שהוא בחי' יושר, הוא בז"א, וביצי', שהוא בחי' רוח, וזהו רוח של הנקודים כו' (ובשער שבה"כ⁹⁵ פ"ב כ', כבר ידעת כי שם מ"ב הוא ביצי', ויצי' הוא בחי' ז"א, כנודע, שהוא סוד הז' מלכים כו', והנקודות שלו ביצי', והם סוד מלכים שמתו, כי הנקודות בחי' ז"א שהוא יצי'⁹⁶. אך נר' שם דש' מ"ב הוא לתקן, כמ"ש⁹⁷ אמנם כוונת שם מ"ב זה הוא להעלות כל הבריורים משם כו', כי כל שם מ"ב הוא להעלות כו'⁹⁸. ואפשר שזהו בחי' עגולים ויושר דנקודים, המבו' בשער הנקודים שם, ועמ"ש בס' קה"ש⁹⁹ בע' עיגולים ויושר, ומ"ש בע' מ"ב, הרי מבו' דיצי' היא בחי' רוח ויושר. וברי' י"ל שזהו בחי' נפש ובחי' עגולים. דהנה, בע"ח שער התיקון⁹⁹ פ"ד כ', דתגין ואותיות, מהם נעשו ביי"ע, והוא דתגין הן בחי' בינה, ואותיות בחי' זו"נ, והרי אימא מקננא בכורס"י⁶, וכמ"ש בע"ח שמ"ז פ"ג¹⁰⁰, שהבינה נעשה בבחי' מסך ומתלבש בברי' כו', הרי הברי' היא מבחי' תגין, שזהו בינה, ותגין הוא בחי' נפש דאותיות, וכמ"ש בע"ח שער טנת"א¹⁰¹ פ"ו, ובשער הנקודים⁹⁴ פ"ו כ', דתגין שהן למעלה מהאותיות זהו בחי' האורות שעומדים למעלה מהאותיות שהן הכלים, ומאירים

96 עכ"ל.

97 בעץ חיים שם.

98 = בספר קהלת יעקב (להר' יעקב צבי יאליש (תקל"ח

תקפ"ה). נדפס לראשונה לעמבערג, תר"ל*.

99 שער י.

100 בע"ח שמ"ז פ"ג = בעץ חיים שער מז [שער סדר

אבי"ע] פרק ג (כ"ה בעץ חיים דפוס שקלאו, תק"ס. בדפוסים

שלפנינו: פ"ב).

101 שער ה.

תרס"ג ח"א ע' צו ואילך. תרס"ה ע' רמת. המשך תרס"ו ע' תרעה. לעיל פרל"ב (ח"ג ע' תרמט). סה"מ תרס"ב, תרפ"ו ותרפ"ח שבהערה 77.

92 ראה לקו"ת שלח לו, ג ואילך. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' קצו ואילך. תקס"ז ע' רכח ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי שלח ע' אז ואילך. אוה"ת תרומה ע' אתע ואילך. סה"מ תרס"ה ע' רלו. עת"ר ע' רכו.

93 עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ג.

94 בע"ח שער הנקודים פ"ז: כ"ה בעץ חיים דפוס שקלאו,

תק"ס. בדפוסים שלפנינו: שער ח (שער דרושי נקודות) פ"א.

95 ובשער שבה"כ = שער שבירת הכלים (שער ט).

(* ראה לעיל ח"א ע' קפו הערה 99.

להם הארה מועט מרחוק כו', ושם, שזה מורה על הסתלקות האורות והחיות מהכלים כו', והן בחי' אורות מקיפים דתהו שהן בחי' נפש כו' (ועמ"ש בע"ח שער העקודים פ"ב¹⁰², דעקודים הוא בחי' נפש, וז"ש¹⁰³ נשבע ה' בנפשו כו', ועמ"ש באוצ"ח¹⁰⁴ בענין זה בהגהת מהרנ"ש ז"ל).

והנה נת"ל¹⁰⁵ דברי' נק' תהו, ויצי' בהו, ובגמ'¹⁰⁶ חגיגה די"ב ע"א ע"פ¹⁰⁷ ונטה עלי' קו תהו ואבני בהו, תנא, תהו זהו קו ירוק שמקיף את כל העולם כולו, שממנו יצא חשך, שנא'¹⁰⁸ ישת חשך סתרו כו', בהו אלו אבנים המפולמות, שמהם יצאו מים כו' (וע' ברמב"ן ע"פ בראשית דאבנים הן צורת הבנין כו'¹⁰⁹). ובת"ז¹¹⁰ ד"ט סע"ב מבו', ירוק מסט' דאימא עילאה דאיהי תשובה קו ירוק דאסחר לכל עלמא כו', דעולם הוא בחי' ז"א, ובינה היא בחי' מקיף וסובב לז"א, וכידוע¹¹¹ בענין אלקים חיים ומלך עולם¹¹², דבינה נק' מלך עולם כו'. ובע"ח שעמ"א פ"ג¹¹³, דא"ס נק' אפס, כי אין בו שום תפיסה כו', ואחריו יצא התהו, והוא הכתר כו', ומשמעות הע"ח שם¹¹⁴, דאפס ותהו הם ב' בחי' שבכתר, הבחי' תחתונה שבמאציל, בחי' עתיק, נק' אפס, ובחי' א"א, שרש הנאצלים, נק' תהו, והוא בחי' אין שאינו מושג כו'.

א"שצא

וזהו שהבינה נק' תהו, כי מת"ת דאימא נעשה כתר לז"א כו'¹¹⁵, וכמ"ש מזה בהבי' דכי על כל כבוד כו'¹¹⁶, ולכן נק' הבינה הוא¹¹⁷, בחי' העלם כו', וע"כ נק' ג"כ תהו כו'. וזהו שהבינה נק' מי¹¹⁸, דקיימא לשאלה ולא לאודעא כו'¹¹⁸, דקיימא לשאלה, מפני שהיא בבחי' ידיעת המציאות עכ"פ¹¹⁹, ולא כמו בחי' אפס שאינו ידוע גם מציאותו, וכמ"ש בסי' כפי' ברוך שאמר¹²⁰, דבחי' רדל"א לא נודע מציאותו כלל, ונק' שכל מופלא, היינו

(112) ירמ' י, י. ברכת יוצר.

(113) ובע"ח שעמ"א פ"ג: = ובע"ח חיים שער מא פרק ג (כ"ה) בע"ח חיים דפוס שקלאו, תק"ס. בדפוסים שלפנינו: שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. וראה תו"א הוספות לויקהל קיד, ג. אוה"ת ויקהל ע' ביקעא. לעיל ד"ה וידבר גו' כל הדברים האלה תרע"ה (ח"ה ס"ע א'שנט).
(114) ומשמעות הע"ח שם: בתו"א אוה"ת שם: „וע"פ דברי הע"ח י"ל". בד"ה וידבר גו' כל הדברים האלה שם: „וממ"ש שם אח"כ, משמע". בסה"מ תרע"ח שם: „וכמ"ש בע"ח".
(115) ראה ע"ח חיים שער כג (שער מוחין דצלם) רפ"ה. רפ"ז.

(116) לקו"ת שה"ש מז, ג.

(117) ראה זהר ח"א קנד, ב. ח"ג קעא, א. קעת, ב. פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פ"ה ערך הוא. ע"ח חיים שער ז (שער מטי ולא מטי) פ"ב. שער לד (שער תיקון הנוקבא) ספ"ב. מאורי אור אות ה סעיף יג. לקו"ת קרח נה, ב. תו"ח לך לך פא, ב. אוה"ת קרח ע' תשלא. ביאורו"ז להצ"צ ח"א ס"ע תקכ ואילך. סה"מ תרנ"ה ע' שצב.

(118) זח"א א, ב, ל, א.

(119) ראה מקומות שצויינו בהערה 25. לקו"ת סוכות פ, ב. סה"מ תר"ס ע' פב. תרס"ז ע' קעו. תרס"ח ע' קמד.

(120) סידור עם דא"ח סה, א ואילך. ועם הוספות וכו' – אוה"ת סידור ע' מד ואילך.

(102) בע"ח שער העקודים פ"ב: כ"ה בע"ח חיים דפוס שקלאו, תק"ס. בדפוסים שלפנינו: שער ו פ"ג. וראה גם אוה"ת ענינים ע' שיד.

(103) ירמ' נא, יד (שם: נשבע ה' צבאות בנפשו). עמוס ו, ח (שם: נשבע ה' אלקים בנפשו).

(104) דרוש עקודים נקודים וברודים (ח, א – בהוצאת קאָרעץ, תקמ"ג). וראה גם אוה"ת מגילת אסתר ע' מד.

(105) ע' איתתקכת.

(106) הבא לקמן בפיסקא זו – לשון אוה"ת בראשית ח"ג תפט, א ואילך – עם הוספות וכו'. וראה גם סה"מ תרע"ח ס"ע קצז.

(107) ישע"י לד, יא.

(108) תהלים יח, יב.

(109) שבהערה 79. וז"ל: „וזהו שאמר הכתוב ונטה עלי' קו תהו ואבני בהו, כי הוא הקו אשר בו יתחם האומן מחשבת בנינו ומה שיקוה לעשות, נגזר מן קוה אל ה", והאבנים הם צורות בבנין".

(110) = ובתיקוני זהר (בהקדמה).

(111) ראה זח"ב סח, ב ובהגהות הרח"ו שם. אוה"ת יתרו ס"ע תשצח ואילך. וראה גם לעיל ד"ה כי תבואו גו' ושבתה תרע"ה (ח"ד ע' אשלג).

(* תהלים כו, יד.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקלא

שמופלא ידיעתו לגמרי, גם מבחי' ח"ע דאצי' כו', וכמ"ש במ"א¹²¹, אבל בחי' א"א, נודע מציאותו עכ"פ. ובחי' ח"ס נק' שכל נעלם, שההעלם יש לו שייכות עכ"פ אל הגילוי כו', וגם, בחי' העלם הוא שידועים עכ"פ שיש דבר הנעלם, ועם היות שאינו יודע מה הוא, ה"ה יודע זאת שבהכרח לומר שיש דבר כזה שהוא בבחי' העלם כו', וא"כ בהכרח שיש לו איזה קצת ידיעה בזה כו', וזהו שנודע מציאותו כו'. וכמו"כ בחי' הבינה הוא שנודע מציאותו, אבל מהותו אינו ידוע כו', וכמ"ש הפרד"ס¹²² דידיעת חכמתו ובינתו ית' הוא כמו ידיעת עצמותו ית' (ובס"ב ח"ב פ"ח¹²³ כ', שכמו"כ הוא גם במדותיו ית', וכמ"ש"ש אלא עצמותו ומהותו ורצונו כו' ומדת חסדו כו' הכל אחדות פשוטה ממש שהיא היא עצמותו ומהותו כו'. והפרד"ס נר' שמחלק בזה, וכעת לא מצאתי ענין זה בפרד"ס, והובא לעיל¹²⁴, וצל"ע. ואפשר שזהו מפני שהמוחין הן בחי' אור, והן עיקר בחי' חיוהי, משא"כ המדות הן בחי' גרמוהי כו'¹²⁵. ובע"ח¹²⁶ כ' שגם הבינה נק' גרמוהי לגבי החכ', ומ"מ, עיקר גרמוהי הוא במדות כו'. ועיקר היחוד הוא בחי' איהו וחיוהי חד כו'). ובפרד"ס בשער השמות פ"ח האריך בענין זה שהבינה נק' מי, וכ', דמי הוא השכלת דבר מה שיפול בו השאלה לומר מי הוא זה, וזה"ע מי, אע"פ שלא יהי' תשובה לשאלה זו כו', וכ' אח"כ בפ"י עמיק וסתים¹²⁷, כי כבר נתהווה (היינו שיצאה מן החכ'), אמנם ההוי' היא עמוקה בבחי' החכ' (דמפרש מי הוא בהתחברות החכ' עם הבינה כו', ועמ"ש¹²⁸ בשער סדר האצי' פ"ה, ועמ"ש¹²⁸ בשער האותיות פ"ב, ועמ"ש בזהר בלק דר"ד רע"א ובמק"מ שם) הנק' עמקים, שאז היא סתומה, אין ראוי שיקרא בשם המחייב בענין חיוב כלל המגביל הדבר בגדר ענין מה, אלא מי כו', עכ"ל¹²⁹, והיינו כמו ענין התהו, שנת"ל¹⁰⁵ שלא יצדק בו שם כו'.

וּלְפִיז יתכן לומר בבחי' בריאה ויצוי, שזהו כמו בחי' או"מ ואו"פ, וכענין עגולים ויושר, דעגולים הוא בחי' העלם, ויושר הוא בחי' גילוי כו', וכמו"כ בחי' הברי' הנק' תהו, הוא כמו בחי' אריך, שהוא בחי' סובב והעלם כו' (וי"ל עפ"מ"ש במ"ח¹³⁰ במס' כללות העולמות רפ"ב, דא"ק הוא סוד האריך של כל העולמות אבי"ע כו', הובא בלק"ת בהבי' דמוצאיהם¹³¹, והוא לפי שא"ק כולל כל אבי"ע, כמו שאריך כולל האצי' כו', וי"ל דכמו"כ הוא בעולם הברי' שכולל כל מה שנתהווה בעולמות בי"ע כו', ועמשנת"ל¹³² בענין דא"ק הוא תחלת ההתהוות כו'), ויצוי הוא בחי' הגילוי, והוא בחי' עלמא דאתכסי ועלמא דאתגלי' כו'. ועם היות דהסתום הוא למעלה מבחי' הגילוי כו', מ"מ, מעלת הגילוי יש בו עילוי ויתרון על הסתום, שהרי הכוונה הוא בבחי' הגילוי דוקא כו' (ואפשר שבסתום

(126) ראה עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"ה.
וראה לקו"ת מטות פז, סע"ד. שה"ש לט, ג. לעיל ד"ה ויהי ביום השמיני, אדם כי יקריב – תרע"ה (ח"ד ע' אירפה. ע' ארצד). סה"מ פ"רת ע' רפת. תש"ג ע' 104.
(127) זח"א ב, א.
(128) בפרד"ס.
(129) בשער השמות שם.
(130) – במשנת חסידים.
(131) מסעי צה, ב. הובא גם לעיל פ"א (ח"א ריש ע' ג).
פקס"ז (ח"ב ע' תנט). לקמן ע' וא'תו.
(132) פקס"ה ואילך (ח"ב ע' תנה ואילך).

(121) ראה אוה"ת סידור שם.
(122) ראה שער ד (שער עצמות וכלים) פ"ח. פ"י. שער ח (שער מהות והנהגה) פ"ג.
(123) פה, א. וראה מאמרי אדמו"ר הצ"צ וסה"מ שצויינו בהערה 125.
(124) ראה לעיל פמ"ז (ח"א ע' קו ואילך).
(125) ראה מאמרי אדמו"ר הצ"צ (הנחות) שמות ע' ע ואילך. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' שמח ואילך (ועם הוספות וכו' – סה"מ תרנ"ג ע' רכת. תרצ"ב ע' קל ואילך). וראה לעיל פ"ה (ח"א ע' יא).

יש הפרש בכ' בחי' הסתימות, בחי' סתום מצ"ע, וסתום מצד המקבלים¹³³, דבחי' סתום בעצם, הרי באמת שייך אל הפנימי דוקא, וממנו נמצא הפנימי כו', כמ"ש במ"א¹³⁴, והסתימות אין זה בחי' העלם, כי הוא למעלה מבחי' העלם וגילוי כו' (והיינו דבאור גופא הוא מדרי' שלמעלה מבחי' העלם וגילוי כו'), ומה שסתום לגבי מקבלים, הוא בחי' מקיף ובחי' העלם כו'). וזהו ג"כ כענין מח' ודבור, שהן בחי' ברי' ויצ' כנודע¹³⁵, והרי המח' מקפת כל האברים ופועלת בהם כו', וכמ"ש בלק"ת ד"ה ויקח קרח ספ"א¹³⁶, והמח' היא בחי' העלם, ודבור הוא בחי' גילוי כו'. וזהו דברי' ויצ' הוא בחי' חומר וצורה, שזהו כמו בחי' עגולים ויושר כו'. וכמו שנת"ל¹³⁷ דבכרי' מאיר גילוי האין, ה"ז מה שהאין דמל' הוא כמו האין דכתר, שרש הנאצלים כו', ה"ז בחי' האו"מ, דמשו"ז עולם הברי' הוא בחי' חשך והעלם כו', ויצ' הוא כמו בחי' החכ', ראשית הגילוי כו'.

א"שצב

ובעבודה הנה השרפים שבעולם הברי' אומרים קדוש, וחיוה"ק¹³⁸ שביצי' אומרי' ברוך¹³⁹, קדוש וברוך הוא בחי' סוכ"ע וממכ"ע, וכידוע¹⁴⁰ בענין שם הקב"ה¹⁴¹, דקדוש הוא בחי' כתר, וברוך בחי' חכ', וכמא' הזהר¹⁴² איהו ברוך ואיהו ברכה, איהו ברוך הוא בחי' יסוד אבא כו', וידוע⁵⁹ דחכ' היא ראשית ההשתל', והיינו שמהחכ' הוא התחלת ההשתל' דאבי"ע כו', דכללות עולמות אבי"ע הן בבחי' השתל' כו', הגם שאצי' למעלה מעלה מבחי' בי"ע, וכמ"ש¹⁴³ כי הוי' אלקיך כאש אכלה כו', כמו האש שמובדל מכל היסודות¹⁴⁴, מ"מ, הוא בבחי' השתל' עם עולמות בי"ע כו', וכמ"ש בע"ה, דד' עולמות אבי"ע הן ש' הוי', יו"ד באצי', ה' בברי' כו', עמ"ש בשעמ"א רפ"א¹⁴⁵ ובשמ"ב ספ"א¹⁴⁶ ובשער הקדמות דרושי אבי"ע דרוש ו'.

והענין הוא, דהנה ידוע¹⁴⁷ שבין אצי' לברי' יש בחי' פרסא המפסקת, והיא נעשית להעלים אור האצי', מפני שא"א לבחי' בע"ג להתהוות מבחי' בלתי בע"ג, כ"א ע"י התעלמות האור בתחלה כו' (דאצי' נק' בלתי בע"ג לגבי בי"ע, שהרי האורות דאצי' הן

הדברים הנ"ל [עד הגל הזה] בסידור עם דא"ח תמה, ג ואילך; אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתקנט ואילך – עם הוספות וכו'.

ד"ה דודי לי תשכ"ז (סה"מ תשכ"ז ע' קצ ואילך), מיוסד, כנראה, על הבא לקמן.

(141) ראה לקו"ת תזריע כב, ג.

(142) זהר ח"ב קסב, א. ח"ג (רע"מ) רסד, ב.

(143) ואתחנן ד, כד (ושם: אש).

(144) ראה לקו"ת שה"ש ד, ד. אוה"ת נ"ך ח"א ס"ע תרלט

ואילך. לעיל פקמ"ה (ח"ב ע' שפה). פש"ט (ח"ג ע' תתקמד). פשפ"ז (ח"ד ע' א"ע).

(145) עמ"ש בשעמ"א רפ"א: = עיין מה שכתוב ב[עץ חיים]

שער מא ריש פרק א (כ"ה בעץ חיים דפוס שקלאו, תק"ס.

בדפוסים שלפנינו: שער מב (שער דרושי אבי"ע) רפ"ג.

(146) ובשמ"ב פ"א: = וב[עץ חיים] שער מב סוף פרק א

(כ"ה בדפוס הנ"ל. בדפוסים שלפנינו: שער מב (שער כללות אבי"ע) ספ"ד).

(147) ראה עץ חיים שער ח (שער דרושי נקודות) פ"ב. שער

מב (שער דרושי אבי"ע) פ"ג. פי"ד. תו"א לך לך יב, ג ואילך.

(133) ראה אמרי בינה שער התפילין פקמ"ב (קפג, סע"א ואילך). סה"מ תר"ן ע' שסא ואילך. תרנ"ג ע' קנג ואילך.

תרס"ד ע' טז ואילך. תרס"ה ס"ע רנג (ועם הוספות וכו' – סה"מ תרצ"ב ע' קא ואילך). המשך תרס"ו ע' קכו. סה"מ עת"ר ע' ז ואילך. לעיל פרה"ה (ח"ב ע' תקעב ואילך). ד"ה וידבר גו' אחרי תרע"ה (ח"ד ע' א"ש).

(134) ראה סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תצ. תרנ"ז ע' רג. תרנ"ח ס"ע קפח ואילך. ע' קצה ואילך.

(135) ראה לקו"ת בלק סז, א. סט, ד. סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקעג ואילך. לעיל פל"ה (ח"א ע' עז). פקמ"א (ח"ב ע' שעב

ואילך). פתי"ד (ח"ד ע' אקנה).

(136) נב, ד.

(137) ע' איתתקבה ואילך.

(138) = וחיות הקודש.

(139) יחזקאל ג, יב-יג. וראה חולין צא, סע"ב ואילך ובתוד"ה ברוך – שם צב, א.

(140) הבא לקמן (עד סוף פיסקא ,וכידוע בענין ברכה והודאה" (ע' איתתקלה) – הוא לשון ד"ה להבין שרשי

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקלג

בבחי' פשיטות כו', וגם הכלים הן רק בחי' כח הגבול, לא שהן בחי' גבול ממש כו', וכמ"ש בעה"ק¹⁴⁸, והכח הגבול הנמצא ממנו תחלה הן הכלים דע"ס כו', וכמו הגבול בהעצם שאינו בבחי' גבול עדיין כו', וכמ"ש במ"א¹⁴⁹ באורך. ומ"מ, ה"ה בבחי' כח הגבול, וגם האורות ה"ה בבחי' פשיטות לגבי הכלים, לא שהן בבחי' פשוטים לגמרי¹⁵⁰, וכמשנתל¹⁵¹ באורך. וע"כ עכ"ז יש קצת ערך לאצ"י עם ברי' כו'. וזהו שהד' עולמות אבי"ע הן ד' אותיות הוי' כו'¹⁵², וידוע¹⁵³ דכמו"כ הע"ס הן הד' אותיות, יו"ד בחכ', ה' בבינה, ו"ה מדות ומל', ואנו רואין שיש ערך לחו"ב עם המדו', אחר שיש הסתעפות מזה לזה, כי מן השכל נולדו המדות, וכן המדות עם הדבור כו', עד שגם לדבור עם השכל יש ערך והשתוות במקצת, אע"פ שעצם השכל מובדל מן המדות כו', מ"מ, מצד בחי' ההשתל' שמשתלשל מהשכל, יש לו ערך עם הנולד מכחו כו', וא"כ הרי יובן¹⁵⁴ שיש קצת ערך גם לעשי' עם בחי' האצ"י כו'. ואע"פ שיש בחי' פרסא בין אצ"י לברי', היינו רק הגשמת האור והעלמו לבד, אבל מ"מ משתלשל מאצ"י לברי' בדרך השתל' כו'.

ושרש הענין הוא, דהנה, אצ"י הוא בחי' האור, והיינו האור שלמעלה מהכלים, וכידוע¹⁵⁵ שבכלים יש ג' מדרי', והן ביי"ע, ובהאור יש ד' מדרי', והיינו, ג' המדרי' המתלבשים בהכלים, ומדרי' הד' היא בחי' האור שלמעלה מהכלים כו', והאור המתלבש בכלים ה"ה בא בהגשמה לפי מהות הכלים כו', אבל האור שלמעלה מהכלים הוא האור כמו שהוא בעצם כו'. וזהו דברי' שבאצ"י הוא בחי' בינה, שהוא בחי' יש, וכמ"ש בע"ח¹⁵⁶ שהבינה לגבי חכ' היא בחי' גופני כו', והיינו שגם האור דבינה הוא בחי' יש לגבי חכ' כו', וחכ' היא בחי' אין, דהיינו בחי' אור בלי כלי כו' (והרי יש כלי גם בחכ', אלא שהכלי הוא כמו האור כו', וכמ"ש במ"א¹⁵⁷, ונת"ל¹⁵⁸), וזהו בחי' אצ"י שבאצ"י כו'. ומ"מ, הרי האור יש לו שייכות וערך אל הכלים, שהרי אצ"י הוא בחי' גילוי האור כו'¹⁵⁹, וכמשנתל¹⁶⁰ בג' מדרי' שבאור, דבחי' גילוי האור, הגם שהוא למעלה מהכלים, יש לו מ"מ שייכות אל הכלים כו'. וכמו בחי' אריך, שהוא ריש ומקור לנאצלים שלמע' מהנאצלי', ויש לו מ"מ שייכות אל הנאצלים כו', ונת"ל¹⁶¹ באורך, דהגשמת האור הוא ע"י הפרסאות שיש בין כל מדרי' ומדרי' כו'. וכמו"כ הוא באצ"י ובי"ע, דאצ"י מובדל במעלתו מבי"ע, מ"מ, יש ערך ושייכות מאצ"י לבי"ע, שהרי אצ"י הוא בחי' הגילוי, וכמא¹⁶² אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין כו', אפיקת בבחי' גילוי כו', והגילוי הוא להיות בבחי' ממוצע בין אוא"ס לנבראים כו', והכלים

א'ישצג

זהו להצ"צ ח"א ע' סד. אוה"ת ענינים ע' צו. לעיל פק"כ (ח"א ע' שטו). פרע"ט (ח"ג ע' תשעח ואילך). ד"ה מצה זו תרע"ה (ח"ד ס"ע ארנט). ד"ה ולקחתם תרע"ו (ח"ה ע' א'תקצו).

156) שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"ה.
157) ראה לקר"ת מטות פז, סע"ד. אוה"ת וארא ע' קנ.
158) פ"ה (ח"א ע' יא).
159) ראה לעיל ד"ה ויהי הענין תרע"ה (ח"ד ע' א'עדר).
160) פכ"ט (ח"א ע' סג ואילך). ע' א'תתטז.
161) ד"ה וידבר וגו' ויקחו לי תרומה והמאמרים שלאחריו – תרע"ה (ח"ד ע' א'קפג ואילך).
162) תקי"ז בהקדמה (יו, א).

148) = בעבודת הקודש (ח"א ריש פ"ח).
149) ראה לעיל פ"ח (ח"א ע' טז ואילך). פרפ"ח (ח"ג ס"ע תת ואילך).
150) ראה אוה"ת ענינים ע' קסט ואילך.
151) פ"ב (ח"א ע' כה ואילך).
152) כני"ל בפיסקא שלפנ"ז.
153) ראה עץ חיים שער ג (שער סדר אצילות למהרח"ו) פ"א. שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א.ב. שערי קדושה להרח"ו ח"ג ש"א. תניא אגה"ת פ"ד.
154) יו"ב: בכ"ק לא ברור אם כתוב: יובן (כמ"ש באוה"ת נ"ך ח"ב שם), או: מובן (כמ"ש בסידור שם).
155) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן מארו"ל ע' קצב. ביאורי

דאצי' מתלבשים בכי"ע, וגם האור מלוכש בהם, כמ"ש באגה"ק סי' ק"ס¹⁶³. ועם היות שאין זה בחי' אור העצמות דאצי', רק בחי' האור שבכלים דמל' דאצי' כו', וזהו דבחי' החכ' אינו מאיר בברי' רק ע"י התלבשות בבניה כו', כמ"ש בע"ח שמ"ז פ"ג¹⁶⁴, ומ"מ, הרי בחי' הכלים והאורות דאצי' באים ונמשכים בכי"ע, רק שזהו ע"י הפרסא, שעייז באים בהגשמה (וכערך בחי' הגשמת האור מאצי'¹⁶⁵ לברי' שבאצי', כן הוא ערך הגשמת בחי' הכלים והאורות שמאצי' לבי"ע כו', ושם הוא בבחי' האור לבד, וכאן הוא בבחי' הכלים והאור כו'. והנראה דמ"ש בע"ח דאבי"ע הן ד' אותיות הוי' ה"ז בבחי' האור כו'), ומ"מ הרי מאיר בהם בחי' האצי' כו' (ומ"ש בע"ח שמ"א פ"א¹⁶⁶, שהאור דברי' הוא בחי' אור של תולדה לבד¹⁶⁷, מבו' במ"א¹⁶⁸, די"ל, שזהו בחי' אורות דנ"ר¹⁶⁹, אבל אור הנשמה הוא בחי' אצי' כו').

וזהו דאבי"ע הן בבחי' השתל', דוגמת בחי' אבי"ע שבאצי' כו'. אבל מבחי' עצמות המאציל לנאצלים אין ערוך כלל וכלל ביניהם כו', כי בעצמות המאציל אמרו¹⁷⁰ דאנת הוא חכים ולא בחכ' ידיעא כלל, דהיינו שאין שם ערך ומהות גם בחי' חכ' דאצי' שנק' ראשית הגילוי כו'¹⁷¹, וכמו חכ' דעתיק שנק' שכל מופלא¹⁷², דהיינו דכמו שכל אנושי לגבי חכ' דאצי', כן ויותר מכן הוא חכ' דאצי' לגבי חכ' דעתיק כו', וכמשנת¹⁷³ ל"מ, ומובדל הוא לגמרי מכל עיקר בחי' החכ', עד שאינו שייך לומר עליו שם מ"ה שבחכ', מה פשפשת כו'¹⁷⁴, אחר שהוא נעלם תכלית ההעלם ואינו מושג כלל כו'. ועמ"ש בזהר בהקדמה ד"א ע"ב בענין מה פשפשת, ומובן שם, דהיינו בע"ס דאצי', אבל למעלה מאצי' אינו שייך לומר גם מה פשפשת כו'. וע"ש במק"מ שכ', אבל בחי' יחידה אין השגה כלל כו'¹⁷⁵ (ולפמ"ש בשם מורו¹⁷⁶, י"ל דזהו למעלה מבחי' בינה דא"ק, וז"ע חכם עדיף כו'¹⁷⁹, וכמ"ש

הנשמה אמר מה פשפשת, אבל חי' ויחידה נעלמים תוך הנשמה, ואין מי ששיג אותם".
 176 ולפמ"ש [= ולפי מה שכתב שם] (במקדש מלך ד"ה ר"א פתח) [[בסם מורו: וז"ל: „אך הענין יובן עם מה שהקשה הרב ז"ל בס' אדם ישר, שנראה לפעמים בזהר שאומר שאסור לדבר כלל בשלש ראשונות כי אם מחסד ולמטה כמ"ש שאל נא לימים ראשונים, והלא רשבי' ותביריו זלה"ה דברו בתר"ך עמודי אורות שבכתר ול"ב נתיבות שבחכמה. ותירץ האר"י ז"ל שכל עולם האצילות מן עתיק עד המלכות אינם עומדים רק כנגד תנה"י דאדם קדמון, וכל עסקינו אינו אלא בעולם האצילות שהיא עשייה דאדם קדמון, וכמו שהעשייה היא כנגד תנה"י דיצירה וכו', כך האצילות בכללה אינה רק כנגד תנה"י דא"ק שהיא עשייה שלו, ועדיין יש לנו רשות לדבר מחסד דא"ק ולמטה, ועליהם נאמר כי שאל נא לימים ראשונים שהם ו"ק דא"ק. ובכמה מקומות אמר האר"י ז"ל שבג"ר דא"ק אסור הדיבור בהם, ובינה דא"ק היא דקיימא לשאלה. ואף שדיבר הרב ז"ל באורות און חוטם פה דא"ק, לא דבר רק בהבלים היוצאים ממנו לחוץ, אבל באורות הפנימיים דג"ר דא"ק אסור לדבר. ומה שתמצא לפעמים בזהר שאוסר הדיבור בג"ר של אצילות הוא בהשאלה בעלמא כי האיסור אינו אלא בג"ר דא"ק. ולפ"ז מ"ש כאן בזהר, עתיקא דקיימא לשאלה ברא אלה ומאן איהו מ"י, היא בינה דא"ק, וברא אלה

163 קלא, ב.

164 בע"ח שמ"ז פ"ג: = בעץ חיים שער מז [שער סדר אבי"ע] פרק ג (כ"ה בעץ חיים דפוס שקלאון, תק"ס. בדפוסים שלפנינו: פ"ב).

165 מאצי': אוצ"ל: מאצי' שבאצי'.

166 בע"ח שמ"א פ"א: = בעץ חיים שער מא פרק א (כ"ה בעץ חיים דפוס הנ"ל. בדפוסים שלפנינו: שער מב [שער דרושי אבי"ע] פרק יג).

167 ראה תו"א לך לך יב, ריש ע"ב. יג, ריש ע"א. וירא יד, ריש ע"ג.

168 ראה סה"מ תרס"ג ח"א ע' ל. לעיל פשי"ז (ח"ג ריש ע' התפנ). וידבר גוי' המטות תרע"ה (ח"ה ע' א'תע). לקמן ע' וא'תע.

169 = דנפש ורוח.

170 תקו"ז שם (יז, ב).

171 ראה לעיל ע' א'תמג. ע' א'תמג. ע' א'תמג.

172 ראה אוה"ת סידור שבערה 120. ועם הוספות כו' – סה"מ תרס"ט ע' לה ואילך.

173 פצ"ח (ח"א ע' רנד). ד"ה ויהי ביום השמיני תרע"ה (ח"ד ע' א'רפד).

174 זהר ח"א בהקדמה המובא לקמן בפנים.

175 וז"ל המקדש מלך לזהר שם (ד"ה כיון דמטי): „וכנגד

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקלה

במ"א³⁰), ונק' סתימא דכל סתימין¹⁷⁷, כי אוא"ס אור פשוט הוא בתכלית כו'. וכדי שיהי' נאצל מאתו ע"ס הנאצלים, הוצרך להיות ב' דברים, בחי' הצמצום, שנשאר חלל ומק"פ¹⁷⁸, שהוא בחי' התעלמות האור לגמרי בבחי' העדר האור כו', וכמ"ש מזה בתו"א ד"ה פתח אלי¹⁷⁹, וגם בחי' פרסא, וכמו פרסא דא"ק כו' (ועמ"ש בתו"א שם, דכל ענין הצמצום והפרסא הכל הוא בכלל בחי' הכתר כו'. ועמ"ש בע"ח שער הנקודים¹⁸⁰ פ"ב, בענין צמצום ופרסא דא"ק, שהצמצום דא"ק הוא בשביל האצי', והפרסא בשביל הברי' כו', ומ"מ, גם אור האצי' הוא ע"י פרסא, וכמשנת¹⁸¹ באורך בכמה מדרי' פרסאות שבהם מתעלם אור הקו, ושי"ל שההתעלמות הראשונה הוא ההתלבשות בנקודת הרשימו כו'). ואחר שנא האור ע"י בחי' צמצום ופרסא, אזי אח"כ יכול להיות מציאות האצי' להסתעף מאתו. ואף גם זאת הוצרך לבוא השפע מאתו ע"י בחי' ממוצע, והוא בחי' הכתר, כנודע¹⁸² שהוא בחי' ממוצע בין בחי' עצמות אוא"ס לנאצלים כו', וכל ממוצע בהכרח שיש בו מן העליון והתחתון כו', והיינו שבכתר יש מבחי' תחתונה שבמאציל, ובחי' ריש ומקו' לנאצלים כו', ובחי' הפנימיות שבו הוא בחי' תחתונה שבמאציל, ונק' עתיק, מל' המעתיק הרים¹⁸³, וכמו ויעתק משם¹⁸⁴, שהוא בבחי' העתקה והבדלה לגמרי מבחי' ההשתל' כו'. וזהו דברוך הוא בחי' חכ', שבזה שייך בחי' ברכה והמשכה, להיות שזהו בחי' ראשית הגילוי כו', וכמ"ש הפרד"ס¹⁸⁵ בענין ראשית וראשון, דראשית הוא שיש לו שייכות אל האחרית כו'¹⁸⁶, וכמ"ש מזה לעיל¹⁸⁷, אבל בחי' הכתר נק' קדוש, שמובדל מבחי' ההשתל' כו'. ובד"כ הוא שכללות בחי' הכתר נק' קדוש, גם בחי' א"א שהוא ריש לנאצלים, מפני שבתוכו מלוכש בחי' עתיק כו', וכמשנת¹⁸⁸ (ד"ה אלה מסעי¹⁸⁸) בענין מאה שנה¹⁸⁹, דכתי' שנה ל' יחיד, מפני שמלוכש בו בחי' אנת הוא חד כו'¹⁹⁰, וכמו"כ נק' קדוש כו', והעיקר הוא בחי' פנימיות הכתר, בחי' עתיק, שמובדל לגמרי כו' (וזהו ג"כ שהת"ת נק' קדוש, כמ"ש בלק"ת ד"ה קא מפלגי כו'¹⁹⁰, והוא מפני שהת"ת נמשך מבחי' פנימיות הכתר כו', וכמ"ש בהגהות לשם¹⁹¹).

א'שצד

ובזה יובן בעבודה דבחי' קדוש וברוך, כי יש התכונות שבאה בבחי' השגה גמורה במוחו, ונכנסת בקרב איש ולב עמוק¹⁹², והוא בבחי' ממכ"ע, דהיינו בבחי' אור וחיות אלקי שבא בבחי' התלבשות בעולמות, ששייך בזה השגה, דמבשרי אחזה אלוק¹⁹³,

184) לך לך יב, ת. תולדות כו, כב.
185) שער ג (שער אם הא"ס הוא הכתר) פ"א.
186) ראה פלח הרמון שער ג (שער אם הא"ס הוא הכתר) פ"ב, וראה גם סה"מ תרס"ח ע' קכב. עזר"ת ע' עג. פר"ת ע' קעב.
187) ס"ע א'עטר ואילך.
188) ד"ה אלה מסעי: אוצ"ל: ד"ה בראשית ברא (תרע"ה) – ח"ג ס"ע תתקמח ואילך).
189) חיי שרה כג, א.
190) תזריע כב, ג. כג, ג.
191) אוה"ת תזריע ע' תתלב ואילך. ח"ד ע' א'נג.
192) ע"פ תהלים סד, ז.
193) איוב יט, כו.

הם ו"ק דא"ק עד סוף כל העולמות, והרי כאלו אמר אם תשיג רוח הקדש לעלות אל המ', תוכל להשיג מבינה דא"ק עד סוף כל העולמות, וכאלו אמר תוכל לדעת כל סודות התורה אם תהי' ראוי לכך עכ"ל מורינו ז"ל.
177) זהו בהקדמה שם.
178) = ומקום פנוי (ראה עץ חיים שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב).
179) וירא יד, ב.
180) שער ח (שער דרושי נקודות).
181) פת"ה ואילך (ח"ד ס"ע א'קה ואילך).
182) ראה עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א.
לקו"ת ברכה צט, א. שה"ש ז, ד ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' קצד ואילך. ע' רח ואילך.
183) איוב ט, ה. וראה גם לקו"ת אמור לא, ד.

דמרגיש בעצמו החיות המח' אותו, דכמו"כ יודע ומרגיש בהחיות אלקי שבועלמות, שבכל דבר יש אור וחיות אלקי כו', ומה הנשמה ממלא את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולם¹⁹⁴, דמאופן התלבשות החיות בגוף בפרטי הכחות שבו כמו"כ יבין וישיג פרטי המדרי' באלקות ואופן ההתלבשות דהאור האלקי בעולמות ובכלים כו', שהרי עשר כחות הנפש שרשן מע"ס העליונות, כמ"ש בסש"ב¹⁹⁵, וע"כ, מכחות הנפש יכול להבין דוגמתן בבחי' אלקות דע"ס, כל או"א לפי אופן השגתו כו'. ובד"כ ההשגה דנשמות דבי"ע הוא בבחי' האור המאיר מאצי' לבי"ע, והוא בחי' מל' דאצי', שעז"נ¹⁹⁶ ואתה מחי' את כולם, בבחי' אור וחיות פנימי כו', ובנשמות גבוהות יש השגה גם בבחי' ממלא דאצי', דהיינו בחי' החכ', שהיא ראשית ההשתל' בעולם אצי' כו', כנ"ל¹⁹⁷, וכמ"ש בזהר בהר דקי"א ב' בענין בן, כבן דחפיש בגניזו בכל רזין דבית' כו', שזהו מדרי' האצי', כמ"ש במ"א¹⁹⁸. והשגה והתבוננות זאת נכנסת ג"כ בלב, להתפעל באהבה ובבחי' דביקות באלקות כו', ולפי אופן ההשגה כך הוא התפעלות הלב כו', וכמשנת"ל¹⁹⁹ בענין רוח רעש ואש ובחי' אש ה' כו'²⁰⁰. אבל כ"ז הוא בהאור דממכ"ע, שבא בבחי' התלבשות, וה"ז בבחי' התלבשות ממש כו'. וכמו"כ בענין שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה²⁰¹, שזהו בבחי' או"א"ס שבועלמות, שבא ג"כ בבחי' השגה ובבחי' ראי' כו', ועם היות שזהו בחי' או"א"ס הבל"ג שלמעלה מהתלבשות כו', מ"מ יש בזה ראי' והשגה, מפני שזהו מה שבא בעולמות בבחי' פעולה נגלית, והוא התמדת הקיום של הנבראים והתמדת פעולתם כו', וכמשנת"ל²⁰². רק שהאהבה הבאה מזה היא בבחי' חולת אהבה²⁰³, מפני שא"א להיות בבחי' גילוי ממש. דבבחי' ממכ"ע, הנה בהשגה והתבוננות אמיתי, מאיר האור בגילוי ממש בנפשו, ונדבק מאד בהאור האלקי כו', אבל באו"א"ס הבל"ג, גם כשמשיג הענין היטיב, ומתבונן בזה בהעמקת הדעת, ובא בהנחה טובה בנפשו, ויודע ומרגיש את הענין היטיב, מ"מ, אין האור מאיר בנפשו בגילוי ממש, כי הכחות אינם יכולים לקבל את האור, להיות שהכחות הן בחי' כלים, והאור הזה הוא למעלה מבחי' הכלים כו' (וזה יהי' ההתחדשות דלעתיד, שגם בחי' עצמות או"א"ס יהי' בבחי' התלבשות בכלים, וכמו הרחיבי מקום אהלך כו'²⁰⁴, שגם הכלים יהיו באופן אחר, היינו שיהיו כלים לגילוי או"א"ס הבל"ג כו', וכמו רחבה מצותך מאד כו'²⁰⁵), ואדרבא, כל מה שהתבוננות היא בעומק ביותר, בא לידי חולת אהבה ביותר כו' (ועמשנת"ל ד"ה ואלה שמות וד"ה וארא²⁰⁶). ויש התבוננות שהלב קטן מהכיל כו', וגם המוח לא סביל כו'²⁰⁷, והוא באו"א"ס הסוכ"ע, והיינו באו"א"ס מצ"ע, לא בבחי' השייכות דאו"א"ס אל העולמות (וכמו שאו מרום כו' הנ"ל), רק בבחי' או"א"ס עצמו, דלית מח' תפיסא בי' כלל¹⁶², שאינו שייך בזה שום השגה במדרי' העליונות, וכמו במדרי' האצי'

א'שצה

- 194) ראה ויק"ר פ"ד, ח. מדרש תהלים קג, א. וראה ברכות י, א. דבר"ר פ"ב, לו. ג.
 195) פ"ג.
 196) נחמי ט, ו.
 197) ע' אשלד. ע' איתתקכו. ע' איתתקלב.
 198) ראה אור החמה לזהר שם. המשך תרס"ו ע' רו. ע'
 רפו. לעיל פש"ע (ח"ג ס"ע איכח ואילך).
 199) פשצ"ח ואילך (ח"ד ס"ע איקח ואילך).
 200) ראה מלכים"א יט, יא"יב.
 201) ישעי' מ, כו.
 202) פשל"ג (ח"ג ע' תתקכו ואילך).
 203) שה"ש ב, ה.
 204) ישעי' נד, ב.
 205) תהלים קיט, צו. וראה גם לעיל ס"ע איתשמת. ע' איתשנו.
 206) תרע"ה (ח"ד ע' אקי ואילך).
 207) ראה לקו"ת מטות פה, ג. שמע"צ צ, ד.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקלו

אין השגה בבחי' עצמות אוא"ס כו' (וכמו בע"ס, דאי' בס"י²⁰⁸ בלום פיך מלדבר ולבך מלהרהר כו'. וכמדומה שבמפרשי הס"י יש פי' ²⁰⁹ מ"ש²¹⁰ ודברו בהם ברצו"ש, שההשגה בזה הוא רק בבחי' רצו"ש, היינו נוגע ואינו נוגע כו'²¹¹, וכ"ש בבחי' עצמות אוא"ס כו'), מאחר שאין שם בחי' החכ', והוא בבחי' חכים ולא בחכ' ידיעא כו'²¹², והיינו, דמה שנק' חכים, לא שהוא בבחי' חכמה, כ"א לשלול ממנו העדר החכ' ח"ו, וכמ"ש מזה בלק"ת בהבי' דאלה פקודי²¹³, ושייך בזה איזה הכרה קצת, לא בחי' ידיעה והשגה כו', אדרבא, שם הוא ביטל ההשגה, שמתבטל בהשגתו, והוא רק בבחי' הודאה לבד.

וכידוע בענין ברכה והודאה, דברכה שייך בבחי' חכ', כנ"ל²¹⁴, והיינו בבחי' השגה וגילוי כו', אבל בכתר הוא בחי' הודאה לבד כו', והוא, שגם הידיעה בזה אינו בבחי' השגה ממש, רק כמו השערת השכל, או הכרה במקצת, והעיקר הוא בבחי' הודאה כו' (והיינו בחי' הודאה שמצד השגה כו', וכידוע בענין הוד והוד שבהוד כו'²¹⁵). וז"ש²¹⁶ יהודה אתה יודוך אחיך, וידוע²¹⁷ דקאי על שמו"ע, שהו"ע וראשו המגיע השמימה כו'²¹⁸, והי' בבחי' הודאה לבד כו'. דראובן ושמעון הן ב"פ²¹⁹ דק"ש⁴⁸, ראובן בחי' ראי', כמ"ש²²⁰ כי ראה ה', והו"ע לאסתכלא ביקרא דמלכא כו'²²¹, והיינו ראי' שכליות באלקות כו', וכמו הסתכל בשלושה דברים כו'²²², שזהו ראיית השכל²²³, שמתאמת אצלו הדבר כאילו רואה כו', וכמו"כ איזה חכם הרואה כו'²²⁴, והיינו שיתבונן ויעמיק דעתו באלקות עד שיתאמת אצלו הענין כאלו רואה ממש כו'. והרי ראי' שייך כ"א בדבר שבא לכלל ראי'²²⁵, והוא הדבר הנראה ונגלה, וכמו בהאלקות שצמצם עצמו כבי' להתלבש בעולמות, וכמו ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב כו'²²⁶, כמ"ש במ"א²²⁷, וכמו שאו מרום עיניכם וראו כו'³², שבזה שייך בחי' ראי' כו'. וכמו"כ הו"ע ה' אחד²²⁸, בבחי' אחדות שמצד העולמות, שז"ע אחד כו', וכידוע בענין יחיד ואחד, דיחיד הוא כמו שאוא"ס יחיד ומיוחד מצ"ע כו', ואחד הוא כמו שבא בבחי' התלבשות בעולמות, שהוא אחד בז' רקיעי' וארץ וד' רוחות העולם כו'²²⁹, וכמ"ש בתו"א ד"ה וארא²³⁰, דבזה שייך בחי' השגה, עד שיתאמת כאלו רואה כו', וכמ"ש במ"א²³¹. ושמעון הוא בחי' שמיעה, כמ"ש²³² כי שמע ה' כו', והשגה

-
לוק"ת שה"ש מא, ד.	(208) = בספר יצירה (פ"א מ"ח).
222) אבות פ"ב מ"א.	209) ראה פירוש הר"א מגרמייזא ופירוש הר"מ בורטיל
223) ראה תו"א משפטים עה, א.	לספר יצירה שם.
224) תמיד לב, א (ושם: איזהו). ראה תו"א שם.	210) ספר יצירה פ"א מ"ו.
225) והרי ראי' שייך כ"א בדבר שבא לכלל ראי': בסידור ואוה"ת שבהערה 140: והרי בחי' ראי' לא שייך כ"א בדבר שבא לכלל ראי'.	211) ראה גם לעיל פשע"ח (ח"ג ע' א'נא).
226) נצבים ל, טו (בדילוג).	212) תקו"ז בהקדמה (ז, ב).
227) ראה סה"מ עת"ר ע' קטז. ע' תס.	213) ג, ד.
228) ואתחנן ו, ד.	214) ע' א'תתקלב ואילך.
229) סמ"ק סימן ב. הובא בבית יוסף או"ח סימן סא (ד"ה כתב סמ"ק). שו"ע ודאדה"ז או"ח שם סעיף ו.	215) ראה סידור ואוה"ת שבהערה 140.
230) נו, ב ואילך.	216) ויחי מט, ח.
231) ראה מאמרי אדמו"ר הצ"צ (הנחות) ויחי ע' שכב ואילך. סה"מ פר"ת ע' ריו ואילך.	217) ראה תו"א ויחי מה, א ואילך.
232) ויצא כט, לג.	218) ע"פ ויצא כה, יב. וראה זהר ח"א רסו, ריש ע"ב. ח"ג שו, ריש ע"ב. תקו"ז תמ"ה (פג, א).
	219) = ב' פרשיות.
	220) ויצא כט, לב.
	221) ראה זהר ח"א קצט, א. לח, א ואילך. ח"ב רמז, ב.

יכולה להיות גם במדרי' שלמעלה מבחי' ראי', והיינו גם במדרי' שא"א להיות בחי' ראי' כו', וכמו חכם עדיף מנביא כו'²³⁹. והגם דראי' הנ"ל דלאסתכלא ביקרא דמלכא אין זה בבחי' ראיית המהות, כמו הנבואה, כ"א ראיית עין השכל כו', מ"מ, ג"ז יכול להיות רק במדרי' שהן בבחי' קירוב איליו כו', אבל השגה היא בבחי' ריחוק, והיינו שיכולה להיות גם במדרי' שאינו בבחי' קירוב כו' (וכמו גם בהודאה יש שמצד השגה כו', כנ"ל). ולכן מבחי' שמיעה היא בחי' היראה, וכמ"ש²³³ ה' שמעתי שמעך יראתי כו', מפני דשמיעה זו היא בחי' השגה במדרי' עליונות שהן בבחי' ריחוק, וא"א להיות בזה השגה גמורה, ומכ"ש שיהי' כאלו רואה כו', וע"כ בא מזה לבחי' יראה, שהוא בחי' ביטל כו' (וגם מראי' דחכ' הוא בחי' יראה כנודע²³⁴, אך יש בזה הפרש אם הוא במוח או בלב, דכאשר במוח הוא בבחי' רצוא כו', וכמו שנז' לעיל²³⁵, ומבו' במ"א²³⁶). וזהו פ' שני' דק"ש, והי' אם שמוע תשמעו כו'²³⁷, ונא' בה⁶⁸ ולעבדו בכל לבבכם כו', שזהו העבודה בקבעומ"ש, בדרך עבודת עבד כו', וכמ"ש במ"א²³⁸. אבל יהודה הוא בחי' הודאה, כמ"ש²³⁹ הפעם אודה ה' כו', והיינו בבחי' עצמות או"א"ס, שאינו שייך בו ידיעה והשגה כלל, דאנת הוא חכים ולא בחכ' כו', והיא בחי' ביטל ההשגה, רק בבחי' הודאה לבד כו', והיינו שהידיעה בזה היא רק בבחי' ידיעת השלילה, והוא רק בבחי' נגיעה בשכל, ובעצם הוא בבחי' הודאה, שזהו בבחי' ביטל ביותר, שמתבטל בזה בכל עצמותו כו', והוא משום שלא תוכל נפשו שאת, גם במוחו, וכ"ש בלבו, דמשו"ז הוא מתבטל לגמרי מכל מציאותו כו'. והי' מדרי' עליונה הרבה יותר מבחי' ברכה, רק שזהו בבחי' מקיף, וברכה היא בבחי' גילוי כו'.

א"שצו

וזהו ג"כ ענין קדוש וברוך דשרפים וחיות, דקדוש הוא בבחי' כתר, שזהו למעלה מהשגה כו', כנ"ל²⁴⁰. והגם שמבו' בכ"מ²⁴¹ דשרפים שאו' קדוש היינו שמשיגים איך שאו"א"ס קדוש ומובדל כו', הנה ההשגה בזה אינו בחי' השגה ממש, כנ"ל, ששם רק בחי' השגת השלילה, ובד"כ הוא בחי' השערת השכל לבד כו'. ולכן העבודה דשרפים הוא בבחי' העלאה מלמטלמ"ע, להיות שזהו מבחי' או"א"ס שלמעלה מהשגה, ע"כ הוא בבחי' העלאה, היינו העלי' והתכללות להיכלל בבחי' או"א"ס ב"ה כו'. אבל חיוה"ק אומרים ברוך, שזהו בחכ', וכמ"ש בפע"ח שער יו"ד פ"ד, דג"פ קדוש הן בתלת רישין, וברוך בחכ' כו' (ושם, שזהו בקדושה דעמידה), והיינו בבחי' השכל בכלל, שהוא בחי' גילוי, ובזה שייך בחי' ברכה, שזהו בחי' המשכה וגילוי כו'. ועם היות דבחי' קדוש הוא למעלה מבחי' ברוך, מ"מ, יש מעלה בבחי' ברוך, שהוא בחי' גילוי כו'. וזהו ג"כ מעלת היצי' לגבי בחי' בריאה כו'.

(237) עקב יא, יג.
 (238) ראה תניא פמ"א (נו, א). סה"מ תרל"ט ח"ב ע' תנג.
 המשך תרס"ו ע' שג.
 (239) ויצא שם, לה (ושם: את ה').
 (240) ע' איתתקלה ואילך.
 (241) ראה לקו"ת נשא כח, ד. שלח מז, א. שה"ש ה, ב.

(233) חבקוק ג, ב. תו"א ויחי שם. סד"ה יהודה אתה יודוך
 תרע"ה (לעיל ח"ד ע' א'צח). ובכ"מ.
 (234) ראה תורת חיים בא קב, ג ואילך.
 (235) ד"ה וה' אמר המכסה תרע"ו (ח"ה ע' א'תרמח). ע'
 א'תש.
 (236) ראה המשך תרס"ו ע' קצו ואילך.

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקלט

והנה²⁴² בע"ח שער הכללים פ"ח א', דעד החזה החסדים מכוסים ביסוד אימא, שזהו כמו מסך אל החסדים, ואח"כ מתגלים, וז"ש²⁴³ יוצר אור ובורא חשך, יוצר אור, גילוי, ובורא חשך, להיותו מסך כו'. ובשער דרושי הצלם²⁴⁴ פ"ב א', דב' חסדים הראשונים השליש עליון דחסד דת"ת הם סתומים תוך יסוד א'י²⁴⁵, וב' חסדים תחתונים וב' שלישי החסד הג' שבת"ת הם מגולין כו', לכן מקבל ז"א הארתן מגולה כו'. וכמו שהוא בז"א, כן הוא בברי' ויצי' (כמ"ש בשעה"כ²⁴⁶ שם), דבברי' החסדים הם מכוסים בבחי' מסך, וביצי' החסדים הם בבחי' גילוי כו'. וידוע²⁴⁷ דחו"ג המכוסים הן למעלה מבחי' חו"ג המגולים, דחו"ג המכוסים הן בחי' עה"ת, והמגולים הן בחי' עה"ד כו'. ומ"מ, מה שהז"א מקבל את החסדים מגולים, הוא יתרון מעלה כו'. וכמו"כ בברי' ויצי', דבברי' הן בחי' חסדי' מכוסים, ועם היותם גבוהים במדרי', מ"מ, ה"ה בברי' כסוי במסך, שאין זה למעליותא, וביצי' הן בחי' חו"ג המגולין, שהן למטה במדרי', ומ"מ, המעלה בזה שהן בבחי' גילוי כו'.

וביאור הענין, ילה"ק תחלה ענין עה"ח ועה"ד, דחו"ג המכוסים הם בחי' עה"ת, מפני שמאיר שם בחי' יסוד אבא הנק' חיוהי, וכמ"ש²⁴⁹ והחכ' תחי' כו'²⁵⁰. והענין הוא, דהנה ידוע מ"ש בע"ח²⁵¹, שכל התהוות עולמות אבי"ע הוא מהקו"ח הנמשך מאוא"ס אחר הצמצום ומקו"פ, שמבחי' קו זה נמשכו ונתהוו עולמות אבי"ע בבחי' אורות וכלים כו'. אמנם, אוא"ס ב"ה מקיף את הקו"ח וכל העולמות מראשו ועד רגלו לכולם בהשוואה אחת, והמשכת הקו הוא במדה ומשקל, באיזה אופן הוא מאיר בכל עולם, שלפי אופן זה הוא התהוות העולם ההוא כו'. ויובן עד"מ התלבשות נפש האדם בגוף²⁵², שמתלבשת ומתגלה בכל אבר לפי מזגו ותכונתו, השכל בראש, והמדות בלב, וכח הראי' בעין, וכח השמיעה באזן, וכח ההילוך ברגל כו'. והרי יש בחי' מעלה ומטה בגילוי זה, שבראש הוא גילוי אור הנפש יותר, דכללות החיות של כל הכחות הוא במוח שבראש, כמ"ש בס"ב²⁵³, וגם מאיר שם גילוי אור עליון יותר, שהוא השכל, שלמעלה הרבה בעצם מהותו מבחי' המדות כו', ובלב אין הגילוי כ"כ, ושם הוא משכן המדות כו', עד שברגל אור הנפש מצומצם ביותר, ומה שמאיר בו הוא כח היותר אחרון כו'. והרי אנו רואין שיש ג"כ הפרש גדול בחומר האברים, דהמוח הוא חומר דק ביותר, והדם היותר מובחר הוא העולה מהלב

א'שצז

בגוכי"ק בשוה"ג: ע"ח ש' הכללי' פ"ח מכוסים ומגולים. עה"ח ועה"ד. מאה"ז א' ההוא

גברא²⁴⁸.

(247) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"א ע' ד ואילך. אוה"ת נח ח"ג תקצז, ב ואילך. סה"מ תרנ"ח ע' ט ואילך.

(248) ראה הערה 73.

(249) קהלת ז, יב (ושם: החכמה).

(250) ראה מאמרי אדמו"ר הצ"צ וסה"מ שצויינו בהערה

125.

(251) שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב.

(252) ראה תניא פנ"א.

(253) שם.

(242) הבא לקמן (עד סוף פיסקא „ונמצא, דהגם דבחי' חו"ג המכוסים" (ע' א'תתקמב)) – הוא לשון ד"ה בזהר ס"פ חיי שרה .. אמר ההוא גברא (ביאורי הזהר להצ"צ ח"א ע' פח ואילך) שהובא בשוה"ג כאן – עם הוספות וכו'.

(243) ישע'י מה, ז. וברכת יוצר.

(244) שער כה.

(245) – אימא.

(246) – בשער הכללים.

אל המוח, והלב אינו חומר דק כ"כ, עד שהעקב שברגל הוא חומר היותר גס כו'. וכ"ז הוא בהכחות הגלויים, דעיקר משכנם וגילויים הוא במוח שבראש, ונוטל חלק בראש כו'. אבל בהחיות הכללי שמעצם הנפש, אין בזה שום הבדל והפרש כלל, דכמו שהוא בראש, כן הוא ברגל, וגם העקב שברגל חי מהנפש כמו המוח, והוא בכל האברים בשוה, רק שאינו בהתגלות ממש כו'. וכן הוא ברצון, ששווה בראש וברגל, רק שאינו בחי גילוי אור בכלי כו'. ועד"ז יוכן למעלה, דבחי הקו יש בו מעלה ומטה, דהרי הארת אור הקו והארה דהארה כו' נמשך בכל העולמות דאבי"ע, שבעשי הגילוי מצומצם מאד, ובגעה"ת שבעשי מאיר גילוי אור (דג"ע הוא גילוי אור אצי' כו', וכמשנת"ל²⁵⁴), עד שאמר²⁵⁵ מוטב דלידיני כו', שכדאי יסורי גיהנום העצומים זמן רב בשביל הגילוי דגעה"ת כו', וגעה"ת אין ערוך לגעה"ע כו', וגעה"ע למעלה מהגילוי דבריאה מצ"ע כו', ועד"ז מדרי' עד אין קץ כו', ובאצי' הארת הקו מאיר בגילוי ממש, שמאיר מהות האור והזיו כו'. ובזה יש חילוק בע"ס דאצי', שאינו דומה כלל הגילוי שבחכ' להגילוי שבבינה, דבחכ' מאיר אוא"ס בקירוב מקום²⁵⁶, היינו בחי' המעלה שבו, וכמ"ש²⁵⁷ ה' קנני ראשית דרכו, דראשית גילוי הקו הוא בחכ' כו'²⁵⁸, וכדאי' בע"ח²⁵⁹ בפ"י כולם בחכ' עשית²⁶⁰, דא"ס ע"י התלבושות בחכ' דא"ק, מתלבש בבחי' חכ' דאצי' כו'. ומבו' במ"א²⁶¹, די"ל, דראשית הקו הוא למעלה מהתלבושות בעולמות גם בבחי' א"ק, והוא מ"ש בע"ח שער המלכים²⁶², שיש כדוגמת עתיק לעילא מגולגלתא דא"ק כו', ובחי' זו מתלבש בבחי' חכ' דא"ק, וע"י חכ' דא"ק בחכ' דאצי' כו'. ובהבי' דועתה יגדל שלא נדפס²⁶³, דראשית הוא²⁶⁴ בחי' יו"ד רבתי דיגדל נא²⁶⁵, וה"ז בחי' חכ' כו'. ובבינה מאיר האוא"ס בריחוק מקום²⁶⁷, דהיינו בחי' מטה שבו כו'²⁶⁶. ולפי אופן אור הקו הוא התהוות הכלים והעולמות כו', דבמדרי' עליונה שאור הקו מאיר בגילוי, ובבחי' עליון יותר, גם הכלי היא בבחי' דקות יותר, וכמו בחכ', גם הכלי היא בבחי' חיוהי כו', ובבחי' מטה שבאור הקו, גם הכלי היא בבחי' מטה, וכמו שעיקר הכלים הן מבינה כו', וכמ"ש במ"א²⁶⁷, והיינו, דמהתעבות האור נעשה הכלים²⁶⁸, ובכל²⁶⁹ הוא דהתהוות העולמות הוא מאור הקו כו', ולפי אופן האור כך הוא אופן העולמות והכלים

262 בעי"ח שער המלכים: כ"ה גם בסה"מ עטר"ת ע' שי; תרצ"ב ע' ריג. בלקו"ת הוספות לויקרא נא, ד מצייין: שער שבירת הכלים פ"ה. ובלקו"ת מסעי שם מצייין: שער ח' פ"ה. והוא בדפוס שקלאו, תק"ס. בדפוסים שלפנינו: שער ט (שער שבירת הכלים) פ"ו.

263 ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"ב ס"ע תקפח ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי בלק ע' אקמב. אוה"ת שלח ע' תצו ואילך.

264 דראשית הוא: אוצ"ל: דראשית הקו הוא.

265 שלח יד, יז.

266 ראה לעיל פל"ו (ח"א ע' עט).

267 ראה לקו"ת יוה"כ פ' ע, ג. לעיל פר"ס. פרע"ט (ח"ג ע' תשכו. ס"ע תשעה). פתי"ב (ח"ד ע' אקמח).

268 עץ חיים שער ו (שער העקודים) פ"ג. שער מז (שער סדר אבי"ע) שם. וראה שער היחוד ספכ"ח ואילך. סה"מ תרס"א ע' קעו ואילך. עתי"ר ע' מה ואילך. תרפ"ב ע' יב. וש"נ.

269 ובכל: אוצ"ל: ובכללות.

254 ע' אעטר.

255 חגיגה טו, ב.

256 ראה עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פי"ג-יד.

שער מז (שער סדר אבי"ע) פ"א. מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ח"א ע' לו ואילך. אוה"ת ענינים ע' קעט ואילך.

257 ירמי' ח, כב.

258 ראה אוה"ת וארא ע' קמו. לעיל פ"ו (ח"א ס"ע יג).

ד"ה ויקרא, אדם כי יהי – תרע"ה (ח"ד ס"ע ארלו. ס"ע ארצג). ד"ה ויקח קרת, מי מנה – תרע"ה (ח"ה ע' איתכב. ע' איתמ). לעיל ע' איתמג.

259 שער מז (שער סדר אבי"ע) פ"ב. וראה גם לעיל פקס"ד (ח"ב ע' תמח).

260 תהלים קד, כד.

261 ראה לקו"ת מסעי צה, ב ואילך. סה"מ תרנ"א ע' לח. תרנ"ד ע' רצט. לעיל פקס"ז (ח"ב ע' תנט). פרכ"ט (ח"ג ע' תרמא). פתי"ח (ח"ד ריש ע' אקעב).

המשך בכתב שלא נאמר

א'תתקמא

כו'. וכ"ז הוא בבחי' הקו"ח שמאיר בבחי' או"פ, שבעולם העליון מאיר הארה יותר מהקו מבעולם שלמטה ממנו כו'. אבל אוא"ס שלמעלה מהקו, הנה הוא מקיף לכל העולמות בשוה, דקמי' אצי' ועשי' שוין, דכולא קמי' כלא חשיב²⁷⁰, ולכן אינו שייך בבחי' זו מעלה ומטה כלל כו', ועמ"ש מכ"ז לעיל²⁷¹ באורך. וזהו שלעתיד נק' יום שכולו שבת ומנוחה לחי העולמים²⁷², פי', כי עכשיו, שאינו מאיר רק הארת הקו, יש עליות וירידות, שאצי' יורד בבריאה לברר, ועי"ז אח"כ עלי' מברי' לאצי', וכן מיצי' לברי' כו'. וזהו כל ענין המועדות ויו"ט ושבת, הכל עליות העולמות כו', וכן הוא תמיד בחי' רצוא ושוב כו'. וזה אינו שייך רק בהארת הקו, דבבחי' זו שייך מעלה ומטה, ע"כ שייך עליות כו'. אבל בבחי' המקיף הסוכ"ע, אין שייך כל בחי' עליות וירידות, מאחר שמקיף לכולם בהשוואה א', והוא למטה כמו למעלה, ומקיף לכל העולמות בשוה. ולעתיד שיהי' גילוי בחי' אוא"ס הסוכ"ע, ע"כ יהי' מנוחה לחי העולמים כו'¹⁰³, וכמ"ש בתו"א בד"ה ואלה המשפטים²⁷³, בענין ובשביעית יצא לחפשי כו'²⁷⁴. והרי עתה ישנו ג"כ לבחי' המקיף והעיגול שמקיף לכולם בשוה, אך שהוא בהעלם, ולעתיד יאיר בבחי' גילוי כו'.

והנה בחי' עה"ח הוא בחי' יסוד אבא, שהוא בחי' הביטל, כי חכ', כח מ"ה, היינו, ליבטל בהמקיף שהוא בחי' אוא"ס ב"ה המקיף לכולם בשוה, דכולא קמי' כל"ה, וכן הוא הביטל בבחי' חכ', וכמ"ש בסש"ב פל"ה בהג"ה, דלהיות שהחכ' היא בחי' התהוות הראשונה מבחי' האין דכתר, מאיר בה גילוי האין, וה"ה בבחי' הביטל דכתר כו'. וכמו עולם הברי', שהוא היש הראשון שנברא מהאין האלקי, הרי מאיר שם גילוי האין, ואינו בבחי' יש ומציאות כו', כמו"כ בחי' החכ' הוא בבחי' הביטל דכתר כו'. והחוג"ג אז סתומים ומכוסים ביסוד אימא, מפני שמאיר שם בחי' יסוד אבא, ה"ה בטלים בבחי' חו"ב, כי לא שייך אז גילוי אהוי"ר כו', דאהוי"ר הוא בחי' רצו"ש, עלי' וירידה כו', והחכ' היא בחי' לאור המקיף²⁷⁵, שאינו שייך בו מעלה ומטה, א"כ הוא למעלה מבחי' אהבה כו', וזהו עד החזה. אמנם, למטה מן החזה, שאינו מאיר שם בחי' יסוד אבא, שם הוא גילוי החוג"ג, והוא התגלות אהוי"ר, להיות שזהו הביטל להאו"פ, שבהקו יש מעלה ומטה עלי' וירידה, לכן שייך בבחי' זו בחי' גילוי האהבה שרוצה לעלות כו'. ובאמת צ"ל ב' הבחי', להיות בחי' גילוי האהוי"ר, שהרי צ"ל העבודה דאהוי"ר בהתגלות, שזהו שרוצה באמת לדבקה בו ית', ומתקרב לאלקות בבחי' גילוי אור בנפשו, והוא המביא לידי עסק התורה וקיום המצות בבחי' אור וחיות אלקי כו', משא"כ באהוי"ר המכוסים שאין זה בבחי' גילוי אור פנימי להיות בבחי' גילוי אור ממש כו', וגבהה מעלתן מענין קיום המצות מעשיות כו', וכמ"ש במ"א²⁷⁶ באורך (וכמו דור המדבר, שהיו דור דעה²⁷⁷, דהיינו, שהיו מעולם המח', ולא רצו במצות מעשיות כו'²⁷⁸), והרי אהוי"ר הן תכלית הקדושה, אלא שנק' עה"ד, לפי

276) ראה אוה"ת שבהערה 78.

277) ראה ויק'ר פ"ט, א. במדבר"ר פי"ט, ג. וש"נ. זח"ב סב,

ב. פרי עץ חיים שער חג המצות פ"א. לקו"ת שלח לו, ב. עקב טז, ב.

278) לקו"ת שלח שם.

270) ע"פ דניאל ד, לב. זח"א יא, ב.

271) פקכ"ז. פק"ס (ח"ב ע' שלג ואילך. ע' תלה ואילך).

272) תמיד פי"ז מ"ד (לג, ב).

273) עו, א.

274) משפטים כא, ב.

275) בחי' לאור המקיף: אוצ"ל: בחי' ביטול לאור המקיף.

שיוכל להיות יניקת החיצונים מהמדות כו'. ולכן צ"ל אח"כ בחי' עה"ח, שהוא בחי' הביטל לגבי המקיף כו'.

ונמצא, דהגם דבחי' חו"ג המכוסים הן למע' הרבה במדרי', מ"מ, יש יתרון מעלה בחו"ג המגולים, שהן בחי' הגילוי כו'. וכמו"כ הוא בבחי' בריאה ויצי', דידוע²⁷⁹ דהתחלת עה"ד הוא ביצי', אבל עולם הברי' הוא בבחי' עה"ח עדיין כו', והיינו, דאימא עילאה מקננא בכורסי²⁸⁰, שמאיר שם בחי' הבינה, והמדות הן מכוסים ונעלמים בבחי' בינה כו'. וידוע מ"ש בע"ח²⁸¹, דבחי' בינה נעשה מסך לגבי עולם הברי' כו', וא"כ, בחי' חו"ג המכוסים, עה"ח, שבעולם הברי', זה גופא הוא בבחי' כיסוי ומסך כו'. משא"כ בעולם היצי', דרק ז"א מקננא ביצי'²⁸¹, והיינו בחי' המדות, שבוקעים בחי' יסוד אי' ויוצאין ומתגלים כו'²⁸². ויש בזה דוקא יתרון המעלה, שהוא בחי' הגילוי כו'.

281) שער מזו (שער סדר אבי"ע) פ"ב.
282) ראה עץ חיים שער הכללים הנ"ל ע' איתתקלט.
מקומות שצויינו בהערה 78.

279) ראה זח"א כו, ב. כו, א ובמקדש מלך שם. עץ חיים
שער לט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש א בסופו. לקו"ת במדבר ד, ב.
שה"ש כה, ב. לעיל פתט"ו (ח"ד ע' א'קס). וש"נ.
280) תקו"ז ת"ו (כג, א).

ISBN 978-0-8266-6120-3

9 780826 661203